

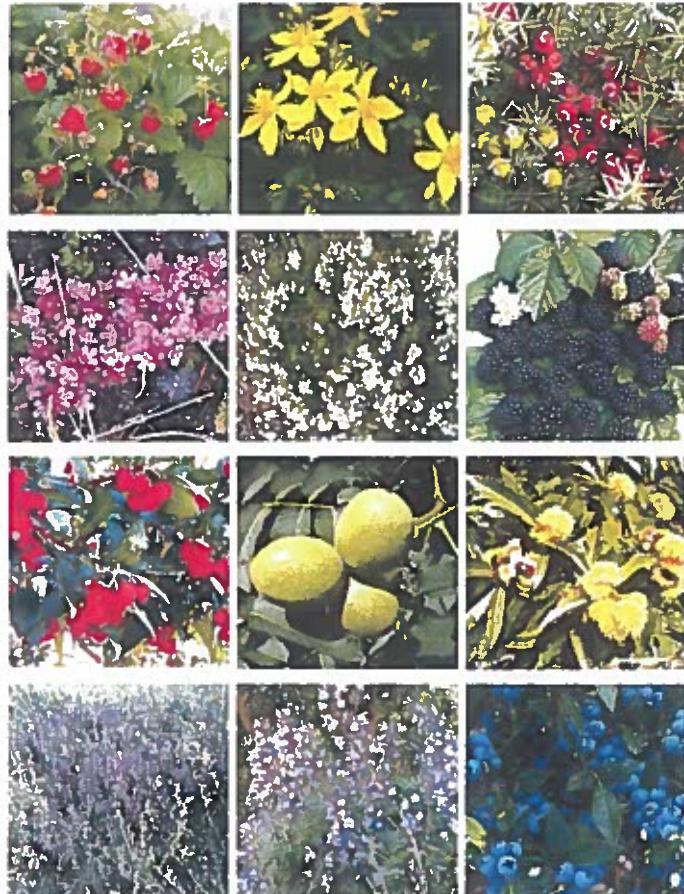

BASHKIA PUKË

VLERËSIMI STRATEGJIK MJEDISOR

PLANI I
PËRGJITHSHËM
VENDOR

BASHKIA PUKË

DPKZHT: Z. Eduard Sokoli

KONSULENT "GAIA S.A. MELETON", Dimitrios Mamounis, Nr. Liç.554

**ΚΛΑΜΟΥΡΗΣ ΝΙΚ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΜΕΔΟΣ Τ.Ε.Ε. ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 113308
ΒΑΒΔΟΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
ΑΦΜ: 121793755 - ΔΟΥ: ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ**

GAIA S.A.
NUIS 161328028Q
TIRANE - ALBANIA

TABELA E PËRMBAJTJES

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE	5
2. HYRJE	21
2.1. Hyrje dhe procedura VSM	21
2.2. Informacion i përgjithshëm i VSM	21
2.2.1. Përkufizime për VSM	21
2.2.2. Rëndësia e VSM	23
2.2.3. Problemet në zbatimin e VSM	25
3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT	27
3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit	27
3.1.1. Qëllimi i Planit	27
3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Aksete Prioriteteve sipas Planit të propozuar	28
3.2. Objektivat Europiane	41
3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin	41
3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020	45
3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qëndrueshëm Urban	46
3.2.4. Ajhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)	47
3.3. Objektivat kombëtare	48
3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera	51
3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar	51
3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial	61
4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE	74
4.1. Toka	74
4.1.1. Morfologjia	74
4.1.2. Karakteristikat e tokës	77
4.1.3. Gjeologjia	89
4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretërizimi	95
4.1.5. Sizmiciteti	98
4.2. Ajri	105
4.3. Faktorët klimatike	106
4.4. Uji	115
4.4.1. Ujëra sipërfaqësore	115
4.4.2. Ujëra nëntokësore	116

4.4.3.	Analiza e elementeve kimike	116
4.4.4.	Përdorimi i ujit	117
4.5.	Biodeversiteti.....	123
4.5.1.	Zonat e mbrojtura natyrore	126
4.6.	Mbetjet.....	133
4.7.	Zhurmat	135
4.8.	Popullsia dhe asetet material	140
4.8.1.	Analizë e vlerësimeve demografike	140
4.8.2.	Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit	147
4.9.	Trashëgimia Kulturore	155
4.10.	Peisazhi.....	159
4.11.	HOT SPOT.....	168
5.	TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA “0”)	173
5.1.	Hyrje	173
5.2.	Toka	173
5.3.	Ajri	174
5.4.	Faktorët klimatike	174
5.5.	Uji	175
5.6.	Biodeversiteti	175
5.7.	Mbetjet	176
5.8.	Zhurma	177
5.9.	Popullsia dhe asetet materiale	177
5.10.	Trashëgimia Kulturore	177
5.11.	Peisazhi	178
5.12.	Konkluzioni	178
6.	NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	180
6.1.	Hyrje	180
6.2.	Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit	180
6.3.	Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit	188
7.	VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	202
7.1.	Hyrje – Metodologja	202
7.2.	Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit	203
7.2.1.	Ndikime në tokë	203
7.2.2.	Ndikimet në ajër	204

7.2.3.	Ndikimet mbi faktorët klimatikë.....	205
7.2.4.	Ndikime mbi ujërat	206
7.2.5.	Ndikime mbi biodiversitetin	208
7.2.6.	Ndikime mbi mbetjet	209
7.2.7.	Ndikime në mjedisin akustik/zhurma	211
7.2.8.	Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore	212
7.2.9.	Ndikimet në trashëgiminë kulturore	215
7.2.10.	Ndikime mbi peisazhin	216
7.3.	Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit	218
7.3.1.	Hyrje.....	218
7.3.2.	Trajtimi i ndikimeve në tokë	218
7.3.3.	Trajtimi i ndikimeve në ajër.....	219
7.3.4.	Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë	219
7.3.5.	Trajtimi i ndikimeve në ujëra	220
7.3.6.	Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet.....	221
7.3.7.	Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet.....	221
7.3.8.	Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma	222
7.3.9.	Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive.....	222
7.3.10.	Trajtimi i ndikimeve në trashëgiminë kulturore	223
7.3.11.	Trajtimi i ndikimeve në peisazh.....	223
7.3.12.	Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit	223
7.4.	Programi i Monitorimit të Ndkimit në Mjedis	223
7.5.	Konkluzione	230
8.	RAPORTI I KONSULTIMIT.....	231
	BIBLIOGRAFIA	234

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

Proçesit të Vlerësimi Strategjik Mjedisor i nënshtronhet hartimi i Planit te Pergjithshëm vendor të Bashkisë Pukë. VSM hartohej në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili trupëzoi në ligjin e Shqipërisë Direktivën Evropiane 2001/42 KE. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një studim mjedisor, i cili vlerëson ndikimet e Planit të propozuar (PPV) në mjedis dhe në veçanti, në tokë, ajër, ujë, klimë, florë dhe faunë, në mbeturina, mjedisin akustik / zhurmat, në popullsi dhe asete, kulturë (qendrat arkeologjike, monumentet, etj.) dhe në paisazh. Por meqënëse studimi VSM ka karakter strategjik dhe vlerëson Objektivat Strategjike dhe Akset Prioritare të Planit të propozuar, nuk i referohen detajeve apo projekteve të veçanta, të cilat janë vlerësuar për ndikimin e tyre në mjedis në studimet e tjera të Vlerësimeve të Ndikimitnë Mjedis.

Vlerësimi i ndikimeve të Projektit të propozuar në mjedis realizohet në tre hapa, me ndihmën e tabelave: Njohja e ndikimeve mjedisore ka të bëjë me studimin se cilat propozime të Planit kanë ose jo ndikim në mjedis dhe në faktorët e mjedisit të përmendura më lart; parashikimi i ndikimeve mjedisore, merret me studimin nëse ky ndikim do të jetë negativ apo pozitiv dhe do të vlerësojë me përafersi sa negativ apo pozitiv do të jetë ndikimi dhe vlerësimi i ndikimeve mjedisore, i cili vlerëson shkallën e ndikimeve, sa shpesh shfaqen ato, nëse mund të trajtohen ose jo me disa masa, nëse ndikojnë në shtetet e tjera, nëse ndikojnë veprime të tjera dhe faktorë të tjerë të mjedisit, në se akumulohet si ndotje në mjedis, etj.

Për ndikimet mjedisore, të vlerësuara si negative, propozohen masat e duhura për përballimin e tyre, mundësish parandaluese, në mënyrë që të mos shkaktojnë dëme nga shfaqja e tyre, por të parandalohet shfaqja e ndikimeve, dhe së fundi, per këto ndikime negative dhe masat e përballimit të tyre, propozohet një plan monitorimi, në të cilin propozohen disa tregues që duhet të regjistrohen, disa shërbime dhe agjenci, në mënyre që të perpilojnë një raport p.sh. një herë në vit, për të treguar se Projekti po zbatohet dhe ndikimet mjedisore po përballohen.

Në Bashki propozimet e Planit janë përbledhur më poshtë: Ndihma për investime në turizmin alternativ - mbështetje për sipërmarrjen lidhur me turizmin rekreativ të zones, Rritja e aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të rezervës kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë, Arsimimi i komunitetit lokal, Promovimi - prezantimi - nxitja e produkteve turistike të Bashkisë, Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar, Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës bujqësore, Modernizimi dhe përforcimi i prodhimit sekondar, Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore, Mbrojtja dhe rritja e biodiversitetit, Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore, Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore, Sensibilizimi mjedisor i komuniteteve lokale, Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës, Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve urbane me interes të përgjithshëm (furnizimit me ujë, kanalizimeve, energjisë, menaxhimit të mbeturinave) në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore, Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit, Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit rezidencial / ndërtimor, Qeverisjes elektronike dhe i infrastrukturave. Këto propozime janë paraqitur nga Plani si Akte Prioritar.

Tabela e mëposhtme tregon lidhjen midis Akseve të Prioriteit dhe Parametrave të Mjedisit:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi Strategjik 1: Përtëritje ekonomike e rajonit përmes promovimit të formave alternative të turizmit.					
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	✓	✓	X	✓	X
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	X	✓	X	✓	X
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	X	X	X	X	X
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	X	✓	X	✓	X
Objektivi strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.					
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	✓	X	X	✓	X
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	✓	X	X	✓	X
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	X	X	X	✓	X
Objektivi Strategjik 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.					
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	✓	X	X	X	✓
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	✓	X	X	✓	✓
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	✓	✓	✓	X	✓
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	✓	X	X	✓	✓
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	✓	X	X	✓	X
Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.					
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	X	X	X	X	X
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	✓	X	X	✓	✓

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	X	✓	✓	X	X
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	X	X	X	X	X
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	X	✓	X	X	X

*Tabela 1.1a: Tabela e Identifikimit të Ndjikimeve Mjedisore për çdo Aks Prioriteti dhe Faktori Mjedisor (✓: Ndjiki
Aksit te Prioritetit në faktorin mjedisor, X: nuk ka efekt të Aksit te Prioritetit në faktorin mjedisor).*

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objktivi Strategjik 1: Përtëritje ekonomike e rajonit përmes promovimit të formave alternative të turizmit.					
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	✓	✓	✓	✓	✓
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	✓	✓	✓	✓	✓
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	X	X	✓	✓	X
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	✓	X	✓	✓	X
Objktivi strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.					
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	✓	X	✓	X	✓
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	✓	X	✓	X	✓
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	✓	✓	✓	X	✓
Objktivi Strategjik 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.					
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve	✓	X	✓	X	✓

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
natyrore.					
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	X	X	X	X	✓
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	X	X	✓	X	✓
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	X	X	✓	X	✓
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	✓	X	✓	X	X
Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.					
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	X	X	✓	X	X
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	✓	X	✓	X	X
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	X	✓	✓	✓	✓
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	✓	✓	✓	X	✓
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	✓	✓	✓	✓	X

Tabela 1.1.b: Njësoj si Tabela 1.1.a.

Në tabelat e mëposhtme është përcaktuar parashikimi e ndikimeve mjedisore të Akseve të Prioritetit në faktorët e mjedisit, dmth, në qoftë se ndikimi i paraqitur në dy tabelat më sipër, pritet të jetë pozitiv apo negativ dhe sa:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi Strategjik 1: Përtëritje ekonomike e rajonit përmes promovimit të formave alternative të turizmit.					
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes	✓	✓	✓	✓	✓

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	Green	Yellow		Yellow	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	White	Yellow		Yellow	
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	White	Yellow		Yellow	
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	White	Yellow		Yellow	
Objektivi strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.					
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	Yellow	Green		Red	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore.	Green			Green	
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	White			Yellow	
Objektivi Strategjik 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.					
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	Green				Green
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	Green			Green	Green
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	Green	Green	Green	White	Green
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	Green	White		Green	Green
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	Green			Green	
Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.					
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.					
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	Green			Green	Yellow
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	White	Green	Green	White	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i					

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
mjedisit të banimit/ndërtimit.					
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.		Green			

Tabela 1.2.a: Tabela e Parashikimeve te Ndjikimeve Mjedisore për çdo Aks Prioriteti dhe Faktori Mjedisor, sipas deklaratës së mëposhtme.

Green	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.
Yellow	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.
Orange	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.
Red	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.
Grey	Sipas Stadit të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis, Aksi i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objktivi Strategjik 1: Përtëritje ekonomike e rajonit përmes promovimit të formave alternative të turizmit.					
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.					
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.					
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.					
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.					
Objktivi strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.					
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.					
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore					
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe					

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
nxitje e prodhimit sekondar.					
Objektivi Strategjik 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.					
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.					
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.					
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.					
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.					
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.					
Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.					
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.					
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.					
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.					
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.					
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.					

Tabela 1.2.b: Njësoj si Tabela 1.2.a.

Vlerësimi i ndikimeve realizohet nëpërmjet karakterizimeve të ndikimeve mjedisore të pritshme, me ndihmën e tabelës 1.3:

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë i mundur
	!	I mundur

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Shkalla	0	Asnjë mundësi
	++	Jashtzakonisht pozitive
	+	Pozitive
	0	Asnjanëse
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuencia/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afat gjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/A fatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkuftar	TR	Ndikime të mundshme kufitarë
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjera

Tabela 1.3: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Kështu, ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, në faktorët mjedisore në të cilët do të ndikojnë, paraqiten në tabelat e mëposhtme:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar									
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuenca	Ndërveprimet	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	+	>>					P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	++	>>					P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>					P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	!	+	>>					S	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>>					P	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	++	>>					P	

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Aksa e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Ndërkufitar	Pasiguria	Sekuanca	Ndërveprimet
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!	+	>	>>	R	0	?	P SI
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!!	+	>	>>				P
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	+/-	>>	R	0	?	P	SI

Tabela 1.4: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në toka të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Aksa e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Ndërkufitar	Pasiguria	Sekuanca	Ndërveprimet
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>	>>	R	0	?	P SI
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!!	+	>	>>				S
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!!	+	>>					S
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>	R	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!	-	>	R	0	?	S	SI
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!	-	>	R	0	?	S	SI

Tabela 1.5: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristikat e ndikimit të parashikuar								
Aksa e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Ndërkufitar	Pasiguria	Sekuanca	Ndërveprimet
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>	>>	R	0	?	P SI
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!!	+	>>					S

Tabela 1.6: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI

Tabela 1.7: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristikat e ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0

Tabela 1.8: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohozgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuanca	Nderveprimet
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	+	>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>>	R*	0	?	P	C

Tabela 1.9: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohozgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuanca	Nderveprimet
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!!	+	>				P	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	-	>	R	0		P	SI

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara								
	Probabiliti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	!!	-	>	R	0		P	0
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>	R	0		P	0

Tabela 1.10: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
	Probabiliti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!	+	>>				S	

Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Nderveprimet
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	-	+	>			S	

Tabela 1.11: Vlerësimi i ndikimeve njedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashigiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	++	>>			P	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	+	>>			P	
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	!	+	>>			S	
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!!	+	>>			P	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!	+	>>			S	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!!	+	>>			P	

Tabela 1.12: Vlerësimi i ndikimeve njedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	++	>>			P	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	+	>>			P	
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!	+	>>			S	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës së qëjësore	!!	+	>>			P	

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliti	Shkalla	Frekuencë / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuanca	Nderveprimet
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>	IR	0		P	0

Tabela 1.13: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Për ndikimet mjedisore identifikuar si negative, Studimi i Vlerësimit Strategjik të Ndikimeve Mjedisore propozohen masat për përballimin e tyre, të cilat janë kryesisht parandaluese dhe kanë të bëjnë me masat strategjike dhe jo me masa të hollësishme, pasi ato janë subjekt i Studimeve të Ndikimit në Mjedis. Shënohet se Studimet e Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo projekte te zhvillimit në zonën e Bashkisë, duhet të marrin parasysh Vlerësimin Strategjik të Ndikimeve Mjedisore (VSM), për të qenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të projekteve si dhe formulimin e masave për të trajtuar këto ndikime mjedisore. Masat për trajtimin e ndikimeve mjedisore janë përbledhur më poshtë në Tabelën 1.14:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokës nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar, Reduktimi i burimeve të tokës për shkak të aktiviteteve minerare	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian / Vendosje e kontrolluar dhe licencimi i aktiviteteve minerare / Rigjenerim i burimeve territoriale pas skadimit të lejes së aktivitetit
Ajri	Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e bicikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban / Përmirësimi

Faktorë mjedisore	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
		i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkëkohore
Ujëra	<p>Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar</p> <p>Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit</p> <p>Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit</p>	<p>Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)</p> <p>Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor</p> <p>Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.</p>
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturës energjitike (hidrocentraleve), landfilave, impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, punimet rrugore (ura, rrugë, kryqëzime rrugësh), zonave ekologjikisht të ndjeshme.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore
Mbetje	<p>Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar</p> <p>Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit</p>	<p>Ndërtimi i landfilave / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.</p> <p>Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre</p>
Mjedis akustik zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para)	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikuara negative	Masa të propozuara të trajtimit
	Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe përnë atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peisazhi	Ndryshimet në peisazh për shkak të zhvillimit të sektorit sekondar (vendndodhjes të ndërtesave industriale, zhvillimit të minierave) dhe përmirësimi i infrastrukturës teknike dhe mjedisore (landfileve, impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, infrastrukturës energjetike).	Organizimi territorial i impianteve përpunuese në zonat ekonomike / Zona periferike jeshile në secilën zonë ekonomike / Rivendosja e detyrueshme e peisazhit në kuadrin e licencimit të minierave dhe hidrocentraleve.

Tabela 1.14: Përbledhje e ndikimeve mjedisorë të parashikuara negative tek faktorët mjedisorë dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Së fundi, paraqitet programi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, në të cilin përcaktohen treguesit e monitorimit, nevoja e përpilimit të raportit përfunduar me rezultatet dhe organin përgjegjës për zbatimin e programit të monitorimit.

Konkluzioni i Studimit të Vlerësimit Strategjik te Ndikimeve në Mjedis është se ndikimet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (tokës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, mjedisit akustike / zhurmave dhe peisazhit), ndërsa ndikimet pozitive të Projektit të propozuar janë të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është një e vërtetë që pritet pasi nga fillimi i draftimit të propozimeve të tij, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik në secilin prioritet. Pra, që nga fillimi, Plani kishte orientim miqësor me mjedisin, dhe për këtë arsyre nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore të tij, shumë ndikime pozitive dhe shumë negative shpesh varen nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e Planit, siç zbulohet nga Akset Prioritare të propozuara.

2. HYRJE

2.1. Hyrje dhe procedura VSM

Ky studim Vlerësimi Strategjik Mjedisor përgatitet me qëllim vlerësimin e mjedisit të PPV të Pukës. Ai është hartuar në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili është hartuar si pjesë e Direktivës Evropiane 2001/42 KE. Struktura e këtij studimi ndjek gjithçka që propozohet në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor". Sipas Ligjit 91/2013, ndiqet procedura e mëposhtme:

- Së pari realizohet një konsultim paraprak me grupet e interesit, ku paraqiten a) koncepti i Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, b) procedurat për aplikimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor, c) faktorët e rëndësishëm mjedisorë të Bashkisë që pritet të preken nga propozimet e PPV dhe d) realizohet diskutimi me qëllim që palët e interesit të shprehin pikëpamjet e tyre mbi ndikimin mjedisor të PPV dhe të regjistrohen shqetësimet e tyre në lidhje me çështjet e mjedisit.
- Në vazhdim përgatitet dhe dorëzohet Vlerësimi Strategjik i Ndikimeve në Mjedis (buletin dhe harta shoqëruese), me strukturën dhe përbajtjen, në përputhje me Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".
- Realizohet konsultim në lidhje me gjetjet e Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, në lidhje me ndikimin mjedisor të PPV të Bashkisë Pukë, e cila në mënyrë procedurale realizohet paralelisht me konsultimet mbi propozimet e fazës C të PPV së Bashkisë Pukë.
- Si përfundim, duke marrë parasysh gjetjet dhe rezultatet e dy konsultimeve - të VSM dhe të PPV - hartohet Vlerësimi përfundimtar Strategjik i Ndikimit në Mjedis, miratimi i të cilët përbën një parakusht për miratimin përkatës të PPV të Bashkisë Pukë.

2.2. Informacion i përgjithshëm i VSM

2.2.1. Përkufizime për VSM

Një nga këndvështrimet më moderne për vlerësimin e ndikimit në mjedis është institucioni i Vlerësimit Strategjik Mjedisor, i cili zbatohet përmes hartimit të një studimi mjedisor, në fazën primare të një plani strategjik zhvillimi, në nivel politik («policy»), projekti («plani»), programi («program»), domethënë jo të një projekti individual. Ky studim mjedisor quhet Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) dhe në Evropë gjen zbatim vetëm në plane dhe programe - dhe jo në politika - në përputhje me Direktivën 2001/42 KE. Në literaturën ndërkombëtare referimi i parë për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, sipas Noble (2010), kryhet nga Ëood & Djeddour në vitin 1989, të cilët e përmendin si vlerësim mjedisor të politikave, planeve dhe programeve, i cili ka një karakter strategjik në lidhje me atë të projekteve individuale.

VSM merr parasysh objektivat e përgjithshme të zhvillimit të një vendi apo rajoni, efektet kumulative të planifikimit strategjik të propozuar, problemet globale mjedisore, duke lidhur planifikimin strategjik me to (p.sh. efekti serë), por edhe gjithë çështjet e tjera të zhvillimit të

qëndrueshëm, për të cilat janë zhvilluar strategji evropiane dhe kombëtare dhe janë vendosur objektiva konkrete p.sh. reduktim të ndotësve serë, menaxhim të integruar të burimeve ujore në nivel baseni, menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme, etj.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një proces sistematik dhe gjithëpërfshirës i vlerësimit të ndikimeve mjedisore të një politike, të një plani apo programi, duke përfshirë një raport me rezultatet e konsultimeve me grupet e interesit dhe me konkluzionet e studimit, me qëllim për të ndihmuar në vendimmarrje të një planifikimi strategjik (Therivel dhe Partidario, 1996). Përkufizime të tjera të rëndësishme që janë dhënë në literaturën ndërkomëtare po paraqiten si më poshtë:

- VSM është vlerësimi i parë i skenarëve alternativë dhe i propozimeve që kanë lidhje me planet e propozuara apo tashmë të miratuara, me programe dhe politika, në kuadër të një vizioni më të gjerë strategjik mjedisor dhe të një sërë objektivash që duhen plotësuar. Qëllimi është që ky vlerësim të drejtojë për nga përzgjedhja e alternativave më të mira, me qëllim që në planifikim të arrihet efekti i dëshiruar (Noble, 2000).
- VSM përbën një proces kompleks dhe të strukturuar, që ka si qëllim vlerësimin e ndikimit në mjedis të propozimeve strategjike (të politikave, planeve, programeve) dhe propozimin e masave të mundshme për të trajtuar ose minimizuar efektet apo masat të karakterit parandalues për shhangjen e shfaqjes së ndikimeve apo nxitjen e ndikimeve/efekteve pozitive të propozimeve strategjike në mjedis. Ky proces përfshin edhe një raport me shkrim me rezultatet e konsultimeve. Rezultatet e këtij procesi përdoren nga autoritetet kompetente gjatë vendimmarrjes për zbatimin e planifikimit strategjik (Risse et al., 2003).
- VSM përbën një proces sistematik për vlerësimin e ndikimeve mjedisore nga politikat, planet dhe programet e propozuara, me qëllim për tu siguruar se merren parasysh, qysh në një fazë të hershme të procedurës së vendimmarrjes, çështjet mjedisore të propozimeve të tyre, në kombinim me parametra ekonomikë dhe socialë (Sadler dhe Verheem, 1996). Ky përkufizim thekson se VSM përbën një proces të tërë - merr pjesë paralelisht me procesin e planifikimit strategjik - dhe nënvizon se rezultatet e VSM merren parasysh në vendimet përfundimtare mbi planifikimin strategjik (Glasson et al., 2012.). Theksohet se ky përkufizim është ndër të parët që është dhënë për VSM dhe mbulon plotësisht objektin e tij, dhe referohet në pjesën më të madhe të punimeve dhe artikujve shkencorë që kanë si objekt VSM.
- VSM përbën një mjet të rëndësishëm i cili ndihmon që faktorët mjedisore të përfshihen në marrjen e vendimeve në nivel strategjik dhe për rrjedhim, ofron një përpjekje efikase në arritjen e qëllimit për një zhvillim të qëndrueshëm (Therivel dhe Partidario, 1996). Siguron integrimin e çështjeve mjedisore që nga fillimi i procesit të vendimmarrjes, siguron një kuadër për vazhdimësinë e veprimeve në nivel të propozimeve strategjike, kontribuon në politikën e zgjeruar të planifikimit dhe ka potencial të identifikojë ndikime të mundshme mjedisore që në fazat e hershme, para se të zhvillohen planet strategjike dhe programet (Desmond, 2007).
- VSM vlerëson ndikimin e politikave, planeve dhe programeve në nivel strategjik, si rrjedhim, kërkohen metodologji të ndryshme të vlerësimit mjedisor të ndikimeve në lidhje me ato të Studimeve të Ndiqimeve Mjedisore të projekteve individuale dhe ka shumë vështirësi, pasi p.sh. nga një plan apo një program mund të gjenerojnë shumë projekte të ndryshme në zbatim të tyre (Dalal-Clayton dhe Sadler, 2003). Gjithashtu, ndarja ndërmjet politikave, planeve dhe programeve është shpeshherë fluide dhe e paqartë, pasi nuk ka kufijë të qarta ndarës ndërmjet tyre dhe në lidhje me propozimet që ato bëjnë. Në qoftë se merret parasysh akoma edhe

ekzistencia e një numri të madh projekteve dhe programeve mbi tema të ndryshme p.sh. energjia, transporti, turizmi, akuakultura, industria etj dhe shpesh herë ka mbivendosje në propozimet e tyre, atëherë është e kuptueshme se po zhvillohet një kompleksitet edhe në vlerësimin përkatës të ndikimit të tyre në mjedis përmes VSM (Fischer, 2003). Së fundi, VSM, në varësi të fushës së tyre të zbatimit, ndahen në VSM të bazuara në politika («Policy-based SEA»), domethënë në thelb në politika qeveritare, VSM sektoriale për planet dhe programet përkatëse p.sh. për turizmin, zhvillimin industrial, menaxhimin e zonave bregdetare apo zonat malore, promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, etj, dhe VSM hapësinore që kanë lidhje me nivele të ndryshme të planeve ose programeve hapësinore që kanë referencë në zona të veçanta gjeografike në të cilat zbatohen planet dhe programet në fjalë (Noble, 2010).

2.2.2. Rëndësia e VSM

VSM kërkohet që të mbulojë një "boshillëk" të institucionit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve, dmth, VSM kanë mundësinë të mbulojnë disa të meta të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis. (Therivel dhe Partidario, 1996):

- VSM janë të dobishme për shkak se ato kontribuojnë në konfigurimin e një kuadri strategjik – plani os eprogrami - më miqësor për mjedisin, brenda të cilit do të ndërtohen në të ardhmen projekte te ndryshme zhvillimore dhe projektete infrastrukturës (Wood, 2003). Është karakteristikese, ndërsa në Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shqyrtohen ndikimet mjedisore të një veprimi të planifikuar zhvillimi, me qëllim minimizimin e tyre, me VSM ngrihen pyetje me karakter parandalues, në lidhje me cilat alternativë zhvillimi është më e mirë dhe cilat objektiva duhet të plotësohen në të ardhmen (Noble, 2010).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis nuk marrin parasysh efektet kumulative që rezultojnë nga projekte të tjera dhe aktivitetet në zonën e studimit, të cilat mund të janë në fazën ndërtimit apo funksionimit (Glasson et al., 2012), ndërsa VSM kanë mundësinë të vlerësojnë ndikimet kumulative.
- VSM kanë mundësi për të vlerësuar në mënyrë mjedisore propozimet alternative të planeve dhe programeve, në mënyrë që zgjidhet për çdo herë ajo që është më miqësore me mjedisin, ndërsa Verësimet e Ndikimit në Mjedis shpesh herë nuk mund të merren me projekte alternative apo masa alternative për trajtimin e ndikimeve, sepse variantet e skenarëve alternativë kufizohen nga hartimi i projektit në nivel strategjik, i cili është paraprirë në kohë (Glasson et al., 2012).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis shumë herë është i nevojshëm të hartohet në një periudhë kohore të shkurtër, ose pëershakatës i kufizimeve financiare, ose që të mos vonohet ndërtimi i projektit të propozuar. Kjo ndihmon për të reduktuar materialin e mbledhur të informacionit dhe cilësisë së analizës së tij. Përkatesisht e reduktuar dhe e dobët mund të jetë edhe përfshirja e qytetarëve në procesin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (Glasson et al., 2012). Përkundrazi, VSM për shkak se shqyrtojnë planet dhe programet që kanë natyrë strategjike, paraqesin plotësinë paraqitjen e të dhënave mbi mjedisin ekzistues.

Nga ana tjetër, kur një VSM është hartuar në stadet fillose të procedurës së vendimmarries dhe i cili përshkruan gjithë potencialin e mundshëm të zhvillimit të një rajoni, përmes planifikimit strategjik të tij, atëherë sigurohen zgjidhje alternative, mirren në konsideratë ndikimet kumulative,

sigurohet përfshirja e qytetarëve në këto procedura dhe vendimet për projekte të veçuara merren përmes një mjedisë parandalues, i cili është paracaktuar përmes VSM (Therivel, 2004). VSM mund të kontribuojë në mënyrë të konsiderueshme në zhvillimin e qëndrueshëm, pasi shtrin parimet dhe teknikat e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis në një nivel më strategjik. Kjo do të nënkuptonte adaptimin e problematikës së parametrave mjedisorë në proceset e vendimmarrjes në të gjitha nivelet: të politikave, të planeve dhe të programeve (Arce dhe Gullón, 2000). Si rrjedhim, studiohen pasojat mjedisore dhe masat për ti përballuar ato në nivel strategjik, ndërsa ka dhe transparencë më të madhe në procesin e vendimmarrjes dhe një përfshirje më efektive të qytetarëve. Por që një VSM të mund të përshkruhet si "i qëndrueshëm", duhet të mos ketë si qëllim të vetëm minimizimin e ndikimeve të një plani apo programi në mjedis, por të formësojë veprimet dhe objektivat e tyre, në mënyrë të tillë që ato të plotësojnë kriteret e objektivat afatmesme të zhvillimit të qëndrueshëm.

Gjithashtu, VSM merr në konsideratë projektet afat-gjatë dhe të një shkalle më të madhe, kështu ai mund të përqëndrohet në rrugë të ndryshme ose alternative që çojnë në arritjen e objektivave specifike mjedisore të planeve ose programeve. Për më tepër, shqyrtimi i zgjidhjeve alternative nga VSM, sipas Noble (2000), përbën kusht kyç pér arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, pasi gjatë njohjes së zgjidhjeve alternative, kërkohet përfshirja e elementeve socioekonomike dhe biofizike, por edhe mirëkuptimi i lidhjes së tyre të ndërsjelltë dhe të ndërvarur. Për të përcaktuar se cilat nga zgjidhjet alternative kanë më shumë gjasa pér të kontribuar në qëndrueshmërinë, është e nevojshme të përcaktohen kriteret në bazë të të cilave merren vendimet e zbatimit të planifikimit strategjik. Këto kriterë janë të lidhura kryesisht me besueshmërinë e procesit të VSM p.sh. në çështjet e konsultimit, por dhe të materialeve të informimit që përdoren. Përveç kësaj, VSM inkurajon konsultimet në mes të palëve të përfshira dhe institacioneve, dhe forcon pjesëmarrjen publike akoma edhe në konsultimin e vet projektit ose programit të propozuar. Përmes konsultimeve të kryera me palët e interesuara, si pjesë e procesit të VSM, është e mundur të identifikohen çështje, nevoja, shqetësime, vlera dhe ide nga ato grupe dhe pjesë të shoqërisë që mund të preken nga një politikë e veçantë, një plan ose një program (Dalal-Clayton dhe Sadler, 1999).

Përveç sa më sipër, von Seht (1999) thekson përfitime edhe më konkrete nga zbatimi i VSM të cilat kanë lidhje me sa më poshtë:

- Rrit ndjeshëm promovimin e parimit parandalues në lidhje me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve.
- Detyron planet dhe programet strategjike pér të shqyrtauar akoma edhe më shumë zgjidhje alternative, skenarë dhe propozime.
- Rrit shanson pér vlerësimin e efekteve kumulative, ndikimeve sinergjike dhe indirekte, në krahasim me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve.
- Lidh ndikimet e pritura me problemet rajonale dhe globale të mjedisit.
- Forcon transparencën dhe besueshmërinë e proceseve vendimmarrëse, pasi nxit konsultimet dhe kontribuon në ndërgjegjësimin social.
- Oftron më shumë besim tek investitorët e mundshëm dhe të kushtëzuar, kontribuon në hartimin e Studimeve më të mira të Ndikimeve në Mjedis, ndërsa njëkohësisht në disa raste është i mundur edhe reduktimi i kohës së nevojshme pér lejen mjedisore të disa projekteve dhe aktiviteteve.

2.2.3. Problemet në zbatimin e VSM

VSM përballet me një numër çështjesh teknike dhe procedurale, probleme të natyrave të ndryshme. Në lidhje me çështjet teknike, projektet e ardhshme të zhvillimit të një zone, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i një plani ose programi, mund të jenë të shumta dhe për këtë arsy, vlerësimi i ndikimit në mjedis krijon një kompleksitet analistik. Informacioni mbi kushtet mjedisore aktuale dhe sidomos të ardhmen - pasi hetohet evolucioni i mjedisit të zonës së studimit, pa miratimin e planit ose programit të propozuar - është zakonisht i kufizuar, siç edhe informacioni mbi natyrën, shkallën dhe pozicionimin e saktë të projekteve të ardhshme të propozuara, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i planeve dhe programeve (von Seht, 1999). Shpesh, numri i madh i alternativave në projektet e propozuara kontribuon negativisht në kompleksitetin e VSM. Përveç kësaj, VSM përbën një institucion relativisht të ri, në mënyrë të veçantë në Shqipëri, fakt që do të thotë se nuk ka përvojë të veçantë për adresimin e çdo problemi apo zhvillimin e metodologjisë së përshtatshme për përgatitjen e VSM.

Përveç problemeve teknike, të rëndësishme, dhe në veçanti të vështira, paraqiten aspektet procedurale të proceseve vendimmarrëse. Politikat, planet dhe programet paraqiten përgjithësisht me një mënyrë relativisht abstrakte dhe evoluohen vazhdimesht. Për shkak të kësaj dinamike të tyre, është i domosdoshëm studimi i vazhdueshëm i ndikimeve të tyre në mjedis, gjatë gjithë rrjedhës së proceseve vendimmarrëse, fakt i cili e bën Strategjinë e Studimit të Ndikimeve në Mjedis akoma edhe më të vështirë. Përveç kësaj, nuk ka kufijë të qartë për ndarjen e politikave të ndryshme, planeve dhe programeve, domethënë, nuk mund të ketë ndarje të plotë të objekteve midis tre planeve, një për transport, një për energjinë dhe një për përdorimin e tokës, pasi ekzistojnë marrëdhënie të ndikimit të ndërsjellëtë në mes tyre. Gjithashtu, vihet re se efektet e një politike varen në mënyrë të drejtpërdrejtë nga mënyra me të cilën u dha interpretimi në politikë, me qëllim zbatimin e saj, realizimin e saj. Në fund të fundit vendimi është një politikë procesi, fakt që do të thotë se palët e vendimmarrjes nuk do të marrin parasysh vetëm efektet mjedisore nga zbatimi i një politike, i një plani apo një programi, por do të përllogarisin dhe vet interesat e tyre, si edhe ndikimet në nivel politike (Glasson et al., 2012).

Përveç çështjeve të mësipërme, Noble (2003) argumenton se është veçanërisht e vështirë për tu studiuar efektiviteti i një VSM, pasi ai, në një masë të madhe, varet jo vetëm nga efektet e tij dhe nga mënyra se si ai ndikon vendimmarrjen me mbrojtjen e mjedisit, por edhe nga cilësia e procesit të përgjithshëm, siç përcaktohet nga proceset e pjesëmarrjes dhe konsultimet. Akoma edhe sistemet e ndryshme dhe kuadri institucional i VSM në çdo vend, formësojnë kritere të ndryshme për vlerësimin e efektivitetit të tij, të cilat përcaktohen nga direktivat përkatëse dhe kuadri ligjor (Noble, 2003).

Si rrjedhim krasimi midis VSM të ndryshme të vendeve të ndryshme nuk është menjëherë i mundshëm dhe kjo krijon ngatërrresë/komplikim në shkëmbimin e pikëpamjeve dhe përvojave, në mënyrë që të realizohet zhvillimi i tyre shkencor. Le të shënohet në këtë pikë se në rastet kur ka çështje të ndotjes ndërkufitare dhe menaxhimit të burimeve natyrore, krijohet nevoja e zbatimit të një VSM ndërkufitare, me gjithë vështirësitë që ai përfshin (Morrison-Saunders dhe Arteve, 2004).

Një pikëpamje e ngjashme shprehet edhe nga Fischer (2002a, 2002b), i cili pas një kërkimi dhe studimi në 25 VSM të përgatitura në Britaninë e Madhe dhe Gjermani për politika, plane dhe

programe, arrin në përfundimin se kërkojnë një kërkim dhe studim të mëtejshëm çështjet e mëposhtme:

- Referanca në lidhje me çështje socio-ekonomike në VSM e projekte.
- Aftësia që VSM për plane dhe programe të kërkojnë skenarë alternativë që të kenë lidhje me zhvillimin dhe rritjen e sektorëve të tjerë përvèç atij që po studiohet.
- Mënyra integrimit të plotë të VSM në projektin për të cilin po përgatitet.
- Nevoja e pjesëmarrjes së publikut në VSM për programet - pjesëmarrja publike është zakonisht vetëm në VSM për projekte.

Së fundi, sipas Therivel (2004), ka disa çështje në Direktivën Evropiane 2001/42 që kanë nevojë për sqarime p.sh. referuar faktorëve mjedisor të biodiversitetit, të florës dhe faunës, por cilat janë dallimet e qarta midis këtyre tre faktorëve të mjedisit? Gjithashtu, çfarë saktësisht nënkuqtohet me shprehjen "asete"? Pse ato, ashtu sikurse edhe shëndeti i njeriut hynë në VSM dhe nuk miratohen dhe parametra të tjerë social ekonomik? Për më tepër, shkalla e detajit në përshkrimin e projektit apo programit të propozuar, në situatën ekzistuese mjedisore, në objektivat dhe fizibilitetin e projektit ose programit, e kombinuar me referencën e nevojshme në projekte dhe programe të tjera me të cilat ka lidhje, mbetet të përcaktohet nga përvoja e ardhshme e studiuesve dhe ndoshta në varësi të llojit të projektit apo programit të propozuar dhe shkallën e aplikimit të tij. Për më tepër, edhe detaje të tjera të tilla si p.sh. cilat organizma dhe institucione duhet të marrin pjesë në konsultime, por edhe se ku me saktësi përqëndrohet referimi i skenarëve alternativë, mbetet të përcaktohet nga aplikimi i VSM në praktikë (Therivel, 2004).

3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT

3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit

3.1.1. Qëllimi i Planit

Qëllimi i Planit të propozuar dëshmohet nga përfitimet që pritet të shkaktojë si në shoqëritë lokale, ashtu edhe në mjedisin natyror, kulturor dhe infrastrukturor. Qëllimi bazë i Planit të propozuar lidhet me zhvillimin territorial dhe organizimin e Bashkisë, me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial, urban dhe arkitektonik. Mjetet do të përdoren, duke ndjekur përzgjedhjet bazë strategjike të Planit Kombëtar Territorial të Shqipërisë, dhe do të kenë si standard:

- Vlerat e zhvillimit të qendrueshëm dhe si akse përmirësimin e ekuilibruar të nivelit të jetesës, nëpërmjet vlerësimit të mjeteve natyrore dhe njerëzore që janë në dispozicion.
- Forcimin e kohezionit social.
- Mbrotjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Propozimet e Planit pritet të kontriubojnë në përmirësimin e përgjithshëm të zonës, por edhe në mbrojtjen e mjedisit, ndërsa paralelisht do të kontriubojnë në zhvillimin lokal. Më konkretisht, Plani i propozuar është një plan territorial me rëndësi lokale, i cili mund të rregullojë çështje si brenda vendbanimeve, ashtu edhe jashtë vendbanimeve të Bashkisë. Paralelisht, synon të përmirësojë cilësinë e shërbimeve sociale të ofruara, si edhe të infrastrukturave teknike të Bashkisë. Gjithashtu, nëpërmjet organizimit hapësinor të Bashkisë, bëhet përpjekja për përballjen e konflikteve ekzistuese të përdorimeve të tokës, të cilat rezultojnë nga afërsia e drejtëpërdrejtë e përdorimeve dhe aktiviteteve të papajtueshmërive ndërmjet tyre. Njëkohësisht, si mjet zhvillimor, Plani thekson veprat e nevojshme të infrastrukturave që do të duhet të realizohen, me qëllimin që të arrihet zhvillimi në nivel lokal, ndërsa jep orientime për iniciativa, që synohet të ndërmerren në të tre sektorët e prodhimit, gjithmonë duke patur si kriter zhvillimin e qendrueshëm të Bashkisë, fakt që sipas kushteve siguron mbrotjen efikase të mjedisit. Së fundmi, konstaton dhe propozon:

- Burimet më të rëndësishme të ndotjes dhe përpinqet t'i kufizojë me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial.
- Zonat e ndjeshme ekologjike dhe elementët e interesit kulturor.
- Masat për mbrotjen dhe promovimin e zonave të ndjeshme ekologjike dhe të zonave me interes kulturor.

Si përfundim, Plani formulon modelin zhvillimor të zonës, i cili do të mbështetet në aktivitetet ekonomike të organizuara, të bazuara në kritere të qendrueshme territoriale, duke çuar në mbrotjen dhe promovimin e mjedisit, dhe në forcimin e kohezionit social.

Referimi ndaj objektivave mjedisore të politikave, strategjive dhe planeve, në nivel europian dhe kombëtar, lidhet me njohjen e kërkësave dhe të angazhimeve që rezultojnë nga këto dhe që ndikojnë në objektivat e Planit të propozuar. Kështu, më poshtë paraqitetet në mënyrë të përbledhur kuadri ligjor dhe rregullues europian dhe kombëtar, në të cilin paraqiten objektivat për mbrotjen e mjedisit dhe të cilat kanë të bëjnë me Planin e propozuar, me qëllim që të theksohet rëndësia e mbrojtës së mjedisit. Paraqitja e kuadrit që përcakton objektivat mjedisore bëhet sipas parametrave mjedisore.

siç përcaktohen në Direktivën Europiane 2001/42 EK për Vlerësimin Strategjik Mjedisor dhe në Ligjin përkatës 91/2013. Për më tepër, përmenden objektivat e politikës mjedisore siç shprehen nga strategjitet tematike dhe programet e veprimit. Parametrat kryesorë mjedisore janë si vijon: bioshumëlojshmëria, popullisa, shëndeti i njeriut, flora, fauna, toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, elementët pasurorë materialë, trashëgimia kulturore, përfshi edhe trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike si edhe peisazhin.

Para se t'i referohemi objektivave të sipërpërmendura, paraqiten propozimet e Fazës së Dytë, të cilat kanë të bëjnë me vizionin, objektivat strategjike dhe akset e prioritetit për zhvillimin territorial të Bashkisë.

3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Aksete Prioriteteve sipas Planit të propozuar

3.1.2.1. Vizioni i zhvillimit

Duke marrë parasysh faktet reale, si edhe kërkesat që ata kërkojnë, siç edhe u pasqyruan dhe u vlerësuan në Fazën A' të studimit, përfshirë dhe analizën e mëparshme SWOT, përcaktohet vizioni i zhvillimit të Bashkisë për vitin 2032. Vizioni i Zhvillimit të Bashkisë ka për qëllim të trajtojë dhe përballojë dobësitë dhe rreziqet e evidentuara në bashki; të shfrytëzojë avantazhet natyrale dhe të përfituarë; si dhe mundësitet e paraqitura për zhvillim. Vizioni i zhvillimit të Bashkisë Pukë për vitin 2032 formulohet si më poshtë:

"Bashkia Pukë, me njësia e pasur natyrore dhe peisazhet e paprekura të një burime mahnitëse, do të jetë një qendër malore e formave alternative të turizmit që do të shfrytëzojnë burimet natyrore. Do të jetë gjithashtu një qendër zhvillimi pilot në sektorin bujqësor dhe agro-blegorisë, me theks të veçantë në produktet e certifikuara vendase".

Propozohet zhvillimi i qëndrueshëm i territorit të Bashkisë, bazuar në dy shtylla kryesore: Nga njëra anë, promovimi i formave alternative të turizmit përmes mbrojtjes, menaxhimit të duhur dhe shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke përmirësuar qasjen në Bashki përmes sigurimit të infrastrukturave efikase të transportit, si dhe përmes aktiviteteve të përshtatshme të promovimit dhe marketingut. Më konkretisht, propozohet forcimi i identitetit të Bashkisë me fokus mjedisin e pasur natyrore dhe elementët e veçantë dallues.

Nga ana tjetër, zhvillimi i qëndrueshëm i sektorit agro-blegjalor dhe bujqësor, me theks prodhimin e specializuar të produkteve cilësore vendore dhe përpunimin e tyre. Gjithashtu synohet edhe promovimi i formave standarde të kultivimeve bujqësore, përmes: promovimit të fermave kolektive, shfrytëzimit të hapësirës bujqësore, menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore, trajnimit të përshtatshëm të punonjësve, si dhe veçanërisht menaxhimin efikas të ujites dhe tokave të kultovuara.

3.1.2.2. Strategja e Zhvillimit dhe Objektivat

Parimet kryesore udhëzuese për zbatimin e strategjisë së vizionit dhe zhvillimit të Bashkisë Pukë renditen më poshtë me emërtimin Objektivat Strategjike, ku për secilin janë paraqitur parametrat e veçantë që do të realizojnë zbatueshmërinë e tyre.

Objektivi Strategjik 1: Përtëritje ekonomike e rajonit përmes promovimit të formave alternative të turizmit.

Objktivi i parë strategjik synon shfrytëzimin e bukurive dhe veçantive natyrore malore në Bashkinë Pukë, me qëllim promovimin e formave alternative të turizmit. Bashkia Pukë karakterizohet nga një paisazh të thyer natyror, ku bëjnë pjesë mali i Krabit në pjesën veriore, Mali i Munellës në pjesën jug perëndimore, Mali i Rditës në pjesën jugore, Mali Tërbunit në pjesën qendore, si dhe luginat e lumenjve Drin, Fani i Madh, Gomsiqe e Gjadër. Këto pasuri paraqesin potencial të lartë ekonomik, me mundësi promovimin dhe zhvillimin e zonës në nivel ndërkombëtar. Përmes shfrytëzimit të kësaj bukurie të veçantë natyrore propozohet promovimi me projekte konkrete dhe veprime specifike për zhvillimin e formave alternative të turizmit. Veprimet e propozuara sipas këtij objktivi duhet të kenë karakter integrues dhe ndërhyrja të ketë rezultate të dukshme në cilësinë e jetës së banorëve dhe në zhvillimin e turizmit.

Në kuadër të zhvillimit të formave alternative të turizmit, propozohet zhvillimi i turizmit malor duke promovuar aktivitete si: ngjitje në mal, eksplorim shpellash, ski, çiklizëm, hipizëm, gjuajtje me hark, kalimin e grykave lumore në formë kanioni, etj. Gjithashtu mund të zhvillohen aktivitete në lumenj e liqene, të tilla si: noti, lëvizje me canoe apo kajak, si dhe aktivitetë ajrore të tilla si rrëshqitje me litar (flying fox, zipline), parashutizëm, etj.

Përveç llojeve të turizmit që janë të lidhura nGushtë me mjedisin natyror, propozohet paralelisht edhe turizmi sportiv. Me turizmin sportiv do të krijohen infrastruktura sportive dhe turistike, në mënyrë që të jetë e mundur përgatitja e përshtashme e sportistëve individualë dhe ekipeve, sidomos gjatë periudhës së verës ku klima e freskët dhe e shëndetshme e Pukës favorizon stërvitjet e vështira të sportistëve. Përveç kësaj, objektet sportive e turistike do të mund të përdoren nga turistët e rastësishëm gjatë gjithë vitit.

Gjithashtu, propozohet zhvillimi i ekoturizmit si një formë turizmi e cila kombinon aktivitetet turistike në natyrë, kryesisht në zona me vlera ekologjikishe apo zona të mbrojtura natyrore, duke përfshirë aktivitete me karakter shkencor dhe edukativ (p.sh. turizëm për vëzhgimin e ekosistemeve, të florës dhe faunës).

Parakusht për zhvillimet e sipër-përmendura është përmirësimi i infrastrukturës, veçanërisht i asaj të transportit, me qëllim për tu siguruar nevojat përkatëse të banorëve të Bashkisë, por që të mund të ketë lidhje efektive me bashkitë fqinje dhe pjesën tjeter të vendit; si dhe përmirësimi i shërbimeve në zonën e Bashkisë (për shembull, ushqimi social, mikpritja etj.). Përmirësimi i infrastrukturës së Bashkisë do të rrisë cilësinë e standardit të jetesës së banorëve si dhe mirëqenien e tyre. Në kuadër të përmirësimit të infrastrukturës propozohet edhe zbatimi i projekteve të vogla infrastrukturore, si: krijimi i akomodimit turistik, krijimi i rrugëve për këmbësorë, krijimi i parqeve për aktivitete, ndërtimi i godinave prej druri në zonat natyrore për qëllime turistike/shërimesh, krijimi i objekteve sportive, organizimi i aktivitetave sportive, muzeve, rinovimi i sheshevë dhe i hapësirave publike, rinovimi i ndërtesave, etj. Të gjitha këto pritet të kontribuojnë në ndryshimin e nivelit të braktisjes në rajon, kryesisht për shkak të zvogëlimit të aktivitetave prodhuase, dhe në vazhdimin e krijimit të kushteve më të favorshme për zhvillimin e aktivitetave të reja ekonomike.

Për më tepër, duhet të përmirësohet infrastruktura tekniko-sociale e Bashkisë, në mënyrë që banorët të mund të jetojnë në një mjedis të qëndrueshëm dhe të përmirësuar, i cili do të jetë tërheqës, do të ndihmojë në reduktimin dhe zhdukjen e problemeve të migrimit drejt qendrave të tjera urbane dhe në përmirësimin e cilësisë së jetës së saj. Për më tepër, theksi do të jepet për promovimin dhe menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit natyror, përmes mbrojtjes dhe respektimit të burimeve

natyrore, si edhe kënaqjen e nevojës për menaxhimin efektiv të mbeturinave të lëngshme dhe të ngurta, sidomos nëse zhvillimi turistik çon në një rritje të konsiderueshme të tyre në lidhje me ato ekzistuese.

Për të zbatuar qëllimin e mësipërm strategjik duhet të miratohen veprimet e nevojshme të reklamimit, promovimit dhe marketingut në rajon më gjërë.

Objktivi Strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.

Ky objektiv do të arrihet përmes menaxhimit të integruar të sektorit të agro-blegtorisë me theks forcimin e aktiviteteve bujqësore në lidhje me prodhimin e produkteve cilësore vendase dhe promovimin e tyre përmes institucioneve përkatëse kolektive; si dhe përforcimin e sektorëve të përpunimit të produkteve bujqësore e blegtorale. Paralelisht është propozuar edhe promovimi i turizmit rural nëpërmjet krijimit të proceseve standarde të prodhimit dhe krijimit të infrastrukturës së nevojshme. Kjo rritje ekonomike pritet të kontribuojë dhe në rigjenerimin përkatës të popullsisë, në fazën e parë me mbajtjen e popullsisë dhe ndalimin e migrimit të saj, dhe së dyti me rritjen e mëtejshme të saj.

Bujqësia dhe blegtoria janë burimet kryesore ekonomike vendase, por kryesisht për qëllime vetë-konsumimi. Hapësirat për përmirësim në këto fusha janë të mëdha, pasi praktikat që po ndiqen sot nuk sjellin maksimumin në prodhim dhe në përfitim ekonomik. Në këtë kontekst, propozohet organizimi i prodhimit agro - blegtoral duke përdorur metoda ekologjikisht miqësore, në mënyrë që mos të shkaktohen dëme të parikuperueshme në mjedis, si për shkak të keqpërdorimit të burimeve natyrore, ose për shkak të ndotjes dhe dëmtimit të tyre. Për shkak të ekzistencës së produkteve të veçanta vendase (fruta si mollë, thana, kumbulla, gështena, fruta pylli si bornonicat, manaferrat dhe kërpudhat, bimë mjekësore dhe aromatike, etj.) sugjerohet organizimi i përshtatshëm - forcimi i sektorit të bujqësisë dhe promovimi i tyre përmes institucioneve kolektive të përshtatshme.

Sektori agro-ushqimor duhet të veprojë më i organizuar, duke forcuar prodhimin e produkteve tradicionale, duke aplikuar sisteme të certifikimit të cilësisë dhe duke përdorur metoda të reklamimit dhe promovimit të produkteve.

Të ardhurat e banorëve vendas pritet të rriten, me theksin kryesor drejt sektorit të agroushqimit, i cili duhet të veprojë në mënyrë më të organizuar, duke shtuar prodhimin e produkteve të njoitura tradicionale, duke aplikuar sisteme të certifikimit të cilësisë dhe duke përdorur metoda reklamimi dhe prezantimi të produkteve.

Promovimi i organizimeve kolektive bujqësore (p.sh. kooperativave) do të ndihmonte financiarisht fermerët e mesëm në shumë mënyra: në sigurimin e lëndës së parë (farave, plehrave, etj.), në rritjen e çmimeve të shitjes, në krijimin e kushteve standarde të kulturave (duke marrë edhe trajnimin e duhur shkencor), në prodhimin e produkteve cilësore, certifikimin e produkteve vendase, duke mundësuar tregtimin e produkteve në tregje të mëdha të jashtme pa konkurruar me fermerët e tjera. Gjithashtu, duke krijuar partneritete të forta dhe me infrastrukturën e duhur (objekte magazinimi, ruajtje dhe përpunimi të produkteve bujqësore dhe blegtorale) do të krijohen kushte për stimulimin e sektorit përkatës të ekonomisë me rezultat të drejtpërdrejtë krijimin e mundësive dhe vendeve të punës në Bashki.

Në sektorin primar bën pjesë edhe prodhimi blegtoral dhe për të cilin propozohet modernizimi i tij.

Në Bashkinë e Pukës sektori i përpunimit është pothuajse jo-ekzistent dhe kryesisht mbështet konsumin e brendshëm të produkteve. Propozohet kombinim i sektorit primar nëpërmjet zhvillimit të infrastrukturës së duhur për përpunimin dhe standardizimin e produkteve vendase cilësore, procese të cilat do të ndihmojnë në njohjen e këtyre produkteve, do të zgjerojë perspektivën profesionale të banorëve përmes prodhimit të produkteve të reja tërheqëse në tregjet kombëtare dhe ndërkombëtare dhe do të kontribuojë në ringjalljen ekonomike të zonës.

Përveç zhvillimit të bujqësisë dhe blegtorisë, propozohet ti jepet shtysë agroturizmit i cili lidhet me këta sektorë përmes adoptimit të proceseve standarde të prodhimit (të cilat do të përthihin më shumë interes), ashtu edhe përmes krijimit të infrastrukturës së nevojshme (krijimi i fermave bujqësore ose blegtorale të pajasura me infrastrukturën e përshtatshme për zhvillimin e agroturizmit). Qëllimi do të jetë përmirësimi i të ardhurave të të punësuarve në këto sektorë, si nga veprimtaritë paralele të turizmit ashtu edhe nga shfrytëzimi i produkteve të tyre, pa i transformuar ato ndërkohë në sipërmarrës turistikë. Krijimi i investimeve të reja prodhuase që shfrytëzojnë burimet në rajon, si dhe përmirësimi dhe modernizimi i atyre ekzistuese për të prodhuar produkte të reja të kërkua nga tregu, do të ringjallë ekonominë vendase dhe do të nxisë kërkesën drejt turizmit. Së fundi, trajnimi i vazhdueshëm i të punësuarve përmes krijimit të institucioneve/organizmave të formimit profesional dhe arsimor në sektorin e bujqësisë, do të ofrojë njohuri aktuale profesionale dhe informacion dhe informim bashkëkohor për fermerët në mënyrë që të fitojnë dhe të përmirësojnë aftësitë dhe kompetencat e nevojshme për të përballuar me sukses kërkesat e profesionit bujqësor. Në këtë mënyrë trajnimi do të japë një kontribut të vërtetë në rindërtimin e zonave rurale dhe në zhvillimin e integruar të sektorit bujqësor të ekonomisë.

Forcimi i sektorëve të mësipërm do të bazohet në mbrojtjen e mjedisit dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore, në mënyrë të veçantë të burimeve ujore, përmes krijimit të rrjeteve të ujitjes dhe mbrojtjes së ujëmbajtësve nëntokësorë nga burimet e ndotjes (mbetjet urbane, mbeturinat nxjerrëse, nga aktivitetet blegtorale/bujqësore).

Së fundi, bazuar në hartat e PPK-së, zona e Pukës paraqitet një zonë me rezerva minerale bakri dhe jo metalike. Propozohet të ndërmerren veprimet e nevojshme për shfrytëzimin e burimeve minerale dhe minierave aktive përmes menaxhimit nga ana e Bashkisë të përfitimeve përkatëse të tyre.

Për të arritur këtë objektiv strategjik, propozohet adoptimi i veprimeve të nevojshme promovuese, reklamuese në territorin më gjërë. Strategjia e zhvillimit të turizmit në Bashki propozohet të bazohet në promovimin e të dhënavëve specifike vendase nëpërmjet kanaleve të përshtatshme (internetit, materialeve të shtypura, shënimëve, etj.), si edhe në shërbimin e drejtpërdrejtë të qytetarit për gjetjen e informacionit përkatës si për rajonin ashtu edhe për infrastrukturën.

Bazuar në dy objektivat strategjike të mësipërmë, rivitalizimi ekonomik i zonës propozohet të mbështetet në forcimin e sektorit të industrisë së turizmit, i cili do të bazohet në mjedisin natyror dhe në aktivitetin prodhues dhe do të jetë "pika" e fortë Bashkisë për fluksin e kapitaleve, shtyrë gjithmonë për një zhvillim të qëndrueshëm përmes respektimit të mjedisit. Për të arritur këto objektiva është i nevojshëm ndërtimi dhe përfundimi i infrastrukturës teknike, për përmirësimin e arritshmërisë së produkteve dhe të njerëzve në selinë e bashkisë, por edhe në qendra më të vogla administrative në gjithë territorin e Bashkisë, si edhe në polet turistike e qendrat urbane rjonale, por edhe të infrastrukturës tjetër në sektorët e ushqimit, kohës së lirë dhe mikpritjes që do të çojnë në një rimëkëmbje të zonës. Në nivel Bashkie, është veçanërisht problematike lëvizja dhe

transportimi i njerëzve dhe i produkteve nga zonat e largëta të Bashkisë në ato më qendrore. Në këtë mënyrë, në nivel rajonal, komunikimi i Bashkisë bëhet kryesishët nga qendrat urbane të veriut.

Përveç infrastrukturës së transportit, për të mbështetur aktivitetet e reja profesionale dhe nevojën në rritje për shërbimet publike, furnizimi me ujë dhe me energji elektrike duhet të mbulojë nevojat e ardhshme të Bashkisë. Në të njëjtën kohë, meqenëse komunikimet telefonike janë kryesishët të bazuara në telefoninë celulare, telefonia fikse dhe interneti janë gjithashtu prioritete të rëndësishme për Bashkinë. Në nivel urban dhe jo-urban, është e domosdoshme krijimi ose rindërtimi dhe mirëmbajtja e rrjeteve, si atyre të transportit, ujit, kullimit dhe vadirjes, ashtu edhe të energjisë elektrike dhe telefonisë. Zhvillimi i infrastrukturës bazohet në sigurinë e qytetarëve dhe mbrojtjen e mjedisit.

Objktivi Strategjik 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.

Objktivi strategjik i referohet mbrojtjes dhe përdorimit racional të sistemeve të tokës dhe ujit, mbrojtjes së habitateve dhe ekosistemeve, rritjes dhe shfrytëzimit të peisazheve natyrore dhe monumenteve natyrore (liqene, kanione, burime dhe shpella) në mënyrë që të ruhet mjedisi i pastër natyror, i cili do të jetë një burim i rëndësishëm natyror për mikpritjen e formave të ndryshme alternative të turizmit (ekoturizëm, ngjitur në mal, alpinizëm, etj).

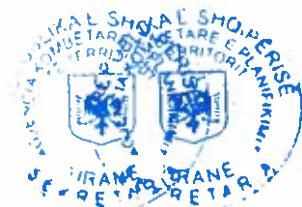
Bashkia e Pukës ka peisazhe të cilat ruajnë në një nivel të lartë karakteristikat e tyre të veçanta natyrore dhe ekologjike, me florë e faunë të pasur dhe interesante. Kështu, peisazhi ka vlera të larta ekologjike, estetike dhe shkencore që duhen mbrojtur.

Bazuar në përcaktimet e legjisacionin kombëtar, Bashkia Pukë aktualisht nuk ka Zona të Mbrojtjes Absolute. Megjithatë, me këtë studim u konsiderua e domosdoshme shpallja e disa monumente të mjedisit natyror me synim për t'i mbrojtur dhe promovuar ato. Kështu, propozohet të shpallojnë si monumente natyrore Mali i Munellës, si dhe Shpella e Zanave, Shpella e Shqelit dhe Shpella e Kolikës. Këto zona do të menaxhohen me qëllim mbrojtjen e biodiversitetit dhe habitateve të tyre. Për zonat e tjera për të cilat nuk ka status mbrojtjeje, menaxhimi do të synojë mbrojtjen e burimeve natyrore (ujë, tokë, ajër).

Në këtë kontekst, propozohet zhvillimi i zonave me bukuri të veçantë natyrore (toka pyjore, liqene, kanione, lumenj, burime, shpella, etj.) përmes aktivitete të buta ekonomike (turizëm, sporte dhe rekreacion) përreth të cilave do të zhvillohen vetëm infrastrukturat e nevojshme që do t'i shërbejnë këtyre veprimtarive të cilat do të jenë në përputhje me peisazhin.

Së fundi, mund të përmendim edhe çështjen e prerjes së pakontrolluar, e cila mund të jetë një aktivitet i madh prodhues i Bashkisë, por në të ardhmen do të degradojë ndjeshëm peisazhin pyjor nëse nuk bëhen paraprakisht përshtatjet e nevojshme. Bashkia është një nga bashkitë më pak të populluara në vend. Ky fakt justifikon ruajtjen e mjedisit natyror kryesishët të pandryshuar nga ndërhyrjet njerëzore, me veti fiziko-kimike të mira në ujëra, tokë dhe ajër, dhe me nivele të ulëta të zhurmës. Si rrjedhim, duhet të ekzistonë rregulloret përkatëse mjedisore për mbrojtjen e mjedisit natyror dhe burimeve të tij, por gjithashtu edhe për përballimin e treziqeve natyrore dhe teknike që ndikojnë negativisht në cilësinë e tokës dhe mjedisit natyror në përgjithësi.

Objktivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.

Me formimin e komuniteteve të qëndrueshme, synohet përmirësimi i cilësinë e jetës së qytetarëve dhe promovimi i identitetit të fortë të Bashkisë (brand name) për turizmin malor, produktet bujqësore cilësore dhe burimet e pasura natyrore në një ambient të pastër natyror.

Në Bashki ekzistojnë - me përgjashtim të qytetit të Pukës - komplekse banimi me qasje të ulët në infrastrukturën bazë sociale, si arsimi dhe kujdesi shëndetësor. Mungesa e vendeve të punës krijon ç'ekuilibra shoqërore, duke hasur dallime të mëdha kryesish përfshirat. Qëndrueshmëria e komuniteteve të largëta është në rrezik nga mungesa ose mosfunkcionimi i infrastrukturës teknike të tilla si rrugët, furnizimi me ujë dhe kanalizimet, ujitja, energjia elektrike dhe telekomunikacioni.

Ky objektiv synon përmirësimin e kushteve të jetesës së banorëve si të selisë së bashkisë ashtu edhe të çdo kompleksi banimi, sado larg të jetë ajo nga qendra më e rëndësishme urbane (Pukë) ose qendrat e vogla administrative të banimit të bashkisë (Gjegjan). Mjaftueshmëria e mallrave, pastërtia dhe higjiena e vendbanimeve, qasja në arsim dhe kujdesin shëndetësor, rritja dhe përmirësimi i produktivitetit, mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore, restaurimi i hapësirës së përbashkët publike do të çojnë në zhvillimin e komuniteteve të qëndrueshme të cilat do të ruajnë identitetin e tyre dhe ekuivalencën me shtetin.

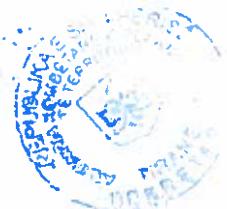
Përveç kësaj, siç kemi parë dhe më lart, duhet të ketë zhvillim edhe në infrastruktura të tjera teknike. Bashkia duhet të shfrytëzojë sasinë e bollshme të ujit, për shkak të pranisë së burimeve të bollshme natyrore dhe prezencës së një numri të konsiderueshëm digash hidroelektrike, përfshirë përmirësuar standartin e jetesës së banorëve.

Në kuadër të këtij objektivi, i rëndësishëm është krijimi i mundësive përpjekjeve të gjithë qytetarëve në aktivitete ekonomike, përmes informimit dhe formimit profesional të gjithë profesionistëve, përmes kultivimit të bashkëpunimit dhe solidaritetit si të organeve prodhuase, ashtu edhe të gjithë qytetarëve me njëri-tjetrin, përfshirë siguruar zhvillimin ekonomik në rajon me përfitime përfshirë qytetarët, por edhe promovimin e veprave të nevojshme të infrastrukturës dhe shërbimeve sociale. Kështu, propozohet që të krijohen mundësi të përshtatshme përfshirë gjithë qytetarët që të janë në gjendje të marrin pjesë në aktivitetet ekonomike në rajonin e Bashkisë. Do të duhet të ketë përpjekje të gjithë banorët trajnime dhe informacione të duhura profesionale përfshirë teknologjitet e reja dhe veprimet e mundshme inovative, në mënyrë që ata të janë aktivë në çdo mundësi ekonomike që prezanton, por gjithashtu t'u jepet mundësia që vet ata të zhvillojnë këto mundësi. Krahas promovimit të infrastrukturës së duhur, sociale dhe teknike, me synim përmirësimin e cilësisë së jetës dhe kushteve të jetesës të banorëve, kultivimi i ndjenjës së solidaritetit dhe pjesëmarjes aktive të gjithë qytetarëve në veprimet e përbashkëta përfshirë trajtuar çdo problem dhe përfshirë forcimin e zhvillimit ekonomik të rajonit, është një faktor shumë i rëndësishëm në formësimin e komuniteteve të qëndrueshme dhe natyrisht varet edhe nga faktorë të tjera që lidhen me edukimin e qytetarëve dhe mënyrë të veçantë të rinjve, përfshirë mentalitetin që kultivohet dhe promovohet.

3.1.2.3. Parimet dhe politikat kryesore

Për të arritur objektivat strategjike, që formësojnë strategjinë e zhvillimit dhe vizionin përfshirë Bashkinë Pukë, janë përcaktuar disa akse konkrete prioritetesh e politikash, si më poshtë.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 1: Përtëritje ekonomike e rajonit nëpërmjet promovimit të formave alternative të turizmit.

Ky objektiv do të arrihet duke shfrytëzuar bukurinë e veçantë natyrore të malësive dhe pasurinë kulturore të zonës, me qëllim promovimin e formave alternative të turizmit.

Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.

Zhvillimi turistik i rajonit bazohet kryesisht në mjedisin e pasur natyror, në klimën e veçantë dhe pasurinë kulturore të Bashkisë. Politikat dhe ndërhyrjet propozohen si më poshtë:

- Krijimi i infrastrukturës së re të turizmit alternativ, bazuar në resurset njerëzore dhe natyrore që Bashkia disponon (turizmi malor, turizmi sportiv, ekoturizmi, etj.).
- Përmirësim, modernizim ose zgjerim i infrastrukturës ekzistuese të turizmit (akomodimi, restorantet, korridore rrugësh dhe monopatesh me shenja, qendra informacioni, shtigje, shtigje për bicikleta, kioska etj.) dhe shërbimet e ofruara (restorantet, mikpritja, etj.).
- Përthithja dhe inkurajimi i investimeve në fushën e turizmit sportiv, duke krijuar hotele dhe qendra të përshtatshme trajnuese, në mënyrë që të mikpritën dhe të akomodohen për përgatitjen e sportistëve, të cilët do të mund kenë mundësinë të kalojnë disa fazë të trajnimit dhe përgatitjes së tyre në këtë zonë.
- Përthithja dhe inkurajimi i investimeve në sektorin e turizmit mjekësor për ujërat termale, me krijimin e hoteleve dhe infrastrukturës së përshtatshme shëndetësore, si edhe qasjes së personave me aftësi të kufizuara në zonat që kombinojnë bukurinë natyrore dhe klimën e mirë.
- Përthithja dhe inkurajimi i investimeve në turizmin malor që do të ketë lidhje me sportet alternative si ski, vizita në shpella, alpinizëm, çiklizëm, hipizëm, gjuajtje me hark, kalim kanionesh, rafting, canoe, flzing fox, zipline, parashutizëm etj. me krijimin e shërbimeve të hapësirave akomoduese dhe atyre argëtuese.
- Zhvillimi i agroturizmit, me krijimin e fermave model të vizitueshme të cilat arrijnë ekonomitë e shkallës dhe përshtaten në mënyrë fleksibile ndaj kushteve të tregut dhe kërkesës.
- Krijimi i rrjeteve të rrugëve për ecje në këmbë, shtigjeve për bicikleta dhe monopateve midis zonave të pyllëzuara.
- Përthithja dhe inkurajimi i investimeve në fushën e aktiviteteve sportive (Liqeni i Komanit, Porti i Levrushkut).

Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.

- Promovimi i përdorimit të butë turistik të burimeve kulturore, qoftë vende arkeologjike ose gjeologjike, ndërtesa historike e tradicionale, kisha, xhami, etj.
- Përdorim dhe shfrytëzim i butë turistik i resurseve kulturore, si për rajone arkeologjike ose gjeologjike, ose për ndërtesa historike, apo ndërtesa tradicionale, kisha, xhami, etj.
- Krijim i infrastrukturës për muze - panaire për produkte bujqësore, ekspozita folklorike dhe të trashëgimisë kulturore.
- Krijim i rrugëve për ecje në këmbë që lidhin monumentet e mirënjohura kulturore me njërit-tjetrin (itenerare këmbësore).
- Zbatimi i programeve të riprojektimit të vendbanimeve dhe lagjeve që pritet të marrin karakter ndërvendor dhe të janë një atraksion turistik ose grumbullojnë infrastrukturën e zhvillimit turistik (hotele, restorante, etj.).

Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.

- Ndërgjegjësimi i komunitetit vendas lidhur me çështjet e zhvillimit të turizmit dhe mbrojtjes së mjedisit natyror.
- Specializimi dhe trajnimi i burimeve njerëzore në fushën e turizmit malor.
- Trajnimi i grupeve të ndjeshme sociale (gra, minoritete) në lidhje me profesionet që lidhen me turizmin, trashëgiminë kulturore, kulturën dhe traditat e vendit.

Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.

- Promovimi i produkteve turistike (monumente natyrore, monumente kulturore, etj.) në internet dhe në media të tjera reklamuese-promovuese (fletë të printuara, shenja, aplikime elektronike, aplikacione të GIS, etj.)
- Zhvillimi i veprimeve të përbashkëta, sinergjisë dhe bashkëpunimit me bashkitë fqinje për promovimin e aktivitetave turistike dhe përmirësimin e rolit të Bashkisë së Pukës.
- Vendosje e pika informuese (info-point) për shpërndarjen e broshurave dhe dhënien e informacionit në lidhje me organizimet turistike në zonë, iteneraret e ndryshme dhe pikat e interesit.
- Krijimi i broshurave për atraksionet turistike në gjuhë të ndryshme.
- Informimi i faqes së internetit të Bashkisë lidhur me vendet dhe monumentet kulturore.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 2: Rigjenerimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.

Ky objektiv do të arrihet përmes menaxhimit të integruar të sektorit agro - blegtoral me theks forcimin e aktivitetave bujqësore në lidhje me prodhimin e produkteve cilësore lokale dhe promovimin e tyre përmes institucioneve përkatëse kolektive dhe paralelisht forcimin e sektorëve të përpunimit dhe përpunimin e produkteve bujqësore dhe blegtore. Në të njëjtën kohë, propozohet promovimi i agroturizmit përmes zbatimit të projekteve pilot në lidhje me prodhimin, si dhe krijimi i infrastrukturës së nevojshme mbështetëse.

Aksi Prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.

Përforcimi i prodhimit primar përfshin përmirësimin cilësor të procesit të prodhimit dhe produktit final, zvogëlimin e kostove të prodhimit, rritjen e konkurrueshmërisë dhe tregtueshmërinë e produkteve, si dhe rritjen e të ardhurave të gjeneruara. Politikat dhe ndërhyrjet përkatëse janë si më poshtë:

- Specializimi dhe intensifikimi i prodhimit të produkteve bujqësore që konkurrojnë në tregjet e brendshme dhe të jashtme përmes iniciativave të reja të investimeve.
- Kthim tek kulturat alternative organike me bimë që prodhojnë produkte me vlera të larta ushqyese dhe farmaceutike.
- Organizimi i prodhuesve bujqësorë dhe blegtoralë në baza bashkëpunuese dhe biznesi për të mbështetur dhe promovuar prodhimin e tyre, duke kërkuar dhe pretenduar ndihmë financiare, duke shpërndarë njohuri mbi praktikat e prodhimit modern.
- Operimi i formave bashkëpunuese të organizimit të prodhuesve me ekonomi të shkallës dhe përsitime kumulative (zgjidhja e përbashkët e problemeve, etj.).
- Ruajtja dhe rritja e varietetave lokale (bimë medicinale, fruta pylli, bimë medicinale, etj.).

- Modernizimi i prodhimit të blegtorisë, forcimi i kapitalit blegtoral dhe specializimi i tij, krijimi i zonave të përshtatshme për kullotje dhe kultivim të bimëve për përdorimin e tyre në blegtori dhe menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave nëpërmjet kompostimit me krimba toke.
- Modernizimi i sistemeve të ujitjes, duke respektuar ruajtjen dhe balancimin e burimeve ujore, duke rritur projektet e menaxhimit të ujit, p.sh. duke krijuar rezervuarë të vegjël.
- Promovim i prodhimeve nga bizneset vendase në ekspozita dhe panaire kombëtare e ndërkomëtare, evenete kulturore, ekspozita produktesh, etj.
- Zhvillim i fermave organike (krijimi i fermave bujqësore ose blegtoriale të pajisura me infrastrukturën përkatëse të turizmit, kohës së lirë, ushqimit, akomodimit) për zhvillimin e agroturizmit bazuar në produktet vendore bujqësore dhe blegtoriale.
- Mbështetje dhe trajnim i prodhuesve nga institucionet shkencore e kërkimore (p.sh. eksplorim i kulturave të reja efikase, cilësisë së tokës, përdorimi i qëndrueshëm i ujit, masat për përmirësimin e cilësisë së produktit).
- Ofrim stimujsh, sidomos për fermerët e rinj, me qëllim për të lehtësuar nismat fillestare të tyre dhe përshtatjen strukturore të fermave.
- Rindërtim i mullinjve për të mbështetur njësitë administrative rurale me qëllim funksionimin e qëndrueshmëm të tyre.
- Projekte konsolidimi në parcelat shumë të vogla të shpërndara, përqëndrimin e tyre në të njëjtën zonë dhe bashkimin e parcelave të vogla të shumë pronarëve, në mënyrë që toka e kultivuar të jetë më e shfrytëzueshme.

Aksi Prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore.

- Mbrojtja e tokës bujqësore me planifikim të përshtatshëm për të shmangur lokalizimin e veprimtarive të papërshtatshme rezidenciale, industriale.
- Minimizim i përdorimit të plehrave kimike dhe pesticideve, përdorimi kronik i të cilave ndikon jo vetëm në ndotjen e burimeve ujore, por edhe në uljen e cilësisë së tokës, të cilat bëhen gjithmonë e më pak produktive.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore nën Aksin Prioritar 11, për të mbrojtur pjellorinë e tokës.
- Përforcimi i tokës me përmirësues toke që do rezultojnë nga kompostimi natyral ose kompostimi i mbeturinave të kafshëve dhe llumit nga impiantet e trajtimit të ujërave të zeza.

Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.

Forcimi i prodhimit sekondar duhet të përqëndrohet si në trajtimin dhe përpunimin e produkteve primare ashtu edhe në mbështetjen e prodhimit primar, si edhe në zhvillimin e industrive tradicionale në rajon. Në veçanti, propozohet:

- Forcimi i përpunimit të produkteve primare me krijimin e njësive të përpunimit (bimëve medicinale, bimëve aromatike, fruta pylli, gështenjat, arrat, produktet e qumështit, etj), standardizimit dhe paketimit.
- Krijimi i objekteve moderne të therjes për të siguruar cilësinë e mishit dhe, rrjedhimisht, shëndetin e njeriut.
- Zbatimi i standardeve të standardizuara të cilësisë dhe çertifikimi i produkteve të përpunuara në lidhje me originën, mënyrën e prodhimit dhe përbërësit e tyre.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.

Qëllimi strategjik ka të bëjë me mbrojtjen dhe shfrytëzimin racional e sistemeve të tokës dhe ujit, me mbrojtjen e habitateve dhe ekosistemeve, promovimin dhe zhvillimin e paisazheve dhe monumenteve natyrore (liqenet, kanionet, burimet dhe shpellat), në mënyrë që të ruhet i pastër mjedisi natyror, i cili do të jetë një burim i rëndësishëm për mbajtjen e një shumëllojshmërie formash alternative të turizmit (eko-turizmit, turizmit për ecje me guidë, natyralistëve, ngjitje në mal, alpinizëm, etj.).

Aksi Prioritar 8: Mbrotja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.

Politikat dhe projektet që mbështesin mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore kanë të bëjnë me:

- Përcaktimin e zonave të mbrojtura natyrore (p.sh. Mali i Munellës, Shpella e Zanave, Shpella e Shqelit dhe Shpella e Kolikës si monumente natyrore, etj.).
- Mbrotja e biodiversitetit dhe habitateve nëpërmjet organizimit të duhur hapësinor të aktiviteteve të lejuara.
- Përcaktim i zonave me vlerë të lartë ekologjike dhe estetike për qëllimin e përdorimit të tyre turistik, duke ruajtur cilësinë e tyre të lartë ekologjike.
- Zbatimi i restaurimeve të nevojshme në zonat e privuara, aty ku kërkohet, për shembull, në vende jo të organizuara ku hidhen mbetjet pa kriter.
- Rritje e ndërgjegjësimit mjedorëve, në mënyrë që, fillimisht dhe para së gjithash të kuptojnë nevojën për grumbullimin e organizuar dhe hedhjen e mbeturinave në vende të organizuara (vend-depozitime) dhe në të ardhmen të marrin pjesë në programet e riciklimit të produkteve inerte, plastike, qelqi, metali, letër, por edhe atyre organike komunale të ngurta.
- Bashkëpunim ndërbashkiakë në çështje të menaxhimit të burimeve natyrore, me qëllim që të ketë një menaxhim të integruar dhe të qëndrueshëm, pasi është pranuar nga të gjithë se mjedisi dhe burimet natyrore nuk ndërpriten apo përshkohen nga kufijtë administrativë.

Aksi Prioritar 9: Mbrotja dhe forcimi i Biodiversitetit.

Për të mbrojtur florën dhe faunën vendase, është e nevojshme të mbrohen habitatet natyrore që ato përmbyjnë si toka, ujërat dhe stabiliteti ekologjik. Propozohet:

- Marrja e masave për të adresuar presionet mjedorëve të krijuara në veçanti nga aktiviteti njerëzor.
- Përfshirja e ekosistemeve të reja në rrjetin e zonave të mbrojtura ku stehojnë lloje endemike të florës dhe faunës, të rrezikuara në zonë.
- Marrja e masave për mbrojtjen e florës dhe faunës vendase.

Aksi Prioritar 10: Mbrotja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore. Propozohet:

- Përfundim i plotë dhe zbatim i planeve të menaxhimit të pyjeve në zonat pyjore të mbrojtura (kushte, monitorimi i mbrojtjes, etj.)
- Ripyllëzimi - krijimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës pyjore, si dhe mbrotja nga zjarri.
- Instalimi i sistemeve bashkëkohore të parandalimit të zjarrit me sensorë dhe sistem monitorimi nga Bashkia.

- Marrja e masave për mbrojtjen kundër rreziqeve natyrore (siç është erozioni që ndikon negativisht në rigjenerimin natyror të pyjeve) nëpërmjet punimeve të përshtatshme hidrike të malit (p.sh. hartimi i rrjedhave me bariera mbajtëse).
- Monitorimi i evolucionit të pyjeve me kalimin e kohës përmes imazheve të përshtatshme satelitore dhe sistemeve të informacionit gjeografik (GIS).
- Marrja e masave për mbrojtjen e sipërfaqeve pyjore nga kullotja.

Aksi Prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.

Vlerat ekologjike, estetike dhe ekonomike e liqeneve, lumenjve, burimeve dhe kanioneve tek të cilat shkaktohen probleme të ndotjes kryesisht për shkak të derdhjes së ujërave të zeza urbane dhe mbeturinave industriale, kërkijnë domosdoshmërisht politikat e mëposhtme:

- Trajtimi i qëndrueshëm i ujërave të zeza për vendbanimet me më shumë se 2,000 banorë.
- Ndërtimi i gropave septike për atë pjesë të vendbanimeve që nuk mbulohet nga rrjeti i kanalizimeve.
- Përdorimi racional i burimeve ujore, nga njëra anë, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për rikuperimin e tokës për ujitje të kursimit të ujit, dhe nga ana tjetër, përmes aplikimit të praktikave bujqësore që synojnë reduktimin e përdorimit të ujit.
- Ndërtimi i rezervuarëve për ruajtjen e ujit, me qëllim reduktimin e përdorimit të ujit nga burime sipërfaqësore ose nëntokësore.
- Promovimi i praktikave të kultivimit (bujqësia organike) për të ndihmuar në uljen e përdorimit të inuteve (plehrave, pesticideve) dhe ndotjen e ujërave nëntokësore.
- Zhvillimi i bashkëpunimit me bashkitë fqinje dhe Drejtorinë e Ujërave të Rajonit për menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore ndërkunale (lumenjve, liqeneve dhe ujërave nëntokësore) përmes hartimit të një plani dhe programesh të përshtatshme për zbatimin e masave specifike.

Aksi Prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.

Parametër katalistik për mbrojtjen e mjedisit natyror është trajnimi i duhur dhe informimi i popullsisë vendase mbi çështjet e mbrojtjes dhe menaxhimit. Propozohet:

- Krijimi i Qendrave të informimit dhe ndërgjegjësimit mjedisor.
- Zbatimi i programeve të edukimit mjedisor në shkolla, duke filluar me shkollën 9-vjeçare dhe fillore.
- Organizimi i veprimeve për ndërgjegjësimin e qytetarëve për çështje që kanë lidhje me menaxhimin e burimeve ujore, hedhjen e mbeturinave, menaxhimin e ujërave të zeza dhe rreziqeve që krijohen për shëndetin e njeriut dhe mjedisin nga format e pakontrolluara të ndotjes.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.

Me formimin e komuniteteve të qëndrueshme, synohet përmirësimi i cilësisë së jetës së qytetarëve dhe promovimi i identitetit të fortë të markës së Bashkisë (brand name) për turizmin malor, produktet bujqësore cilësore dhe burimet e pasura natyrore në një ambient të pastër natyror. Për të përmirësuar cilësinë e jetës dhe mirëqenien e komunitetit vendas, prioritet u jepet akseve të mëposhtëm:

Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.

Në veçanti, rekomandohet:

- Ndërtimi i shkollave të reja, objekteve të mirëqenies sociale, qendrave kulturore etj. në varësi të nevojave dhe madhësive të parashikuara të popullsisë.
- Forcimi i zonave të gjelbra urbane, krijimi i rrjeteve të gjelbra, ndërtimi i terreneve sportive, aty ku janë shënuar mungesa.
- Sigurimi i qasjes së pandërprerë në objektet e trajnimit për të gjithë nxënësit.

Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.

Nevojitet një qasje e integruar e cila do të optimizojë efikasitetin e rrjetit, do të sigurojë shpërndarje të balancuar dhe do të të zgjelojë ndikimin në mjedis. Në mënyrë të veçantë, propozohet:

- Projektimi dhe ndërtimi i rrjeteve të furnizimit me ujë për të plotësuar nevojat e tanishme dhe të ardhshme të të gjitha vendbanimet e bashkisë dhe për të siguruar 24 orë furnizim me ujë.
- Projektimi dhe ndërtimi i rrjeteve të kanalizimeve, aty ku është ekonomikisht dhe teknikisht i lejueshëm. Në vendbanimet e zonës së studimit të cilat do të shërbehen nga gropë septicë është thelbësore mirëmbajtja dhe hidroizolimi i duhur.
- Projektimi dhe ndërtimi i veprave për kullimin e ujërave të shiut, në bazë të intensitetit dhe kohëzgjatjes së reshjeve, frekuencën e zgjatjes së një përmbytjeje dhe shkallën e mbledhjes së ujërave. Është e nevojshme të merren parasysh fenomenet ekstreme të motit të ndodhura në vitet e fundit, si rezultat i ndryshimeve klimatike globale dhe në rast të munguesës së të dhënave për reshjet, propozohet përdorimi i metodave të pacaktuara (fuzzy logic), me qëllim vlerësimin e mundësisë së mbledhjes së ujërave të shiut.
- Ndërtimi i sistemeve moderne të trajtimit të ujërave të zeza, të përshtatshme për shërbimin e vendbanimeve me popullsi të vogël.
- Veçanërisht, për sa i përket menaxhimit të mbetjeve, janë të nevojshme këto hapa: të mbyllët hendeku midis Plani Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve në Shqipëri dhe menaxhimit të mbetjeve në nivel bashkiak; kryerjen e studimeve të menaxhimit të mbetjeve në nivel rajonal (për secilin rajon), për shkak se menaxhimi i mbetjeve duhet të jenë i decentralizuar, por edhe strategjik. Ekzistenza e një landfill-i sanitari për çdo qytet apo bashki nuk cilësohet ekonomikisht e qëndrueshme, për shkak të morfolologjisë së terrenit. Një landfill mund të mbulojë disa bashki dhe, nga ana tjetër, menaxhimi i mbetjeve duhet të decentralizohet sepse nuk është ekonomikisht i qëndrueshëm transporti i mbetjeve larg nga burimi i tyre të prodhimit.
- Studimet Rajonale të Menaxhimi të Mbetjeve do të vlerësojnë sasitë e prodhimit të mbeturinave nga të dhëna të besueshme dhe do të zbatojnë objektivat strategjike të Planit Kombëtar të Mbetjeve për landfill-et, riciklimin dhe kompostimin. Për këtë arsy, do të përcaktojnë numrin dhe vendndodhjen e landfill-eve të nevojshme që do të ndërtohen dhe do të përcaktojë objektivat për parandalimin e mbetjeve, minimizimin e mbetjeve, riciklimin dhe kompostimin e tyre. Është theksuar se bashkitë duhet të bashkëpunojnë në procesin e Studimit Rajonal të Menaxhimit të Mbetjeve për disa arsy: ky studim rajonal duhet të pranohet nga shoqëria, duke mbuluar në mënyrë të qëndrueshme nevojat e të gjitha qyteteve për administrimin e mbetjeve; dhe studimi rajonal do të zbatohet duke ndërtuar të gjithë infrastrukturën e nevojshme për të

mirën e bashkive dhe komuniteteve vendase. Prandaj, është propozuar një ndryshim i bazës ligjore në mënyrë që bashkitë të mund të formojnë ndërmarrjet bashkiake për menaxhimin e mbetjeve në nivel vendor.

- Rritja e ndërgjegjësimit publik dhe vetëdijes mjedisore, në mënyrë që të bëjë qytetarët të marrin pjesë në programet e riciklimit të produkteve plastike, të qelqit, metalit, letrës dhe mbetjeve të ndërtimit, si dhe mbeturinave organike urbane (biosolide), me qëllim për të minimizuar mbetjet që do të hidhen në landfill-in e ardhshëm.
- Përmirësim/modernizim i rrjetit energjetik.
- Përmirësim/modernizim i rrjetit të telekomunikacioneve.

Aksi Prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.

Lëvizje e qëndrueshme do të thotë transport pasagjerësh dhe mallrash të shpejtë, të sigurt dhe efikas, përbushjen e të gjitha nevojave të transportit, zvogëlimin e izolimit të vendbanimeve të largëta dhe minimizimin e kostove të jashtme (rreziqe mjedisore, aksidente, etj). Konsiderohen të nevojshme:

- Modernizimi i rrjetit rrugor kryesor përmes asfaltimit, ndërtimit, përmirësimit të karakteristikave gjemometrike dhe mirëmbajtjes.
- Ndërtimi i seksioneve të reja të rrugëve për qasje të lehtë në dhe nga vendbanimet më të largëta të bashkisë.
- Ndërtimi dhe përmirësimi i infrastrukturave rrugore që shërbejnë për lidhjen e njësive veriore të banimit me selinë e Bashkisë.

Aksi Prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.

- Përmirësimi estetik i ndërtesave ose nëpërmjet homogenitetit ose restaurimit të hapësirave dhe ndërtesave të braktisura.
- Ruajtja e një ambienti të pastër urban me menaxhim të duhur të mbeturinave (nga furnizimi dhe asgjësimi i kazanëve deri tek asgjësimi i tyre përfundimtar).
- Zbatimi i programeve të rigjenerimit në lagjet/seksionet me veçori të veçanta.
- Promovimi i mobilitetit urban të qëndrueshëm (shëtitoret e këmbësorëve, shtigjet e bicikletave, infrastruktura për personat me aftësi të kufizuara, etj.).
- Restaurimi i hapësirave të lira.

Aksi Prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.

E-qeveria i referohet futjes së teknologjisë së informacionit në administratën publike me qëllim që korrespondenca, menaxhimi dhe arkivimi i dokumenteve të bëhet tashmë në mënyrë elektronike. Nëpërmjet këtij procesi, synohen të minimizohen kostot e dërgimit dhe pranimit të shkresave ndërmjet organeve qeveritare, dhe si rrjedhim të luftohet burokracia, të rritet transparenca, ndërkohë që qytetarët dhe bizneset do të shërbehen në mënyrë më të shpejtë e të plotë, sidomos vendbanimet e largëta. Për këtë qëllim, është propozuar:

- Të zhvillohet infrastruktura për lidhjen e përgjithshme me linjat e internetit dhe telefonisë fiskse, për të gjitha vendbanimet e Bashkisë.
- Të forcohet infrastruktura materialo-teknike në lidhje me shërbimet e Bashkisë dhe të Prefekturës.

- Të krijohet logjistika e përshtatshme për tu realizuar qeverisja elektronike.
- Trajnim i stafit të Bashkisë për përdorimin e softwer-it të ri.
- Të krijohet, në çdo qendër të ish-komunave një zyrë bashkiakë për shërbimin e gjithë qytetarëve, edhe të atyre në rajonet më të largëta, të cilët do të kenë akses në sistemet e qeverisjes elektronike, pavarësisht nga mosha e tyre dhe niveli arsimor.

3.2. Objektivat Europiane

3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin

3.2.1.1. *Në përgjithësi*

Që në fillimet e dhjetë vjeçarit të 1970, në Europë ekziston angazhimi për çështjet që lidhen me mbrojtjen e mjedisit. Kështu, për çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e cilësisë së ajrit atmosferik dhe të ujërave, mirëmbajtjen e burimeve natyrore dhe të bio shumëlojshmërisë, me menaxhimin e mbetjeve dhe në përgjithësi me aktivitete që kanë pasoja të pafavorshme dhe përbëjnë sektorë bazë veprimi si në nivel europian ashtu edhe kombëtar, ndeshen angazhime nga politika europiane, me qëllim që të minimizohen pasojat mjedisore dhe të sigurohet zhvillimi i qëndrueshëm i modelit social europian. Objektivi Bashkimit European është promovimi i zhvillimit të qëndrueshëm me qëllim afatgjatë zhvillimin e barabartë që të sigurohet zhvillimi ekonomik dhe progresi social, ndërsa paralelisht të ekzistojnë masa edhe për mbrojtjen e mjedisit.

Zhvillimi i legjisacionit europian mjedisor fokusohet në ndryshimin mbarë botëror klimaterik, në reduktimin e ndikimeve mjedisore të transporteve, në promovimin e modeleve të qëndrueshme prodhuase dhe konsumatore, në menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, në reduktimin e kërcënimeve ndaj shëndetit publik, në luftimin e varfërisë dhe të izolimit social, si edhe në masat që lidhen me zgjerimin e dijes, mjetet financiaro-ekonomike, komunikimin, si edhe me politikat e nevojshme. Në bazë të strategjisë së re që u propozua për Europën e vitit 2020, Europa mund t’ia dalë mbanë nëse vepron në mënyrë kolektive, si “Bashkim” dhe ta shndërrojë ekonominë e saj në një ekonomi të zgjuar, të qendrueshme dhe pa përjashtime, kudo të ekzistojnë nivele të larta punësimi, prodhueshmëri edhe kohezioni social. Koordinimin e politikës mjedisore do ta marrë përsipër iniciativa emblematike «Një Europë që përdor në mënyrë efikase burimet», propozime bazë të së cilës janë reformimi i politikës së përbashkët bujqësore, i politikës së përbashkët të peshkimit, i politikës për kohezionin, rishikimi i rrjeteve ndëreuropeane të transporteve, rishikimi i legjisacionit për ndjekjen dhe paraqitjen e raporteve në lidhje me emetimet e gazrave serë, ecuria për një ekonomi me emetime të ulëta të karbonit deri në vitin 2050, rishqyrtimi i lëndëve të priorititet që përmenden në direktivën – kuadër për ujërat, etj.

Deri më sot janë zbatuar shtatë Programe Veprimi për Mjedisin, të cilat kanë përcaktuar formulimin e politikës europiane për mjedisin. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin është konsideruar si kuadri bazë politik për zbatimin e politikës mjedisore dhe përcakton prioritetet e Bashkimit European (B.E-së.), deri më 31 Dhjetor 2020 (2013-2020). Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin thekson te nëntë objektiva prioriteti që duhet të arrijë B.E.-ja. Këto objektiva paraqiten në mënyrë të përbledhur si më poshtë vijon (Vendimi 1386/2013/B.E., 2013):

Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror të Bashkimit.

- Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi të gjelbër dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve.
- Mbrojtja e qytetarëve të Bashkimit nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqenien.
- Maksimizimi i përfitimeve të legjislacionit mjedisor të Bashkimit nëpërmjet përmirësimit të zbatimit.
- Përmirësimi i bazës së dijeve dhe dëshmive për politikën mjedisore të Bashkimit.
- Sigurimi i investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike si edhe përballja e kostos së jashtme mjedisore.
- Përmirësimi i inkuadrimit të distancës mjedisore dhe të kohezionit të politikave.
- Forcimi i qëndrueshëm i qyteteve të Bashkimit.
- Rritja e efikasitetit të Bashkimit përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike.

3.2.1.2. Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror

Për mbrojtjen, ruajtjen dhe forcimin e kapitalit natyror të Bashkimit, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin deri në vitin 2020 ka si objektiv mbrojtjen e bioshumëlojshmërisë dhe të ekosistemeve të ndjeshme. Synon zëvendësimin e të paktën 15% të ekosistemeve të nënvlërësuara. Për më tepër, në përputhje me Direktivën – Kuadër 2000/60/E.K. për ujërat, do të duhet të mbrohen edhe ujërat e brendshëm sipërfaqësorë, kalimtarë, bregdetarë dhe nëntokësorë, me qëllim që të ekzistojë ujë i mjaftueshëm sipërfaqësor dhe nëntokësor me cilësi të mirë. Një parametër tjetër, i cili është i rëndësishëm për kapitalin natyror të B.E.-së, është reduktimi i presioneve që kanë ujërat detarë. Dhe për ujërat detarë, objektiv përbën ruajtja e gjendjes së mirë mjedisore, duke marrë masa për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar, për zëvendësimin, aty ku është e mundur, të ekosistemeve detare, për bashkëpunimin ndërshtetëror etj. Së fundmi, në lidhje me forcimin e kapitalit natyror, në vazhdim i referohemi reduktimit të ndotjes atmosferike dhe të ndikimeve që kjo ka në ekosisteme mbrojtjes së mjaftueshme të tokave të B.E.-së; përballjes së ndotjes me elementë ushqyesë dhe në veçanti me azot dhe fosfor; dhe së fundmi, menaxhimit të drejtë të sipërfaqeve pyjore, nëpërmjet mbrojtjes së tyre nga zjarret, fenomenet natyrore, etj.

3.2.1.3. Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi “të gjelbër” dhe konkurruese

Për shndërrimin e Bashkisë në një ekonomi “të gjelbër” dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron se deri në vitin 2020, do të janë arritur objektivat që ka vënë Bashkimi Europian në lidhje me klimën dhe energjinë, ndërsa do të janë bërë përpjekje të rëndësishme përsa i përket reduktimit të emetimit të gazrave serë me synim ruajtjen e rritjes së temperaturës mesatare të planetit; do të janë reduktuar pasojat mjedisore të sektorëve të mëdhenj të ekonomisë dhe do të jetë rritur efikasiteti gjatë përdorimit të burimeve natyrore, ndërsa do të jepen stimuj në nivel tregu, me qëllim që të inkurajohen investimet e sipërmarrjeve dhe të novacionit dhe të theksohet zhvillimi i gjelbër; do të janë reduktuar ndërhyrjet totale mjedisore të prodhimit dhe të konsumimit, kryesisht në sektorët e ushqimit, të strehimit, por edhe të lëvizshmërisë, nëpërmjet ndryshimeve strukturore në prodhim, në teknologji, në novacion; dhe së fundmi, do të bëhet menaxhimi i sigurt i mbetjeve, me qëllim reduktimin e ndikimeve në shëndet dhe në mjedis, nëpërmjet reduktimit të prodhimit të

mbetjeve (si për fryshtë, ashtu edhe në çmimë absolute) dhe të kufizimit të groposjes së lëndëve jo të ricikluar, ndërsa, nëse zbatohen kërkesat e Direktivave të Bashkimit European, në lidhje me mbetjet dhe hapësirat e groposjes së tyre, do të reduktohet edhe ndotja e ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë, e tokës dhe e atmosferës.

3.2.1.4. Presione mjedisore dhe rreziqe për shëndetin dhe mirëqenien

Me qëllim që qytetarët e Bashkimit European të mbrohen nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqenien, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) përmirësim të rëndësishëm në mbrojtjen si të ajrit të jashtëm në B.E., me qëllim që të ekzistojë përqasje e niveleve që propozon Organizata Botërore e Shëndetësisë (O.B.S.H.), ashtu edhe në atë brendshëm në përputhje me orientimet e kësaj organizate; reduktim i rëndësishëm i ndotjes akustike dhe sërisht duke patur synimin për t’iu afruar niveleve të O.B.S.H.-së; ekzistenca e standardeve të rrepta për ujin e sigurt të pijshëm dhe ujëra të sigurta notimi për qytetarët e B.E.-së; përballje efikase përsa i përket minimizimit të rreziqeve si për mjedisin, ashtu edhe për shëndetin, nga përdorimi i lëndëve të rrezikshme kimike që përmbajnë produktet, ato që përmenden më sipër sigurohen me legjislacionin përkates të B.E.-së dhe kanë si synim një mjedis jo toksik; mungesa e ndikimeve të dëmshme në shëndetin e njeriut, por edhe në mjedis, nga përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve; përballje efikase e shqetësimeve që lidhen me nanomateriale por edhe të tilla; dhe së fundmi, progres i rëndësishëm përsa i përket përshtatjes ndaj ndikimeve të ndryshimit klimaterik.

3.2.1.5. Përfitimet e legjislacionit mjedisor

Me qëllim që të maksimalizohen përfitimet e legjislacionit mjedisor të Bashkimit, nëpërmjet përmirësimeve të rëndësishme për zbatimin e tij, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) akses të thjeshtë të publikut në informacionet që kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit të legjislacionit mjedisor të B.E.-së; rritje të pajtueshmërisë me veprime konkrete legjislative përsa i përket mjedisit; imponim të legjislacionit mjedisor të B.E.-së në të gjitha nivelet e administratës dhe sigurim të konkurrencës së barabartë në tregun e brendshëm të Europës; krijim të marrëdhëniesve të besimit të qytetarëve përsa i përket të drejtës mjedisore të B.E.-së dhe të zbatimit të saj; dhe së fundmi, lehtësim të ruajtes së parimit të mbrojtjes efikase të qytetarëve të B.E.-së.

3.2.1.6. Përmirësimi i bazës së dijeve dhe të dëshmive për politikën mjedisore

Me qëllim që të përmirësohet baza e dijeve dhe e dëshmive për politikën mjedisore të B.E.-së, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin synon (deri në vitin 2020), krijimin e politikave dhe të interesuarve të tjerë, të cilët kanë në dispozicionin e tyre më shumë të dhëna për hartimin dhe zbatimin e politikave në lidhje me mjedisin dhe klimën, ndërsa do të duhet të kenë kuptuar tashmë pasojat mjedisore nga aktivitetet e njeriut; ekzistencën e mirëkuptimit të madh për problemet e ndryshme mjedisore dhe për rreziqet klimaterike dhe këto të mund të vlerësohen dhe të menaxhohen në mënyrë të përshtatshme; forcimin e kontaktit ndërmjet shkencës dhe politikës në sektorin e mjedisit, ndërsa do të duhet të përfshihen edhe qytetarët për të patur akses në të dhënat dhe të jenë pjesëmarrës në veprën shkencore; dhe forcimin e ndikimit të B.E.-së në komunitetin ndërkombëtar, përsa i përket lidhjes shkencë – politikë, me qëllim përmirësimin e dijes rrëth çështjeve të politikës ndërkombëtare mjedisore.

3.2.1.7. Investime në politikën mjedisore dhe klimaterike

Për sigurimin e investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike dhe përballjen e kostos së jashtme mjedisore, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin propozon arritjen e objektivave të politikës për mjedisin dhe klimën, deri në vitin 2020, në mënyrë efikase nga ana ekonomike dhe me mbështetje analoge nga financimi i mjaftueshëm; kërkon rritjen si të financimit publik ashtu edhe atij privat, në shpenzime që kanë të bëjnë me mjedisin dhe parametrat klimaterikë; dhe siguron vlerësim të saktë në vlerën e kapitalit natyror dhe të shërbimeve që kanë të bëjnë me ekosistemet, ndërsa përllogarit edhe koston e përkeqësimit të tyre, faktorë që ndikojnë në hartimin e politikës.

3.2.1.8. Inkuadrimi i distancës mjedisore në politika

Për përmirësimin e inkuadrimit të distancës mjedisore në politika, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin ka si objektiv, deri në vitin 2020 të zbatohen politika sektoriale në nivelin e Bashkimit European dhe të shteteve anëtare, që t'u shërbejnë objektivave mjedisore dhe klimaterike që lidhen me to. Kështu, propozon inkuadrimin e kushteve dhe stimujve që lidhen me klimën dhe mjedisin, me rishqyrtim paralel edhe të politikave tashmë ekzistuese; kërkon kryerjen e vlerësimeve për pasojat mjedisore, sociale dhe ekonomike si në nivelin e B.E.-së, ashtu edhe në nivel kombëtar, për të siguruar kohezionin dhe efikasitetin e tyre; kërkon zbatimin e plotë të Direktivave për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit dhe për Vlerësimin e ndikimeve në Mjedis; kërkon vlerësimin e informacioneve që nxirren nga vlerësimi i zbatimit të planit mjedisor, me qëllim përmirësimin e pasojës dhe të kohezionit të tij; dhe dëshiron menaxhimin e kompromiseve që mund të rezultojnë në të gjitha politikat, me qëllim që të maksimalizohen sinergjitet e reduktohen, sa më shumë të jetë e mundur, pasojat negative në mjedis.

3.2.1.9. Forcimi i qëndrueshëm i qyteteve

Për forcimin e qëndrueshëm të qyteteve, Programi i Bashkimit, Plani i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020), zbatimin e politikave të programimit dhe planifikimit të qëndrueshëm urban në pjesën më të madhe të qyteteve të Bashkimit, të cilat nënkuqtojnë pastrimin e ndërtesave për vlerësimin e performancave mjedisore të qyteteve, duke marrë parasysh pasojat ekonomike dhe sociale, si edhe kujdesin, me qëllim që qytetet të informohen në lidhje me financimin për masat e mbrojtjes së qendrueshmërisë urbane dhe të kenë akses në të. Është i nevojshëm zgjerimi i iniciativave ekzistuese që mbështesin novacionin dhe praktikat me të mira në qytete, si edhe gjithashtu krijimi i rrjetit dhe shkëmbimet ndërmjet tyre, me qëllim që të inkurajohen qytetet të promovojnë pozicionin e tyre lider në zhvillimin urban të qëndrueshëm.

3.2.1.10. Përballja e sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike

Me qëllim që të rritet efikasiteti i Bashkimit, përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin duhet (deri në vitin 2020) të sigurojë inkuadrim të plotë të rezultateve të Konferencës së Rios në politikat e B.E.-së dhe kontributin efikas të B.E.-së në përpjekjet dhe iniciativat botërore, që kanë si objektiv krijimin e një ekonomie «të gjelbër» dhe pa përjashtime, në kuadër të zhvillimit të qendrueshëm; mbështetje efikase e përpjekjeve kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare që bëhen për përballjen e problemeve mjedisore dhe klimaterike, me objektiv zhvillimin e qendrueshëm; dhe reduktim i ndikimeve të konsumimit në mjedis, nëpërmjet zhvillimit të përpjekjeve për një përqasje botërore drejt zhvillimit

të qendrueshëm. Për këtë qëllim, kërkohet miratimi i objektivave të zhvillimit të qendrueshëm, të cilat mbulojnë sektorët e priorititetit pa përpjashtime të ekonomisë së «gjelbër» dhe të kenë si kusht të domosdoshëm ratifikimin e marrëveshjeve bazë shumëpalëshe mjedisore shumë më përpara se viti 2020, me qëllim që të ruhen angazhimet për vitin 2020. Për më tepër kërkohet bashkëpunimi me shtetet-partnere në mënyrë më strategjike, me qëllim që të promovohen praktikat më të mira në legjislacionin e brendshëm mjedisor dhe në konvergjencë të vendeve gjatë negociatave shumëpalëshe mjedisore.

3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020

Politika e Përbashkët Bujqësore (P.P.B.), e cila u themelua në vitin 1962, lidh sektorin e bujqësisë me Europën. P.P.B. e re (pas vitit 2013) duhet të përballet me më shumë probleme, si rritja e rëndësishme e popullsisë në lidhje me tokën -me prodhimin e ushqimeve, ndryshimi klimaterik dhe nevoja për menaxhim të qëndrueshëm të burimeve natyrore, mbrojtja e natyrës dhe ruajtja e qëndrueshmërisë në ekonominë bujqësore. Kështu, reforma e P.P.B. duhet të përballet me tre probleme serioze, forcimin e sigurisë ushqimore, sfidën e ndryshimit klimaterik dhe krijimin e vendeve të punës në zonat agrare me synim zhvillimin e tyre.

P.P.B., në kuadrin më të gjerë të mbështetjes së zhvillimit agrar, duhet të kontribojë në arritjen e objektivave të mëposhtëm: në forcimin e konkurrencës në sektorin e bujqësisë; në sigurimin e menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore; në promovimin e veprimeve në lidhje me luftimin e ndryshimit klimaterik; dhe në arritjen e zhvillimit të ekuilibruar në ekonomitë agrare, në të cilin përfshihet edhe krijimi dhe ruajtja e vendeve të punësimit. Për arritjen e objektivave të sipërpërmendor, P.P.B. propozon veprimet e mëposhtme:

- Provovimin e kalimit të dijeve dhe inovacionit në bujqësi, në pylltari dhe në zonat agare. Propozohet forcimi i lidhjeve ndërmjet bujqësisë, pyllëtarisë, kërkimit dhe inovacionit, menaxhimit të pëmirësuar mjedisor dhe efikasitetit të sektorëve të sipërpërmendor të ekonomisë, trajnimit dhe formimit profesional të fermerëve.
- Forcimin e qëndrueshmërisë së shfrytëzimeve bujqësore dhe të konkurrencës në të gjithë sektorët e bujqësisë, nëpërmjet pëmirësimit të efikasitetit ekonomik të shfrytëzimeve bujqësore, ristrukturimit të shfrytëzimeve bujqësore, modernizimit të metodave të bujqësisë, trajnimit të përshtatshëm të fermerëve në objekte të specializuara.
- Promovimin e organizimit të rrjetit të ushqimeve, nëpërmjet pëmirësimit të konkurrencës së produkteve me krijimin e sistemeve të cilësisë dhe promovimin e tyre të përshtatshëm; dhe menaxhimin e rreziqeve që paraqesin shfrytëzimet bujqësore.
- Zëvendësimin dhe ruajtjen e ekosistemeve që lidhen me sektorët e bujqësisë dhe të pyllëtarisë, si zonat në rrjetin Natura 2000 dhe zona të tjera me vlerë të lartë natyrore, pëmirësimin e menaxhimit të ujërave, nëpërmjet menaxhimit të duhur të ilaçeve për mbrojtjen e bimëve etj. dhe parandalimin e erozionit të tokës.
- Promovimin e efikasitetit të burimeve (ujë, energji) dhe marrjen e masave, me qëllim që të reduktohen emetimet e dioksidit të karbonit dhe të gazrave të tjerë serë, me qëllim që të kufizohet fenomeni i ndryshimit klimaterik, i cili ndikon edhe në sektorët e bujqësisë dhe të ushqimeve.

- Promovimin e zhvillimit ekonomik në zonat agrare dhe në veçanti krijimin e sipërmarrjeve të vogla dhe vendeve të punës, promovimin e zhvillimit lokal, forcimin e përdorimit të teknologjive të reja të informacionit dhe telekomunikacioneve në zonat agrare.

3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qëndrueshëm Urban

Në kuadrin e politikës europiane për qytetet, ndër dokumentat e rëndësishëm janë Strategjia Tematike për Mjedisin Urban e vitit 2006 dhe Harta Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane e vitit 2007. Drejtimet e dy teksteve të sipërpërmendura, në mënyrë të përbledhur i referohen politikave dhe programeve të plota të zhvillimit urban; parimit të «qytetit kompakt» (compact city); dhe kthimit të planifikimit urban të qyteteve, me qëllim ristrukturimin e rrjetit infrastrukturor të tyre, të hapësirave publike dhe të rezervës ndërtimore, përmirësimin e disa fenomeneve të rëndësishme sociale, parandalimit të «konflikteve» të përdorimit të tokës, etj.

Në Hartën Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane të vitit 2007 propozohet politika e zhvillimit të plotë urban. Bëhet fjalë për një proces, në kuadrin e të cilit duhet të ekzistojë koordinim ndërmjet enteve territoriale, sektoriale dhe hapësimore të politikës urbane. Një rëndësi e veçantë duhet t'i jepet pjesëmarrjes së të interesuarve dhe faktorëve ekonomikë, por edhe publikut të gjërë. Për zhvillimin e plotë urban, mund të hartohen programe, të cilat mund të:

- Përshkruajnë cilat janë pikat e dobëta dhe të forta në një qytet dhe cilat janë objektivat zhvillimore që mund t'i jasin një shtysë zonës urbane.
- Koordinjnë planet e ndryshme komunale, sektoriale dhe teknike dhe politikat, me synim të sigurojnë investimet përkatëse që do të ndihmojnë në zhvillimin e zonës urbane.
- Koordinjnë përdorimin e burimeve.
- Koordinjnë ndërmjet zonave urbane dhe agrare, ndërmjet qyteteve të vogla dhe mesatare dhe qyteteve të tjera brenda zonave mitropolitane.

Që të arrihen objektivat e sipërpërmendur, propozohen tri veprime konkrete: sigurimi i hapësirave tërheqëse publike me cilësi të lartë, me theks ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike, por edhe planifikimin e saktë të infrastrukturave të ndryshme; modernizimi i rrjeteve të infrastrukturave, si të furnizimit me ujë, të përpunimit të ujërave të zeza, të transporteve, por edhe përdorimi i drejtë i burimeve natyrore; dhe promovimi i metodave të novacionit dhe më konkretisht, të teknologjive të mëparshme të informacionit dhe komunikimit, me synim instalimin e sipërmarrjeve të reja, por edhe përmirësimin e sektorëve të arsimit, të punësimit, të shërbimeve sociale të shëndetit.

Vëmendje e veçantë do të duhet t'u jepet lagjeve të qyteteve që përballen me probleme ekonomike (papunësi, përjashtim social, etj.), nëpërmjet zbutjes së pabarazive, e cila do të arrihet me promovimin e kohezionit social, dhe me përmirësimin e mjedisit të tyre natyror dhe të infrastrukturave të tyre. Më konkretisht, për theksimin e dizavantazheve të zonave urbane, propozohet zbatimi i masave të përmirësimit të mjedisit, nëpërmjet:

- Përmirësimit të rrjetit ekzistues të banesave në lagjet “e varfëra” përsa i përket planifikimit, kushteve natyrore dhe performancës energjike.
- Forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet vlerësimit të produkteve lokale dhe sigurimit të vendeve të punës me krijimin e sipërmarrjeve të reja.

- Promovimit të mjetave dhe mënyrave të trajnimit për të rintjtë, nëpërmjet organizimit të programeve dhe seminareve të trajnimit, me qëllim që të jenë në gjendje të kërkojnë vende të reja pune.
- Promovimit të transporteve urbane në aspektin ekonomik të përballueshëm, të cilat do të jenë edhe më efikase, me qëllim që t'u jepet e drejta banorëve të zonave në fjalë të kenë shanse të barabarta aksesi – kjo propozohet të arrihet nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të qarkullimit në këto zona, ndërsa do të propozohen edhe rrjete të përshtatshme për qarkullimin e këmbësorëve dhe të biçikletistëve.

3.2.4. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)

“Axhenda Territoriale e Bashkimit European e viti 2020”, në vazhdim të Axhendës Territoriale që filloi në vitin 2007, është diskutuar në vitin 2011, në Hungari dhe i përket planifikimit të zhvillimit hapësinor. Ka marrë parasysh zhvillimet e fundit të cilat përshkruhen në raportin “Territorial State and Perspectives of the European Union”, si edhe raportin e pestë të Komisionit European “Kohezioni Ekonomik, Social dhe Territorial” dhe për “Europën Strategjike 2020” dhe kishte si fokus objektivin e ri të Bashkimit European, që është Kohezioni Territorial. Në bazë të Axhendës në fjalë, osrohen orientime strategjike për zhvillimin hapësinor, për promovimin e inkuadrimit të dimensionit hapësinor në politika të ndryshme dhe në të gjitha nivelet e qeverisjes, dhe për sigurimin e zbatimit të “Europës Strategjike 2020”, në përputhje me parimet e kohezionit hapësinor. Objektivat që përcaktohen (nga B.E.-ja) për “Europën Strategjike 2020”, janë promovimi i një zhvillimi të zgjuar, të aftë dhe pa përjashtime, i cili do të arrihet dhe do të duhet të përllogaritet edhe dimensioni i tyre hapësinor, sepse ekzistojnë mundësi të shumta zhvillimi, në analogji me çdo zonë.

Për me tepër, kohezioni territorial forcon parimin e solidaritetit duke patur si objektiv konvergjencën e ekonomive ndërmjet tyre të zonave më të frytshme me zonat në të cilat zhvillimi është i vonuar. Diversiteti i territoreve konsiderohet se çon drejt zhvillimit, ndërsa territoret me mundësi plotësuese mund të bashkojnë forcat dhe përparësitë e tyre krahasimore, duke krijuar në këtë mënyrë kushtet për zhvillim të mëtejshëm. Që të arrihet objektivi i B.E.-së për një zhvillim «të zgjuar» dhe pa përjashtime, do të duhet të ekzistojë bashkëpunim ndërmjet zonave të ndryshme të B.E.-së në të gjitha nivelet përkatëse hapësinore. Nëpërmjet zhvillimit të plotë territorial, mund të realizohet kohezioni social, qendrueshmëria dhe konkurenca. Nëpërmjet kohezionit territorial, mund të arrihet zhvillimi i qendrueshëm ekonomik dhe të ekzistojë kohezioni si ekonomik ashtu edhe social. Për këtë arsy, është e nevojshme të zhvillohen kushtet e përshtatshme, me qëllim që të sigurohen shanse të barabarta për qytetarët e B.E.-së.

Me qëllim që të realizohet “Europa Strategjike 2020” për zhvillimin dhe punësimin, e cila filloj në vitin 2010 në nivelin e B.E.-së, janë vënë pesë objektiva bazë që i përkasin: punësimit të grupmoshave 20-64, afërsisht rrëth 75%; kërkimit dhe zhvillimit për të cilin propozohet B.E.-ja të investojë 3% të GDP së saj; veprimit kundrejt ndryshimit klimaterik, nëpërmjet reduktimit të emetimeve të gazrave serë, të sigurimit të energjisë nga burime të rinovalueshme dhe të rritjes së efikasitetit energjik rrëth 20%; dhe së fundmi, trajnimit dhe më konkretisht, reduktimit të përqindjeve të braktisjes së parakohshme të shkollës (nën 10%) dhe plotësimit të përqindjes më të madhe (të klasës prej 40%) për kategorinë e grupmoshës 30-34 dhe luftimit të varférise dhe të përjashtimit social, me synim reduktimin e përqindjes.

Përveç objektiva të sipërpërmendura, për më tepër, janë vënë edhe disa prioritete territoriale për B.E.-në, me qëllim zhvillimin territorial, kështu që propozohet:

- Promovimi i një zhvillimi policentrik dhe të barabartë territorial të B.E.-së, nëpërmjet reduktimit të pabarazive të mëdha rajonale në territorin europian, me përballjen e atyre pengesave që ndeshen në zhvillim, fakt i cili inkurajohet edhe nga qytetet e zhvilluara të Europës, të cilat mund të bashkëpunojnë me qytetet e tjera, duke krijuar rrjete me mënyrë novative, për promovimin e mirëqenies ekonomike.
- Inkurajimi i zhvillimit të plotë ndërmjet qyteteve dhe fshatrave, i cili promovon edhe përpjekjet e qyteteve për të qënë mekanizma zhvillimi, duke krijuar mjedise tërheqeëse, që të tërheqin investime dhe për pasojë, edhe njerëzit që do të jetojnë në to do të kenë më shumë mundësi. propozohet bashkëpunimi i qyteteve që do të kontribuojë në zhvillimin e periferive të qyteteve, por edhe përmirësimi i kalueshmërisë së qendrave urbane nga zonat agrare.
- Plotësimi territorial i funksioneve ndërkufitare dhe ndërshtetërore në Periferi mund të përbëjë faktor të rëndësishëm për forcimin e konkurrencës mbarëbotërore. Kështu, do të promovohen peisazhet natyrore dhe zonat me bukuri të veçantë, elementët e trashëgimisë kulturore, ndërsa rrjetet e qyteteve dhe për pasojë, edhe tregjet e punës do të mund të përdoren lirshëm pa ndarjen e rreptë të kufijve brenda dhe jashtë zonave.
- Sigurimi i konkurrencës mbarëbotërore, e cila mund të forcohet me ekzistencën e ekonomive të forta lokale, por edhe me zhvillimin e sektorëve të plotë mbarëbotërorë të ekonomisë, synon në forcimin si të tregut mbarëbotëror ashtu edhe të atij lokal (zhvillimi i produkteve lokale, përmirësimi i ekonomive lokale, etj.), me vlerësimin paralel të kapitalit social, zhvillimin e novacionit dhe të strategjive të tjera të rëndësishme që shkojnë drejt këtij drejtimi.
- Përmirësimi i lidhshmërisë territoriale ndërmjet personave, komuniteteve, sipërmarrjeve synon nevojën për akses të thjeshtë në transportet rrugore, hekurudhere dhe ajrore, por edhe në infrastrukturat dhe rrjetet e tjera teknike, ndërsa mbështetet përdorimi i burimeve të rinovueshme të energjisë dhe reduktimi efikas i emetimeve të dioksidit të karbonit.
- Menaxhimi dhe lidhja ndërmjet periferive të elementeve të rëndësishëm ekologjikë, lokalë dhe kulturorë është një element i domosdoshëm për zhvillimin e qendrueshëm dhe mund të arrihet me mbrojtjen dhe promovimin e elementeve të mjedisit, por edhe të trashëgimisë kulturore, duke marrë parasysh veçantitë gjeografike të çdo zone.

3.3. Objektivat kombëtare

Objektivat kombëtare kryesore të Shqipërisë për pesëmbëdhjetë vjetet e ardhshme janë si më poshtë:

- Zhvillimi i infrastrukturës kombëtare të transportit për lidhjen e Shqipërisë me korridoret Paneuropiane të transportit.
- Zhvillimi i Shqipërisë si qendër infrastrukturash dhe energjie për të gjithë rajonin e Ballkanit.
- Promovimi i zhvillimit nëpërmjet një sistemi të zhvillimit urban policentrik dhe të decentralizuar.
- Promovimi dhe aksesueshmëria e zonave me mjedis të shquar natyror dhe peisazh, e kombinuar me menaxhimin inteligjent të burimeve natyrore dhe kulturore me qëllim ruajtjen dhe mbrojtjen

e tyre në kuadët të zhvillimit dhe globalizimit. Shfrytëzimi i njëkohshëm i tyre nëpërmjet përmirësimit të aksesueshmërisë të tyre me qëllim zhvillimin ekonomik.

- Zhvillimi i sistemeve të transportit multimodal, miqësor ndaj mjedisit (transporti multimodal) për të mbështetur zhvillimin rural policentrik, së bashku me përmirësimin e infrastrukturës dhe zhvillimin ekonomik.
- Nxjita e burimeve të energjisë të rrinovueshme në sektorin e energjisë.
- Dizajni dhe zhvillimi i shërbimeve të integruara në fushën e komunikimit, transportit, bujqësisë dhe energjisë.
- Organizimi hierarkik, specializimi dhe grupimi funksional i qyteteve shqiptare.
- Urbanizimi dhe formalizimi i zonave informale të ndërtimit.

Këto objektiva kombëtare i shërbejnë vizionit të vendit për krijimin e një demokracie vibruese në procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, me një ekonomi të qëndrueshme dhe konkurruese, e cila garanton lirinë dhe të drejtat e njeriut. Pozicioni i Shqipërisë, në mes të Evropës, Azisë dhe Afrikës, favorizon pjesëmarrjen e vendit në një rrjet ndërkombëtar të transportit rrugor, detar, intermodal dhe sot, 25 vjet pas liberalizimit politik dhe ekonomik të vendit, është koha e duhur që Shqipëria të jetë pjesë e këtij rrjeti ndërkombëtar. Dhjetë korridore të transportit multimodal të interesit European, krijojnë një bazë për zhvillim në degen e transportit për ne Evropën Lindore, me portet e Shqiperisë në Adriatik dhe detin Jon të janë një parametër i rëndësishëm. Për këto arsy, është veçanërisht e rëndësishme për vendin perfundimi i rrugëve / korridoreve kombëtare, perfundimi i koridorit hekurudhor, zgjerimi dhe fuqizimi i rrugeve të Tiranës dhe aeroporteve rajonale, ndërtimi i terminaleve në porte dhe qytete, që do të inkurajojnë transportin multimodal dhe forcimin e shërbimeve në portet e vendit.

Në të njëjtën kohë, kërkohet një përpjekje për të transformuar shoqërinë në shoqëri të të mësuarit dhe informacionit, përmes integrimit të infrastrukturës dixhitale në të gjithë vendin, përmirësimin e shërbimeve elektronike publike dhe krijimin e transparencës në qeverisjen e vendit. Për më tepër, nga pikpamja administrative, Shqipëria synon të forcojë qeverisjen lokale dhe decentralizimin, të përmirësojë efikasitetin e qeverisjes në përputhje me parimet evropiane të vetëqeverisjes vendore dhe vlerat e modelit të Menaxhimit të Decentralizuar Evropian.

Në sektorin e mjedisit, qëllimi është zhvillimi i qëndrueshëm social dhe ekonomik me mbrojtjen e burimeve natyrore nga ndotja dhe degradimi përmes menaxhimit të integruar dhe përmirësimin e vlerave mjedisore që kontribuojnë për prosperitetin ekonomik. Qëllimi është i bazuar në parimin e zhvillimit të integruar, mbrojtjen dhe rritjen e burimeve mjedisore, si dhe sigurimin e rritjes ekonomike dhe prosperitet social dhe kohezionit. Sot, zonat e mbrojtura në Shqipëri përbëjnë 15% të sipërfaqes së vendit dhe janë pjesë e Brexit të Gjelbër Evropian, por gjithsesi shumë zona të mbrojtura nuk janë të vizituara dhe nuk kontribuojnë financiarisht në vend. Gjithashtu, është e njerohur që mjedisi është pjesë e pasurisë kombëtare dhe ndikohet si nga proceset natyrore edhe nga ndërhyrja e njeriut. Kështu, objektivat kryesore për menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit janë:

- Mbrojtja e zonave ekologjikisht të ndjeshme dhe sigurimi i një funksionimi të vazhdueshëm të mirë në të ardhmen.
- Krijimi i një sistemi informacioni për mbrojtjen e burimeve natyrore.

- Zhvillimi i rolit të burimeve mjedisore dhe natyrës në zhvillimin ekonomik të vendit, por edhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve te qendrave urbane, duke lidhur qytetet me zonat natyrore.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për të mbështetur zhvillimin ekonomik në të gjitha fushat, p.sh. bujqësi, pylltari, peshkim, gurore, energji, industri, shërbime, turizëm etj
- Krijimi i rrjetit European Natura 2000 për mbrojtjen e zonave ekologjikisht të ndjeshme dhe ruajtjen e peisazheve të vlefshme natyrore.
- Rritja e pjesëmarrjes së publikut në proceset e vendimmarrjes dhe integrimi i planifikimit hapësinor në vend.

Zhvillimi rural ka nevojë për të promovuar zhvillimin e sektorit të bujqësisë, me ndihmën e një kornize për të siguruar sektorin agro-ushqimor, inovativ dhe të qëndrueshëm, të astë për të përballuar presionet e tregut dhe kriteret e cilësisë të Bashkimit Evropian. Rezultati do të jetë vende të reja pune, rritje ekonomike, kohezion social dhe mbrojtje e cilësisë së jetës për banorët e zonave rurale. 40% e sipërfaqes së vendit përbëhet nga tokë bujqësore dhe gjysma e saj është e vendosur në pjesën perëndimore të vendit dhe në zonën bregdetare të saj. Pjesëmarrja e bujqësisë në Produktin Kombëtar Bruto është 20%, me 50% të punesarve i perkasin veprimtaritë primare. Objektivi kryesor është përmirësimi i bilancit ushqimor të importeve - eksportave, pasi eksportet janë rritur ndjeshëm në dekadën e fundit, por balanca mbetet negative. Gjithashtu thelbësore është ripyllëzimi i zonave të degraduara dhe testimi i kulturave të reja fitimprurëse në zonat rurale, paralelisht me krijimin e një rrjeti të suksesshëm te zinxhirit rural- ekonomik. Reduktimi i kostove të prodhimit, investimeve në teknologji për zonat rurale, menaxhimi i ujit për ujitje dhe ndërtimi i infrastrukturës përkatëse, bashkëpunimi në sektorin e bujqësisë me sektorët e tjera si p.sh. agroturizmi cilësor, futja e burimeve të ripërtëritshme të energjisë në aktivitetet rurale dhe krijimi i qendrave dhe poleve të prodhimit bujqesor, në varësi të karakteristikave të produkteve, janë faktorët kryesor për zhvillimin rural.

Qëllimi për turizmin parashikon njohjen e Shqipërisë si një destinacion têrheqës turistik në Evropë, autentik dhe mikpritës, bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe burimeve kulturore, të cilat do të janë të qasshme në tregjet ndërkombëtare.

Për sektorin e energjisë, objektivi kryesor është pavarësia energetike e Shqipërisë dhe zhvillimi i një ekonomie me karbon të ulët, me përdorimin e burimeve të energjisë të rinnovueshme, futjen e teknologjive të reja në energetikë dhe zhvillimi i kërkimeve përkatëse për këtë qëllim. Objektivat e politikës energetike janë përdorimi i energjisë me 20% nga Burimet e Rinovueshme të Energjisë, përmirësimi i efikasitetit të energjisë në masen 20% dhe duke reduktuar emetimet e CO₂ me 20%. Në të njëjtën kohë, është i domosdoshem zhvillimi i mëtejshëm të hidrocentraleve, pasi Shqipëria ka burime të mjaftueshme të ujit, forcimi i rrjeteve të transmetimit dhe shpërndarjes dhe integrimi i tyre në planifikimin hapësinor, përdorimi i energjisë diellore dhe zhvillimi i fushave ekzistuese gjeotermale. Me rëndësi strategjike është edhe gazsjellesi që do të kalojë përmes Shqipërisë.

3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera

3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (i miratuar me VKM Nr.881, datë 14.12.2016) parashikon zhvillimin për një periudhë afatgjatë, deri në vitin 2030. PPK siguron kuadrin referues strategjik për zhvillimin e qëndrueshëm dhe afatgjatë të territorit kombëtar. Specifikon nevojat dhe ndërhyrjet e nevojshme në këtë fushë, duke adoptuar një qasje të integruar të kombinuar. Përbën bazën për harmonizimin dhe koordinimin e politikave sektoriale dhe ndërsektoriale kombëtare dhe mbështet organizimin e ri administrativ të territorit kombëtar (Ligji 115/2014). PPK shoqërohet me Vlerësimin Strategjik Mjedisor, i cili vlerëson ndikimin mjedisor.

Rëndësia e PPK vlerësohet si në nivel politik, ashtu edhe në atë institucional; duke parashikuar përfitime të drejtëpërdrejta në ekonomi, mjedis dhe jetën shoqërore të qytetarëve. Synimet e shprehura në PPK janë:

- Promovimi i kohezionit territorial përmes zhvillimit të balancuar ekonomik dhe social të rajoneve dhe përmirësim të konkurrencës.
- Nxitje e zhvillimit të gjeneruar nga funksionet e përziera urbane dhe përmirësimi i marrëdhënieve midis zonave urbane dhe rurale.
- Promovim të aksesit.
- Përmirësimi i aksesit në njohuri dhe informacion.
- Reduktimi i dëmtimit të mjedisit.
- Mbrojtja e burimeve natyrore dhe kulturore.
- Forcimi i trashëgimisë kulturore si faktor i zhvillimit.
- Zhvillimi i burimeve të energjisë duke ruajtur, paralelisht, sigurinë e energjisë.
- Promovimi i cilësisë dhe turizmit të qëndrueshëm.
- Ulja e ndikimit të fatkeqësive natyrore.

Vizioni i PPK për Shqipërinë në 2030 është krijimi i një qendre të integruar në sistemin evropian të ekonomisë dhe infrastrukturës, zhvillimi i një ekonomie shumë -nivelëshe dhe konkuruese në rajonin e Ballkanit, dhe krijimi i një shteti që ofron qasje të barabartë në infrastrukturë, ekonomi dhe në njohuri dhe siguron mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, historike dhe natyrore, me synim për të krijuar një destinacion autentik.

Në mënyrë të veçantë janë vendosur gjashtë objektiva strategjike:

- Integrimi shumëdimensional në kontekstin evropian.
- Krijimi dhe forcimi i një pozite ekonomike të fortë dhe konkuruese të Shqipërisë në rajonin e Ballkanit dhe të Mesdheut.
- Sigurimi i integritetit fizik dhe territorial të peisazhit historik, kulturor, natyror dhe urban në të gjithë territorin shqiptar.
- Rritja dhe përmirësimi i cilësisë së jetës për njerëzit, duke promovuar zhvillimin ekonomik, eliminuar pabarazitë hapësinore, hequr barrierat e aksesit në ekonomi, infrastrukturë dhe dije.
- Promovimi i "së drejtës për qytetin".

- Krijimi i bazave për zhvillim rajonal.

PPK identifikon pesë sistemet territoriale me objektiva specifike dhe politika, të cilat janë të organizuara veçmas me ndihmën e qendrave, akseve dhe zonave. Bëhet fjalë për një sistem urban, sistemi bujqësor, sistemi natyror, sistem ujor dhe sistemi infrastrukturor.

SISTEMI URBAN

Me synim "zhvillimin e zgjuar urban", propozohet dendësimi dhe zhvillimi policentrik i sistemit urban i cili do të heqë pengesat dhe do të lehtësojë pabarazitë. Promovon rajonet e forta të cilat komunikojnë mes tyre dhe kanë marrëdhënie plotësuese.

PPK paraqet një rrjet të integruar dhe hierarkik të qendrave urbane të cilat përbëhen nga:

- Metropoli.
- Qendrat primare urbane- janë konsideruar qendrat e qarqeve.
- Qendrat Sekondare Urbane, të cilat shërbejnë si qendra urbane që ofrojnë funksione të specializuara dhe ofrojnë kujdes parësor me rëndësi rajonale (si vendbanime, funksione ekonomike, tregtare, kulturore, arsimore bazë, administrative, rekreative, shëndetësore, përkujdesje sociale dhe nyje transporti).
- Qendrat Terciare Urbane, të cilat janë qendra të Bashkive të reja (pas reformës administrative) dhe mbulojnë nevojat në shërbimet e arsimit dhe shëndetësisë së nivelit të tretë.
- Qendrat Lokale, të cilat janë konsideruar pole banimi të karakterit suburban dhe rural dhe janë qendra të komunave të vjetra. Shënohet se edhe pse këto përcaktohen nga plane të hierarkive më të ulëta se PPK (p.sh. Plani i Integruar Ndërsektorial), njihen disa qendra lokale, të cilat karakterizohen nga rritja ekonomike, burime natyrore, minerale, peisazhe, vlera kulturore dhe historike.
- Lokalitetet, të cilat janë qendra të banuara, me karakter rural. Përcaktohen nga nga plane të hierarkive më të ulëta se PPK (p.sh. Plani i Integruar Ndërsektorial), dhe në vija të përgjithshme janë njësia më e vogël e organizimit territorial.

Me qëllim zhvillimin hapësinor në përputhje me vizionin e PPK "Shqipëria 2030", propozohen një seri ndërhyrjesh strategjike në qendra urbane, në varësi të llojit të tyre:

- Konsolidim dhe përforcim: metropoli dhe qendrat primare urbane.
- Përforcim dhe rigjenerim: qendra terciare urbane qëndrore.
- Fuqizim dhe Rigjenerim - qytete-porta dhe qendra urbane lindore.
- Bashkëpunim - në nivel kombëtar.

Konkretnisht për rajonin që po studiohet, Bashkia Pukë konsiderohet si qendër urbane terciare, ndërsa vendbanimi Gjegjan në qendra lokale të specializuara. Në drejtimet specifike për qendra të nivelit të tretë, ku përfshihen Mat, Klos, Pukë, Rrëshen dhe Vau i Dejës, zgjedhje strategjike është nga njëra anë forcimi i lidhjes së tyre me portat – qendra të hyrjes së vendit, portet dhe aeroportet dhe nyjet multimodale të transportit kombëtar dhe nga ana tjetër përmirësimi i aksesit të qendrave lokale nga qendra e Bashkisë. Paralelisht, janë të nevojshme ndërhyrjet rehabilituese në qendrat e nivelit të tretë, të cilat disponojnë ndërtesa me vlerë dhe revitalizim të industrive me përdorime të reja ekonomike në fushën e industrisë jo, dëmtuese të përpunimit dhe industrisë së ushqimit (p.sh. prodhimi i produkteve standarde dhe të njobura të tillë si mjalti, vera, rakia). Gjithashtu, rivitalizimi rekomandohet në lidhje edhe me konsolidimin e elementeve historikë, arkitektonekë dhe kulturore.

me qëllim për t'i shërbyer ekonomisë së turizmit. Veçanërisht e rëndësishme për këto qendra është nxitja e bashkëpunimit mes tyre si edhe bashkëpunimi me qendrat urbane të afërtë të nivelit të parë (për zonën e studimit poli Shkodër-Lezhë). Gjithashtu theksohet rëndësia strategjike e integrimit të Rubikut në rrjetin primar hekurudhor dhe të lidhjes hekurudhore të tij me portin e Durrësit. Së fundi, ia vlen të përmendet afërsia e Bashkisë me dy zona ndërkufitare të bashkëpunimit, e cila promovohet më tej në kuadër të programeve IPACB: (a) Kukës-Prishtinë ku përfshihet aeroporti i Kukësit dhe (b) Shkodër-Podgoricë, ku përfshihet porti i Shengjinit.

Në lidhje me *zonat rurale që ndodhen aty pranë dhe përreth poleve ekonomike të propozuara nga PPK*, propozohet ruajtja e karakterit rural nëpër vendbanime, ndërsa në zonat përreth tyre u jepet prioritet aktiviteteve bujqësore dhe atyre blegtore si edhe infrastrukturës që ka lidhje me këto aktivitete. Zhvillimi urban dhe ai turistik duhet të bazohet në rivitalizimin e qendrave rezidenciale që ruajnë karakter të vlefshëm arkitekturor, në mënyrë që të térheqin vizitorë, investime dhe vende pune. Zhvillim i ri urban duhet të fokusohet në zonat tashmë të ndërtuara, ndërsa zgjerimet e tij duhet të janë veçanërisht të kufizuara. Propozohet, gjithashtu, përdorimi i mjeteve të tilla si transferimi i së drejtës së zhvillimit, intensiteti me kushte etj. dhe projektet lokale, të tilla si PPV, luajnë një rol të rëndësishëm në zbatimin dhe në ekspertizën e tyre.

Nga ana tjetër, fshatrat në zonat e thella malore dhe ato rurale kanë potencial të madh në lidhje me diversifikimin dhe specializimin e sektorit të bujqësisë, për shkak të karakteristikave të tyre specifike dhe përdorimeve dhe aktiviteteve të ndryshme që ndeshen shpesh në zonën e tyre. Identifikimi dhe njohja e këtyre mundësive dhe rasteve, si edhe funksionimi i tyre duhet të jetë drejtimi kryesor dhe të mbështetet nga komuniteti lokal, grupet e biznesit, bordet rajonale, agjencitë e zhvillimit rajonal, bordet e ndërmarrjeve të qarkut dhe departamentet e agjencive te ndryshme lokale, por edhe nga institucionet qendrore në varësi të MBZHRAU.

Së fundi, shikohen me rëndësi të veçantë zonat e ndjeshme mjedisore (p.sh. fshatra pranë liqeneve dhe grykëderdhjet e lumenjve, brenda zonave të mbrojtura). Përveç zbatimit të rreptë të legjislacionit sektorial (p.sh. për zonat e mbrojtura, për burimet ujore), zhvillimi duhet të kufizohet brenda kufijve të zonave rurale. Për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm propozohet: diversifikimi i produktit të turizmit, duke zhvilluar forma të reja (p.sh. ekoturizmi, turizmi rural), prodhimi i produkteve autentike lokale, zhvillimi i rrugëve për çiklizëm dhe mjeteve të transportit publik, lidhja me fshatrat tradicionale rurale të rajonit, lidhja e përshtatshme rrugore me qendrat kryesore urbane.

SISTEMI BUJQËSOR

Objektivi për sistemin e bujqësisë është rritja e efikasitetit dhe produktiviteti i një sektori të prodhimit bujqësor.

Politikat e PPK janë: ruajtja, konsolidimi, modernizimi. Në mënyrë të veçantë, në këtë kontekst propozohet:

- Ruajtja maksimale e mundshme dhe mbrojtja e tokës bujqësore përmes: zbatimit të politikave të dendësimit të zhvillimit urban (Ruajtje maksimale e fondit të tokës bujqësore me anë të politikave të densifikimit të zhvillimit urban) (pas miratimit të PPK nuk do të lejohet ndërtimi që nuk ka lidhje me sistemin e bujqësisë).

- Pyllëzimi i tokës së degraduar pyjore duke respektuar natyrën dhe identitetin natyror të çdo zone.
- Funksionimi i mirë i ekosistemeve natyrore përmes mbrojtjes së tyre dhe krijimit të korridoreve të gjelbra përgjatë rrugëve ujore.
- Krijimi i një zinxhiri efikas të furnizimit: Prodhim-grumbullim-përpunim-disponim (zinxhiri ekonomik bujqësor: prodhim - grumbullim - përpunim - tregtim), me synim rritjen e vlerës së shtuar të një produkti (rritjen e vlerës së zinxhirit ekonomik).
- Reduktimi i kostos së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së produktit nëpërmjet modernizimit teknologjik dhe investimeve në mirëmbajtjen e rrjeteve të ujites dhe kullimit.
- Bashkëpunimi me sektorët e tjera ekonomikë: (a) Turizëm (kontributi i shijes dhe cilësisë së produkteve bujqësore në njohjen e produktit turistik shqiptar), (b) energjisë (përdorim të burimeve të rinasueshme të energjisë për përpunimin e produkteve bujqësore) dhe (c) transporti (rritje e performancës së zinxhirit të furnizimit (rritjes së eficencës së rrjetit bujqësor në grumbullimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore).
- Krijimi i qendrave/terminaleve bujqësore bazuar në traditat bujqësore lokale (bazuar në traditën e kultivimit të kulturave vendase).

Prodhimi i produkteve të certifikuara, të njohura «Made in Albania» dhe specializim në produktet shqiptare karakteristike (bimë mjekësore, fruta, ullinj, rrush, perime tipike lokale, produkte të standartizuara bujqësore).

Kështu, konstatohet se Bashkia Pukë gjendet jashtë zonave dinamike, pasi hapësirat e sistemit të bujqësisë janë të kufizuara dhe të shpërndara. Megjithatë, duhet theksuar marrëdhëniet e fqinjësë me qytetin e Shkodrës, i cili është një nga gjashtë polet bujqësore të vendit.

Bazuar në hartën e sistemit bujqësor, në Bashki gjendet, kryesisht, tokë e përzier bujqësore e cila shpërndahet në të gjitha njësitë administrative jashtë Pukës. Gjithashtu në njësitë administrative Gjegjan dhe Qerret gjenden edhe pemishte. Si aktivitet kryesor prodhimi propozohet bletaria.

SISTEMI NATYROR

Duke patur si koncepte udhëzuese për sistemin natyror promovimin dhe aksesueshmërinë, PPK rekomandon:

- Zgjerimin e zonave natyrore, duke rritur rajonet me prioritet, mbrojtjen e mjedisit natyror (20% e zonës kontinentale dhe 15% e hapësirës detare për vitin 2030 dhe deri në 10% të hapësirës detare dhe zonave bregdetare për vitin 2020) dhe arritjen e lidhjes së tyre përmes korridoreve natyrore përgjatë luginave. Korridoret natyrore duhet të konsiderohen pjesë e rrjetit kombëtar të zonave të mbrojtura dhe janë zona të përshtatshme për zhvillimin e butë të infrastrukturës miqësore me mjedisin.
- Përcaktimi i tre fushave strategjike, zhvillimi i të cilave do të ketë prioritet ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit natyror dhe vlerave të tij : parkun e Alpeve, Parkun Buna dhe Parkun Vjosë.
- Krijimi i zonave rekreative dhe atraksioneve natyrore përgjatë luginave të lumenjve.
- Integrimi i zonave të rrjetit Emerald në sistemin e zonave të mbrojtura.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i zonave të mbrojtura.

- Krijimi i një "rrjeti kombëtar të çiklizmit" i cili do të sigurojë qasje dhe lidhje në rajone të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe historike.
- Pyllëzimi dhe rigjenerimi i zonave të degraduara nga fenomene të tilla si erozioni dhe përbrytjet.
- Integrimi i sistemit natyror në ekonomi (Përfshirja e sistemit natyror në zinxhirin e zhvilimit ekonomik).
- Mbështetje dhe zhvillim i rekreacionit dhe ekoturizmit përmes menaxhimit të qëndrueshëm të sistemit natyror.
- Integrimi i Shqipërisë në kuadrin ballkanik dhe evropian përmes projektit "Dinaric Arc Ecoregion (Eko-rajoni i zonës Dinarike)" dhe "European Green Belt (Brezi i Gjelbërt European)".
- Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje në lidhje me menaxhimin e sistemit natyror.
- Rritja e efikasitetit të menaxhimit të natyrës, të zonave të mbrojtura dhe biodiversitetit nga organet qendrore dhe ato lokale.
- Integrimi i planeve të menaxhimit në sistemin e planifikimit dhe të planeve vendore.

Përgatitje paralele e PPV dhe planeve të menaxhimit, me synim për të arritur qëndrueshmërinë dhe rëndësinë e parashikimeve, të mjeteve dhe afateve.

Ndërlidhja e sistemit natyror me sektorët e tjera ekonomikë është një nga qasjet e PPK-së për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. Në këtë drejtim mënyrat e përafrimit ndaj tij ndryshojnë sipas karakteristikave të qendrave urbane ku ndodhen. Konkrektisht për rajonin që po studiohet propozohen si më poshtë vijon:

- Në *qendrat lokale dhe lokalitetet*, ku kërcohët kooperim dhe përforcim;
- Zhvillimi urban duhet inkurajuar brenda zonave të urbanizuara që shfrytëzojnë infrastrukturën ekzistuese të ndërtuar.
- Toka me karakteristika të mira pjellore, por që nuk mund të përdoren më për bujqësi, duhet të pyllëzohen aty ku është e mundur. Kjo do të rriste mundësitë ekonomike të zonës për shfrytëzim të lëndës drusore ose për përmirësim të peisazhit natyror dhe rritjen e atraksioneve turistike.
- Në tokat me karakteristika jo të mira bujqësore inkurajohet përdorimi i tyre për parqe fotovoltaikë apo eolike sidomos për zonat pranë stacioneve dhe rrjetit ekzistues elektrik.
- Në tokat me shfrytëzim intensiv të bujqësisë rekomandohet ripërdorimi i mbetjeve bujqësore për gjenerimin e energjisë elektrike. Kjo do të mundësonte zhvillimin e energjisë së rinovueshme dhe mbrojtjen e cilësisë së rrjedhave ujore nga shpërhapja e mbetjeve bujqësore.
- Promovimi i rrjedhave ujore për sportet dhe aktivitetet ujore.
- Në *qendrat urbane terciare* ndërmjet të tjera, ku kërcohët konsolidim dhe fuqizim, propozohet:
- Parandalimi i shpërhapjes urbane.
- Ndalimi ku është e mundur dhe reduktimi i humbjes së tokës bujqësore dhe tokës së lirë natyrore, për shkak të përdorimit urban.
- Mbrojtja e karakteristikave të peisazhit rural dhe minimizimi i fragmentimit të tij, duke ruajtur sa më quartë diferençat karakteristike midis peisazhit urban dhe atij rural.

- Krijimi i infrastrukturës së gjelbër për qytetet e mëdha e të vogla, që do t'i mundësojnë banorëve akses në zonat natyrore dhe në aktivitetet rekreative që do të zhvillohen në to.
- Ruajtja dhe aty ku është e mundur shtimi i zonave të mbrojtura mjedisore dhe biodiversitetit në to.
- Mbrotja e objekteve dhe strukturave ndërtimore, me vlera karakteristike të peisazhit të traditës historike e kulturore.
- Në qendrat *terciare* dhe *lokale* ndërmjet të tjera, ku kërkohet rigjenerim:
- Mjedisi si produkt turistik që tërheq vizitorët nga cilësia e peisazhit natyror, historiko - kulturor dhe biodiversitetit, si edhe nga një gamë e gjerë mundësish për zhvillimin e aktiviteteve natyrore.

Tërheqja e sipërmarrjeve dhe njerëzve që karakterizohen nga aftësi dhe një spektër i gjerë ekspertize teknike dhe intelektuale, për të cilët jetesa në qytete të vogla ku garantohet cilësia mjedisore, i mundëson atyre cilësinë e jetës që ata kërkojnë.

Zhvillimi i avancuar i infrastrukturës së komunikimit, e cila mund të sigurojë zgjerimin e shkallës së aktiviteteve ekonomike si dhe të sipërmarrjeve të vendosura në një vend të caktuar.

Në mënyrë të veçantë për zonën e studimit dhe duke u bazuar në hartën e PPK, elementë kryesorë të sistemit natyror janë si më poshtë:

Dy korridore të gjelbërtë: një përgjatë gjatësisë së lumit të Drinit (përshkon vendin nga perëndimi deri në lindje – lidhje me liqenin e Shkodrës dhe Kosovë) dhe lumi i Fanit të Madh (lidhje me lumen e Matit).

- Monumente natyrorë, të cilat grumbullohen përreth zonave turistike dhe përgjatë gjatësisë së korridorit për çiklizëm.
- Zona të shumta pyjore, në gjithë terrirotin e Bashkisë.
- Dy zona me prioritet zhvillimin e turizmit: njëra më e shtrirë përreth qendrës urbane Pukë, dhe tjetra, në fqinjësië direkte, përreth fshatit Kabash.
- Pjesë e rrjetit të korridoreve për çiklizëm që zhvillohet përgjatë rrugës SH5 Vau i Dejes-Pukë-Fushë Arrëz (drejtimi L-P) përgjatë rrugës SH30 Pukë- Gjegjan-Rrëshen (drejtimi V-J) përmes të cilës lidhet me Bashkinë Mirditë.
- Rrugëtimi eko - turistik kanotazhi (itinerar vozitës) përgjatë Lumit të Drinit dhe liqeneve që formohen në të që nga Kukësi deri në det, zhvillohet në kufirin verior të Bashkisë.

SISTEMI UJOR

Në lidhje me sistemin ujor PPK identifikon një sërë dobësish dhe problemesh që kanë të bëjnë me çështje si: (a) të menaxhimit, (b) të sasisë së burimeve ujore, (c) të cilësisë së burimeve ujore (d) ndotjes nga burime të ndryshme dhe përparon në rekomandimet përkatëse, si psh përdorim racional i ujit, kontroll të aktiviteteve ilegale, koordinim dhe bashkëpunim midis shërbimeve lokale, rajonale dhe qendrore, me synim për të përmirësuar kuadrin institucional në lidhje me monitorimin, menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave nëntokësore, duke përfshirë puset, kontrollin dhe shfrytëzim të ujërave të shiut, investime për kërkime dhe njohuri mbi burimet ujore.

Propozimet kanë të bëjnë me:

- Miratimin e politikave të dendësimit urban.

- Krijimin e korridoreve natyore të mbrojtjes përgjatë luginave të lumenje.
- Përcaktim të vijës blu për mbrojtjen e zonave bregdetare nga përdorime të ndaluara, monitorimin e aktiviteteve dhe rigjenerimin e korridoreve natyrore.
- Njohjen dhe mbrojtjen e vlerave të peisazhit natyror në të gjithë territorin kombëtar të vendit, që nga bregu deri në kreshtat e rajoneve malore.
- Mbrojtjen e basenit të Vjosës për shkak të karakteristikave të saj të veçanta: shkallën e lartë të ujëshmërisë, ndërtimin gjeologjik të formacioneve dhe larminë e peisazheve përgjatë luginës.
- Bazuar në foton e mësipërme, në zonën e studimit dallohet presioni dhe gjendja e rënduar e burimeve ujore. Regjistrohen vatra të izoluara të ndotura për shkak të depozitimit të mbeturinave dhe nga aktivitetet urbane dhe ato industriale, ndërsa mbi lumin Fan i Madh ushtrohet presion i madh dhe ngarkesa ndotëse.

SISTEMI INFRASTRUKTUROR

Qëllimi i PPK është të mbështesë zhvillimin e integruar të rrjeteve të infrastrukturës të cilat përbëhen nga elementet e mëposhtme:

- Transportet (si ai hekurudhor, ajror dhe transporti detar, transportin publik).
- Energjia (duke përfshirë energjinë elektrike, naftën, gazin, burimet minerale).
- Komunikimi (duke përfshirë rrjetin e telekomunikacionit, fibër optike, etj).

Propozohet zhvillimi i një sistemi multimodal, të integruar dhe miqësor me mjedisin i transportit, i cili do të sigurojë lidhjen dhe aksesin në nivel kombëtar, do të zhvillojë lidhjen ndërkufitare, do të promovojë transportin publik dhe mjetet alternative (p.sh. bicikletë) dhe do të lidh akset transportuese me korridore turistike dhe historike.

Zona e studimit përshkohet nga aksi interurban Shkodër - Vau i Dejës - Kukës, i cili i takon akseve tërthore mbështetëse. Nga Lindja lidhet me korridori strategjik tërthor, në pjesën veriore, "Ruga e Kombit" dhe me nyjen ndërkombëtare (hub ndërkombëtar) Kukës dhe në perëndim me korridori strategjik gjatësor Autostrada Veri-Jug dhe me hub ndërkombëtar Shkodër.

- PPK bën propozime edhe në lidhje me infrastrukturën e energjisë me synim zhvillimin e një rrjeti efikas të energjisë;
- Zero importe të energjisë.
- Konsolidimin e dy portave kryesore: Porto Romano dhe Vlorë 2 - Terminali Petrolifera me infrastrukturën e duhur në lidhje me magazinimin - shpërndarjen e produktet të naftës dhe gazit të lëngshëm.
- Ndërtimi i korridoreve të gazit natyror: TAP - IAP - IAP Kosove dhe linjave të tyre të interkoneksionit.
- 15% kursim të energjisë, 20% përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë, 20% rritje të efikasitetit të energjisë, 20% ulje të emisioneve të gazrave CO₂.
- Arritje të tre objektivave - makro (makro-objektiva) për krijimin e një tregu të brendshëm të energjisë: Konkurrueshmëria, furnizim të sigurt, qëndrueshmëria.

Gjithashtu, vendos kornizën udhëzuese për zhvillimin si të energjisë me bazë hidrokarburet ashtu edhe të gjitha formave të e energjisë së rinovueshme (diellore, eolike, hidro, gjeotermale, biomasa).

Së fundi, në fushën e telekomunikacioneve, PPK vendos si prioritet maksimal zhvillimin e infrastrukturës dixhitale dhe broadband, propozon për të përfshirë në planet themelore projekte specifike (si lidhjen e të gjitha institucioneve të edukimit dhe institucionet kërkimore shtetërore me rrjetet e kërkimit ndërkontinentale), dhe promovon menaxhimin e integruar të korridoreve për infrastrukturën.

Në lidhje me Bashkinë për të cilën po hartohej studimi, bazuar në hartat e PPK, ajo është një zonë me rezerva të shumta të bakrit dhe mineralete jo-metalike. Gjithashtu, përshkohet nga linjat ekzistuese dhe të propozuara të transmetimit të energjisë të llojeve të ndryshme. Së fundi, konstatohet se nuk është rajon prioriteti për zhvillimin e energjisë së rinovueshme, por ka potencial për energjinë eolike dhe energjinë nga biomasa.

ZHVILLIMI RAJONAL

Një parakusht për arritjen e qëllimeve strategjike kombëtare është krijimi i një baze për një zhvillim të barabartë rajonal. Në këtë drejtim, PPK identifikon 7 pole të nivelit kombëtar: Shkodër-Lezhë, Tiranë-Durrës, Elbasan, Fier-Vlore-Berat, Kukës-Haç-Tropojë, Gjirokastër-Sarandë dhe Korçë-Pogradec Si edhe katër zona të zhvillimit specifik:

1. Malësi e Madhe - Tropojë (raioni i Alpeve), rajon i cili është shumë interesant dhe një zonë natyrore e bukur dhe është ideale për turizmin malor.
2. Dibër - Klos - Bulqizë, rajon i cili disponon burime të shumta minerare dhe ekspertizë në përpunimin e mineralete.
3. Këlcyrë - Përmet - Skrapar, rajon me përvojë në kultivimin, grumbullimin dhe përpunimin e bimëve aromatike dhe medicinale, pemët frutore, bujqësinë, zhvillimin e blegtorisë dhe turizmin mjedor.
4. Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz.

Bashkia Pukë është pjesë e zonës së veçantë të zhvillimit Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz. Tipare të rëndësishme të kësaj zone janë nxjerra e mineralete dhe përpunimi i tyre, zhvillimi i industrisë përkatëse dhe teknologjisë. Në veçanti, ka rezerva të konsiderueshme të bakrit në pjesën veriore të Bashkisë Mirditë, në lindje të Bashkisë Pukë dhe në Bashkinë Fushë Arrëz, dy miniera në Lakrosh dhe Munellë, si edhe uzinën e pasurimit të bakrit. Minierat e bakrit kanë një ndikim të drejtpërdrejtë negativ në lumenj, për këtë arsy, duhet të merren, masa për rehabilitimin dhe minimizimin e ndotjes. Përveç kësaj, rajoni disponon elementë natyrorë dhe peisazhe të cilat duhet të ruhen dhe zhvillohen më tej. Ka mundësi për prodhimin dhe kultivimin e lajthisë, arrave dhe gështenjave, dhe për këtë arsy ka nevojë për forcimin e një zinxhiri të integruar të prodhimit: kultivim-mbledhje-përpunim.

Gjithashtu, ndodhet në zonën e menjëhershme të ndikimit të polit Shkodër-Lezhë, i cili shërben si porta perëndimore e rajonit malor verior të vendit.

Sipas një studimi nga INSTAT, nënnjësitë vendore (LGU363) klasifikohen në gjashtë grupe bazuar në ndërveprimet dhe marrëdhëni funksionale në mes tyre dhe qendrat urbane: Grupi 1 "i Madh-periferik", Grupi 2 "i vogël/periferik", Grupi 3 "mesatar-gjysmë-qendror "Grupi 4" i vogël/qendror (preja)", Grupi 5 "mesatar/qendror (gjysmë-grabitqarë)" dhe Grupi 6 "i vogël/qendror (grabitqarë)".

Grupi i parë përfshihen nënnjësitë vendore që karakterizohen nga dendësi të ulët, sipërfaqe të madhe dhe lëvizshmëri të ulët të banorëve (lëvizje jashtë kufijve të tyre). Në të dytën nënnjësitë

vendore kanë karakteristika të ngjashme, por dendësi më të lartë. Në të tretin karakteristika kryesore është lëvizja e përditshme e rëndësishme e banorëve.

Njësitë administrative të Bashkisë bëjnë pjesë në grupet e mësipërmendura, në përputhje me tabelën e mëposhtme. Gjithashtu, bazuar në sa më sipër, për zonën e studimit ndërhyrja dominante hapësinore është kooperim dhe përfocim.

Njësi Administrative	Grupi
Pukë	grupi 3 “mesatar-gjysmë-qendor”
Gjegjan	grupi 1 “të madh-periferik”
Rrapë	
Qerret	
Qelëz	grupi 2 “të vogel/periferik”

Tabela 3.4.1.2: Klasifikim i njësive administrative të Bashkisë bazuar në nivelin e ndërveprimeve hapësinore mes tyre dhe qendrave urbane kryesore, si edhe pozicionimin e tyre lidhur me këtë rol (burimi: PPK).

Bazuar në hartën përkatëse, Bashkia përshkohet nga aksi korridori strategjik tërthor, në pjesën veriore (SH5), si edhe nga një rrugë me bukuri peisazhi natyror, e cila lidh Bashkinë me Bashkitë e tjera fqinje të Fushë Arrëzit dhe atë të Mirditës.

Në lidhje me zhvillimin e turizmit duhet të theksohet se akset kryesore dhe mundësitetë për zonën e studimit janë dy zonat me përparësi në zhvillimin e turizmit, monumentet natyrore, korridoret e gjelbra përgjatë lumenjve të mëdhenj dhe dy rrugët turistike me nivel kombëtar të cilat gjenden në veri të Bashkisë: Itinerari Alpino-liqenor që lidhet me parkun e Alpeve dhe itinerari vozitës përgjatë liqeneve artificialë të Komanit-Fierzës (në kontakt me kufirin verior të Bashkisë).

NDRYSHIMET KLIMATIKE

PPK jep drejtimet në lidhje me përballimin dhe përshtatjen me ndryshimet klimatike, të cilat në nivel rajonal përfshijnë, ndërmjet të tjerash:

1. Gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri, apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analizë ndjeshmërie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit. Në bazë të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të pakësuar në mënyrë të përhershme pasojat e këtyre dukurive.
2. Zbatimi i masave për të ulur ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të jetë një detyrë qendrore e menaxhimit të çdo lloj infrastrukturre. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në zvogëlimin e dëmit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës së ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë.
3. Rehabilitimi, zgjerimi si dhe krijimi i infrastrukturave për furnizimin me ujë duke përfshirë skenarët e ndryshimeve klimatike në këtë sektor. Menaxhimi i kërkesës për ujë përmes ripërdorimit, sigurimit të rezervave ujore të reja, ujit të shiut, shkripëzimit, etj.
4. Përmirësimi i efçencës së ujit, infrastrukturës ujítëse, varieteteve të bimëve, sistemit të kullimit, plehërimit si dhe ruajtja e lagështisë së tokës janë disa masa që duhet të ndërmerrin në sektorin e bujqësisë, nisur nga ndryshimet e pritshme të klimës (temperaturave).

IMPLEMENTIMI DHE MONITORIMI I PPK

PPK përfshin propozime për aplikimin (në tre faza) dhe monitorimin e planit. Ndër projektet strategjike të propozuara përfshihen:

- Projekte për trajtimin e ndryshimeve klimatike (p.sh. pyllëzimi, përmirësimi i rrjeteve të ujites).
- Riqjallërimin e zonave të vjetra industriale.
- Pajisje të zonave me prioritet nxjerrjen dhe përpunimin e mineraleve.
- Shtim të zonave të mbrojtura të mjedisit natyror.
- Krijimi i një rrjeti kombëtar të rrugëve për bicikleta.
- Rritje të efikasitetit të sistemit të furnizimit me ujë dhe rrjeteve të kanalizimeve dhe krijim/përmirësim të impianteve për trajtimin e ujërave të zeza, krijim të vendeve të përshtatshme për hedhjen e mbeturinave.
- Hartimi i planeve të menaxhimit për zonat me një trashëgimi të shqar historike dhe kulturore.
- Ngritja e kapaciteteve të pushtetit vendor për planifikimin, zhvillimin, monitorimin dhe qeverisjen e mirë të territorit lokal.
- Zbatimi i politikave/strategjive për çdo sistem territorial do të promovojë arrijen e objektivave strategjike dhe do të promovojë planin kombëtar për një Shqipëri të integruar në hapësirën evropiane, qendër të Ballkanit, me një mjesis tërheqës dhe konkurrues urban, natyror dhe kulturor dhe zhvillim të balancuar territorial.

Duke përbledhur propozimet specifike dhe udhëzimet e PPK për zonën e studimit, Bashkia Pukë bën pjesë në zonën e zhvillimit të veçantë që përkon me zonën Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz, e cila varet dhe ndikohet drejtpërsëdrejti nga poli kombëtar i zhvillimi rajonal Shkodër-Lezhë. Prioritet përbën përmirësimi i lidhjes së tij me këtë dipol - portë hyrjeje e vendit dhe promovimi i bashkëpunimit të tyre. Është e rëndësishme afërsia e bashkisë me dy zona ndërkufitare të bashkëpunimit që përfshijnë edhe nyje mulimodale të transportit ndërkombëtar: Kukës-Prishtinë dhe Shkodër-Podgoricë. Përshkohet nga një aks të zhvillimit dhe infrastrukturës, i cili përkon me segmentin dytesor rrugor me rëndësi kombëtare SH5. Pranë tij gjendet qendra e bashkisë, e cila është pjesë e qendrave tretësore urbane. Gjegjani është caktuar si qendër lokale e specializuar dhe shtrihet pranë Aksit me vlera natyrore dhe mjesisore dhe mundësi zhvillimi të korridoreve të çiklizmit, përmes të cilës lidhet me bashkinë Mirditë. Forcimi i bashkëpunimit me bashkitë fqinje Mirditë, Fushë Arrëz dhe Vau i Dejës përbën një prioritet për PPK. Drejtimet për ekonominë dhe infrastrukturën përfshijnë:

- Vlerësimin e zonave minerare dhe zhvillimin e industrisë minerare dhe përpunimit të mineraleve.
- Zhvillimin e turizmit me fokus zonat me prioritet turistik përreth Pukës dhe Kabashit dhe itinerarin vozitës përgjatë liqeneve artificiale Koman - Fierzë. Gjithashtu, pole dhe akse të zhvillimit turistik përbëjnë edhe monumentet natyrore, zonat e lumenjve ku është e dëshirueshme të funksionojnë si korridore të gjelbra - ekologjike dhe korridoret e çiklizmit.
- Përmirësimin e aksesit të qendrave lokale nga qendra e bashkisë me me nyjet multimodale kombëtare.
- Ruajtjen e tokës bujqësore, zhvillimin e kulturave të specializuara dhe prodhimin e produkteve cilësore lokale.
- Trajtimi i burimeve të ndotjes të mjedisit dhe sidomos të ujërave.

3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial

Kuadri ligjor, i cili ndikon indirekt në planifikimin territorial kombëtar është: kuadri ligjor për zhvillimin dhe integrimin, kuadri ligjor i bujqësisë dhe zhvillimit rural, kuadri ligjor mjedisor, kuadri ligjor për turizmin, kuadri ligjor për trashëgiminë kulturore, kuadri ligjor për mbrojtjen sociale, kuadri ligjor për energjinë, kuadri ligjor për transportin, kuadri ligjor për furnizimin me ujë, kanalizime dhe mbetje dhe legjislacion tjetër (miniera, teknologji, etj.).

Strategja e dytë Kombëtare për Zhvillimin¹ (Strategja Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020) paraqet vizionin kombëtar për zhvillimin ekonomik dhe social të vendit për periudhën 2014- 2020 dhe përbën një nga komponentët kyç të Sistemit të Integruar të Planifikimit në Shqipëri (SIP)². Bazuar në vizionin e përmirësimit të nivelit të jetesës në një shoqëri ligjore dhe kohezioni, dhe në integrimin në Bashkimin Evropian, përcaktohen synimet për secilen fushë politike. Paraqiten prgoramet sektoriale në mënyrë të detajuar për arritjen e objektivave. Në përputhje me vizionin evropian përcaktohen përaprësite kryesor kombëtare në fushën e energjisë, të infrastrukturës së transportit, infrastruktura të tjera teknike (ujë, kanalizime etj), të zhvillimit rajonal, të fushës së bujqësisë, të turizmit, të mjedisit dhe të planifikimit territorial.

Në nivel zhvillimi rajonal, problemet ekzistuese janë rezultat kryesisht i migracionit të brendshëm në masë. Lidhen me fenomene si mbipopullimi, përdorimi i paqëndrueshëm i burimeve dhe pabarazi rajonale (midis komunave, zonave rurale- urbane, zonave bregdetare dhe malore). Me qëllim zhvillimin e qëndrueshëm dhe të ballancuar dallohen:

- Forcimi i aftësive konkurese të rajoneve.
- Forcimi i kohezionit rajonal (reduktimi i pabarazive).
- Menaxhimi efikas dhe real i zhvillimit rajonal.

Në kuadër të adoptimit të standardeve evropiane, territori i vendit u nda në tre rajone statistikore bazuar në klasifikimin evropian NUTS II, në rajonin e Durrësit dhe zonat veriore, Tiranë dhe Elbasan, dhe zonat jugore.

Prioritetet strategjike në fushën e prodhimit bujqësor lidhen me modernizimin e sektorit agro-ushqimor dhe me zbatimin e metodave ekologjike, miqësore në prodhim. Gjithashtu, lidhen më menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve dhe me zhvillimin e balancuar territorial të zonave rurale. Objektivat specifikohen dhe politikat përkatëse propozohen në kuadër të Strategjisë Kombëtare Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2014-2020.

Sektori i turizmit, vitet e fundit ka rritur kontributin e tij në ekonominë e vendit, kjo është rezultat i përmirësimit të infrastrukturës dhe shërbimeve. Objektivat strategjike lidhen me reklamimin e vendit në nivel ndërkombëtar, si një destinacion turistik dhe në shumëllojshmërinë e produktit turistik. Gjithashtu, lidhen me zgjatjen e sezonit turistik, shfrytëzimin turistik të pasurive natyrore dhe kulturore në zonat rurale dhe në gjithë territorin e vendit, si dhe në përmirësimin e shërbimeve turistike.

Mbrojtja e mjedisit shtrihet në disa fusha, të tillë si, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, ndotja industriale, menaxhimi i burimeve ujore, regjistrimi i zonave të mbrojtura, mbrojtja e biodiversitetit

¹Strategja e parë Kombëtare mbulonte periudhën 2007- 2013

² Me miratimin e VKM-së nr. 692, datë 11.10.2011 u krijua Sistemi i integruar i Planifikimit Shqiptar, një sistem Kombëtar vendimmarrës përcaktimin e orientimeve strategjike të zhvillimit dhe zhvendosjen e burimeve.

etj. Objektiva stategjike kombëtare janë zhbilokimi i zonave urbane nga ndotja atmosferike dhe akustike, reduktimi i gazrave dhe përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike. Gjithashtu, objektiva të tjera janë rritja e numrit të zonave të mbrojtura dhe menaxhimi i qëndrueshëm dhe i integruar i pyjeve, kullotave, burimeve ujore dhe ujrale ndërkombe.

Në vazhdim të orientimeve sektoriale, u hartuan strategji të ndryshme të cilat specifikojnë objektivat e tyre, parashikojnë një sërë masash dhe politikash dhe krijojnë bazën për pajtueshmérinë e kuadrit ligjor kombëtar me legjisacionin evropian.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 – 2020, është vazhdimi i strategjisë së kaluar (Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2007 – 2013), u miratua nga Këshilli i Ministrave me Vendimin nr. 709, datë 29.10.2014. Përbën kuadrin strategjik kombëtar për zhvillimin rural, në përputhje me udhëzimet evropiane.

Përcakton poltikat, me qëllim që të bëjë sa më konkurrues sektorin agro-ushqimor përballet sfidave të tregut evropian. Ndërhyn në tre fusha, në politikat e zhvillimit bujqësor, skemat mbështetëse për mbështetjen e fermerëve dhe infrastrukturës dhe në zbatimin e normave evropiane.

Prioritetet kryesore të politikave të ndërmara për zhvillimin rural për periudhën 2014- 2020 janë:

- Përmirësimi i prodhimeve bujqësore, me qëllim përshtatjen me standartet evropiane duke ju përgjigjur kërkesave të tregut ndërkombe.
- Adoptimin e një modeli për prodhimet bujqësore i cili do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore.
- Zhvillim territorial dhe ekonomik i balancuar i zonave rurale, duke synuar kryesisht diversifikimin e aktivitetit ekonomik, krijimin e vendeve të punës dhe përmirësimin e nivelit të jetesës.
- Ndarja e njojurive, informacionit dhe inovacionit në fushën e bujqësisë dhe pyjore midis zonave rurale.
- Strategjia kombëtare është baza për harmonizimin e kuadrit ligjor kombëtar në sektorin bujqësor me ata legjisacionin evropian.

Ligi nr. 9817, datë 22.10.2007 “Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural” përcakton objektivat e politikave kombëtare bujqësore dhe përcakton kuadrin ligjor, institucionet publike përgjegjëse dhe format e organizimit të aktiviteteve bujqësore dhe blegtorale.

Në kuadër të programit të asistencës se para-anëtarësimit (IPA II),³ u themelua **Programi për Zhvillimin Rural** bazuar në instrumentat e asistencës së para-anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë 2014 – 2020. Ky program promovon investimet në sektorin argo-ushqimor dhe në shërbimet/strukturat mbështetëse për të forcuar konkurrencën. Objektivat e programit, nga njëra anë janë në përputhje me drejtimet përkatëse të ISARD 2014-2020, nga ana tjetër përputhen me objektivin kryesor të vendosur nga Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020⁴ për zhvillimin rural. Synimi është zhvillimi i qëndrueshëm, inovativ dhe konkurrues i sektorit argo-ushqimor. Ky program ndihmon në përbushjen e objektivave nëpërmjet:

³ U krijua me Rregulloren e Parlamentit Evropian dhe Këshillit nr. 231/2014

⁴ Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020 përcakton prioritetet e mbështetjes financiare të vendit nga BE, për periudhën 2014- 2020 në rrugën drejt anëtarësimit. U përgatit në kuadër të Programit IPA II, i cili është mjeti i përkrahjes financiare dhe teknike për reformat në vendet aspiruese.

- Nxitjes së investimeve në sektorin agro-ushqimor me synim përmirësimin e aftësive konkurruese dhe në mbrojtjen e mjedisit.
- Përkrahjes së investimeve në zonat rurale me synim shumëlojshmërinë e ekonomisë bujqësore, përmirësimin e mundësive për punësim dhe kohezionin social.

Me identifikimin e rëndësisë së sektorit të turizmit në ekonomi dhe punësim, **Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020**, përcakton udhëzimet, politikat dhe mjetet për një zhvillim turistik të qëndrueshëm dhe konkurrues. Bazuar në vlerësimin e thelle të situatës aktuale (produktet dhe shërbimet e turizmit, kuadrin ligjor etj), por edhe në strategjitet e mëparshme,⁵ u përcaktuan objektivat kryesore dhe parimet, objektivat financiare dhe strukturore (tregje, produkte, destinacione industriale). Për realizimin e objektivave është propozuar një platformë me 14 drejtime strategjike, të grupuara në pesë sektorë, dhe në më shumë se 100 masa. Në kuadër të masave zbatuese, janë përcaktuar treguesit si kriter minimalqë duhet të realizohet brenda 2020, ndërsa përcaktohet dhe sistemi i monitorimit/menaxhimit. Të gjitha propozimet janë hartuar me bazë vizionin e vitit 2020, i cili është për ta bërë vendin destinacion terheqës, konkurrues në nivel evropian dhe destinacion lehtësishët të aksesueshëm. Shtyllat kryesore janë:

- Rritja e kontributit të turizmit në të ardhurat kombëtare (krijimi i vendeve të punës, rritja e të ardhurave, forcimin e sipërmarrjes), menjë shpërndarje të balancuar të dobive ekonomike në të gjith vendin.
- Qëndrueshmëria e zhvillimit të turizmit, mmbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve dhe respektin daj mjedisit dhe komuniteteve lokale.

Ligji nr. 93, datë 27.07.2015, "Për Turizmin" rregullon marrëdhëniet, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve publike dhe private, personave fizik apo juridik që përfshihen në aktivitete turistike. Përcakton parimet, standartet dhe rregullat që mbulojnë të gjithë spektrin e turizmit. Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore janë ndër priorititetet kyç të Strategjisë, në kuadër të harmonizimit me objektivat evropiane. Në politikën kombëtare mjedisore është përfshirë edhe legjislacionin përkatës.

Pas nënshkrimit të **Konventës për Diversitetin Biologjik**, në Janar të vitit 1994 dhe në përbushje të detyrimeve përkatëse, u hartua në vitin 1999 Strategjia e parë e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit⁶. Që atëherë, vendi ka shënuar progress të madh në zhvillimin e kuadrit institucional dhe ligjor për mbrojtjen e biodiversitetit. Politikat dhe legjislacioni mjedisor u forcuan edhe më shumë pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Stabilizim – Asocimit (MSA) me Bashkimin Evropian. Në vitin 2007 u miratua Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007 – 2013 ose ndryshe Sektori i Mjedisit dhe Strategjia Ndërsektoriale (SMSN) 2007, e cila ishte pjesë e pandashmë e Strategjisë Kombëtare për Zhvillimi dhe Integrin.

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL KUADRI LIGJOR BAZE		
viti	ligji	Akti rregulator
1993	Ligji nr. 7693, datë 06.04.1993 "Për urbanistikën"	

⁵ Strategjia Sektoriale e Turizmit 2007- 2013, u miratua me VKM nr. 884, datë 11.6.2008 " Për miratimin e Strategjisë Sektoriale të Turizmit"

⁶ Në bazua të programet ekzistuese, të tillë si Plani I Veprimit Kombëtar për Mjedisin (Komisioni për Mbrojtjen e Mjedisit, 1993) apo Strategjia Mjedisore e Shqipërisë (Banka Botërore, 1993), etj.

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL

KUADRI LIGJOR BAZË

viti	ligji	Akti rregulator
1998	Ligji nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	
2006	Ligji nr. 9482, datë 03.04.2006 "Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje"	
2007	Ligji nr. 9780, datë 16.07.2007 "Për inspektimin e ndërtimit" Ligji nr. 9743, datë 28.05.2007 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"" Ligji nr. 9843 datë 17.12.2007 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën""	
2009	Ligji nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për Planifikimin e Territorit" Ligji nr. 10078 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën dhe ndryshimet e mëvonshme"" Ligji nr. 10097 datë 19.03.2009 "Për disa shtesa në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën""	VKM nr. 1190, datë 13.11.2009 "Për mënyrën e organizimit dhe të funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit"
2010	Ligji nr. 10258, datë 25.03.2010 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"" Ligji nr. 10360, datë 16.2.2010 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit""	VKM nr. 459, datë 16.6.2010 "Për miratimin e standardeve të përbashkëta gjeodezike dhe GIS" *VKM nr. 460, datë 16.6.2010 "Për organizimin dhe funksionimin e regjistrit të planifikimit të territorit" VKM nr. 480, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullores model të planifikimit" *VKM nr. 481, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullores uniforme të instrumenteve të planifikimit" *VKM nr. 502, datë 13.07.2011 "Për miratimin e rregullores uniforme të kontrollit të zhvillimit të territorit"
2013	Ligji nr. 22, datë 14.02.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"" Ligji nr. 110, datë 01.04.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit""	
2014	Ligji nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit". Ligj nr. 115/2014 "Për ndarjen administrativo territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë. Ligji nr.183, datë 24.12.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 9780, datë 16.07.2007"	
2015	Ligji nr.73, datë 02.07.2015 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 107,	VKM nr. 408, datë 13.05.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit"

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL		
KUADRI LIGJOR BAZE		
viti	ligji	Akti rregullator
	datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit""	VKM nr. 671, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit" VKM nr. 672, datë 29.07.2015 "Për një ndryshimin në VKM nr. 408, datë 13.5.2015" Vendim nr. 1096 datë 28.12.2015 "Për miratimin e rregullave, kushteve e procedurave përmirësimi dhe menaxhimin e hapësirës publike" VKM nr.894, datë 04.11.2015 "Për unifikimin e procedurave të kontrollit të territorit nga Inspektorati Kombëtar i Mbrojtjes së Territorit dhe ai I Njësive Vendore" VKM nr.,280, datë 01.04.2015 i ndryshuar me VKM nr.756 datë 26.10.2016) "Për përcaktimin e kriterieve,procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm përmirësimi kualifikuar ndërtimet pa leje,shtesat anësore dhe/ose në lartësi,në ndërtime me leje"
2016		Vendim nr. 271, datë 06.04.2016 Për ndryshime dhe shtesa ne VKM nr.408, datë 13.05.2013 "Per miratimin e rregullores se zhvillimit te territorit te ndryshuar" VKM nr. 342, datë 4.5.2016 "Për miratimin e kufijve territoriale dhe hidrografike të baseneve ujore" VKM nr. 881, datë 14.12.2016 "Për miratimin e Planit të Përgjithshëm Kombëtar të Territorit" VKM nr. 348, datë 11.05.2016 "Për miratimin e Strategjisë Kombëtare përmirësimi zhvillimi dhe integrimi 2015-2020" VKM nr.634 datë 07.09.2016 Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr.589, datë 10.09.2014 "Për përcaktimin e procedurave të evidentimit faktit në terren të ndërtimeve pa leje/shtesave në ndërtime me leje,të organeve dhe dokumentacionit përmirësimi propozimin dhe miratimin e zonave informale"
2017	Ligj nr. 28, datë 23.3.2017 "Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin nr. 107/2014, "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit",të ndryshuar""	VKM nr. 231, datë 21.3.2017 përmirësimi ndryshime dhe shtesa në VKM nr. 408, datë 13.5.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit", të ndryshuar VKM nr. 355, datë 19.4.2017 "Për disa shtesa dhe ndryshime në VKM nr.408, datë 13.5.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit", të ndryshuar

PLANIFIKIMI SEKTORIAL: KUADRI LIGJOR BAZE

BUQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA

2001	Ligji nr. 8752, datë 26.3.2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave përmirësimi administrimin dhe mbrojtjen e tokës "
2004	Ligji nr. 9244, datë 17.6.2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore" i përditësuar me Ligjin nr. 69, datë 14.02.2013
2005	Ligji nr. 9426, datë 6.10.2005 "Për mbarështimin e blegtorisë"
2007	Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 "Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural"
2010	Ligji nr. 10257, datë 25.3.2010 Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave përmirësimi administrimin dhe mbrojtjen e tokës"
2012	VKM nr. 410, datë 27.6.2012 "Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave të ndryshimit të kategorive të resurseve të tokës"
2013	Ligji nr. 69, datë 14.2.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244 "Për Mbrojtjen e

BUJQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA

	Tokës Bujqësore"
2014	Ligji nr. 130, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752/2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës " Ligji nr. 131, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244, datë 2004 "Për Mbrotjen e Tokës Bujqësore"
2015	VKM nr. 282, datë 1.4.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore", përvit 2015.
2016	VKM nr. 342, datë 04.05.2016 "Për miratimin e kufijve territoriale e hidrologjike të baseneve ujore në RSH dhe qendrën e përbërjen e Këshillit të secilit prej tyre"

MJEDISI NATYROR

viti	Ligji/VKM
2002	* <i>Ligji nr. 8906, datë 6.6.2002 "Për Zonat e Mbrotura"</i> Ligji nr. 8897, datë 16.5.2002 "Për Mbrotjen e Ajrit nga Ndotja", i ndryshuar me ligjin nr. 10266, datë 15.4.2010
2003	Ligji nr. 9010, datë 13.2.2003 "Për Administrimin Mjedisor të Mbetjeve të Ngurta", i ndryshuar me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009. Vendim nr.795, datë 26.11.2003 "Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të komisionit të përhershëm të vlerësimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve"
2005	VKM nr. 676, datë 20.12.2005 "Për deklarimin e Monumenteve Kulturore Shqiptare si Zona të Mbrotura"
2005	Ligji Nr. 9385, datë 4.5.2005 për pyjet dhe shërbimin pyjor
2006	Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 "Për Mbrotjen e Biodiversitetit"
2007	Ligji nr. 9700, datë 26.3.2007 "Për Mbrotjen e Mjedisit nga Ndikimi Ndërkufikar"
	Ligj nr.9693, datë 19.3.2007 "Për fondin kullosor"
2008	Ligji nr. 9868, datë 4.2.2008 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8906 "Për Zonat e Mbrotura" VKM nr.1353, datë 10.10. 2008 "Për rregullat për paraqitjen e kërkesës, mbajtjen dhe plotësimin e dokumentacionit teknik, kriteret dhe procedurat e zvogëlimit të sipërfaqes dhe të vëllimit të fondit pyjor" Vendimi Nr.1354,datë 10.10.2008 "Per rregullat dhe procedurat që ndiqen per heqjen, shtimin dhe ndryshimin e destinacionit te fondit kullosor"
2008	Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008 "Për mbrotjen e faunës së egër"
2010	Ligji nr. 10253, datë 11.3.2010 "Për gjuetinë"
2011	Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 "Për Mbrotjen e Mjedisit" Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 "Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis" Ligji nr. 10448, datë 17.7.2011 "Për Lejet e Mjedisit" Ligji nr. 10463, datë 22.9.2011 "Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve"
2012	Ligji nr. 111, datë 31.7.2012 "Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore"
2013	Ligji nr. 91, datë 28.2.2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor"
2016	VKM 372, datë 18.05.2016 "Për miratimin e rregullave te komunikimit, konsultimit dypalesh, dhe vendimmarres per lejen e mjedisit te tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e RSH"
2017	Ligj nr. 81, datë 4.5.2017 "Për zonat e mbrotura"

TRASHËGIMIJA KULTURORE

viti	Ligji/vkm
2003	Ligji nr. 9048, datë 7-4-2003 "Për Trashëgiminë Kulturore" i ndyrshuar me Ligjin nr. 9592/2006, Ligjin nr. 9882/2008, Ligjin nr. 77/2003 VKM nr.795, datë 26.11.2003 "Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Komisionit të Përherdhëm të Vlerësimit të Objekteve të Trashëgimisë Kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve"
2015	Vendim i KKT nr. 1, datë 09.09.2015 "Për përcaktimin dhe shpalljen si zona të rëndësisë kombëtare në planifikim, të 64 zonave të mbrojtura të monumenteve të kulturës, të shpallura me urdhër të ministrit të kulturës, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Restaurimeve për periudhën 2014-2015"

TURIZMI

viti	Ligji/vkm
2007	Ligji nr. 9734, datë 14.5.2007 "Për Turizmin", i ndryshuar me ligjin nr. 9930/2008, ligjin nr.76/2013
2015	Ligji nr.93, datë 27.7.2015 "Për Turizmin" VKM Nr. 961, datë 02.12.2015 "Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare për Zhvillimin Rajonal, të Agjencive të Zhvillimit Rajonal dhe Agjencisë së Zhvillimit Ekonomik Rajonal"

Ndërtimi

Viti	Ligji/vkm
1998	Ligji nr.8402, datë 10.9.1998 "Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit", i ndryshuar me: Ligjin nr. 9200, datë 26.02.2004; Ligjin nr.9794, datë 23.07.2007; Ligjin nr.9826, datë 11.11.2007; Ligjin nr.10324, datë 23.09.2010; Ligjin nr.11/2012, datë 09.02.2012; Ligjin nr.20/2013, datë 14.02.2013.
2006	Ligji nr. 9482, datë 3.4.2006 "Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje", i azhurnuar me: Ligjin Nr.9786, datë 19.07.2007; Ligjin nr. 9895, datë 09.06.2008; Vendimi I Gjykatës Kushtetuese nr.3, datë 02.02.2009; Ligjin Nr. 10099, datë 19.03.2009, Ligjin nr. 10169, datë 22.10.2009; Ligjin nr. 10 219, datë 4.2.2010; Ligjin nr. 50/2014 "Për disa ndryshime dhe shtesa ne Ligjin nr.9482, date 03.04.2006 "Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje"
2007	Ligji Nr. 9780, datë 16.7.2007 "Për inspektimin e ndërtimit për inspektimin dhe mbrojtjen e territorit nga ndërtimet e kundërtligishme"
2015	VKM nr. 280, datë 1.4.2015 "Për përcaktimin e kritereve, procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje, shtesat anësore dhe/ose në lartësi, në ndërtime me leje", i ndryshuar me VKM nr. 756, datë 26.10.2016
2016	VKM 428, datë 08.06.2016 "Për krijimin e bazës se të dhënave shtetërore për harten dixhitale të venddepozitiveve të mbjetjeve të ngurta" VKM nr. 634, datë 07.09.2016 "Për miratimin e rregullave të komunikimit, konsultimit dypalësh dhe vendimarrës për lejet e mjedisit te tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që ka mundësi reale të krijojë efekte negative të konsiderueshme në mjedisin e një shteti tjetër ose menjëherë pasi kërkohet nga ky shtet"

Pushteti Vendor

viti	Ligji/VKM
2015	Ligji nr. 139, datë 17.12.2015 "Për vetëqeverisjen vendore" VKM nr.283, datë 01.04.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore për vitin 2015" VKM nr. 961, datë 2.12.2015 "Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e agjencisë kombëtare për zhvillimin rajonal, të agjencive të zhvillimit rajonal dhe agjencisë së zhvillimit ekonomik rajonal".

Transporti	
viti	Ligji/VKM
2000	VKM nr. 153, datë 7.4.2000 "Për miratimin e rregullores për zbatimin e Kodit Rrugor të Shqipërisë"
2004	Liqj Nr.9317, datë 18.11.2004 "Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë"
2012	Liqj nr.8378, datë 22.7.1998 "Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar me ligjin nr.9808, datë 24.9.2007 dhe ligjin nr.10488, datë 5.12.2011
2016	Liqj nr. 142, datë 22.12.2016 "Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë"

Mbetjeve	
viti	Ligji/VKM
2009	VKM nr. 1189, datë 18.11.2009 "Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit"
2010	VKM nr 798, datë 29. 09. 2010. "Për Administrimin e Mbetjeve Spitalore"
2011	Liqji nr. 10463 datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve" të ndryshuar
2011	VKM nr. 175, datë 19.01.2011 "Për miratimin e strategisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve"
2012	VKM nr. 177, datë 06.03. 2012 "Për Ambalazhet dhe mbetjet e tyre"
2012	VKM nr. 705, datë 10.10. 2012 "Për Automjetet të dala jashtë përdorimit"
2012	VKM nr. 452, datë 11.07. 2012 "Për Lendfillet e Mbetjeve"
2012	VKM nr. 866, datë 04.12. 2012 "Për Bateritë dhe Akumulatorët"
2014	VKM nr. 229, datë 23. 04. 2014 "Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe të dokumentit të transferimit të mbetjeve jo të rrezikshme"
2014	VKM nr. 371, datë 11.06.2014 "Për përcaktimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe miratimin e dokumentit të dorëzimit të mbetjeve të rrezikshme"
2014	VKM nr. 418, datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim"
2014	VKM nr. 608, datë 17.09.2014 "Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre"
2015	VKM nr. 127, datë 11.02.2015 "Kërkesat për përdorimin në bujqësitetë llumrave të ujërave të ndotura"
2015	VKM nr. 387, datë 06.05.2015 "Rregullat për kontrollin e asgjësimit të PCB-ve/PCT-ve, çndotjen apo asgjësimin e pajisjeve që përbajnë PCB/PCT dhe/ose asgjësimin e mbetjeve të PCB-ve/PCT-ve të përdorura"
2015	VKM nr. 575, datë 24.06.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte"
2015	VKM nr. 687, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullave për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"

Energjia	
viti	Ligji/VKM
2016	VKM Nr. 27, datë 20.1.2016 "Për miratimin e Planit Kombëtar të Veprimit për Burimet e Enerjisë së Rinovueshme, 2015–2020"

* është shfuqizuar. Tabela 3.4.2.1: Planifikimi urban,territorial dhe sektorial: Kuadri ligjor bazë.

Në Janar të vitit 2016 u miratua **Strategja Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit**, e cila përbën mekanizmin kryesor të zbatimit të Konventës së Diversitetit Biologjik (KDB). Përcakon hapat dhe veprimet që duhet të ndërmarrë vendi për të realizuar objektivat e KDB

për mbajtur dhe përdorur në mënyrë të qëndrueshme biodiversitetin. Në kuadër të kësaj Strategjië, përcaktohen objektiva/prioritete të përgjithshme dhe qëllimet përkatëse:

- Futja e konceptit dhe e nevojës për mbrojtje të biodiversitetit në politikat sektoriale përkatëse.
- Reduktimin/ ujlen e faktorëve që cënojnë biodiversitetin.
- Monitorimin e veprimeve që degradojnë biodiversitetin dhe ndikimet përkatëse.
- Promovimin e ruajtjes së biodiversitetit dhe përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve.
- Sensibilizimin e opinionit publik, arsimim dhe informim.
- Sigurimi i një qasje për ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që vijnë nga përdorimi i burimeve gjeneruese.
- Rritje dhe përhapje e njojurive shkencore lidhur me biodiversitetin.

Për arritjen e objektivave, propozohen masa/veprime konkrete për një periudhe pesë vjeçare si dhe përcaktohen burimet e financimit. Së fundi, parashikohet një plan veprimi për zbatimin e kësaj strategie, në formë tabele, që përmban objektivat, masat, kohën dhe koston e realizimit.

Kuadri ligjor kombëtar i cili rregullon mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve natyrore përmban një numër të madh ligjesh dhe vendimesh, të cilat u hartuan dhe u miratuan kryesisht pas vitit 2001. Pas miratimit të ligjit nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit” u përcaktua kuadri bazë për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, bazuar në Konventën e Diversitetit Biologjik (CBD)⁷. Në vitin 2011 u miratuan katër ligje mjedisore, më ndihmën teknike të Bashkimit Evropian dhe në kuadër të programit CARDS 2000- 2006⁸ (shiko tabelën 3). Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” përcakton parimet, rregullat dhe procedurat për të siguruar mbrojtjen e mjedisit. Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” synon parandalimin dhe trajtimin e degradimit mjedor si dhe përcakton direktiva, organet dhe procedurat për vlerësimin e ndikimeve në mjedis. Në vitin 2013 u miratua ligji nr. 91, datë 28.2.2013 lidhur me Studimet Strategjike të Ndikimeve në Mjedis.

Mbrojtura menaxhohen dhe administrohen nga Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura dhe Administrata e Zonave të Mbrojtura Qarku Shkodër, e cila monitoron, administron dhe menaxhon duke zbatuar Ligjin nr. 81 datë 04.05.2017 “Për Zonat e Mbrojtura”.

Ligji nr. 9048, datë 7.4.2003 “Për Trashëgiminë kulturore” i ndyshuar me ligjin nr. 9592, datë 27.7.2006, ligjin nr. 9882, datë 28.2.2008, ligjin nr. 10137, datë 2009 dhe ligjin nr. 77, datë 2013 përbën kuadrin ligjor bazë që rregullon menaxhimin e trashëgimishë kulturore kombëtare. Identifikon elementët mbrojtës të trashëgimisë kultutore materiale dhe jomateriale, të luajtshme dhe të paluajtshme. Gjithashtu, përcakton detyrat e institucioneve përgjegjëse dhe organeve qëverisëse, si dhe ndëshkimet në rast të shkatërimit të pasurisë kulturore.

Për sa i përket Strategjisë Sektoriale të Transportit në Shqipëri, kjo është përcaktuar nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (ish Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Komunikacionit). Deri më tanj, kuadri bazë për sektorin e transportit ishte Rishikimi i parë pesë vjeçar i Planit Kombëtar të Transportit në Shqipëri i vitit 2010, i mbajtur dhe i përditësuar çdo vit

⁷ Konvjeta u paraqit për nënshkrim në 5 Qershor të vitit 1992 në kuadër të Konferencës së Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Zhvillimin(Samiti për Tokën në Rio) hyri në fuqi në 29 Dhjetor 1993. Shqipëria ka ratifikuar këtë Konventë në 5 Janar 1994.

⁸ Programi Evropian Cards për periudhën 2000-2006, ka dhënë ndihmë dhe asistencë teknike vendeve të Evropës Lindiore që ishin pjesë e procesit të Stabilizimit Asociuar me Bashkimin Evropian.

që atëherë, me objektiva të përgjithshme për të promovuar një sistem dhe infrastrukturë të sigurt, të besueshme, eficiente dhe plotësishët të integruar, duke plotësuar nevojat e udhëtarëve dhe të mallrave, ndërsa bëhej ekologjikisht dhe ekonomikisht e qëndrueshme. Aktualisht “Strategjia Përfundimtare dhe Plani i saj i Veprimit” është duke u përpunuar me fondet dhe asistencën teknike të projektit të Bashkimit Evropian IPA, dhe ndodhet në fazën e fundit të miratimit. Strategjia dhe Plani i veprimit do të mbulojë periudhën 2016–2020, me qëllim zhvillimin e mëtejshëm të sistemit kombëtar të transportit dhe përmirësimin e qendrueshmërisë, ndërlidhjen, ndërveprimin dhe integrimin e tij me sistemin e transportit ndërkombëtar, në përputhje me Politikat e transportit të Bashkimit Evropian dhe të Strategjisë Kombëtare për Zhvilimin dhe Intergimin 2015- 2020, e cila synon përbushjen e dispozitave të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, detyrimeve që rrjedhin nga statusi i vendit kandidat për tu futur në BE (për sa i përket politikave të transportit – Kapitulli 14 dhe Sistemit trans- evropian- Kapitulli 21) dhe pjesëmarrjen në Iniciativen e Ballkanit Perëndimor që ka përcaktuar së fundi shtrirjen e rrjetit të transportit trans-evropian dhe koridorret kryesore në rajon.

Modernizimi dhe zhvillimi i infrastrukturës së transportit në Shqipëri është një prej prioriteteve kryesore, me synim krijimin e parakushteve për zhvillimin e sektorëve të tjera të ekonomisë, rritjen e aksosit dhe kontributit në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e përgjithshme të ekonomisë dhe zhvillimin ekonomik. Shqipëria ka investuar shumë në transport, duke patur parasysh mungessën ose cilësinë e dobët të infrastrukturë bazë, kryesisht në rrugë (97.2% e investimeve totale në periudhën 2010 – 2014) dhe në shtyllën e rrjetit kombëtar, ndërsa me prirjet e përgjithshme në rajonin e Ballkanit Perëndimor për kreditim, vëllime të konsiderueshme janë alokuar nga buxheti i shtetit.

Veçanërisht për zhvillimin e infrastrukturës së transportit, Strategjia Kombëtare për Transportin ka parashikuar si më poshtë:

- Për infrastrukturën rrugore, prioritet strategjik është përfundimi dhe modernizimi i rrjetit rrugor primar dhe sekondar i vendit, duke vendosur lidhjen interurbane dhe ndërkombëtare si dhe sigurinë në rrugë. Megjithë investimet e fundit në rrjetin rrugor lokal dhe rajonal, cilësia e infrastrukturës rrugore është e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes në tregje dhe shërbime bazë. Rrjeti rrugor në vend është ende i kufizuar si në shtrirje ashtu dhe në cilësi, dhe vuan nga mungesa e mirëmbajtjes, pavarësisht nga investimet e bëra nëpërmjet Fondit Shqiptar të Zhvillimit (FSHZH). Mirëmbajtja dhe performance sipas standardeve të BE-së, si dhe dendësia e rrjetit, duhet të përmirësohet, me anë të një sistemi të menaxhimit të pasurive rrugore dhe zgjerimin e rrjetit rrugor kombëtar me pjesë të rrjetit rural. Në këtë drejtim, kontributi në zbatimin i Bankës Botërore (IBRD) me projektin e Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë (RRSP) deri në vitin 2020 dhe zbatimi i një programi shtesë, bashkë-financuar nga IPA, për mirëmbajtjen e rrugëve kombëtare që nuk janë të mbuluara nga projekti i Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë, por janë konsideruar si prioritet i lartë nga Deklarata e Samitit të Vjenës për Ballkanin Perëndimor (BB 6 Iniciative - Ajhenda).
- Gjithashtu, rishikimin e klasifikimit funksional të rrjetit rrugor, rritjen e zhvendosjeve të buxheteve vjetore për funksionimin dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor kombëtar, promovimin e prodhimit dhe koncesioneve të bazuara në performancë (partneriteteve publike-private) për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrugëve, jo vetëm për rrjetin kombëtar, por edhe për rrjetin rajonal dhe lokal dhe shqyrtimin e mundësisë së përcaktim të një tarife të caktuar të përdoruesve të rrugëve për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor.

- Për më tepër, për të sigruuar lidhjen nëpërmjet Europës Juglindore dhe BE-së, strategjia parashikon përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese dhe ndërtimin e rrjetit që mungon në Rrjetin Gjithëpërfshirës Trans-European SEE, duke sigruuar në të njëjtën kohë lidhjen e këtij rrjeti me pjesën tjeter të rrjetit primar dhe sekondar të vendit. Projekti i Gazësjellësit përfshin sektorin Rreshen- Milot, Korridori 7 që lidh Nishin (Serbi) – Prishtinën (Kosovë) dhe Durrësin, Koridorin Adriatik- Jon (seksioni Thumanë- Kashar/Vorë, Fushë Krujë- Shkodër, dhe bypass-in e Tiranës, Lezhës dhe Tepelenës), rikonstrukcionin e rrugës së lumit të Vlorës dhe fillimin e ndërtimit të rrugës së Arbërit. Përveç këtyre projekteve të cilat janë në një fazë të avancuar maturimi në kuptimin e përgatitjes dhe financimit, ndërtimi i korridorit VIII (Bypass-i i Elbasanit, Korçë- Kapshticë, Elbasan- Qafë Thanë) mbetet prioritet dhe është planifikuar për këtë periudhë, edhe përfundimi i urës dhe tunelit në Kukës-Morinë, në koridorin 7 në drejtim të Prishtinës.
- Për sa i përket infrastrukturës hekurudhore, prioritet është vendosja e vendit në tregun hekurudhor evropian si një lojtar në korridoret e transportit të Evropës Juglindore. Kjo kërkon përpjekje përritjen e performancës së hekurudhave dmth, të reduktohet koha e kalimit transit dhe kostot logistike, lehtësimin e kalimeve kufitare duke vendosur kalime të përbashkëta kufitare dhe duke tërhequr investimet e nevojshmë për të lidhur aspektet rregullatore teknike dhe të tjera në përputhje me standartet e BE. Është planifikuar një korridor tërheqës dhe konkurruesh hekurudhor nga Porti i Durrësit në Tiranë (ndërtimi dhe modernizimi i linjës të Terminalit të Transportit Publik të Tiranës dhe të lidhjes munguar me aeroportin e Tiranës), së bashku me rehabilitimin e linjës nga Durrësi deri në Rrogozhine - Elbasan - Pogradec dhe Lin, ndërtimi i linjës Qafë Thanë drejt kufirit me Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë, përgatitjen e rinovimit të linjës Vorë - Hani i Hotit drejt kufirit me Malin e Zi.
- Lidhur me Portet, vazhdimi i zhvillimit dhe modernizimit të infrastrukturës dhe shërbimeve në porte është parashikuar deri në vitin 2020, përmes zbatimit të modernizimit dhe rehabilitimit të planeve investuese në portin e Vlorës, Shëngjinit dhe Sarandës që do të përpunohet deri në vitin 2018. Qëllimi i përgjithshëm është që të rriten ndjeshëm vëllimet e mallrave dhe udhëtarëve.
- Së fundi, për aeroportet, po përpunohet një Master Plani për të gjithë vendin për 20 vitet e ardhshme, me theks të veçantë në zhvillimin dhe ndërtimin e një aeroporti të ri në jug të vendit (po punohet për të filluar në 2019), në mënyrë që të shërbejë si një qendër përfshirëse fluturimet ndër-evropiane dhe mesdhetare, në zgjerimin e rrugeve të Tiranës pas vitit 2025 dhe modernizimin e rrugeve të Kukësit në periudhën 2018-2019.

Prespektiva e zhvillimit eshtë për një transport multimodal dhe transport i kombinuar, qëllimi është për të integruar planifikimin terminal dhe zhvillimin në planifikim më të gjerë të transportit dhe të përdorimit të tokës, për të përmirësuar qasjen në terminale dhe objektet e terminaleve dhe kapaciteteve operacionale dhe për të drejtuar investimet për të adresuar pengesat, për të sigruuar transport efikas të integruar me zinxhirët logistike, kosto të ulët dhe të reduktohet trafiku i mjeteve të rënda, nga portet kryesore shqiptare në vendet fqinje (duke përfshirë ato të izoluara, të Kosovës dhe Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë) dhe më gjerë, duke kontribuar në këtë mënyrë në zbatimin e zbatimit Akseve të anijeve në rajon. Shqyrtimi i zhvillimit të qendrave të logistikës në Milot dhe Elbasan, duke sigruuar akses hekurudhor në Portin e Durrësit do të shqyrtohet në vitin 2017 dhe ndërtimi i tyre është parashikuar për vitin 2019. Investimi në qendrat e rrethinat logistikë bi-modale bashkë me korridoret është parashikuar gjithashtu, në përputhje me projektin rajonal të autostradës Durrës-Tiranë "Durana".

Objektivat strategjik /Aksi i Prioritetit		Strategjia Kombëtare Sektoriale									
		Strategjia Komerciare									
		Plan i Vepërimit Kombeatari i Transportit ne Shqipëri i vitit 2010									
		Strategjia Ndersektorale e Mjedisit 2007- 2013									
		Strategjia Ndersektorale e Biologjike e saj i Vepërimit 2014-2020									
		Strategjia Kombeatare e Zhvillimin per Zhvillimin Rural 2014-2020 (IPARD).									
		Strategjia Ndersektorale e Bujqësor 2014 - 2020									
		Strategjia Kombeatare per Menaxhimin e Mbetjeve 2014 - 2020									
		PINs- Brezgjeti									
		Objektivi Strategjik 1: Përtëritje ekonomike e rajonit përmes promovimit të formave alternative të turizmit.									
		Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmartjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.									
1		X	0	X	X	X	X	X	X	X	X
		Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfryzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjesdit urban të Bashkisë.									
		X	0	X	X	X	X	X	X	X	X
		Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.									
3		X	0	0	X	0	0	X	X	0	0
		Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezentimi i produkteve turistike të Bashkisë.									
4		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
		Objektivi strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor.									
		Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.									
5		0	0	X	X	X	0	X	0	0	X
		Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorimi i qëndrueshmëri tokës bujqësore									
6		X	0	X	X	X	0	X	X	0	X
		Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxiti e prodhimit sekondar.									
7		0	0	X	X	X	0	X	0	0	X

Objektivi Strategjik 3: Menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit.

8	Aksi prioritar 8: Mbrotja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
9	Aksi Prioritar 9: Mbrotja dhe forcimi i Biodiversitetit.	X	0	X	X	X	X	0	X	X	0	0	X
10	Aksi prioritar 10: Mbrotja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	X	0	X	X	X	X	0	X	X	0	0	X
11	Aksi prioritar 11: Mbrotja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	X	X	X	X	X	X	0	X	X	0	0	X
12	Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisori i komunitetit vendas.	X	0	0	X	0	0	X	X	X	0	0	0

Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qëndrueshme.

13	Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	X	0	0	X	0	0	X	X	X	0	0	0
14	Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	0	0	X	X	X	X	X	X	X	0	0	0
15	Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	0	0	X	X	0	X	X	0	0	0	0	0
16	Aksi prioritar 16: Mbrotja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	X	0	X	0	X	0	0	X	X	0	X	X
17	Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	X	0	0	X	0	0	X	0	0	0	0	0

"lidhet" - X" "nuk lidhet" - 0

4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE

4.1. Toka

4.1.1. Morfologjia

Në strukturën gjeomorfologjike të Bashkisë mbizotërojnë vëllimet malore dhe më pak ato kodrinore dhe ultësirat.

Vëllimet malore karakterizohen nga kreshta të larta, shpate të pjerrëta dhe lugina të thella. Vëllimet kryesore malore janë në veri të malit të Krrabit (1680 m), në jug lindje të malit Munellës (Maja e Kryqit 1991 m) dhe në jug të malit Tërbun (Maja e Suçelit 1476 m). Mali i Munellës përbëhet kryesisht nga shkëmbinjë vullkanikë të zhdukur (deri në 1300-1400 m) të cilat mbartin pllakë gëlqerore. Munella formon pikën më të lartë të një zinxhiri me drejtim nga Verilindja për në Jug perëndim. Pjesa më e lartë gëlqerore e malit ka një karakter alpin dhe me shpate shumë të pjerrëta; megjithatë, maja e malit është një rrafshnaltë me shumë gropë dhe lugina.⁹ Në Tërbun ka forma e peisazhe nga me të ndryshmet duke filluar që në rrëzë të tij me luginat e përenjve, shpatet e mbushura me lloje të ndryshme bimësie. Atje gjenden gryka e qafa, kodra e maja të larta. Në zonën malore të qarkut Shkodër mund të përmendim edhe kreshtat, kurrizoret, kryesisht me shtrirje afro meridionale dhe më rrallë paralele. Në varësi të strukturave gjeologjike, njësitë morfologjike kodrinore, ku gjenden, kanë forma tipike të reliefit, si reliefet kodrinore të strukturave monoklinike dhe reliefet kodrinore të strukturave të rrudhura.

Zona kodrinore e Gomsiqe - Korthpule ka një pjerrësi mesatare deri në 25°. Nga pikëpamja gjeologjike, ato janë ndërtuar nga shkëmbinjtë ofiolitikë të zonës së Mirditës, nga masivët ultrabazikë të Gomsiqes dhe nga vazhdimësia gabroperidotite e masivit verilindor të Kashnjetit. Terreni kodrinor dhe vëllimet malore me kreshtat e tyre përcaktojnë pellgjet ujore të lumenjve Drin dhe Fani i Madh. Në zonën e Bashkisë, lumi Drin është i vendosur në rrugën e vet. Pellgu i kullimit është në formë V dhe rajonet aluviale janë shumë të vogla. Në mënyrë të ngjashme, Lumi Fani i Madh është shtrirja e sipërme e lumit të Fanit dhe baseni i tij paraqet të njëjtën gjeomorfologjinë me lumin Drin. Për kuptimin më të mirë të morfologjisë së zonës së studimit dhe nxjerrjen e përfundimeve për sa i përket proceseve gjeomorfologjike, u krye analiza e reliefit me ndihmën e modelit dixhital të reliefit (Digital Elevation Model/D.E.M.). Nga analiza rezultuan të dhëna gjeomorfometrike të deriveve, dmth harta e lartësive dhe harta e pjerrësive të zonës së studimit që ndihmon në njojhen e formave të ndryshme gjeologjike dhe në kuptimin e zhvillimit të zonës. Sipas Dikau (1989), klasifikimi i një reliivi të një zone mund të karakterizohet sipas lartësisë që paraqet mbi nivelin e detit (tabela 4.1.1.1).

Lartësia (m)	Lloji i reliefit	Shtrirja (km ²)	% Sipërsaqja
0-150	Fushor	3,40	0,64
150 – 600	Kodrinor	212,96	40,04
600 – 900.	Gjysmëmalor	192,63	36,22
>900	Malor	122,84	23,10

Tabela 4.1.1.1: Klasifikimi i reliefit (sipas Dikau, 1989) i zonës së studimit.

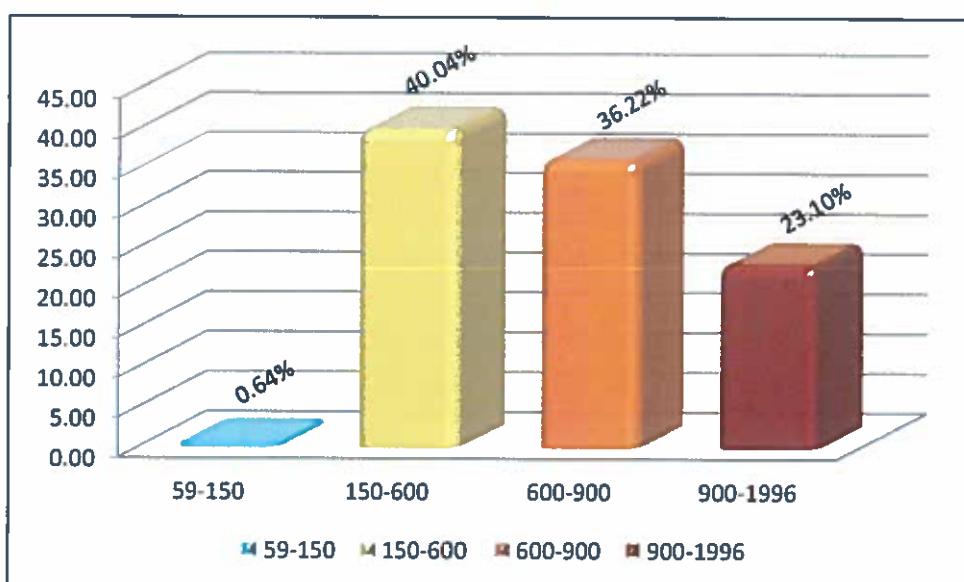
⁹ Trajce et al., 2014, "Munella Mountain: Summary of findings from the Balkan Lynx Recovery Programme", PPNEA

Figura 4.1.1.1: Njësitë geomorfologjike në zonën më të gjerë të Bashkisë Puke.

Siq duket në histogram (Grafiku 4.1.1.1) dhe në hartën e lartësive (fig 4.1.1.2) në përputhje me klasifikimin sipas Dikau rreth 40,04% të reliefit të zonës karakterizohet si kodrinor, rreth 23,10% karakterizohet si malor, rreth 36,22% si gjysmë malor dhe rreth 0,64% karakterizohet si fushor. Një parametër i rëndësishëm për analizën e mëtejshme të reliefit të një zone, është pjerrësia e tij. Në bazë të saj mund të nxirren përfundime në lidhje me shkallën e erozionit që kryhet në një zonë.

Grafiku 4.1.1.1: Histograma e lartësive të Bashkisë Puke (sipas DIKAU, 1989).

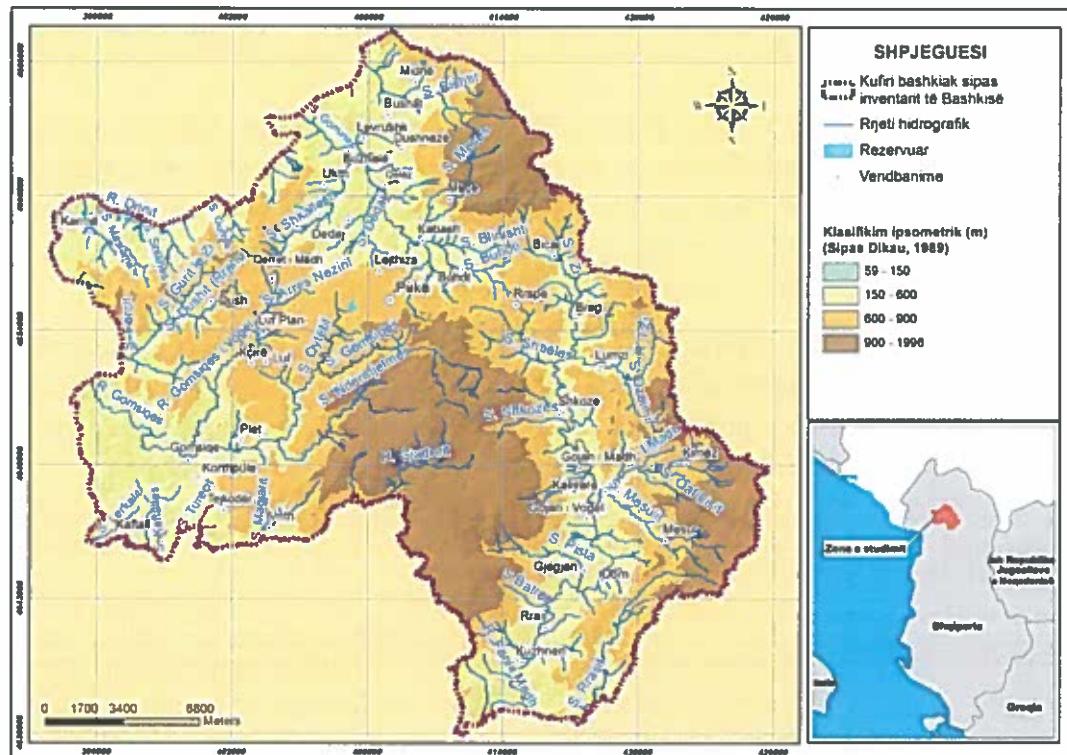

Figura 4.1.1.2: Klasifikimi i lartësisë Pukë, sipas DIKAU, 1989.

Një parametër i cili mund të llogaritet dhe të kuantifikohet nga analiza e mëtejshme e modelit dixhital të reliefit (DEM) është pjerrësia e reliefit. Pjerrësia e reliefit është madhësia më e përhapur topografike dhe me rëndësi të madhe për çdo kërkim gjeomorfologjik. Si pjerrësi përcaktohet ndryshimi maksimal i lartësisë në çdo pikë të një sipërfaqeje. Sa më e vogël vlera e pjerrësisë, aq më i sheshtë është reliefi, ndërsa sa më e madhe vlera e pjerrësisë, aq më i pjerrët është reliefi. Pjerrësitë llogariten ose në gradë ose në përqindje (%). Duke marrë parasysh klasifikimin e pjerrësive të reliefit që propozoi Demek (1972), i cili më pas u adaptua nga Komisioni i Kërkimeve Gjeomorfologjike dhe i Hartografisë (Commission on Geomorphological Survey and Mapping) të Bashkimit Gjeografik Ndërkombëtar (IGU – International Geographical Union), u bë klasifikimi i pjerrësive në 6 kategori kryesore (Demek, 1972).

Pjerrësia 0 – 2°: Reliev i sheshtë deri në pak i pjerrët (Sipërfaqe nivelimi, Tarraca). Fillimi i erozionit tip mbulese. Mungesë problemesh në veprimtaritë njerëzore (transporte, ndërtim, bujqësi, prerje e drurëve).

Pjerrësia 2° – 5°: Reliev pak i pjerrët (nivelet e ulëta të luginave, zonat e shpateve të dunave). Erozioni i mbulesës dhe fillimi i erozionit me brazda. Në zona me mbulesë bimore, vërehet fillimi i shkarjes së dherave. Masat e mbrojtjes së tokës në zonat e kultivuara. Vështirësi e lehtë në lëvizjen e mjeteve, mundësi vendbanimi dhe funksionimit të industrive. Kultivimi është i mundur me përdorimin e makinerive. Rekomandohet kultivimi sipas izohipseve.

Pjerrësia 5° – 15°: Reliev shumë i pjerrët (shpatet e luginave, shkallëzime tektonike). Lëvizjet e masive, erozion i fortë i tipit të mbulesës dhe me brazda, procese të theksuara erozive, në zona me mbulim të ulët bimore por fillimi i tyre dhe në zona me mbulim bimore të dendur. Rrëshqitje të mundshme të dherave dhe shkarje. Vështirësi të mëdha në ndërtimin e rrugëve dhe në lëvizjen e

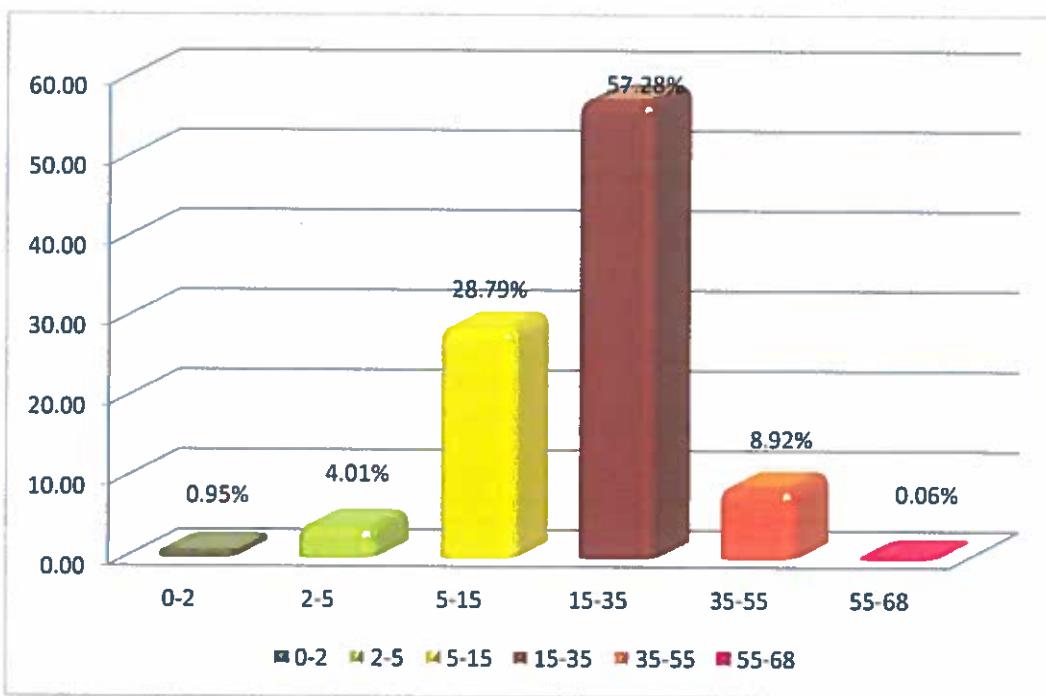
mjeteve. Kultivimi është i pamundur pa përdorimin e tarracave. Vështirësi në përdorimin e mekanizmave bujqësore.

Pjerrësia 15° – 35°: Reliev i thyer (15° - 25°) deri shumë i thyer (25° – 35°) (shpatet e luginave të maleve të mesme). Proçese të forta zhveshjeje të çfarëdo lloji, shkarje dherash, rrjedhje balte, erozion shumë i theksuar linear dhe me brazda, si në zona të zhveshura ashtu dhe të mbuluara (pyje). Lëvizja është e mundur vetëm mekanizma me zinxhir. Kultivimi i pamundur, prerja e drurëve jo e favorshme. Zonë pyjesh dhe kullotash.

Pjerrësia 35° - 55°: Relief rëpire (shpate shumë të pjerrëta të luginave të maleve të larta, shpatet e kanioneve prej gurësh gëlqerorë). Shtresë toke shumë e hollë, e pavazduar, zhveshje e theksuar e materialit mëmë, ekspozim i fortë ndaj faktorëve të erozionit dhe të gravitetit. Kalimi i pamundur. Zonë pyjesh, kufiri i shfrytëzimit të prerjes së druve.

Pjerrësi > 55°: Relief vertikal. Mungesë dheu. Zhveshje e shkëmbinjve dhe rënie e shkëmbinjve. Pamundësi e shfrytëzimit ekonomik.

Prirjet territorial në zonën e studimit variojnë nga 0-68°. Sipas histogramës (Grafiku 4.1.1.2) dhe hartës së prirjeve (fig.4.1.1.3) dalim në përfundimin se zona në studim karakterizohet kryesisht nga një relief i pjerrët me vlerë 57,28% të shtrirjes së përgjithshme të zonës në studim ndërkohe pasohet nga sipërfaqe me pjerrësi të fortë me vlerë 28,79%. Sipërfaqet e sheshta dhe lehtësishët të pjerrëta (0-5°) okupojnë 4,96%, ndërsa sipërfaqet e pjerrëta deri vertikale okupojnë 8,98%.

Grafiku 4.1.1.2: Histograma e pjerrësive të tokës në Bashkinë Pukë (Sipas Demek, 1972).

4.1.2. Karakteristikat e tokës

Gjatë tridhjetë viteve të fundit, në Shqipëri është grumbulluar një përvojë e çmuar sa i përket kontrollit të tokave dhe aplikimeve të tij. Fillimisht, ishte Departamenti i Shkencave të Tokës i Universitetit Bujqësor të Tiranës ai që ndërmori disa aktivitete në lidhje me tokat dhe më pas

Instituti i Studimit të Tokës (IST) i Tiranës, i krijuar në vitin 1971, i cili drejtoi të gjitha veprimtaritë që lidheshin me të. Ky i fundit është nën varësinë e Ministrisë së Bujqësisë dhe Ushqimit dhe është i vetmi institucion në vend i specializuar në shkencën e tokës (Zdruli P., Lushaj S., 2001).

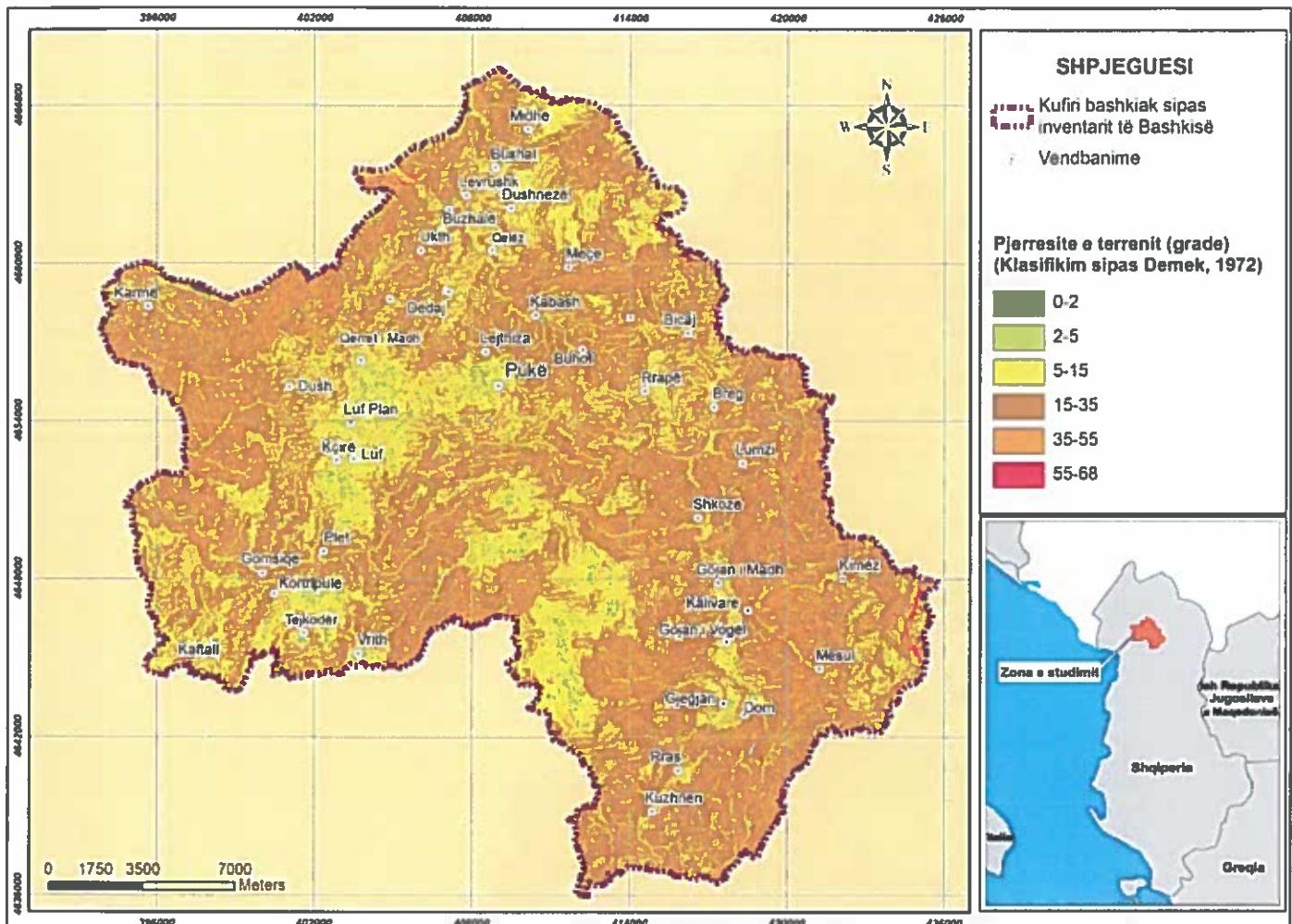

Figura 4.1.1.3: Pjerrësita e tokës (në gradë) në Bashkinë Pukë (sipas Demek, 1972).

Klasifikimi i tokës në Shqipëri nga viti 1950 deri më 1990-ën bazohej tek lartësia, kushtet klimatike dhe bimësia natyrore, përshtatur nga Klasifikimi rus i Tokave. Harta e parë e tokave me shkallën 1:2000000 doli në vitin 1958 (figura 4.1.2.1). Nga viti 1970 deri më 1990-ën, për çdo kooperativë bujqësore, fermë shtetërore apo rrëth, përgatiteshin harta të detajuara të tokave në shkallën 1:10000 dhe 1:50000. Këto sondazhe toke përdoreshin për planifikimin e praktikave dhe teknologjive bujqësore. Sipas Sistemit Kombëtar të Klasifikimit të Tokave (SKKT), tokat ndahen në katër breza bazuar tek ndryshimet klimatike, bimësia natyrore, lartësia, pjerrësia, faktorët e formimit të dheut dhe tek karakteristikat e tyre fizike dhe kimike (Zdruli P., Lushaj S., “Overview of soil information and soil protection in Albania” (ppt)). Shpërndarja e tokave sipas Zdruli P., Lushaj S., 2001 përcaktohet si më poshtë:

- Brezi i kullotave subalpine në lartësinë 1600-2700 m
- Brezi i pyjeve të ahut dhe pishës në lartësinë 1000-1600 m

- Brezi i pyjeve të lisit në lartësinë 600-1000 m
- Shkurre mesdhetare në lartësinë 0-600 m

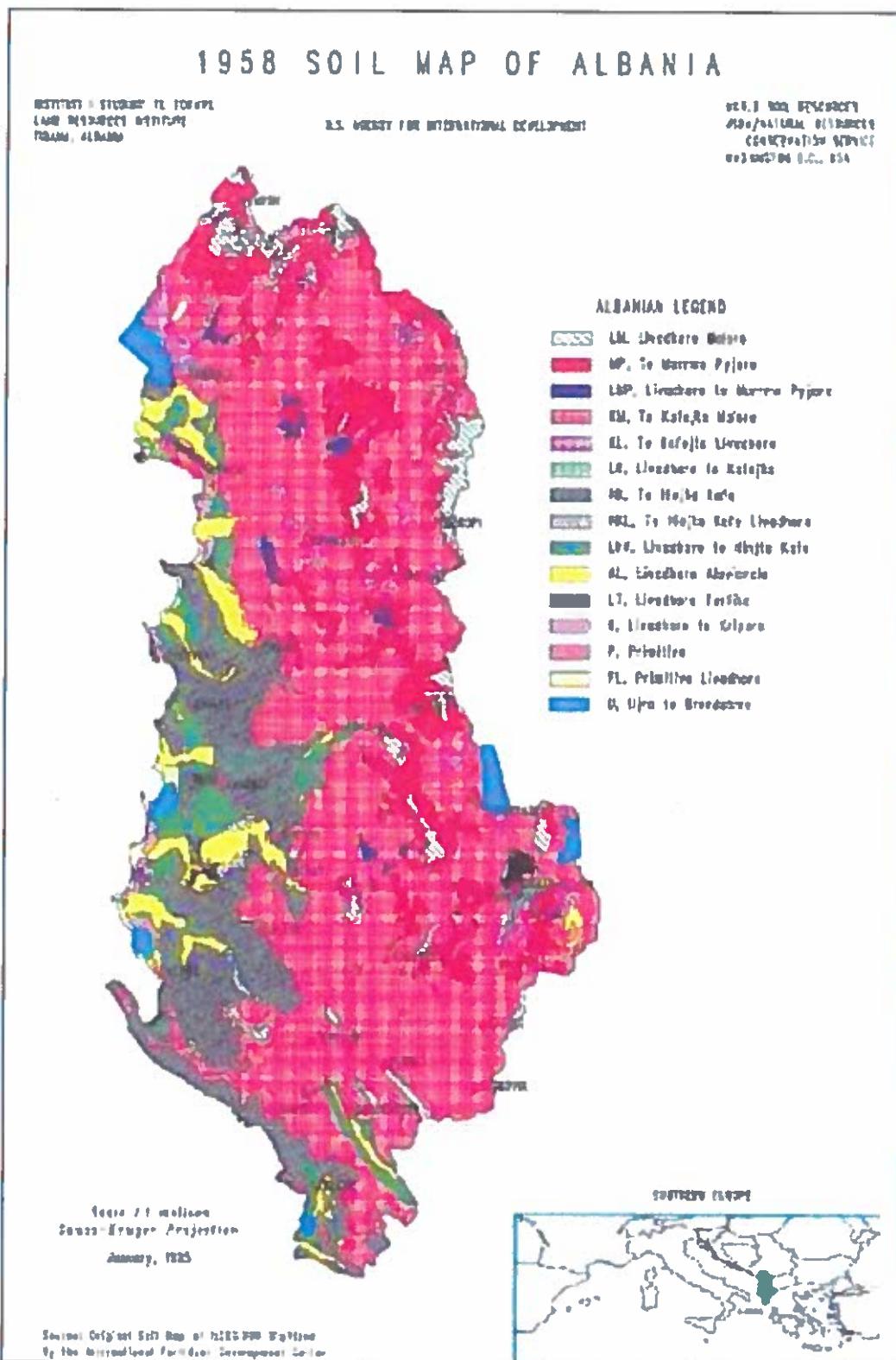

Figura 4.1.2.1: Harta e parë e tokave të Shqipërisë e vitit 1958 (burimi: Burimet e Tokës dhe Dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen (Burimi: Zdruli P. Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Brezat e mësipërme tregojnë shpërndarjen tokave, e cila ndjek një rregull vijues mbizotëruar nga lartësia dhe bimësia. Këto toka quhen toka zonale. Karakteristikat e tyre lidhen me faktin që formimi i tyre ka ndodhur në kushte biologjike, gjeologjike, topografike dhe klimatike specifike dhe vendndodhja e tyre përcaktohet mirë sipas lartësisë. Tokat e njërit brez nuk gjenden në asnje brez tjetër (Zdruli P., Lushaj S., 2001).

Në zonat ku formimi i tokës nuk lidhet thjesht me bimësinë natyrore dhe lartësinë, tokat konsiderohen azonale dhe përfshijnë tokat me origjinë aluviale, shtufore, kripore dhe tokat e pazhvilluara ose natyrale. Ato mund të gjenden në të gjithë brezat e tokave të përmendur më sipër. (Zdruli P., Lushaj S., 2001)

Deri në vitin 1990, pjelloria e tokës monitorohej në të gjitha tokat bujqësore çdo 4 deri në 5 vjet. Të dhënat tregojnë se 44.6% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët humusi që gjenden kryesisht në zonat kodrinore dhe malore dhe pjesërisht në zonat fushore perëndimore. 78% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të N. 75% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të P. Më shumë se 90% e tokave klasifikohen si toka me nivel të lartë dhe mesatar të K (figura 4.1.2.2) (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

	Brezat	Lloji	Shpjegimi	%	Sipërfaqja ³ në 1000 Ha
Tokat zonale					
I	Kullota subalpine	LM	Lëndina malore	0.5	3.2
II	Pyje ahu dhe pishe	MP	Pyje malore të errëta	3.0	20.2
		LMP	Pyje lëndina të errëta	0.6	3.4
III	Brezi i pyjeve të lisit	KM	Kanellë mashkull	17.7	121.3
		KL	Lëndinë kanellë	5.4	37.0
		LK	Lëndinë kanellë	7.5	51.3
IV	Shkurre mesdhetare	HK	Kanellë gri	25.7	176.2
		HKL	Lëndina kanelle gri	6.4	50.7
		LHK	Lëndina kanelle gri	18.5	127.1
Toka azonale					
	Aluviale	AL	Toka me origjinë	11.8	80.9
	Kripore shtufore	LT	Toka moçalore	1.4	10.0
		LKr	Toka me origjinë	1.4	9.7
	Toka malore natyrale	PM	Toka të pazhvilluara	0.1	0.4
	Plazhe ranore	PL	Toka të pazhvilluara		0.2
TOTALI				100.0	691.6

Tabela 4.1.2.1 Tabelë e përgjithësuar e tokave shqiptare dhe sipërsaqeve të tyre në raport me totalin e tokës bujqësore në vend (Burimi: Zdruli P., Lushaj S., 2001).

Pas vitit 1990, me qëllim unifikimin e Klasifikimit Shqiptar të Tokave me Sistemin Ndërkombëtar, Instituti i Studimit të Tokave (IST) i Shqipërisë në bashkëpunim me Byronë Evropiane të Tokave zhvilloi hartën pedologjike në shkallën 1:1 milion (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

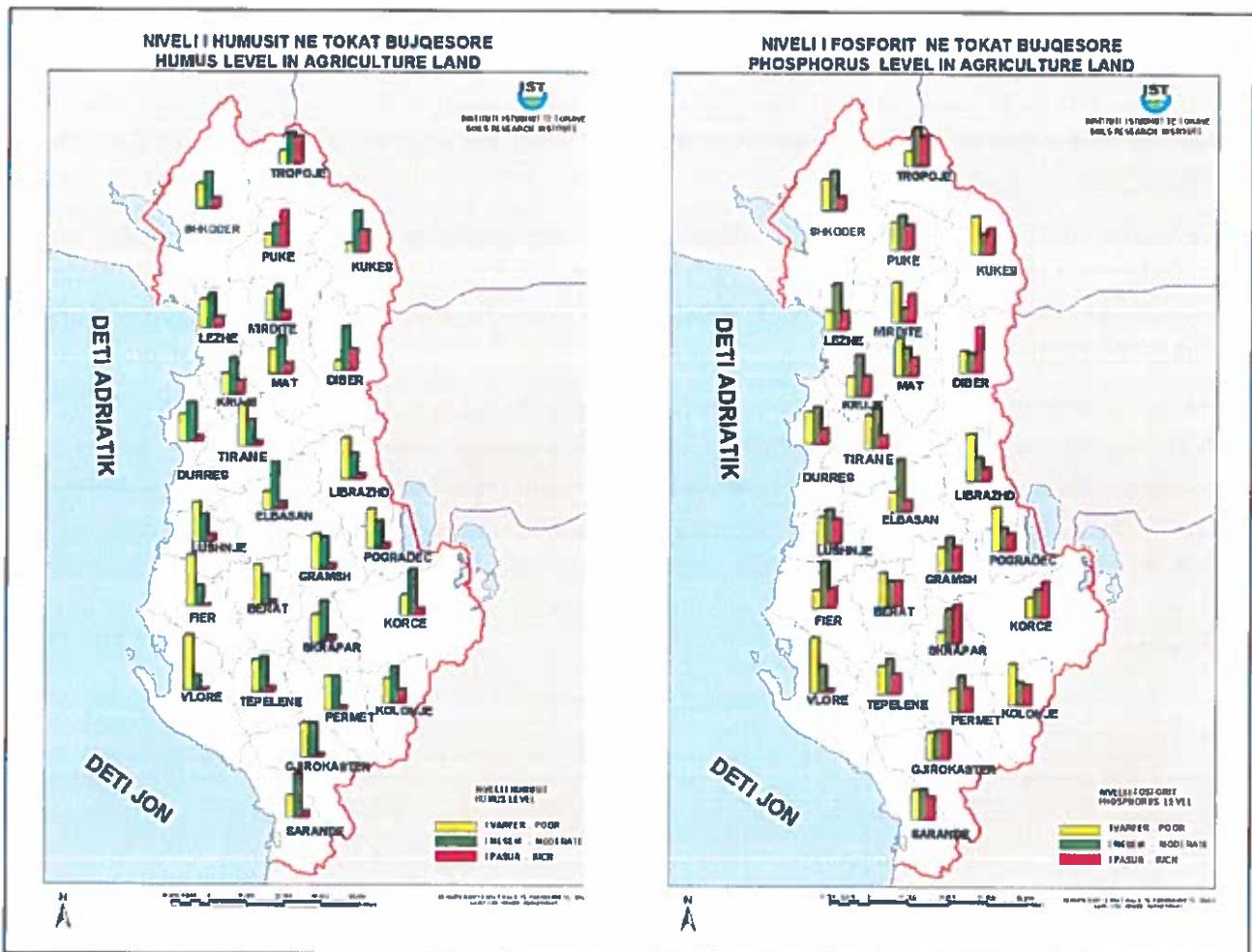

Figura 4.1.2.2: Niveli i humusit dhe fosforit në tokën bujqësore (Burimi: "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen", Lushaj S., Zdruli P., 2007).

Bashkëpunimi i IST-së me Institutin Mesdhetar të Agronomisë (IMA) në Bari realizoi një studim dhe përgatiti hartën pedologjike në shkallën 1:250000 për të gjithë sipërfaqen (figura 4.1.2.3) dhe një hartë në shkallën 1:50000 për zonën bregdetare (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Shumica e tokave shqiptare klasifikohen si toka *cambisols*, *luvisols*, *regosols*, *leptosols*, *phaeozems*) në zonat bregdetare perëndimore si *fluvisols* (figura 4.1.2.4). (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Cambisols karakterizohen nga mungesa e një shtrese prej balte, humusi, kripërash të tretshme ose okside hekuri dhe alumini. Ato ndryshojnë nga materiali i bazë i papërpunuar në strukturën e tyre aggregate, ngjyra, përbajtja e argjilës, përbajtja e karbonatit ose vetitë e tjera që japid disa prova të proceseve të formimit të tokës. Për shkak të strukturës së tyre të favorshme aggregate dhe përbajtjes së lartë të mineraleve të lëvizshme, ato zakonisht mund të shfrytëzohen për bujqësi, duke iu nënshtruar kufizimeve të terrenit dhe klimës. *Cambisols* janë grapi i dytë më i gjerë i tokës në Tokë, duke zënë 12 për qind të sipërfaqes totale të tokës kontinentale - kryesish në rajonet boreale polare, në peisazhet me shkallë të lartë të erozionit dhe në rajonet e materialit bazë që i rezistojnë lëvizjes së dheut. Ato nuk janë të zakonshme në klimat e lagështa tropikale.

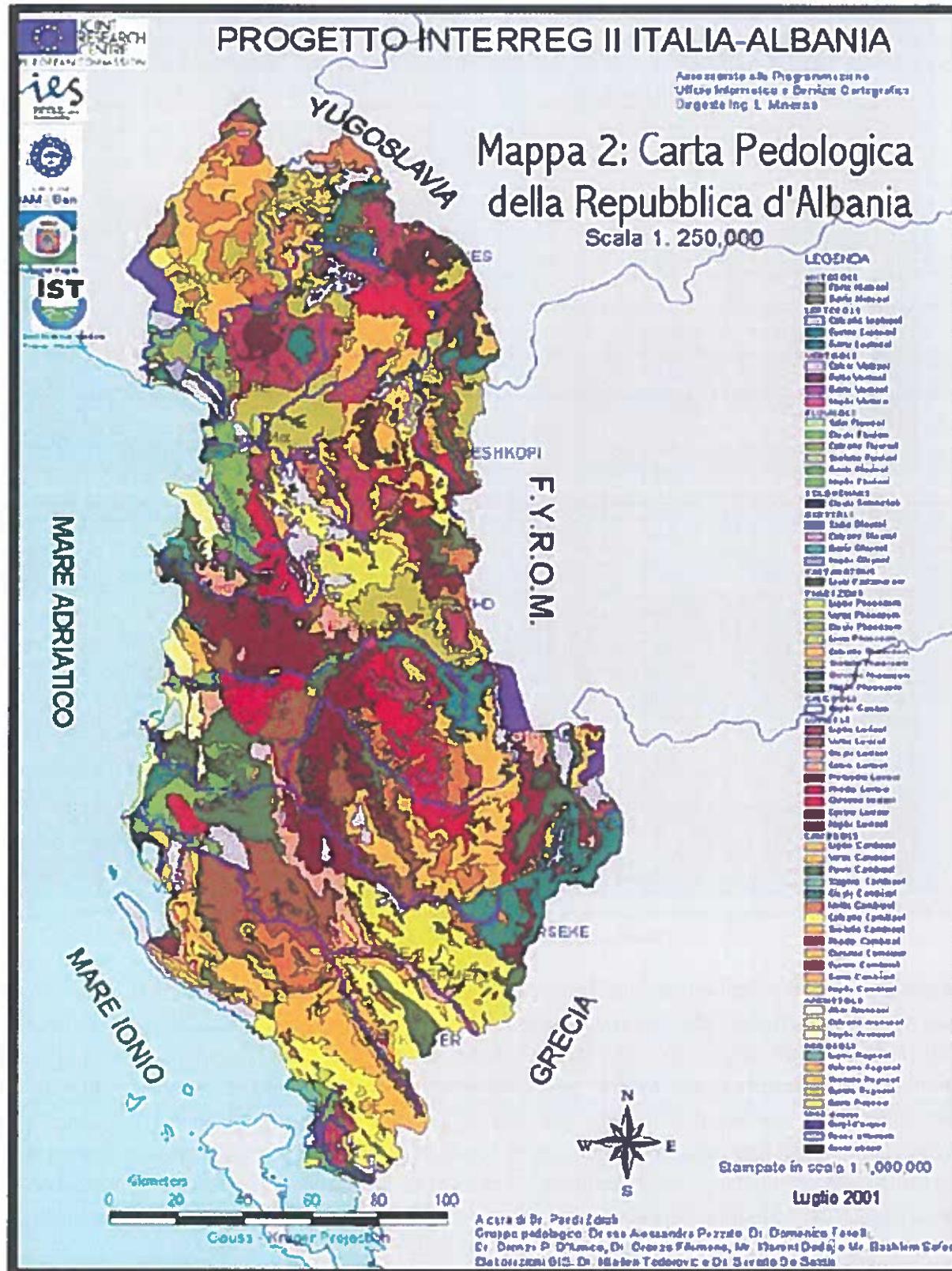

Figura 4.1.2.3 Pedologja e tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

Main soil pedons of Albania

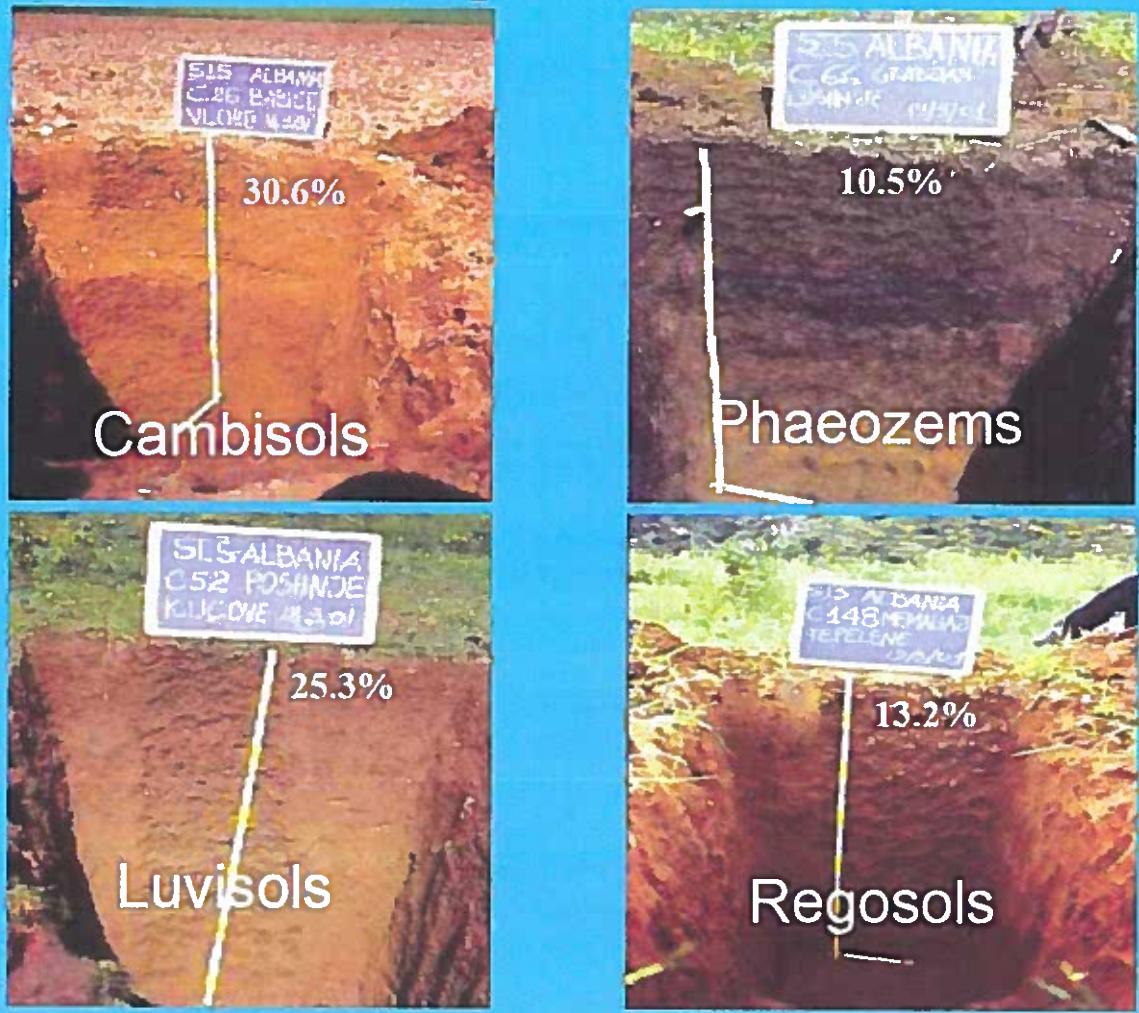

Figura 4.1.2.4 Pedologja e tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

Regosolët karakterizohen nga materiale bazë të cekët, të mesëm të pa konsoliduara, të cilat mund të jenë me origjinë aluviale dhe nga mungesa e formimit të një horizonti të konsiderueshmë të tokës (shtresës) për shkak të kushteve klimatike të thata ose të ftohta. Leptosolet janë toka me thellësi shumë të cekët profili (duke treguar pak ndikim në proceset e formimit të tokës) dhe shpesh përbajnjë sasi të mëdha të zhavorrit. Ato zakonisht mbeten nën vegjetacion natyror, duke qenë veçanërisht të ndjeshme ndaj erozionit, tharjes ose lagështisë, në varësi të klimës dhe topografisë. Leptosolet janë përafërsisht të shpërndara në mënyrë të barabartë midis zonave të larta malore, shkretëtirave dhe rajoneve boreale ose polare, ku formimi i tokës është i kufizuar nga kushtet e rënda klimatike. Phaeozems karakterizohen nga një shtresë sipërfaqësore me humus të mbuluar në gjendjen natyrore me bar të bollshëm ose vegjetacion bimor gjethesh. Ato janë toka shumë të lërueshme dhe përdoren për rritjen e drithërave, sojës dhe kullotave për bagëtinë, si dhe për prodhimin e drurit dhe prodhimit të naftës. Zënë rreth 1.5 përqind të sipërfaqes së tokës kontinentale në Tokë. Një klasifikim territorial tjetër i tokës Shqiptare u krye në bazë të cilësisë së

saj. Tokat e shkrifta përfshijnë një përqindje prej 50% të gjithë tokës, tokat clayely soils një përqindje prej 30% dhe tokat Sandy soils 20% (Figura 4.1.2.5).

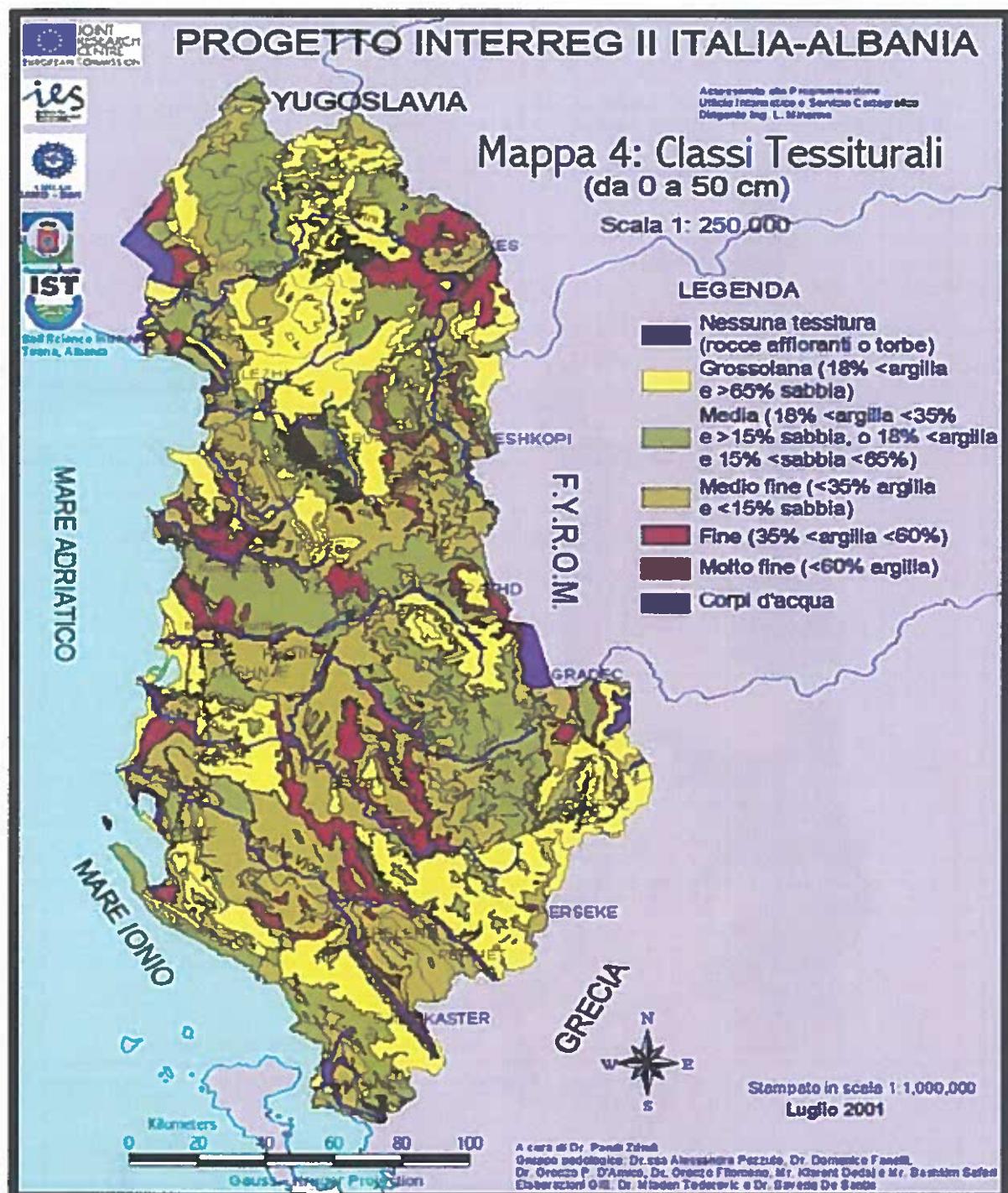

Figura 4.1.2.5: Shpërndarja e strukturës së tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe mbi Mbrojtjen e Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt))

Cilësia e tokës në Bashkinë e Pukës, siç shihet nga lart, është: Nessuna territura (rocce affioranti o torbe), Grossolana ($18\% < \text{argilla} & > 65\% \text{sabbia}$), Media ($18\% < \text{argilla} < 35\% & > 15\% < \text{sabbia} < 65\%$), Medio fine ($< 35\% \text{argilla} & < 15\% < \text{sabbia} < 65\%$) dhe Fine

(35%<argilla<60%). Për sa ka të bëjë me thellësitë e tyre, tokat në territorin shqiptar dallohen në (figura 4.1.2.6): toka të thella që dominojnë në zonat fushore bregdetare dhe toka sipërfaqësore që dominojnë në zonat kodrinore dhe malore.

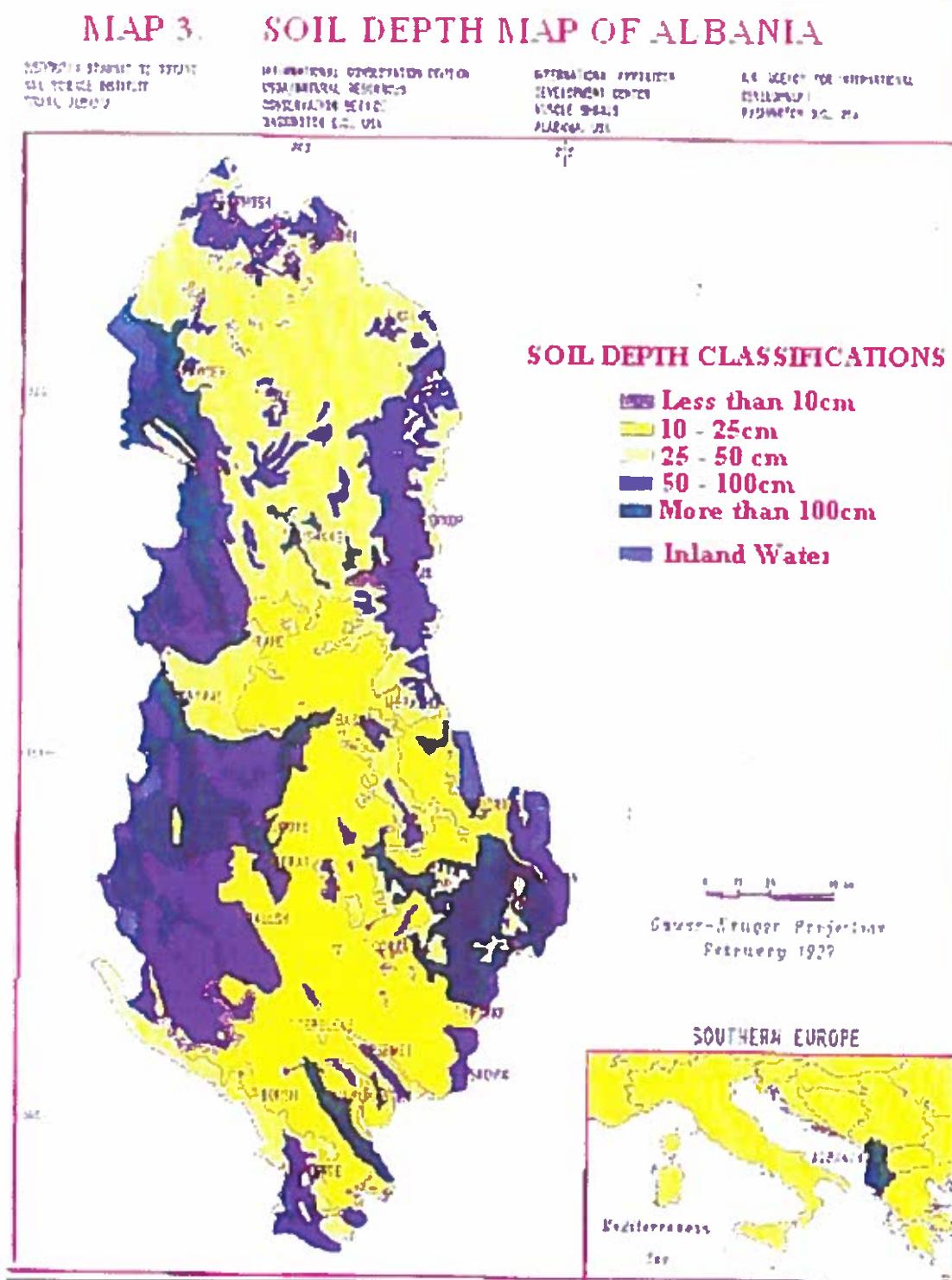

Figura 4.1.2.6 Harta e thellësisë së tokave e Shqipërisë (Burimi: "Përbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrotijes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt)).

Ka disa faktorë që kontribuojnë në përshtypjet e erozionit të tokës, të cilët përfshijnë faktorët natyrorë (d.m.th. periodiciteti jo i rregullt i reshjeve, tokat e cekëta, pjerrësia e madhe, brishtësia e materialit të tokës) dhe faktorët njerëzorë si braktisja e tokave të pjerrëta, shpyllëzimi, kullotja pa kriter dhe keqpërdorimi apo keqmenaxhimi. Një formë tjetër degradimi janë edhe rrëshqitjet e tokave, të cilat gjenden në shumë zona në vend, duke ulur ndjeshëm jo vetëm qëndrueshmërinë e bujqësisë, por edhe sigurinë afatgjatë të strehimit rural (Zdruli P., Lushaj S., 2001). Në figurën 4.1.2.7 duken llojet e presionit që ekzistojnë në tokat e Shqipërisë.

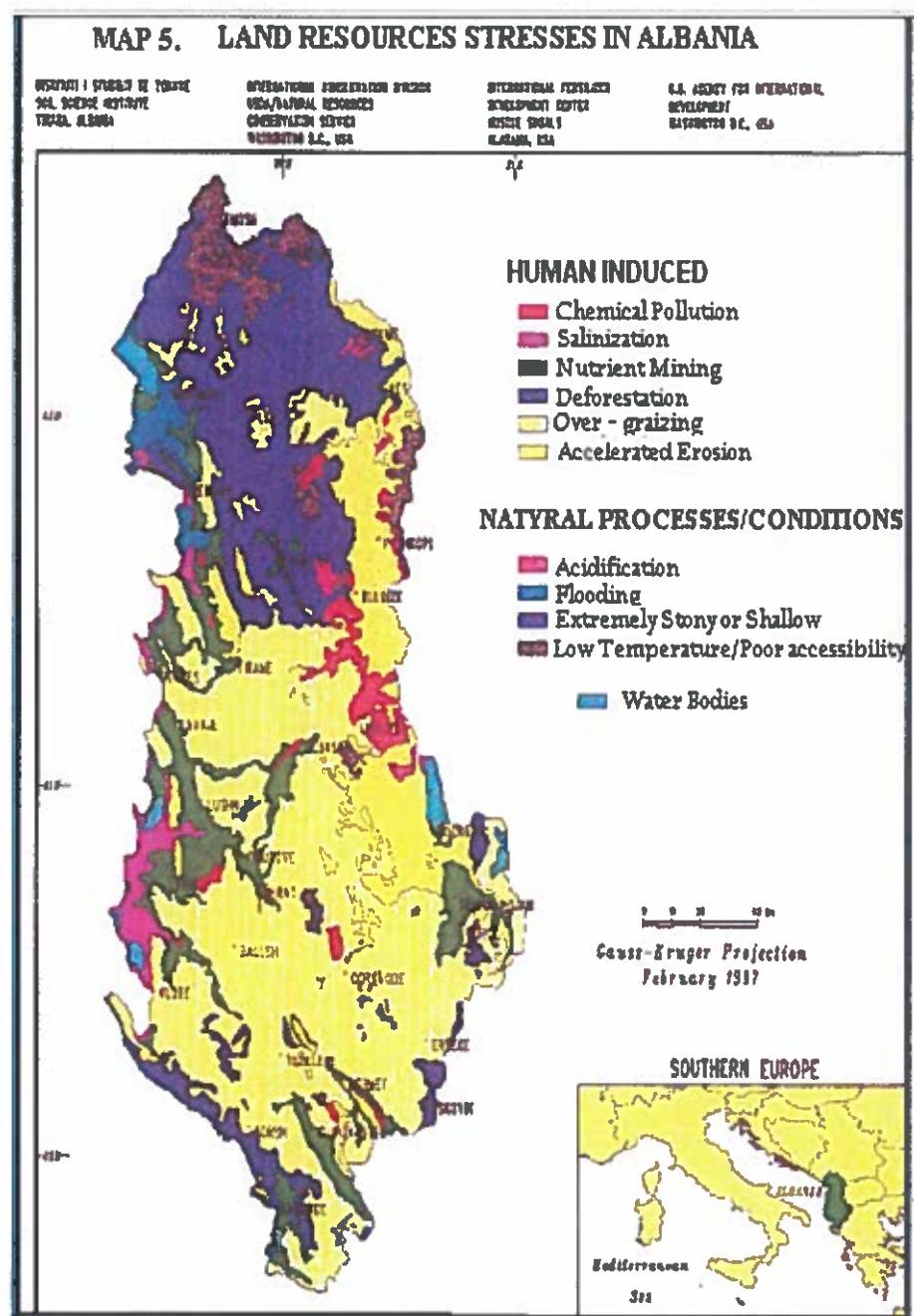

Figura 4.1.2.7 Burimet e streseve të tokave në Shqipëri (Burimi: "Përbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt)).

Siç shihet nga harta e mësipërme, duket se dëmi kryesor i shkaktuar nga njerëzit është kryesishët shpyllëzimi i pyjeve. Një problem tjetër i Bashkisë është mbiprodhimi. Mbivlerësimi në veçanti, është vërejtur në pjesën më të madhe të vendit. Në figurën 4.I.2.8 paraqiten metalet e rënda në tokën bujqësore sipas prefekturës – bashkisë. Tokat në Pukë kanë sasi të mëdha të mineralve nikeli (Ni) bakri (Cu), krom (Cr) dhe plumb (Pb).

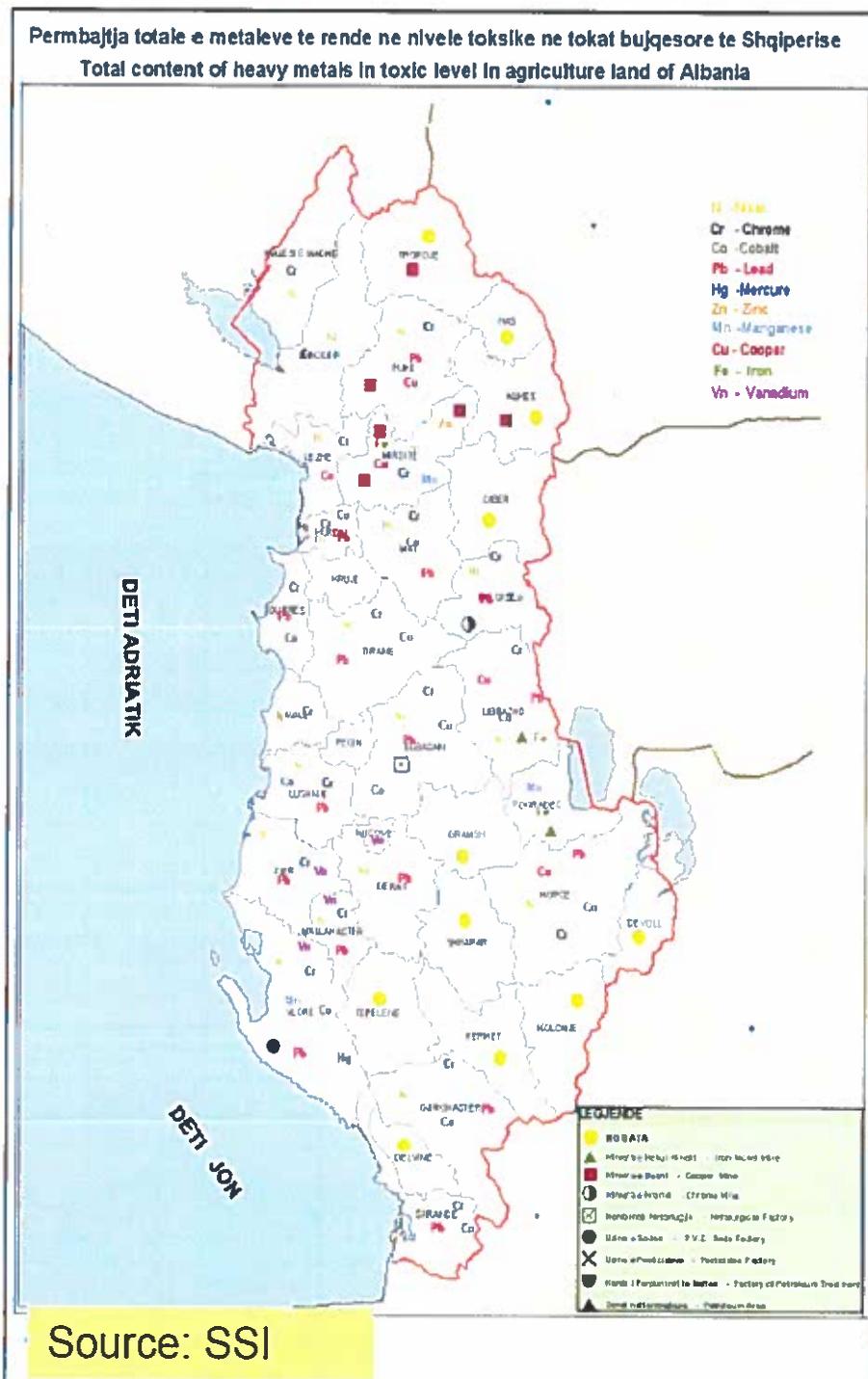

Figura 4.I.2.8 Përbajtja totale e metaleve të rënda në nivel tokzik në tokën bujqësore të Shqipërisë (burimi: "Përbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt)).

Klasifikimi Ekonomik Tokave (BONITETI) Bashkia PUKE
Sipas dokumentacionit ZAMT, MT-PUKE Sip. 2854 ha.

N.R.	Zona Kadastr.	QYTET/FSHATI	Kategorit Tokes Sipas Dokument.	Kategor. Mesatar.	Fondi Tokes
1	3069	Q. PUKE		=	366
2	3070	F. PUKE	V,VI,VII,VIII	VII.	53
3	2370	F. LEJTHIZE	VI,VII,VIII	VII.	34
4	1576	DUSHI	VII,VIII	VIII.	25
5	1798	GOMSIQE	V,VI.	VI.	30
6	2024	KAFTALLE	IV,V,VI,VII.	VI.	148
7	2098	KARME	IV,V,VI,VII.	VI.	4
8	2130	KQIRE	VII,VIII.	VIII.	123
9	2229	KORTHPULE	VI,VII.	VII.	202
10	2505	Q. LUFİ		=	
11	2992	PLETI	VI,VII,VIII.	VII.	
12	3104	QERRET MADH	IV,V,VI,VII.	VI.	113
13	3836	VRRITHI	IV,V,VI,VII.	VI.	43
14	2509	LUF-PLANI	VI,VII,VIII.	VII.	
15	2012	KABASH	V,VI.	VI.	82
16	2638	MECE	VII,VIII.	VIII.	21
17	1219	BLINISHTI	VI,VII.	VII.	40
18	3207	RRAPE	VI,VII,VIII,IX.	VIII.	121
19	1179	BICAJ	IV,V,VI,VII.	VI.	46
20	1268	BREG	V,VI.	VI.	73
21	1239	BUHOTI	VI,VII.	VII.	34
22	2528	LUMZI	VI,VII,VIII.	VII.	37
23	1330	BUSHAT	VI,VII.	VII	96
24	1340	BUZHALE	V,VI,VII,VIII.	VII	6
25	1455	DEDAJ	VI,VII,VIII.	VI	59
26	1586	DUSHNEZ	VI,VII,VIII.	VI	28
27	2439	LEVRUSHK	V,VI,VII,VIII.	VII	11
28	2687	MIDHE	VI,VII,VIII.	VII	51
29	3092	QELEZ	IV,V,VI,VII,VIII.	VII	210
30	3107	QERRET VOGEL	VI,VII,VIII.	VII	38
31	3673	UKTHI	VI,VII,VIII.	VII	29
32	1506	DOMI	V,VI.	VI.	73
33	1725	GJEGJAN	V,VI.	VI.	95
34	1786	GOJAN MADH	IV,V.	V.	157
35	1787	GOJAN VOGEL	V,VI.VII.	VI.	75
36	2044	KALIVARE	VI,VII,VIII.	VII	29
37	2150	KIMEZ	VI,VII,VIII.	VII	44
38	2354	KUZHNNEN	V,VI,VII,VIII.	VII	56
39	2672	MESUL	VI,VII,VIII.	VII	75
40	3210	RRASI	VI,VII,VIII.	VII	53
41	3394	SHKOZA	V,VI.	VI.	74

Fondi Tokes sip. Ha. 2854

Figura 4.1.2.9 Kategorizim në vendbanime të ndryshme të Bashkisë Pukë (burimi: Drejtoria e Administrimit dhe Mbrojtjes së Tokës Shkodër).

Sipas një studimi të vlerësimit të tokës fizike, i cili përfundoi në fund të viteve 1990, toka bujqësore ndahej në dhjetë kategori sipas nivelit të përshtatshmërisë së tyre. Kategoria e parë ishte më e mira, kurse e dhjeta më e keqja. Si rregull, nga perëndimi në lindje, cilësia e tokës ulet për shkak të klimës më të ashpër dhe rritjes së pjerrësisë dhe lartësisë (Kaleshi et al., 1992, nga "Burimet e

tokave dhe dherave të Shqipërisë: probleme aktuale dhe tendenca në të ardhmen”, Lushaj S., Zdruli P., 2007).

4.1.3. Gjeologjia

Shqipëria ndodhet në kufirin e jashtëm të Detit Adriatik, midis Dinarideve në veri (Mali i Zi, etj.) dhe Helenideve në jug (Greqi) (Fig. 4.1.3.1).

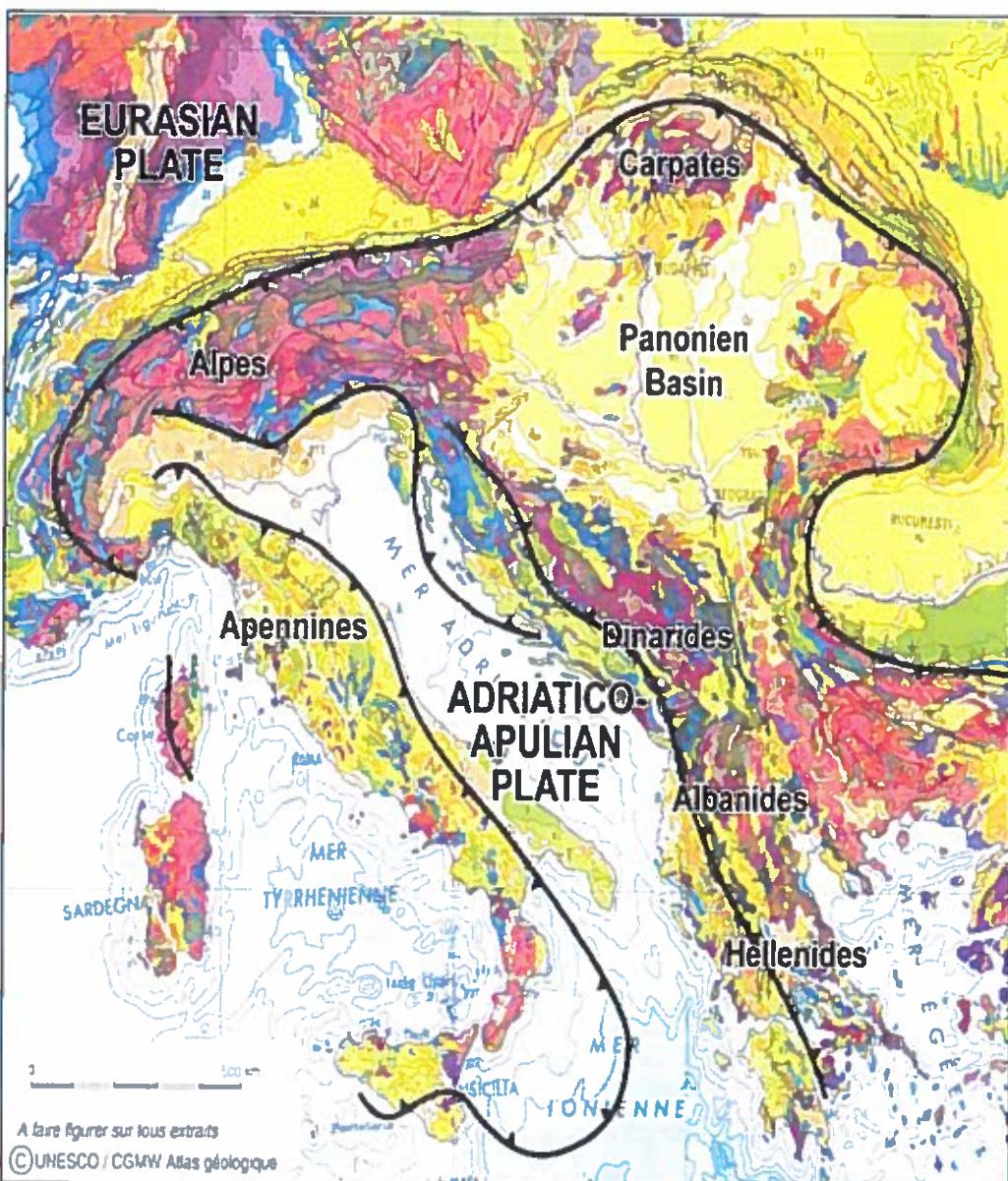

Figura 4.1.3.1. Pozicion rajonal Shqipërisë.¹⁰

Gjeotektonikisht, Shqipëria është pjesë e zinxhirit Peri-Adriatik të sistemit orogenik Alpin. Ky sistem përfshin Albanidet-Dinaridet-Helenidet dhe Apeninet, që janë produkt i subduksionit të tyre dhe historisë së kolizionit dhe aktualisht janë të ndara nga kepi Puglia- Adriatik (Fig. 4.1.3.2).

¹⁰ Dukimi: <http://aea-al.org/ep-content/uploads/2014/07/Geological-Overview-Albania.pdf>

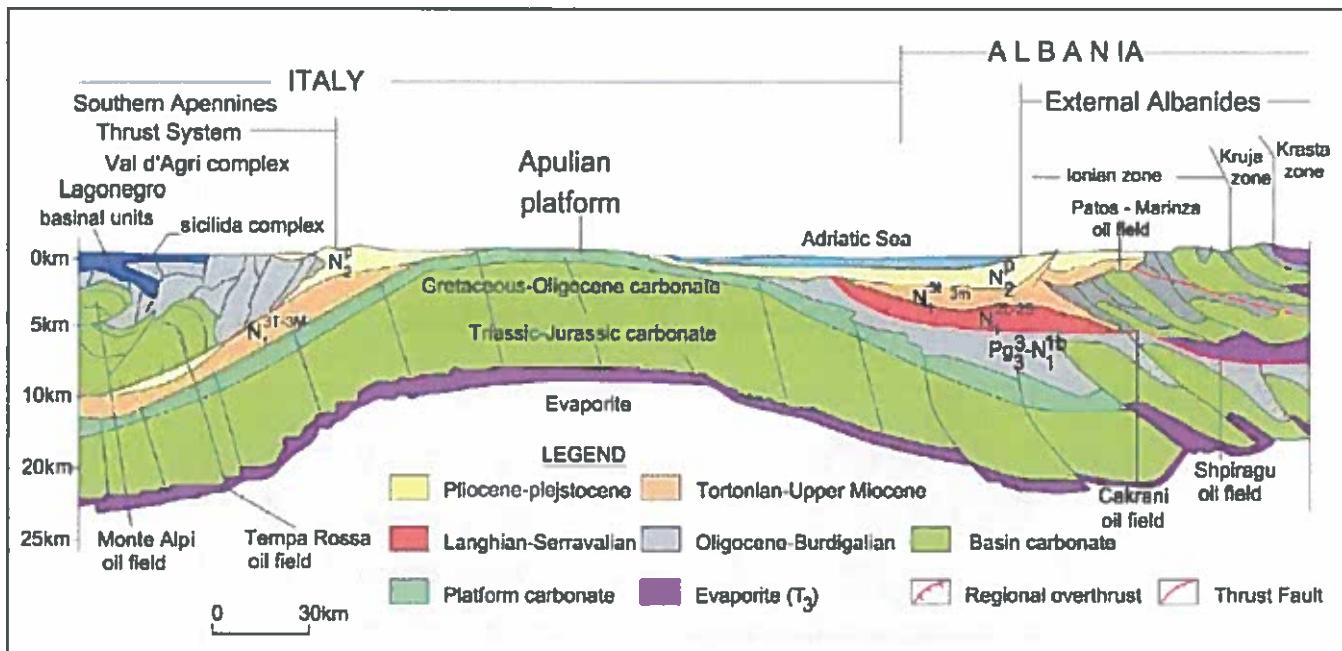

Figura 4.1.3.2: Profili rajonal në zonën e Adriatikut (Shqipëria dhe Italia) (Burimi: Velaj, 2015).

Sipas Velaj, T. (2015) gjeologjikisht, mund të dallohen tre njësi të mëdha gjeologjike në Albanide: (i) në kemin autokton Puglia-Adriatik, (ii) orogjeni i Albanideve që ndahet në Albanidet e jashtme, të zhvilluara në Shqipërinë perëndimore nga njëra anë dhe Albanidet e brendshme të Shqipërisë lindore nga ana tjetër dhe (iii) depresioni Periadriatik.

Ndarja në zonat gjeotektonike tregon gjeo-mjediset e krijuar të formacioneve gjeologjike dhe marrëdhëniet midis tyre. Zona në fjalë i përket zonave gjeografike Mirdita dhe Crasta-Cukalli. (Fig. 4.1.3.3).

Zona e Mirditës

Zona e Mirditës, bën pjesë në Albanidet e brendshme dhe përfaqësohet nga kompleksi ofiolistik me të njëjtin emër, seria vullkano-sedimentare dhe korniza karbonatike triasiko-jurasike e saj. Në këtë zonë gjithashtu përfshihen seria karbonatiko-silicore pelagjike (T2), depozitimet terrigeno-karbonatike e karbonatike të Kretakut dhe depozitimet mollasike Pliocenike e Plio-Kuaternare të gropave kontinentale.

Sipas studimit ‘Gjeologjia - Gjeoresurset - Gjeorreziqet dhe Mjedisit në Bashkitë e Shqipërisë’ per Bashkia Pukë dhe me hartën Gjeologjike të Bashkisë Pukë, shkalla 1:50.000 të Shërbimi Gjeologjik të Shqipërisë, në ndërtimin gjeologjik të rajonit në bashkinë e Pukës marrin pjesë shkëmbinjët magmatikë e sedimentar të përbërjeve e moshave të ndryshme të inkuadruar në zonat strukturolo-faciale të Mirditës, dhe nëzonës së Cukalit. Thyerja e Drinit, në veriperëndim është elementi tektonik kryesor, ku vërehet mbivendosja e zonës Mirdita ndaj Cukalit. Veprimitaria magmatike në rajonin e studimit është zhvilluar gjatë Paleozoit dhe Mesozoit. Prodhimet magmatike i përkasin facieve vullkanike, intruzive dhe subvullkanike. Ndërmjet tyre veçohen shkëmbinjtë magmatikë të moshës së Triasikut të poshtëm dhe të mesëm dhe ofolitet Jurasike. Në rajonin e studiuar ofolitet përfaqësohen në pjesën më të madhe nga shkëmbinjtë ultrabazike të tre masiveve perëndimore (Krrabi, Puka, Gomsiqe) nga ato bazike gabrore (gabro troktolitet e Qelzes, GojanRrasit, Kçirë -

Korthpule) dhe më tej shkëmbinjtë vulkanogjene bazike – mesataro – acid në marrëdhëniet tektonike me ultrabazikët. Mbulesa më e hershme e ofoliteve të rajonit përfaqsohet nga depozitimet sedimentare të Titonian – Valanžhinianit (J3) të cilët në Kaftalle, Gomsiqe, Kçirë e deri në Qerret, Levrushk zenë një sipërsaqe të konsiderueshme. Mbulesa më re e ofoliteve të rajonit përfaqësoshet nga depozitimet e neogen – kuaternarit, që mbushin gropat, ultësirat ndërmalore si në Qerret të madh, Kçirë –Korthpule, etj.

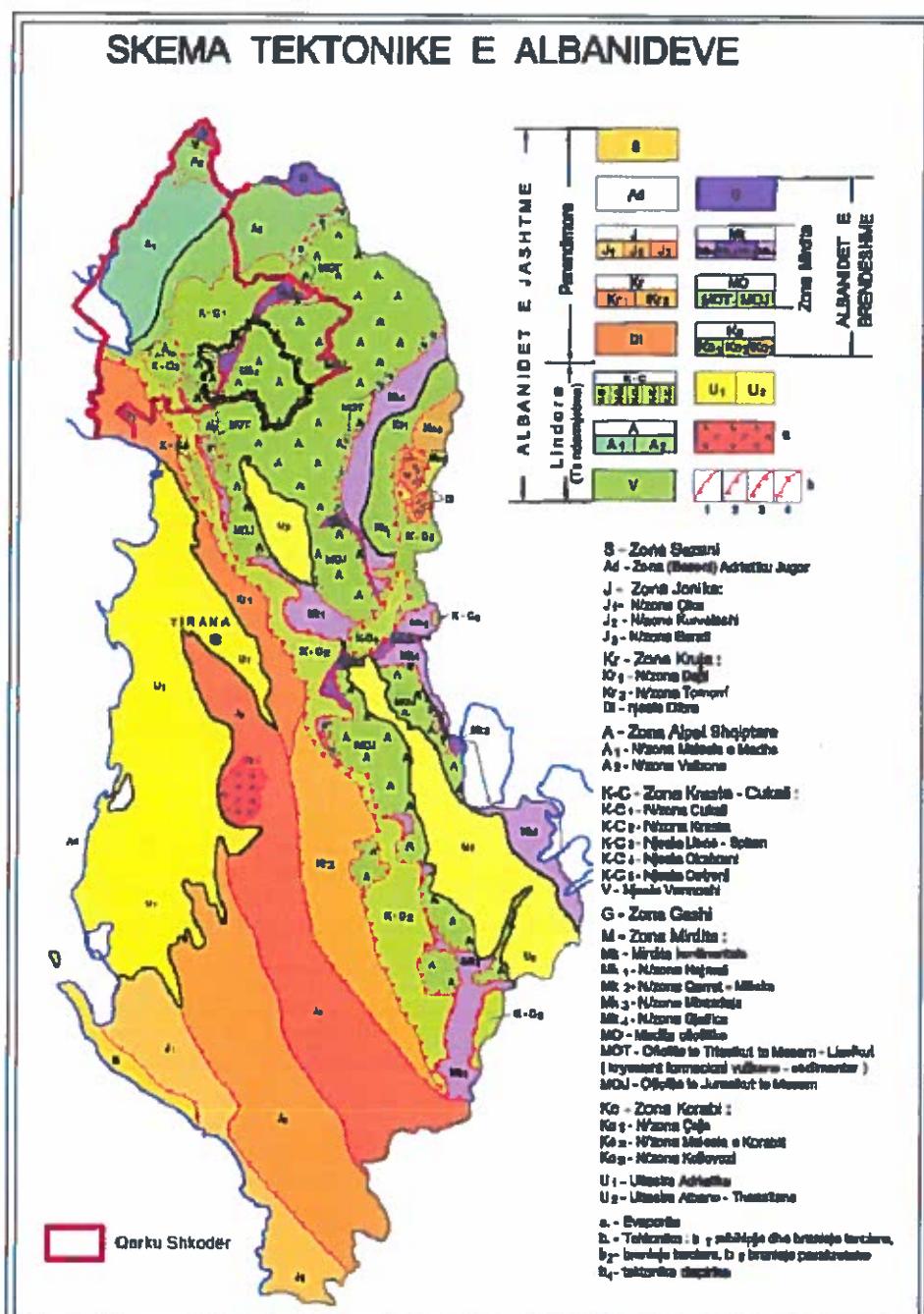

Figura 4.1.3.3: Harta skematike e njësive tektonike në Shqipëri.¹¹

¹¹Burimi: Harta Gjeologjike Qarku Shkoder, Shkalla 1:100.000, e modifikuar nga autori

Në përgjithësi kompleksi ofolitik paraqitet i rrudhosur lehtë por dëshifrimi i kësaj strukture komplikohet nga prishjet tektonike shkëputëse me orientim kryesisht meridional por edhe gjërësore. Në këtë kompleks vërehen edhe tektonika të karakterit shkëputës, tektonika regionale deri në millionite që zgjaten VP – JL. Në kornizën karbonatike të zonës së Mirditës vërehen tektonika gjatësore që zgjaten 5 – 6 km me rënie gati vertikale. Nga prishjet shkëputëse – mbihypëse gati gjatësore me drejtim VL – JP më e madhja në rajon rrëth 30 km është ajo që nis nga V në Berishë – Bushat Levrushk – Buzhalë – Ukth – Qerret vogël – Qerret madh – Kçirë – Gomsiqe duke patur mjaft degëzime dhe prishje tjera paralele.

Më konkretisht, formacionet gjeologjike të gjetura në kufijtë e Bashkisë janë si më poshtë:

Nën / zona e Cukalit

Triasi i mesëm (T2)

Këto depozitime janë të përhapura në pjesën veriperëndimore të rajonit. Ndërtohen nga rreshpe argjilito –sericitike dhe mergelore shpesh me pamje flitike me ngjyrë hiri të errët që përmbajnë konglomerate, zaje dhe bloqe të shkëmbinjve koglomeratë.

Depozitimet e Triasikut sipërm (T3)

Përhapen në pjesën veriperëndimore të rajonit në shpatet e malit Mulqithit dhe përfaqësohen nga gëlqerorë shtresë hollë biomikritike, shpesh herë me bivalvorë pelagjik shkëmbformues gëlqerorë të dolomitizuar me thjerrëza silicorësh. Në prerjet e Triasit të sipërm janë të shpeshtë dhe gëlqerorët shtresë trashë, konglo-brekçore, turbiditike të rrjedhjes së copave për gravitet. Në të gjithë prerjen takohen thjerrza e konkrecione silicorësh.

Jurasiku i sipërm – Kretaku i poshtem (J3m – Cr1)

Përfaqësohen nga radiolarite, gëlqerorë radiolaritike, gëlqerorë me kalpionelide, reshpe mergelore – silicore dhe përhapen në malin e Çikokut, rrëth depozitimeve kretake të malit Vilës etj. Ato vendosen me pushim mbi gëlqerorët me silicorë të triasit të sipërm. Radiolaritet në pjesën e poshtme janë me ngjyrë hiri kurse në pjesën e sipërme dora dorës kalojnë në llojet e kuqe me një përmbajtje të madhe të materialit rreshpore – silicore.

Kretakut sipërm (Cr2)

Përfaqësohen nga gëlqerorë biomikritik me globotruncana, shtresë hollë – shtresë mesëm gëlqerorë turbiditike e silicore dhe përhapen në pjesën VP të planshetit, kryesisht në kurorat e majave të larta si ne majen e Vilës, majen e Qerretit, majen Shkezës etj, deri në bregun e lumit Drin si në Palaj – Gushte etj. Ndërmjet gëlqerorëve takohen dhe shtresa të rralla të kalkareniteve si dhe konkrecione dhe shtresa të holla silicorësh.

Mastriktian – Eoceni (Cr2m -Pg2)

Formacioni i rreshpeve Xhani, që rrëthon bërtamën e strukturës kupolare karbonatike të Cukalit, shtrihet në veriperëndim duke flluar nga Milla, Bushat, Buzhale, Koman (Shenkolle). Më në perëndim të rajonit shfaqet përsëri në Karme (Pecaj) – Karme (Markolaj). Ky formacion në perëndim e veriperëndim mbihipet nga zona e Alpeve Shqiptare, kurse në juglindje nga zona e Mirditës. Në përgjithësi rreshpet Xhani vendosen mbi gëlqerorët me Globotruncana të Cukalit nëpërmjet pakos kalimtare, me trashësi 13 – 20m. Ky formacion përfaqësitet nga rreshpe argjilo

mergelore me shtresa ranorësh, shtresa gëlqerorësh kryesisht turbidik si dhe me copa bllöqe (olistolite) brenda rreshpeve.

Zona Mirdita: Në territorin e bashkisë Pukë kjo zonë është e përfaqësuar nga njësitë lithostratigrafike si më poshtë:

Depozitimet e Triasikut të mesëm – poshtëm (T1– 2)

Këto depozitime takohen nga Karma, Qerret i vogël, Ukth deri në lagjen Skurak të Bushatit kanë kryesisht kontakte tektonike me shkëmbinjtë anësorë. Prerja e përgjithësuar e këtyre depozitimeve nga poshtë – lart përfaqësohen nga gëlqerorë të kuq nyjor, gëlqerorë dolomitik rozë verdhacake, vullkanite, shiste argjilore e silicorë radiolaritik me trashësi nga 120 – 250m.

Depozitimet e Triasikut i mesëm – Jurasik i mesëm (T2 – J2).

Këto depozitime takohen në formë bllaqesh, fragmente të vegjël e të mëdhenj tektonik brenda depozitimeve të Jurasikut të sipërm në Kaftalle, Korthpulë, Kçirë, Qerret dhe gjithashtu në dalje të veçanta drejt Veriut në Rasen e Qerretit, në majën e Kaçilingut, Qerret i Vogël, Ukth Buzhalë dhe përfaqësohen nga gëlqerorë radiolaritikë me ndërshtresa silicorësh.

Jurasiku i mesëm - i siperme (J2 - 3)

Depozitimet e Jurasikut te mesem – të sipërm përfaqësohen kryesisht nga silicorët radiolaritike. Litofacia e silicoreve radiolaritike të Jurasikut të mesëm – të sipërm shtrihet mbi formacione të ndryshme gjeologjike:

- a. Mbulesë sedimentare e vullkaniteve të masiveve ofolitike jurasike.
- b. Mbulesë sedimentare e gëlqerorëve plakorë me silicorë të nënzonave pelagjike të Qerret – Miliskase.
- c. Mbulesë sedimentare e formacionit vullkano-sedimentar (bT2-J1) në rajone periferike

Melanzi Mirdita (Pakoja argjilite me copa) J3

Në këtë rajon ky formacion ka një perhapje në pjesën lindore nga Koshaj deri në Kimëz, ndërsa në pjesën perëndimore nga Kaftalla – Gomsiqe – Dush – Karmë – Qerret – Buzhalë – Bushat. Kjo litofacie karakteristike është quatur më parë “pako argjilite me copa” apo “suta Kimza” (Qirinxhi etj. 1973). Ai shtrihet mbi vullkanitet e pjesës së sipërme të ofoliteve lindore dhe perëndimore, rrallë mbi gabrodiabazet. Këto formime vendosen direkt mbi silicorët, përgjithësisht në pajtim me to dhe me pajtushmëri ose jo me vullkanitet. Mendimet për moshën e kësaj sekuence janë të ndryshme.

Ky formacion përbëhet nga një matriks argjilor i ngjyrosur në gri, gri të gjelbërt, me zotërim të bllaqeve të ranorve arkozë, vende vende me pjesmarrje të konglomeratëve. Copat dhe bllaqet janë vendosur pa ndonjë rregull. Ata përfaqësohen nga gëlqerore triasikë e jurasikë dhe më të vjetër, vullkanite tipike të formacionit vullkano – sedimentar triasiko – liasik (bazalte, trahite alkinore, albitofre).

Këto depozitime në sektorët e këtij rajoni kanë trashësi vertikale të dukeshme deri 350 – 400 m, të matura me shpime në Kimez, Mushtë. Për sektorët më perëndimore, si në Kacinar – Simon – Kalur ato vlerësohën deri 600 m

Depozitimet e Kretakut të Poshtëm Cr1 (Barem – Apt).

Këto formime përfaqësohen nga depozitimet terrigjeno – karbonatike të Barremian – Aptianit (Marku 2000). Kanë përhapje të gjerë në malin e Munellës (që shënojnë kreun e prerjes) deri mbi Domgjon, Mushtë dhe Livadhet e Buta e Bisakë të Fanit, ndërsa në lindje jashtë rajonit ato flojnë në Bareman e shkojnë deri në Santonian në Zepe, Guri Nuses e Malin e Shejtë. Këto depozitime ndahen në shtatë litofacije të grupuara në tre pjesë: në pjesën e poshtëme të Baremanit grupohen tre litofacije: të brekçieve, e ndërthurjeve të brekçieve, e konglomerateve me shkëmbinj pllakorë karbonatikë. Në pjesën e mesme grupohen dy litofacije të Baremanit: ajo e ndërthurjeve flishore – floishoidale dhe litofacija e konglomerateve të pangopur me copra dhe thjerrza qomyresh të koksifkueshme. Ndërsa në pjesën e sipërme grupohen litofacjet e ndërthurjeve të konglomerateve me gëlqerorët konglomeratikë dhe prerja mbyllt me gëlqerorët masive e shtresë trashë koralo – algore dhe biomikritike.

Në Munellë pjesa më e sipërme e Kretakut është Aptiani dhe më në jug në Malin e Shejtë dhe Gurin e Nuses, është deri në Senomanian (Cr2) me gëlqerorë masivë organogenë me rudiste e nerinea. Në përgjithësi këto depozitime kanë rënien të butë lindore $15-25^\circ$, pak të ondular dhe në lindje rënien më të butë perëndimore $5 - 15^\circ$, duke dhënë formën e një sinklinali me zhytje jugore, si dhe blloque të rrëshqitur e të varur nga shplarje të bazamentit magmatik si në Mollë Kuqe në veri, Munellë, Mushtë, pjesa lindore e Munellës.

Pliocen – Pleistocen (N2 – Qp).

Depozitime konglomerate, ranore, argjila dhe suargjila. Këto depozitime përhapen kryesisht në gropën e Qerretit, Kçirës, Korthpulë. Përfaqësohen nga depozitime trashamane terigjene, kontinentale, konglomerato – ranore, të grumbulluara në liqene ndërmalore e deltat e lumenjve që derdheshin në to, duke formuar në ditët tona gropat ndërmalore. Këto depozitime vendosen transgresivisht e me mospajtim këndor me kënd $5-15^\circ$ mbi shkëmbinjtë ofolitike, duke i mbuluar ato me trashësi nga disa m.

Holoceni i vonshëm (Qh2)

Depozitime aluviale: Këto janë depozitimet që takohen në shtratin e lumit Gomsiqe, Gomine, Fan i madh ku përfaqësohen nga zhavorre, alevrite, argjila, llum argjilor. Këto depozitime kanë qënë dhe janë objekt i shfrytëzimit të inverteve në disa vende të lumit Fan i madh si në Shkozë, Gojan, Gjegjan pasi kryesisht përfaqësohen nga zhavore, zhure dhe rëra.

Pleistocen – Holocenit – Qp – h

Depozitime të përziera aluviale – deluviale – proluviale, brekcie shpatesh, zhavore, rëra. Në rajonin e studimit këto depozitime zënë një sipërsaqe të konsiderueshme të rajonit. Takohen nga veriu në drejtim të jugut duke flluar nga fshati Mille (Tmug), Bushat, Dushnez, Levrushk, Buzhale, Qelez, Dush, Pukë, Kabash, Blinisht, Bicaj, Rrape, Kaulina, Shkozë, Gojan, Gjegjan, Rras, Kalivare, Mushtë. Përfaqësohen nga material të padiferencuar me zaje jo fort të rrumbullakosura, të cilët kanë përbërje të shkëmbinjëve gëlqerorë, ultrabazik, bazik, vullkanite, alevrolito – argjilore me ngjyrë të kuqe, që janë çarë shkatërruar gjryer dhe transportuar. Gjithashtu dallohen depozitimet e fundit të shpatit me argjila ngjyrë kafe. Sot ato përbëjnë dhe tokat bujqësore të fshatrave të mësipërm.

Magmatizmi

Ofolitet Jurasike

Në rajonin e bashkisë Pukë shkëmbinjtë ofolitik kanë një përhapje të madhe duke zënë pothuajse rreth 90% të rajonit. Ato përfaqësohen nga:

Ofolitet e tipit perëndimor (MORB) që përbëhen nga sekuanca ultramafke harzburgit – lercolitike, sekuanca plutonike kryesisht gabrore e tipit troktolit dhe sekuanca vulkanike bazaltike e tipit MORB që mbulohen nga silicorët radiolaritike.

Ofolitet e tipit lindor (SSZ) përbëhen nga, sekuanca plutonike gabro (të tipit gabronorit) – plagiogranitike, kompleksi i dajkave paralele dhe sekuanca vulkanike bazalto – dacitike që mbulohet nga silicorët radiolaritike

4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretërizimi

Sipas studimit "Gjoresurset dhe Gjeorreziqet ne Qarqet e Shqipërisë" për rajonin e Shkodrës dhe hartës Gjeologjike të Prefekturës Shkodër, shkalla 1:100,000 e Shërbimit Gjeologjik Shqiptar, në territorin e Qarkut Shkodër gjunjë përhapje shume elemente te rrezikut gjeologjik te cilat krijojnë shqetësimë dhe dëmtime te veprave inxhinierike që kryhen ne ketë territor.

Rrëshqitjet. Janë fenomen i përhapur në qark. Në hartën e përhapjes së rreziqeve gjeologjike, janë hedhur rreth 50 rrëshqitje të njobura, por kjo nuk do të thotë se në këtë territor nuk ekzistojnë rrëshqitje të tjera. Gjithashtu duhet theksuar se territore të ngjashme me ato ku kemi konturuar rrëshqitjet e njobura janë po aq të rrezikshme sa ato në të cilat ende nuk ka ndodhur rreshqitje, por me krijimin e kushteve edhe ato shpate rrezikohen nga i njëjti fenomen. Nga një analizë e kryer për të gjitha rrëshqitjet e ndodhura deri tani në qarkun e Shkodrës rezulton se mbi 60% e rrëshqitjeve bien në formacionet flishore dhe afro 40% në formacione të tjera dhe pranë kontakteve mbi-hipëse. Rrëshqitjet kanë prekur si shkëmbinjtë e bazamentit ashtu edhe mbulesën e dherave të kuaternarit. Faktoret kryesore të ndodhjes së rrëshqitjeve mund të janë pasive (ndërtimi gjeologjik, litologjia, struktura, tektonika, etj) dhe aktive (erozioni, përbajtja e lartë e ujërave nëntokësore, rreshjet e dendura të shiut, ndërhyrjet e njeriut me ndërtimë të ndryshme, etj.).

Rrezimet. Ndodhin në zonën malore atje ku pjerresia e shpatit i kalon 40° dhe ku kemi vendosje të shkëmbinjve me të fortë mbi ata më të butë ose brenda shkëmbinjeve të fortë në profilin e shpatit. Deri tani janë evidentuar rreth 70 raste. Situata të tilla janë të shumta në zonat e "Alpeve shqiptare", "Krasta - Cukali" dhe "Mirdita". Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse të cilat e kanë copuar së tepërmë bazamentin shkëmbor.

Shembjet. Përputhen me zonat minerare të braktisura. Klasifikohen si fenomene rreziku më kërcënuese se të gjithë elementet e tjerë të rrezikut gjeologjik. Kanë ndodhur dhe rrezikojnë të ndodhin në fushat minerare të bakrit tashmë të myllura kryesishte në rrethin e Pukës. Shfrytëzimi i mineralit të bakrit në thelli ka krijuar hapësira boshe nëntokë të cilat rrezikojnë shembjen e materialit të sipërdodhur dhe për pasojë deformimin e sipërfaqes së tokës nga ai reali. Keto janë zona tepër të rrezikshme për objektet inxhinierike sepse shembja ndodh në mënyrë të menjëherëshe dhe vertikalish. Për pasojë ndodhin çedime nga disa milimetra deri në disa metra të cilat mund të rezultojnë katastrofike si për veprat inxhinierike ashtu edhe për banorë. Fenomene të tilla janë evidentuar në disa miniera të braktisura, në katër raste kanë përfshirë zona të gjera me përmasa deri 300x250 m. Këto zona janë pasqyruar në hartë dhe në asnje mënyrë nuk duhen lejuar ndërtimet mbi

to. Edhe në rastet kur ndërtimet janë kryer, duhet të merren masa për largimin e banorëve prej tyre dhe prishjen e këtyre objekteve.

Foto 4.1.4.1: Rrëshqitje në Karmë (burimi: studimit "Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet në Qarqet e Shqipërisë" për rajonin e Shkodrës).

Vatrat e erozionit.

Është një fenomen i përhapur në territorin e qarkut Shkodër. Zona të tëra kryesisht në formacione zhavorore, argjilore e flishore janë të prekura nga ky fenomen i cili nga ana e tij është ndihmuar në një masë shumë të madhe nga shpyllëzimet e shumta që u bënë vitet e fundit. Erozioni shfaqet në formën e dy tipeve kryesore: erozion sipërsaqësor dhe erozion fundor. Erozioni sipërsaqësor prek kryesisht fushën e Mbishkodrës. Në këtë territor kemi dalje të fuqishme të formacioneve litologjike zhavorore e argjilore dhe favorizohen edhe nga pjerrësia e lartë e terrenit dhe sasia e madhe e rreshjeve. Ky fenomen ndodh edhe në shkëmbinjtë ultrabazike. Eksposimi ndaj faktorëve ekzogjene të alterimit si rezultat i mungesës së pyjeve natyrale bën që sipërsaqe shumë të gjera të zhvishen me shpejtësi të frikshme. Si rezultat i rënies së shirave me intensitet të lartë bëhet largimi i menjëherëshëm i materialit të shkatëruar dhe krijimi i kushteve për avancimin në thellësi të proceseve alteruese të shkëmbinjve rrënjosore.

Erozioni fundor zhvillohet kryesisht në zonën flishore të zonës “Krasta-Cukali” dhe në shkëmbinjtë ultrabazike të zonës “Mirditës”. Mekanizmi në këtë rast është krejt i ndryshëm nga ai i pëershkuar për erozionin sipërsaqësor. Në rastin e erozionit fundor ndodh që shtresat litologjike me fortësi të lartë (gëlqerore e magmatike) të vendosen në kuota hipsometrike më të larta se ato më të buta (flishet, zhavoret dhe argjilat). Për këtë shkak në rast reshjesha të bollshme coprat e

shkëmbinjve të fortë lëvizin nëpër shpate dhe sidomos në shtretërit e përrrenjve e përroskave që kalojnë në shkëmbinj më të butë, duke punuar mbi ta si gurët zmerilë. Në këtë mënyrë ata bëjnë thellim të shtretërve të tyre me shpëjtësi të madhe dhe i bëjnë të paqëndrueshëm shpatet anësore të tyre. Në këtë rast krijohet një proces zinxhir midis erozionit dhe fenomeneve të rrëshqitjeve duke u kombinuar me njëri – tjetrin dhe duke qenë shkaktarë të njëri – tjetrit.

Foto 4.1.4.2: Rrezimet në Qelëz (burimi: Doda V. et al., "Albanian Geological Survey.ppt").

Shtretërit e lumenjve.

Janë trajtuar si fenomene rreziku gjeologjik për vetë natyrën e tyre të paqëndrueshme. Kjo natyrë rrjedh nga dy aspekte: – përbërja litologjike e cila në shumicën e rasteve është e tipit dhera pa kohezion; dhe prezenca e lartë e ujërave rrjedhës sipërfaqësorë, të cilët kanë energji e cila varet nga stadi i zhvillimit të lumit dhe nga sasia e reshjeve që bie në territor. Këto zona (shtretërit e lumenjve) përbijnë rrezik për veprat inxhinierike të ndërtuara mbi to por në raste të veprave rrugore ato kalohen me ura të cilat ndodhen nën kërcënim të vazhdueshëm të këtij elementi rreziku.

Kone depozitimi.

Janë trajtuar si fenomene rreziku dhe janë konturuar në territorin e qarkut dy tipe konesh depozitimi: deluviale dhe proluviale. E përbashkëta e tyre është grumbullimi në territor jo shumë të gjëra i copave me rrumbullakim të keq të cilat shpesh ndodhen në kufijtë e ekilibrit natyror i cili mund të prishet nga çasti në çast.

Konet e depozitimit me origjinë deluviale lokalizohen në fundet e shpateve të ndërtuara nga shkëmbinj të fortë dhe mund të kenë pamje të brekçieve të shpatit apo të koluvioneve. Këto formime përbëjnë një rrezik të vazhdueshëm për objektet inxhinierike të ngritura përgjatë, sipër apo

poshtë tyre. Rreziku rritet edhe më tepër kur ato janë relativisht me moshë të re (lëvizjet e reja neotektonike) dhe të pa çimentuara me llumra gëlqerore apo argjilore.

Konet e depozitimit me origjinë proluviale janë bazamente shumë të mira për ndërtime (përberja e tyre litologjike gëlqerore apo shkëmbinj të tjerë me fortësi të madhe), por që janë pre e rrezikut të madh të shkatërrimit të tyre si rezultat i prurjeve të menjëherëshme dhe të bollshme në kohë rrebeschesh. Këto prurje duke qenë të përbërë nga shkëmbinj të fortë dhe duke patur energji shumë të lartë shkatërojnë çdo gjë që gjunjë përpara duke përfshirë edhe objektet inxhinierike që gjenden aty.

Zonat karstike.

Këto zona rreziku gjeologjik shfaqen në fushë përhapjen e shkëmbinjve gëlqerore. Në brendësi të masivit karbonatik zhvillohen hapësira karstike të fshehta të cilat e bëjnë të paqëndrueshëm truallin që reflektohet në sipërsaqe dhe nga çasti në çast ky truall mund të pësojë lëvizje vertikale nga lart – poshtë.

Tërmetet.

Janë rreziqe të përherëshme ndaj veprave inxhinierike për faktin se janë goditje dhe lëvizje të menjëherëshme dhe me energji të lartë të tokës mbi themelat e objekteve inxhinierike. Qarku i Shkodrës njihet si një zonë ku bien tërmete të fuqishëm mbi 5 ballë duke shkaktuar shumë viktima dhe dëme të shumta materiale. Ndërsa tërmetet më të fuqishëm që kanë rënë në këtë territor mund të përmandim atë të viteve 1905 dhe 1979. Shumica e tërmeteve që ndodhin në qarkun e Shkodrës lidhen me thyerjen Shkodër - Pejë ose thyerjen e Drinit.

4.1.5. Sizmiciteti

Shqipëria është një vend i aktivitetit të moderuar sizmik, megjithatë shumë zona banimi janë dëmtuar gjatë viteve nga tërmete me intensitet të madh e të mesëm. Vlerësimi i rrezikut sizmik në një rajon mund të bazohet në shpërndarjen e tërmeteve intensive historike (të regjistruara dhe jo) dhe në strukturën e tërmeteve dhe në aktivitetin neotektonik të zonës. Në Shqipëri janë identifikuar zona të aktivitetit sizmik (zona ku janë regjistruar vatra sizmike), përgjatë të çarave aktive dhe zonave të parjeve. Në veçanti ato njihen si:

- I. Brezi sizmik bregdetar **Jonian-Adriatik**, në buzën lindore të mikro-plakës së Adrias me shtrirje veriperëndim-juglindje.
- II. Brezi sizmik **Peshkopi-Korçë** me shtrirje veri-jug.
- III. Brezi sizmik **Elbasan-Dibër** me shtrirje veri-lindje.

Në figura 4.1.5.1 tregohen pikat fokale të tërmeteve me përmasa $M \geq 5$ për shekullin e 20-të nga ku dallohen zonat e mësipërme. Në bazë të kësaj skeme, bashkia e Pukës gjendet jashtë zonave sizmike, por kjo nuk përashton mundësinë e ndikimit nga një tërmet në shkallë të gjerë në rajonin më të gjerë.

Sipas një ndarjeje të veçantë të Shqipërisë në 10 zona sizmike (Figura 4.1.5.2), bashkia i takon pjesërisht zonës ODA dhe pjesërisht zonës ST. Historia e Shqipërisë Lindore (EAB) është një zonë sfondi që përfshin pjesën e brendshme të Shqipërisë dhe rajonet fqinje që shtrihen në lindje të zonave bregdetare dhe nuk përfshihen në asnjë nga zonat e përmendura në tabelën e mëposhtme

(Figura 4.1.5.3). Shkodra-Tropoja (ST) është një zonë e brendshme e tërthortë që përfshin defekte normale të goditjes NE, kryesht përgjatë kufirit të zonës ophiolite Mirdita. Përgjatë tërmetave që vijuan janë regjistruar: 7 Korrrik 1855 $M_s = 5.5$; 27 Gusht 1948 $M_s = 5.5$. Mekanizmat e përbërë fokale të tërmetave të gjeneruara nga kjo zonë tregojnë regjin e tensionit që zgjeron NWN (Muço, 1994). Zona e Shkodrës-Tropojë ka një mjedis të ngashëm me zonën Elbasan-Dibër-Tetovë, kështu që mund të ndodhin edhe tërmete të ardhshme këtu $M_{max}=6.9$.

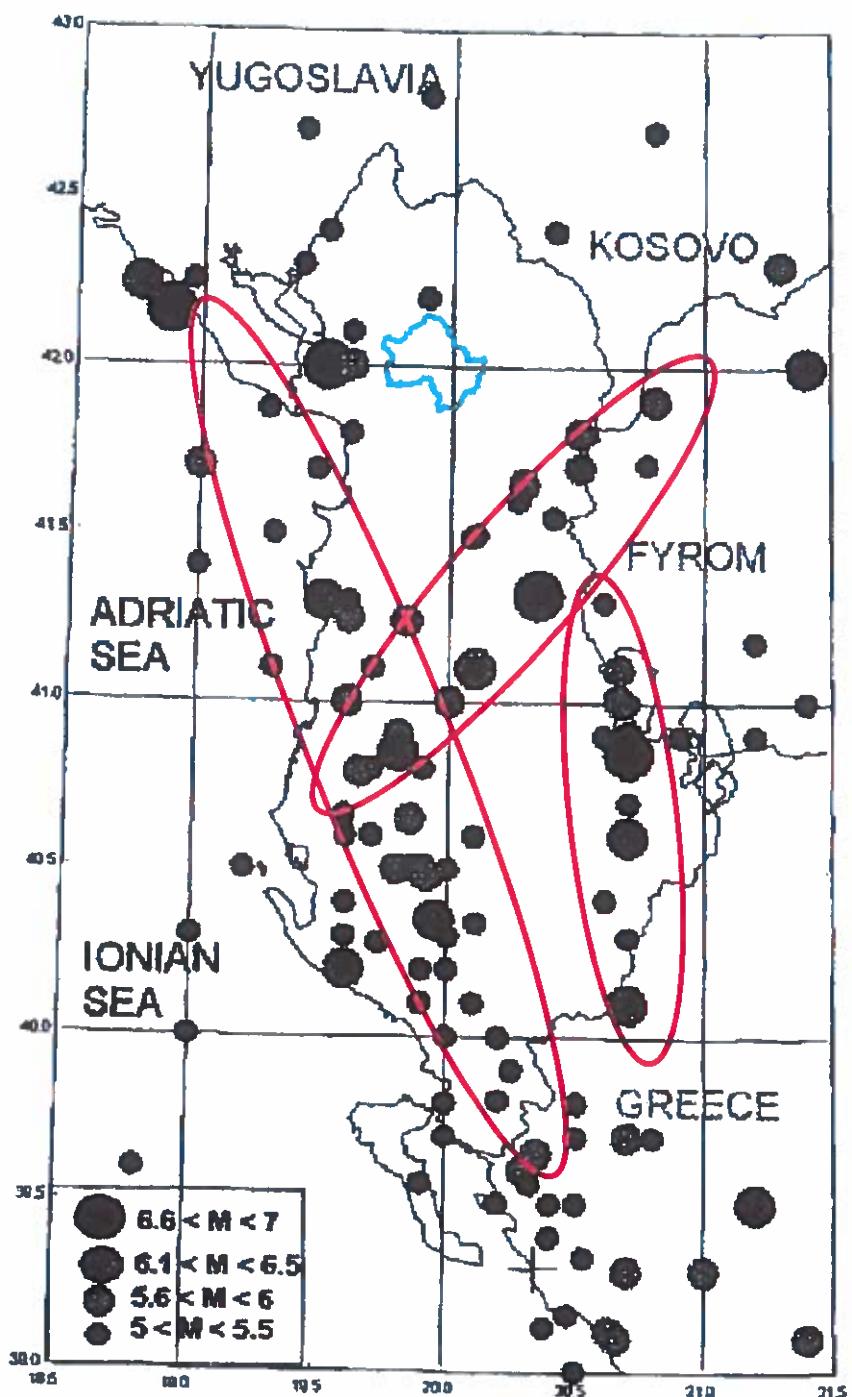

Figura 4.1.5.1.: Epiqendrat e tërmetave në Shqipëri me $M \geq 5.0$ për shekullin e 20te. Shënohen tre zonat e dallueshme sismike dhe pozicioni i Bashkisë Pukë. (Burimi: Aliaj S. et al., 2010).

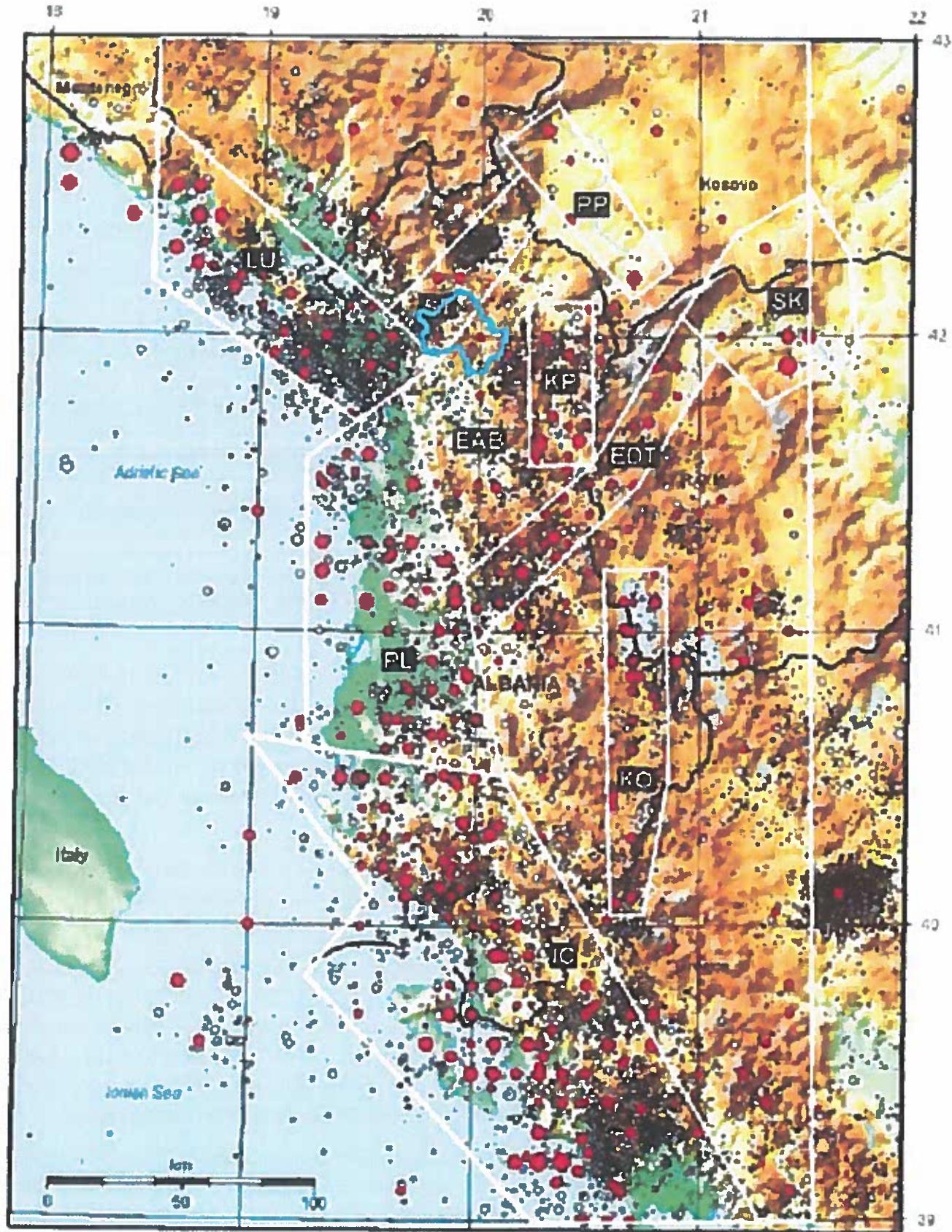

Figura 4.1.5.2. Sizmiciteti i Shqipërisë. Pikat e kuqe tregojnë tërmetet e përdorura për vlerësimin e riskut, pikat gri përfaqësojnë tërmete të tjera. Shënohet pozicioni i Bashkisë Pukë.

Istituto Nazionale di Geofisica e Vulcanologia

Database of Individual Seismogenic Sources

DISS

Seismicity parameters of Albania

Zone Name / Code	Zone Area (km ²)	Earthquakes used	Beta	Alpha (No)	M _x	Rate of M>6 p.a.	Rate density
Ohrid-Korca, KO	2760	44	1.44	242	6.9	0.0315	11.4
Kukesi-Peshkopia, KP	1480	21	1.75	481	6.9	0.0104	7.0
Ionian Coast, IC	16600	151	1.40	692	7.0	0.115	6.9
Elbasani-Dibra-Tetova, EDT	2660	46	1.99	3142	6.9	0.0167	6.3
Peri-ridgistic Lowland PL	7460	75	1.61	914	7.0	0.0458	6.1
Lezha-Ulqini, LU	5140	39	1.52	293	7.2	0.0272	5.3
Skopje, SK	3300	5	2.08	2541	7.2	0.00913	2.8
Shkodra-Tropoja, ST	1570	11	1.99	778	6.9	0.00418	2.7
Pec-Jrizreni, PP	1740	5	2.03F	418	6.8	0.00173	1.0
Eastern Albanian Backgr. EAB	57200	75	2.03F	6075	6.5	0.0199	0.35

Notes: Skopje values adopted from [22]. "Rate density" is 10⁶ times annual rate for M≥6 per km². F=slope fixed as discussed in text.

Figura 4.1.5.3: Tabela e listave të parametrave të dhjetë zonave të burimeve sismike të Shqipërisë. Zona e burimit në det të hapur e Shqipërisë Jugore bie në rajonin e quajtur BJ (Bregdeti Jonian) (nga Aliaj et al., 2004) (Burimi: <http://diss.rm.ingv.it>)

Përveç kësaj, Shqipëria karakterizohet nga një aktivitet intensiv mikrosizmik (Figura 4.1.5.4), siç është shfaqur pas instalimit dhe funksionimit të ASN, i cili ka 13 stacione të pajisura me sismografe me regjistrim analog me periudhë të shkurtër, me tre-komponentë (ASN, i cili përfshin 13 stacione të pajisura smizmografë të një periudhë të shkurtër të regjistrimit analog të tre variablate) (Figura 4.1.5.5). Në bashkinë Pukë, aktiviteti mikro-sizmik është i rritur në kufijtë e saj veri perëndimor, duke treguar aktivitet të butë neotektonik (Figura 4.1.5.4).

Bazuar në tërmetet historike dhe të regjistruesa nga stacione sismologjike, brenda dhe jashtë Shqipërisë, Sulstarova et al. (1980) hartuan një hartë që përcakton zonat e intensitetit sismik (Figura 4.1.5.6). Në bazë të kësaj harta Bashkia e Pukës i takon zonave VIII dhe VII.

Sipas studimit “Zonimi sismik në Shqipëri duke përdorur një qasje përcaktuese”, (B. Muço et al., 2000) vlerat DGA për Shqipërinë (figura. 4.1.5.7 a) janë në gamën e 68-311 cm/s². Zona me vlera më të mëdha është një vend i vogël në jug të Shqipërisë, në kufi me Greqinë (DGA mbi 300 cm/s²). Zona e dyte mbulon 80% të territorit shqiptar (DGA ndërmjet 150 dhe 300 cm/s²). Zona e tretë (DGA ndërmjet 80 dhe 150 cm/s²) është e shpërndarë në të gjithë territorin e Shqipërisë, nga veriu në jug. Zona e fundit vazhdon në pjesën veriore të Shqipërisë (DGA ndërmjet 40 dhe 80 cm/s²).

Vlerat e shpejtësisë (figura. 4.1.5.7 b) mund të ndahet kryesisht në dy zona, e para (V midis 15 dhe 27.1 cm/s²) mbulon shumicën e pjesëve jugore dhe juglindore të Shqipërisë dhe e dyta (V ndërmjet 8 dhe 15 cm/s²) mbulon shumicën e pjesës qendrore dhe veriore të vendit. Gjithashtu janë gjetur disa pika të vogla me shpejtësinë V ndërmjet 4 dhe 8 cm / s, në pjesën veriore të Shqipërisë. Për sa i përket zhvendosjes (fig 4.1.5.7 c), mund të ndahet në dy zona: një shumë në jug të Shqipërisë, në

pjesën lindore dhe në pjesën veriperëndimore (D në mes të 7 dhe 9.7 cm) dhe një tjetër në më shumë se 80% të territori shqiptar (D në mes të 3,5 dhe 7 cm).

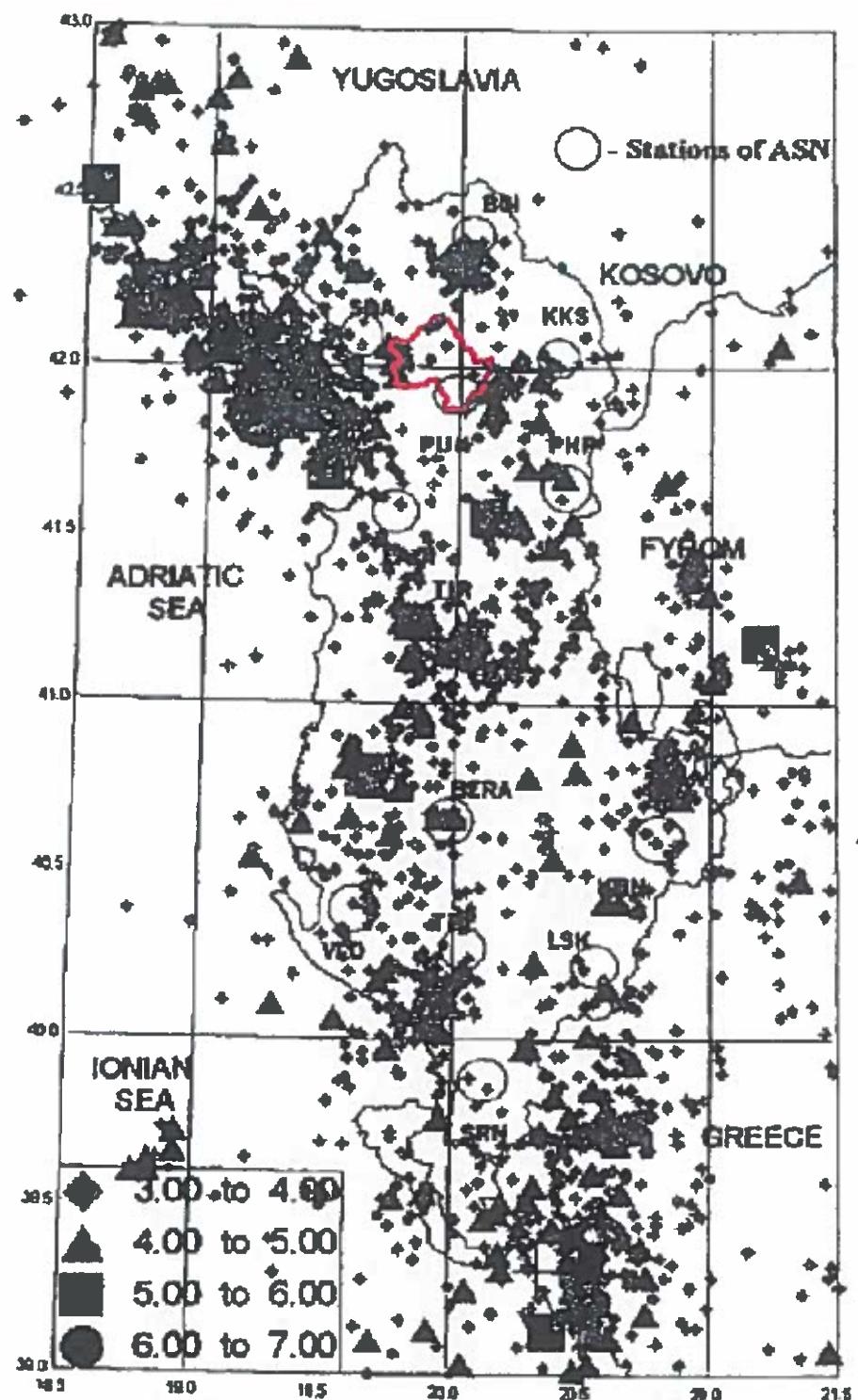
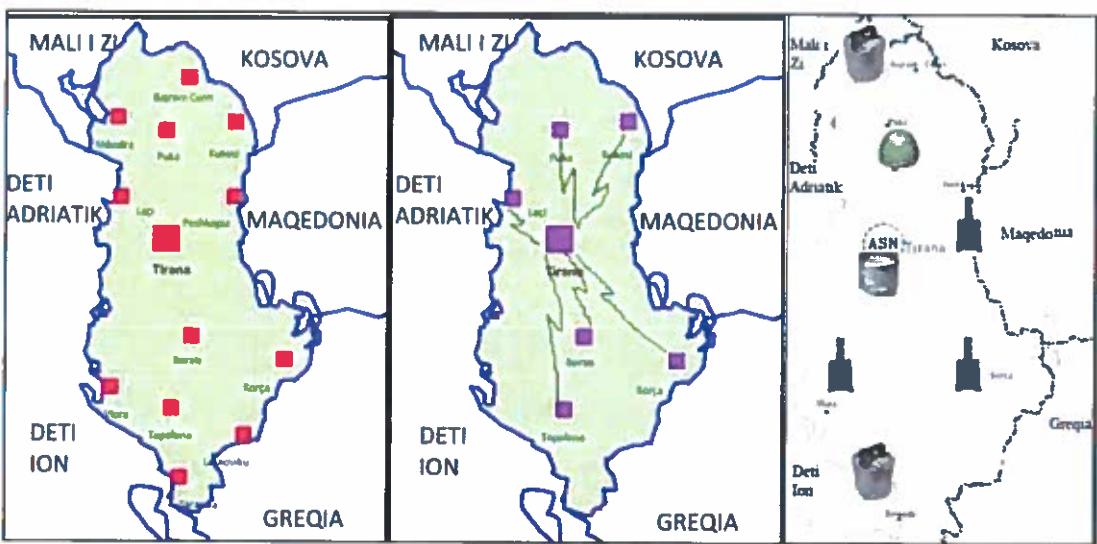

Figura 4.1.5.4. Tërmetet në Shqipëri $ML \geq 3.0$ për periudhën 1976-1995 dhe stacionet e Rrjetit Sismologjik Shqiptar. Shënohet pozicioni i Bashkisë Pukë (Burimi: Muço B. et al., 2000).

Skema 4.1.5.5: Rrjeti Sismologjik Shqiptar (ASN) deri në fund të vitit 1999 (majtas), stacionet ASN me instrumenta digitale GBV-316 (në qendër) dhe stacioni i ASN me transmitorë satelitor (djathtas).

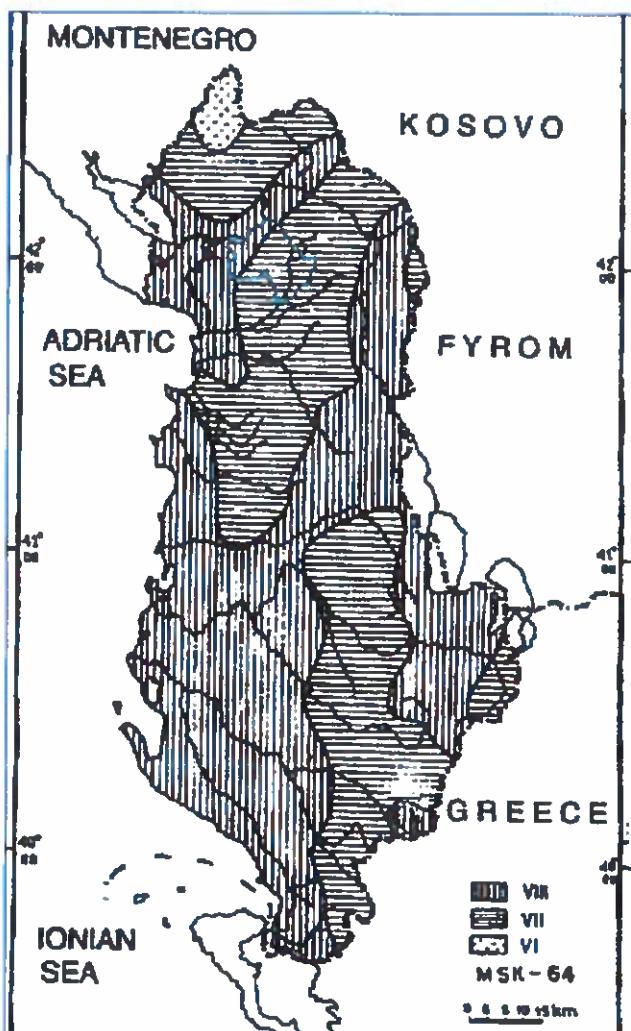

Figura 4.1.5.6. Zonimi sismik në Shqipëri në shkallën 1:500.000 (nga Sulstarova et al., 1980). Shënohet pozicioni i Bashkisë Pukë (Burimi: Muço B. et al., 2000).

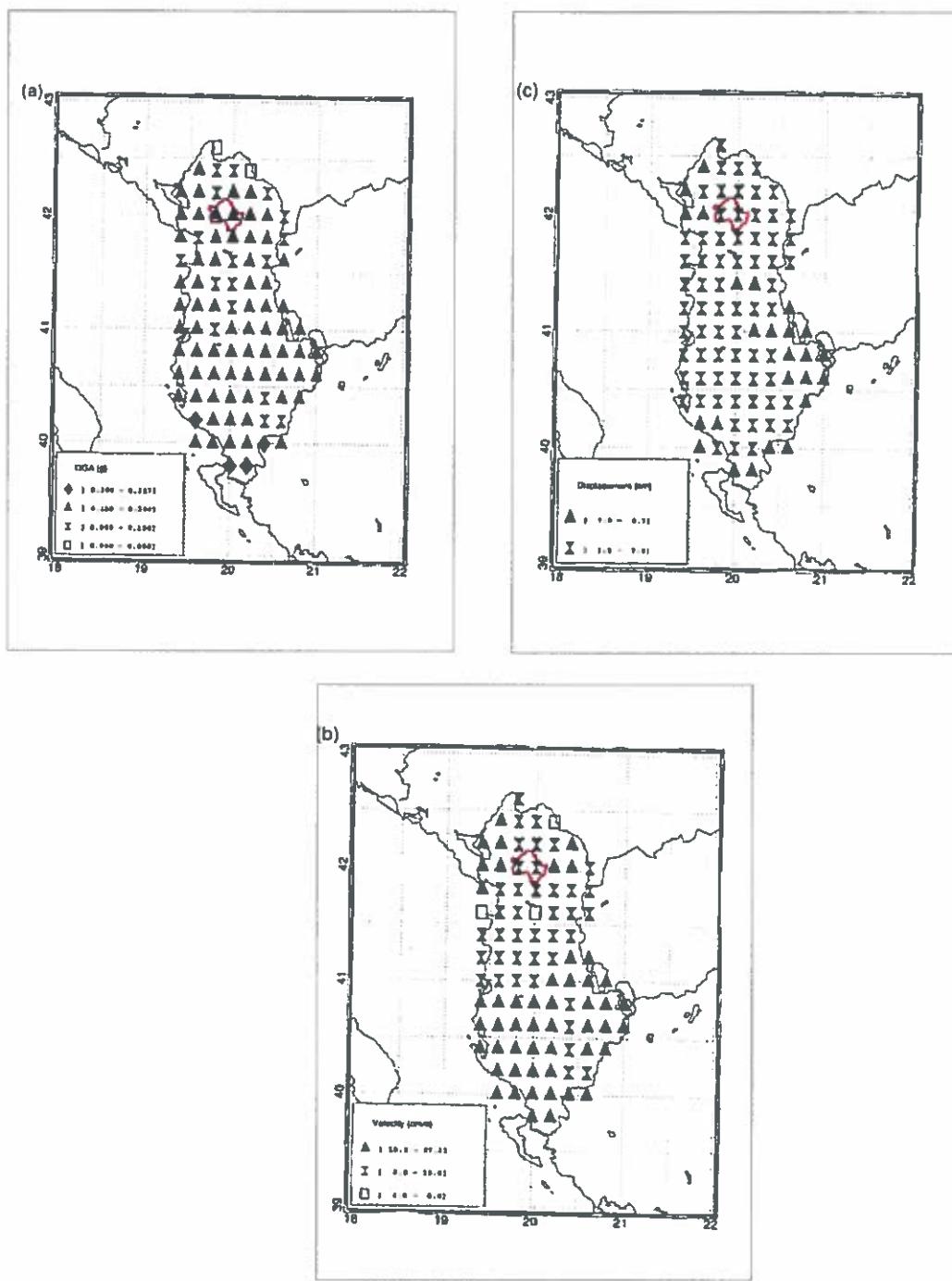

Figura 4.1.5.7.: Vlerat e parametrave të lëvizje së tokës: (a) Projekti i Përshtpjimit të Tokës (b) Shpejtësia (c) Zhvendosja. Shënohet pozicioni i Bashkisë Pukë (Burimi: Seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S., et al, 2010).

PUKË	koordinat		Probab	PGA	SA			
	N	E			0.01 s	0.2 s	0.5 s	1.0 s
Gjegian	41.93	19.99	10%/10 10%/50	0.091 0.139	0.232 0.387	0.126 0.226	0.065 0.117	0.03 0.057

PUKË	koordinat		Probab	PGA	SA			
	N	E			0.1 s	0.2 s	0.5 s	1.0 s
Pukë	42.04	19.89	10%/10	0.12	0.295	0.162	0.081	0.036
			10%/50	0.214	0.545	0.319	0.16	0.075
Qelëz	42.09	19.90	10%/10	0.134	0.319	0.178	0.087	0.038
			10%/50	0.245	0.617	0.36	0.18	0.082
Qerret	42.05	19.82	10%/10	0.149	0.352	0.197	0.097	0.042
			10%/50	0.27	0.668	0.399	0.204	0.09
Rrapë	42.03	19.96	10%/10	0.12	0.295	0.162	0.081	0.036
			10%/50	0.214	0.545	0.319	0.16	0.075

Tabela 4.1.5.1 Vlerat e riskut sismik (PGA dhe SA (g)) për 4 bashki dhe komuna në Shqipëri me propabilitet 10%/10 vjet (95 vjet periudhë kthimi) dhe 10%/50 vjet (475 vjet periudhë kthim) në kushte terreni shkëmbor (Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S. et al., Academy of Science of Albania, 2010)

4.2. Ajri

Ndotësit kryesorë të cilët ndikojnë në cilësinë e ajrit janë: NO₂, O₃, SO₂, CO, PM₁₀, PM_{2.5} dhe benzeni të cilët emetohen nga djegia e lëndës fosile për energji dhe transport. Ozoni (O₃) është një ndotës sekondar i cili formohet nga oksidimi i ndotësve primarë në prani të rrezatimit diellor, i cili ndikon në ndryshimin e klimës globale. Oksidet e Squfurit dhe Azotit në bashkëveprim me lagështine e ajrit kthehen në acide dhe depozitohen në tokë në formën e shiut acid i cili është i dëmshëm për bujqësinë dhe përmes mëdisinës përgjithësi. Ndotja e ajrit nga kimikatet, grimcat e pluhurit ose materialet biologjike shkaktojnë shqetësimë ose dëmtimë tek njerëzit dhe organizmat e tjera duke ndikuar negativisht në mëdisinë natyrore. Burimet e ndotjes së ajrit mund të kenë origjinë natyrore ose antropogenike. Efektet shëndetësore shkaktuar nga ndotësit e ajrit klasifikohen si ndryshime fiziologjike dhe biokimike të lehta deri në vështirësi në frysëmarrje, nuhatje, kollitje dhe probleme kardiakë e respiratore.¹²

Në bashki, ndotja e ajrit shkaktohet pjesërisht prej aktiviteteve gërmuese dhe nxjerrëse. Përdorimi i makinerive gërmuese apo shkatërrimi i pasurisë pyjore, përqendrimi i mbetjeve të materialeve inerte (rërë, zhavorr), minerale dhe materialeve inerte të tjera si mbetje të mineraleve dhe guroreve, favorizojnë kushtet e ndotjes së ajrit me kokrriza pluhuri në atmosferë duke krijuar kështu problemet e më lart përmendura të ndotjes së ajrit. Gjithashtu lëvizja e automjetit (në veçanti të teknologjisë së vjetër apo automjeve që nuk mirëmbahen në mënyrë të përshtatshme) dhe djegia e drurit për ngrohje në dimër rëndojnë edhe më shumë cilësinë e ajrit.

Mbetjet organike në venddepozita janë burimi kryesor i emetimit të CH₄ në ajër, (Ministria e Mjedisit-2012).

Përbajtja e grimave totale (LNP) dhe atyre të respirueshme (PM₁₀, PM_{2.5}, PM₁), në atmosferën urbane nuk është sinjifikative, por në përgjithësi është brenda normave të lejuara të Standartit Shqiptar, (Ministria e Mjedisit, 2012-2014).

¹² Ministria e Mjedisit, "Raporti për Gjëndjen e Mjedisit, 2014".

Në zonën e studimit nuk ka stacion regjistrimi të ndotjeve të ajrit, pra nuk ka të dhëna analitike për shkarkimet e gazta. Në përgjithësi rëndimi i atmosferës mund të rezultojë nga djegia e drurit për ngrohje, por nuk është i mundur vlerësimi përfundimtar i pasojave.

Sipas Bankës Botërore emetimet e CO₂ për fryshtë për vitin 2011 arritën në 1.61 tonë metrikë. Në bazë të popullatës së Bashkisë për vitin 2011, emisionet e dioksidit të karbonit janë vlerësuar në $11.069 * 1.61 = 17.821,09$ tonë metrikë.

Njësi Administrative	Nivelet PM 2.5	NOx (ton/vit) - 2015	SOx (ton/vit) - 2015	CO2 (ton/vit) - 2013
Pukë	14 µg/m ³	31-60	1-15	6131.9
Gjegjan	15 µg/m ³	16-30	1-15	4838.2
Rrapë	15 µg/m ³	3-15	1-15	2306.9
Qelëz	14 µg/m ³	16-30	1-15	2993.7
Qerret	15 µg/m ³	3-15	1-15	2546.6

Tabela 4.2.1: Vlerësimet e ndotjes atmosferike në Bashkinë Pukë (Burimi: të dhëna nga Banka Botërore për të gjithë Shqipërinë dhe përllogaritja e përafërt e tyre sipas Nj.A.).

4.3. Faktorët klimatike

Shqipëria është një vend mesdhetar. Klima e saj karakterizohet nga dimër i lagësht, i butë dhe verë të nxehë dhe të thatë. Regjimi i klimës ndikohet herë pas here nga sistemet atmosferike, si përplasjet nga Oqeani Atlantik i Veriut dhe Deti Mesdhe, dhe anticiklone që vijnë nga Siberia dhe Azoret. Një faktor tjetër kyç që ndikon në klimën është afërsia me detin. Territori i Shqipërisë është i ndarë në katër zona të ndryshme klimatike: Mesdhetare Fushore, Mesdhetare kodrinore, Mesdhetare kontinentale dhe Mesdhetare Malore.

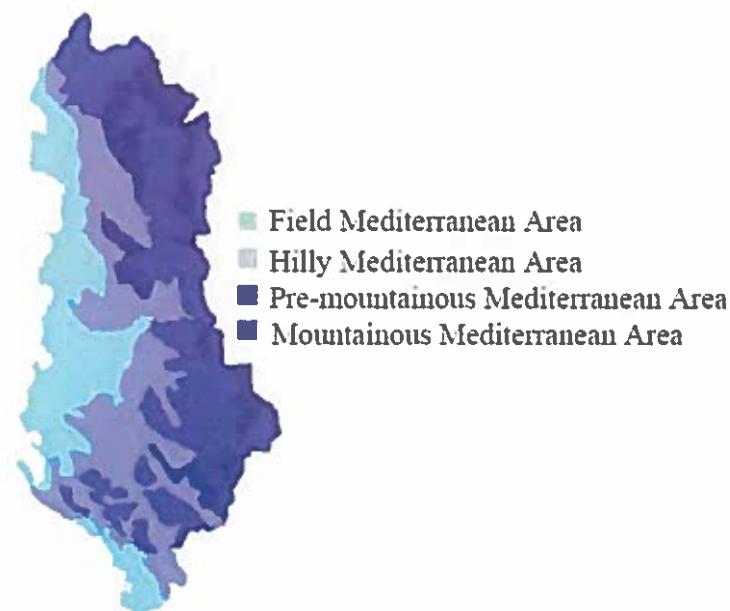
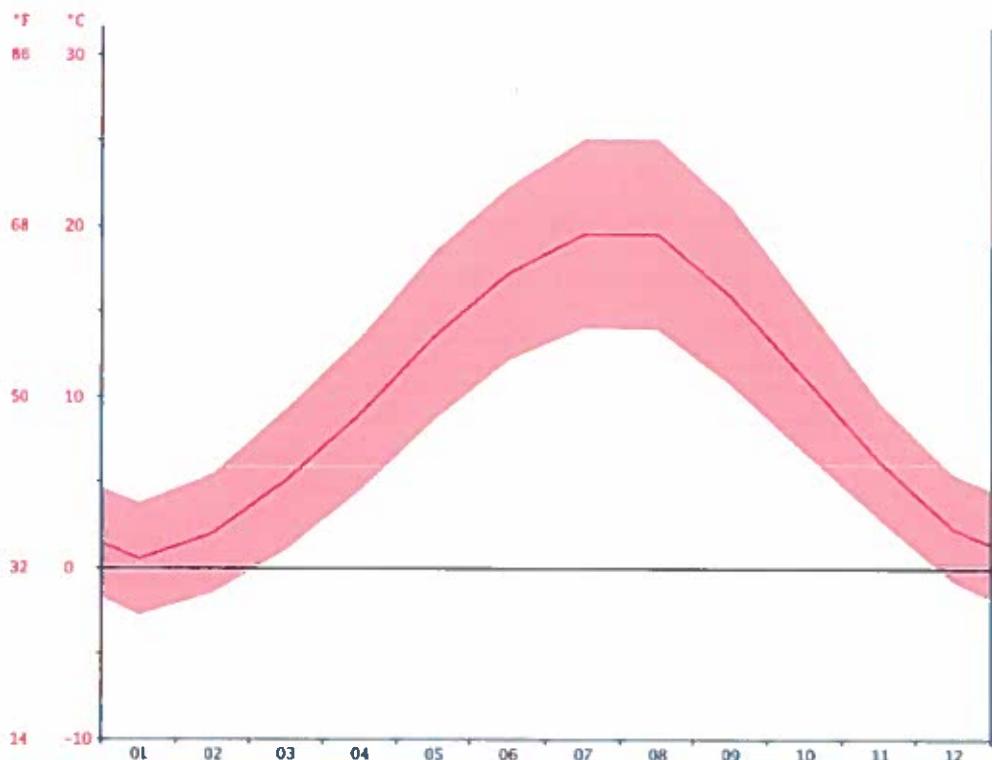

Figura 4.3.1: Ndarja klimaterike në Shqipëri (IHM 1978) (Burimi: <http://aea-al.org/climate-characteristics-of-albania/>).

Në Pukë, klima është e ngrohtë dhe e butë. Ka reshje të mjaftueshme gjatë gjithë vitit. Edhe në muajin më të thatë të vitit ka akoma shumë reshje shiu. Reshjet mesatare vjetore janë 1270 mm. Muaji më i thatë është Korriku, ku reshjet janë 54 mm. Pjesa më e madhe e reshjeve bie në Nëntor, me një mesatare prej 161 mm. Reshjet ndryshojnë 107 mm midis muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht.

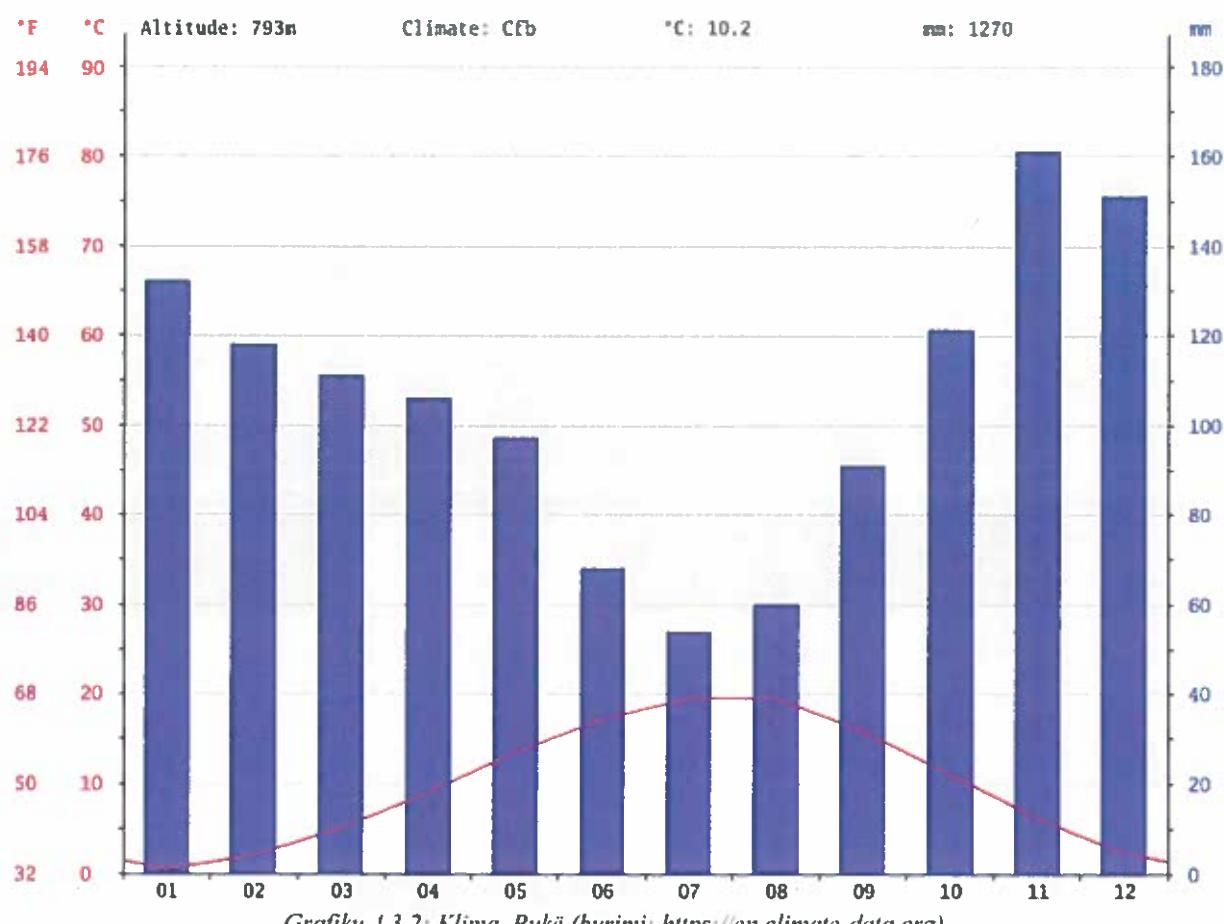
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	0.5	2	5.1	9	13.5	17.2	19.5	19.5	15.9	11.1	8.2	2.3
Min. Temperature (°C)	-2.8	-1.5	1	4.5	8.6	12.1	14	13.9	10.7	6.7	2.6	-0.9
Max. Temperature (°C)	3.8	6.5	9.3	13.5	18.5	22.3	26.1	25.1	21.2	15.5	9.7	5.5
Avg. Temperature (°F)	32.9	35.6	41.2	49.2	56.3	63.0	67.1	67.1	60.6	52.0	43.2	36.1
Min. Temperature (°F)	27.0	29.3	33.8	40.1	47.5	53.8	57.2	57.0	51.3	44.1	37.0	20.6
Max. Temperature (°F)	38.8	41.9	48.7	56.3	65.2	72.1	77.2	77.2	70.2	59.9	49.5	41.9
Precipitation / Rainfall (mm)	132	118	111	105	97	68	54	60	91	121	161	151

Tabela 4.3.1: Të dhënët historike të motit, Pukë (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.1: Temperaturë, Pukë (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Temperatura mesatare vjetore është 10.2°C në Pukë. Muaji më i ngrohtë është Korriku me një mesatare prej 19.5°C . Në Janar, temperatura mesatare është 0.5°C . Kjo është temperatura mesatare më e ulët e tërë vitit.

Grafiku 4.3.2: Klima, Pukë (burimi: <https://en.climate-data.org>).

GJEGJAN

Në Gjegjan klima është e ngrohtë dhe e butë. Gjegjani është një qytet me reshje të rëndësishme. Edhe në muajin më të thatë ka shumë shi. Reshjet mesatarisht 1268 mm. Muaji më i thatë është Korriku, me 47 mm reshje shiu. Pjesa më e madhe e reshjeve këtu bie në Nëntor, mesatarisht 164 mm. Dallimi në reshjet midis muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht është 117 mm.

Temperatura mesatare vjetore është 12.5°C . Muaji më i ngrohtë i vitit është Korrik, me një temperaturë mesatare prej 22.3°C . Janari është muaji më i ftohtë, me temperatura mesatare prej 2.4°C .

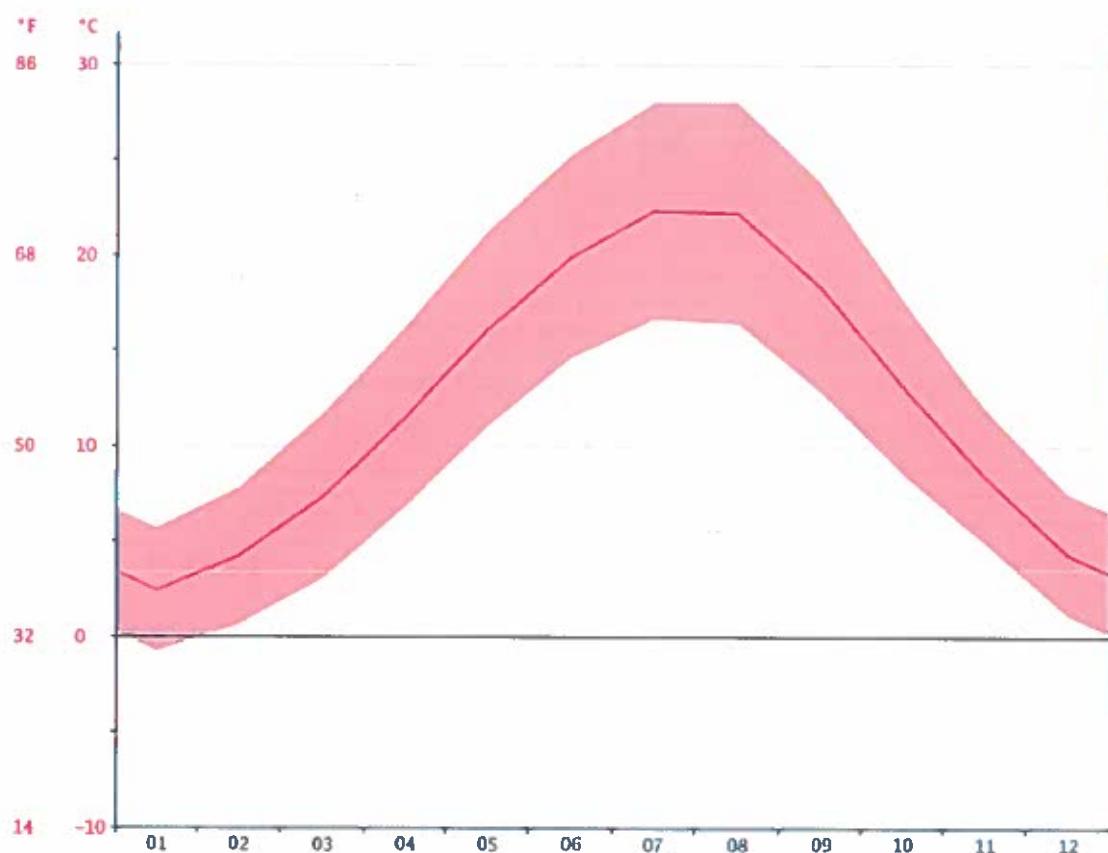
RRAPË

Klima këtu është e butë, përgjithësisht e ngrohtë dhe e butë. Në Rrapë bie shumë shi, edhe në muajin më të thatë. Rreth 1245 mm reshje bie çdo vit. Reshjet janë më të ulëta në Korrik, me një mesatare prej 54 mm. Sasia më e madhe e reshjeve ndodh në Nëntor, me një mesatare prej 158 mm. Mes muajve më të thatë dhe më të lagësht, dallimi në sasinë e reshjeve është 104 mm.

Temperatura mesatare vjetore në Rrapë është 10.2°C . Me një temperaturë mesatare prej 19.7°C , në Gusht dhe 19.6°C në Korrik, janë muajt më të nxehëtë te vitit. Temperaturat mesatare më të ulëta të vitin ndodhin në Janar, kur janë rrëth 0.4°C .

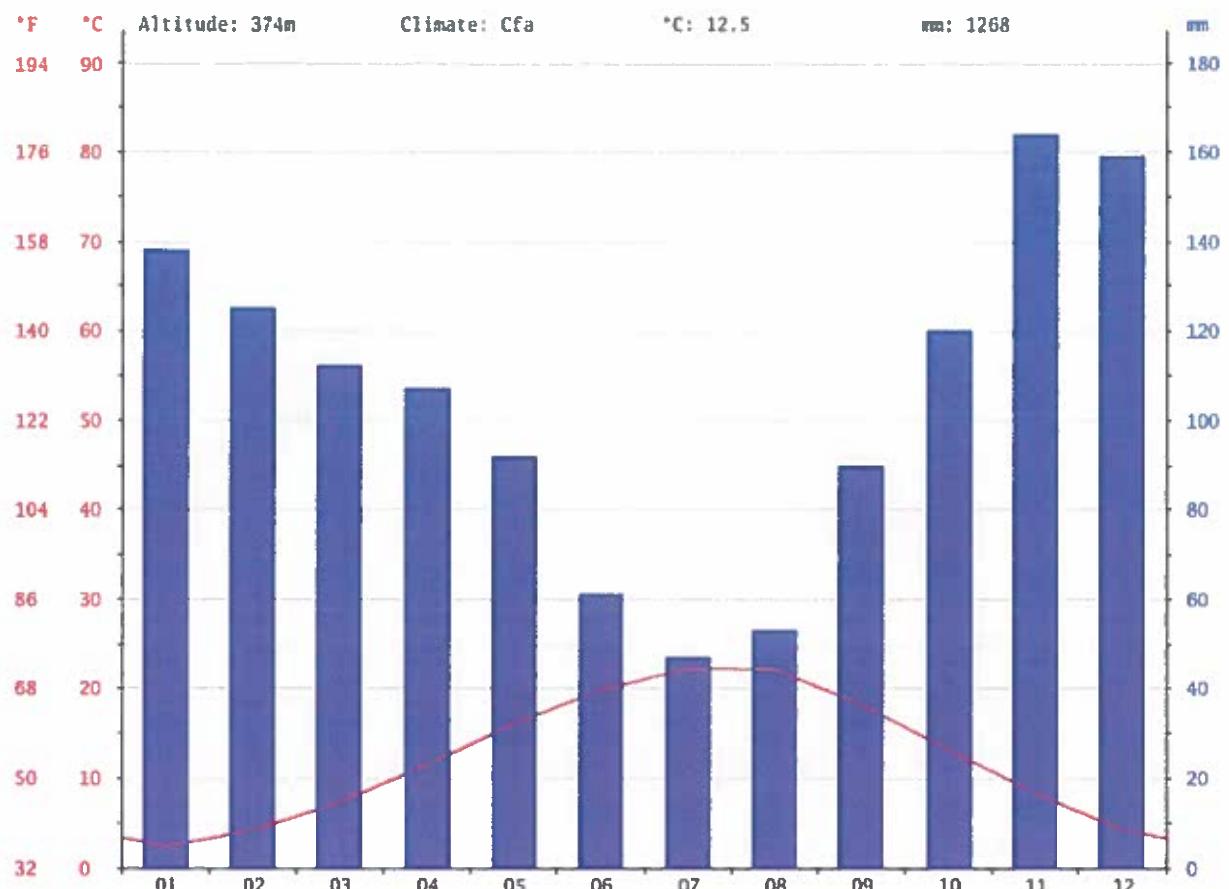
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature ($^{\circ}\text{C}$)	2.4	4.2	7.3	11.5	16.1	19.9	22.2	22.2	19.3	13.2	8.4	4.3
Min. Temperature ($^{\circ}\text{C}$)	-0.6	0.6	3	8.6	11	14.8	18.6	18.4	12.6	8.6	4.9	1.1
Max. Temperature ($^{\circ}\text{C}$)	5.7	7.8	11.7	16.3	21.3	25.3	29	28	22.9	17.8	12	7.5
Avg. Temperature ($^{\circ}\text{F}$)	38.3	39.6	45.1	62.7	61.0	67.8	72.1	72.0	64.9	55.8	47.1	39.7
Min. Temperature ($^{\circ}\text{F}$)	30.6	33.1	37.4	44.2	51.8	58.3	61.6	61.5	56.0	47.5	40.8	34.0
Max. Temperature ($^{\circ}\text{F}$)	42.3	46.0	53.1	61.3	70.3	77.5	82.4	82.4	74.8	64.0	53.6	45.5
Precipitation / Rainfall (mm)	130	125	112	107	62	61	47	53	90	120	164	189

Tabela 4.3.2: Të dhënat historike të motit, Gjegjan (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.3: Temperaturë, Gjegjan (burimi: <https://en.climate-data.org>).

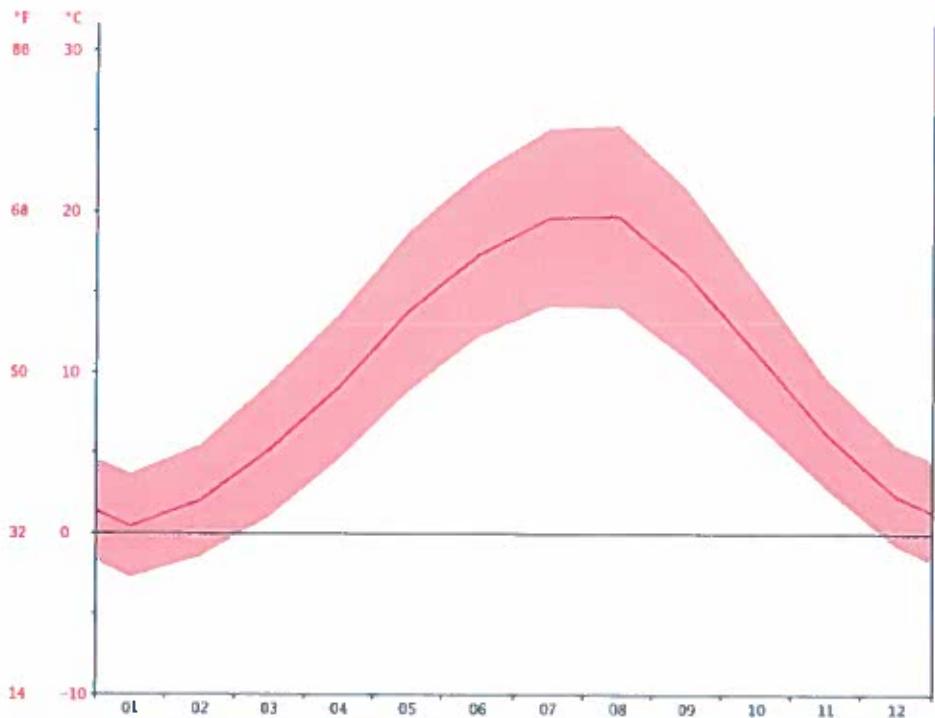

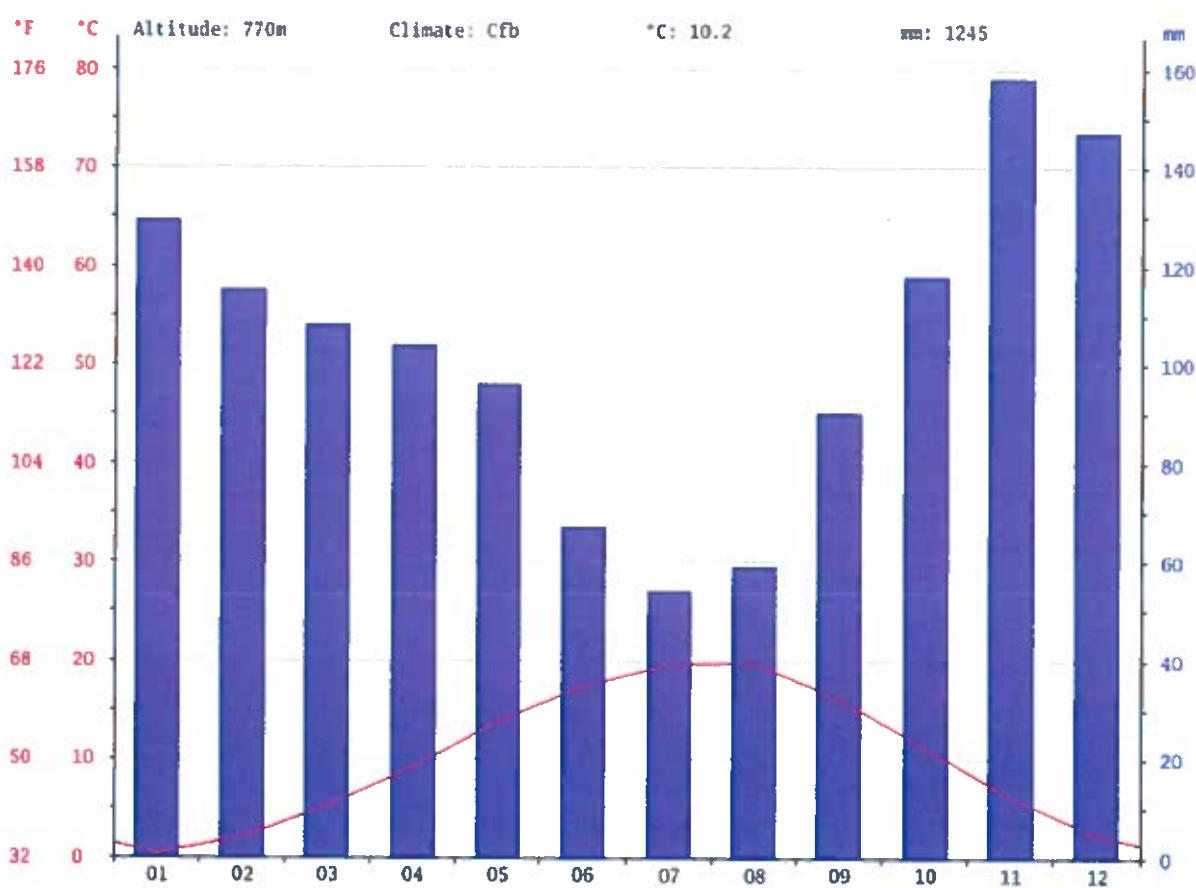
Grafiku 4.3.4: Klima, Gjegjan (burimi: <https://en.climate-data.org>).

	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	0.4	2	5.2	9.1	13.8	17.3	19.6	19.7	16.1	11.2	6.2	2.3
Min. Temperature (°C)	-2.8	-1.5	1	4.6	8.8	12.2	14.1	14	10.8	6.3	2.6	-0.8
Max. Temperature (°C)	3.7	5.5	9.4	13.7	18.8	22.5	25.2	25.4	21.4	15.6	9.7	5.5
Avg. Temperature (°F)	32.7	35.6	41.4	48.4	56.8	63.1	67.3	67.5	61.0	52.2	43.2	36.1
Min. Temperature (°F)	27.0	29.3	33.8	40.3	47.8	54.0	57.4	57.2	51.4	44.2	37.0	30.6
Max. Temperature (°F)	38.7	41.9	48.9	56.7	65.8	72.5	77.4	77.4	70.5	60.1	49.6	41.9
Precipitation / Rainfall (mm)												
	115	115			60	67	54	59	90	118	159	147

Tabela 4.3.3: Të dhënat historike të motit, Rrapë (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.5: Temperaturë, Rrapë (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.6: Klima, Rrapë (burimi: <https://en.climate-data.org>).

QERRET I MADH

Në Qerret i Madh klima është e butë dhe përgjithësisht e ngrohtë dhe e qëndrueshme. Ka një sasi të madhe të reshjes edhe në muajin më të thatë. Çdo vit ka rreth 1330 mm reshje. Reshet janë më të pakta në Korrik me një mesatare prej 52 mm, ndërsa sasia më e madhe bie në Nëntor me një mesatare prej 170 mm. Midis muajve më të thatë dhe më të lagësht, diferenca në reshje është 118 mm.

Temperatura mesatare vjetore është 11°C. Korriku është muaji më i nxehëtë i vittit me 20.6°C dhe Gusht me 20.4 me 1.3°C më i ftohti është Janari me 1.3°C.

	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	1.3	2.8	5.9	9.8	14.5	18.1	20.6	20.4	18.8	11.9	7.1	3.1
Min. Temperature (°C)	-1.9	-0.7	1.8	5.3	9.5	13	15.1	14.8	11.6	7.5	3.8	-0.1
Max. Temperature (°C)	4.6	6.4	10.1	14.4	19.5	23.3	26.1	26.1	22.1	16.3	10.6	6.3
Avg. Temperature (°F)	34.3	37.0	42.6	49.6	58.1	64.6	69.1	68.7	62.2	53.4	44.8	37.6
Min. Temperature (°F)	28.6	30.7	35.2	41.5	49.1	55.4	59.2	58.6	52.9	45.5	38.5	31.8
Max. Temperature (°F)	40.3	43.5	50.2	57.9	67.1	73.9	79.0	79.0	71.8	61.3	51.1	43.3
Precipitation / Rainfall (mm)	142	127	117	112	97	68	52	60	96	127	170	162

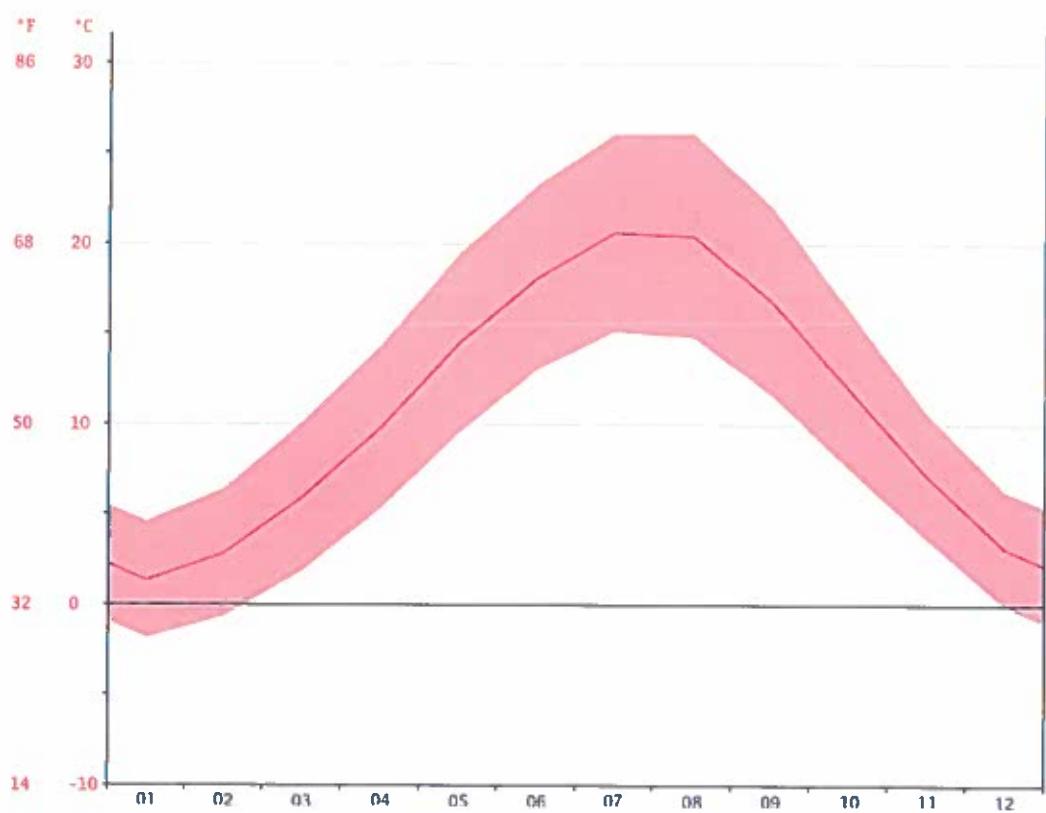
Tabela 4.3.4: Të dhënrat historike të motit, Qerret i Madh (burimi: <https://en.climate-data.org>).

QERRET I VOGËL

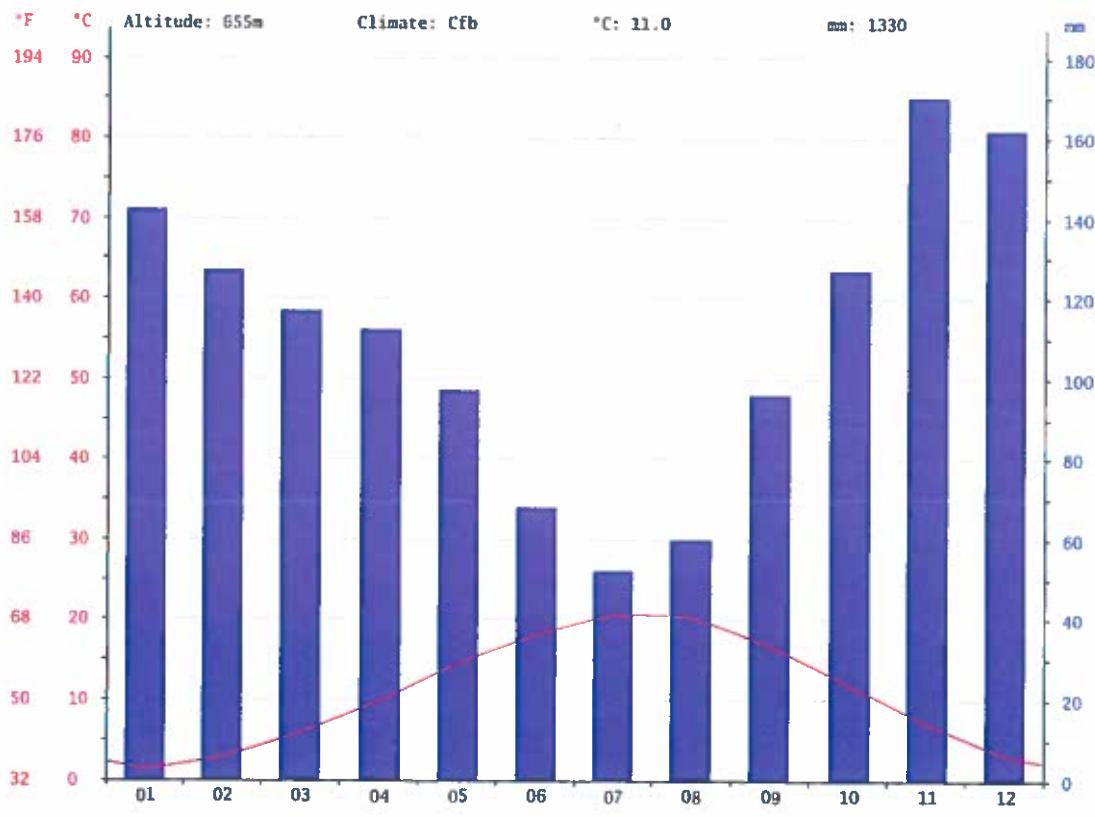
Në Qerret i Vogë klima është e butë dhe përgjithësisht e ngrohtë. Bie një sasi e madhe reshjes edhe në muajin më të thatë. Ne çdo vit bien rreth 1384 mm reshje. Reshet janë më të pakta në korrik me një mesatare prej 50 mm, ndërsa sasia më e madhe bie në nëntor me një mesatare prej 178 mm. Midis muajve më të thatë dhe më të legësht, diferenca në reshjet është 128 mm.

Temperatura mesatare vjetore është 11,9°C. Korriku është muaji më i nxehëtë i vittit me 21.5°C dhe janari është më i ftohti me 2.0°C.

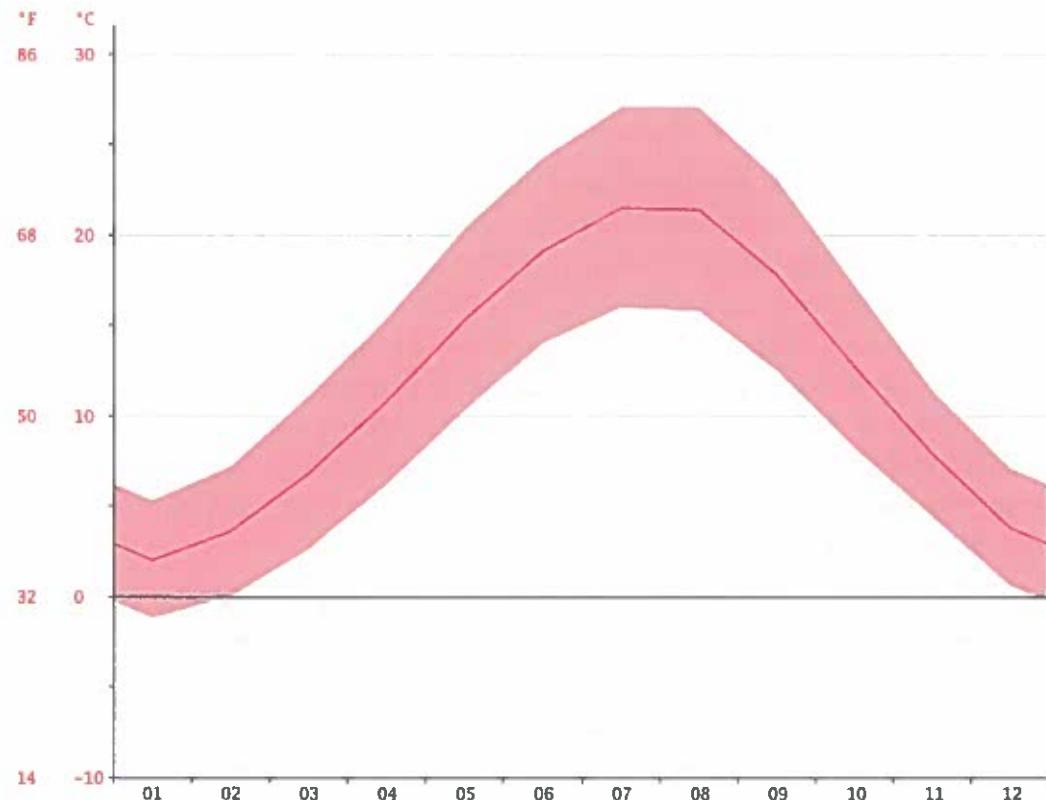

Grafiku 4.3.7: Temperaturë, Qerret i Madh (burimi: <https://en.climate-data.org>).

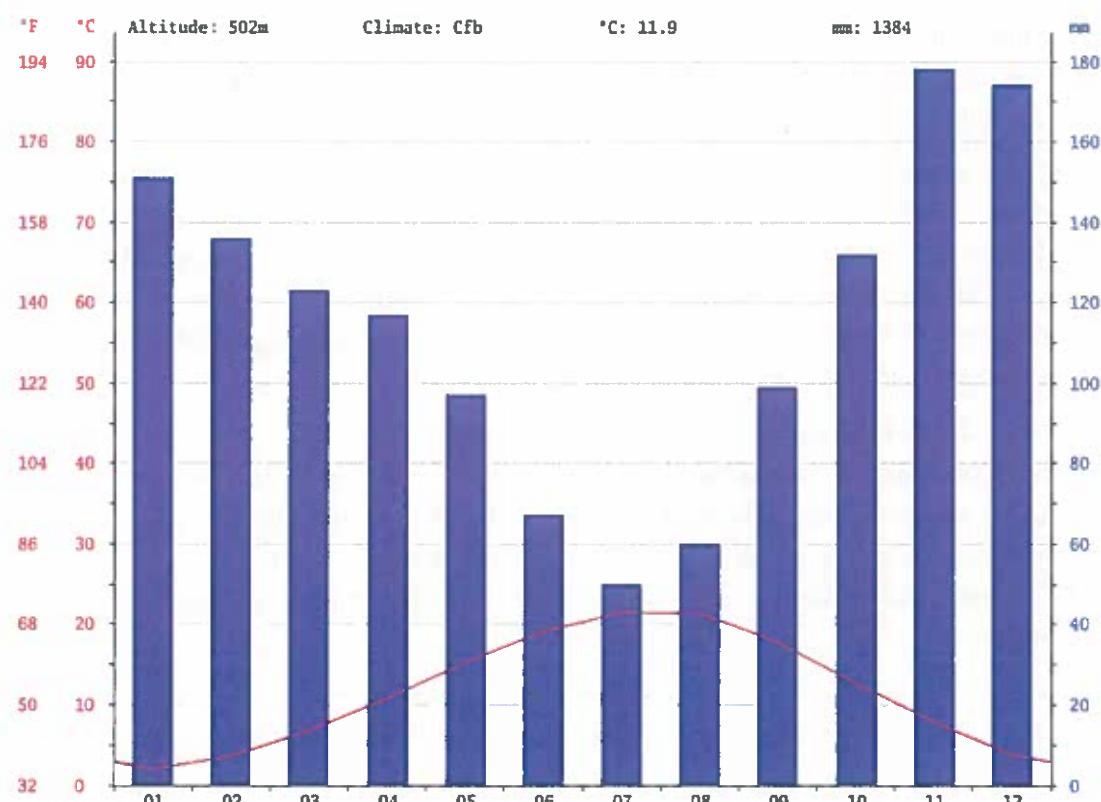

Grafiku 4.3.8: Klima, Qerret i Madh (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.9: Temperaturë, Qerret i Vogël (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.10: Klima, Qerret i Vogël (Burimi: <https://en.climate-data.org>).

4.4. Uji

4.4.1. Ujëra sipërfaqësore

Në rrjetin hidrografik të qarkut bëjnë pjesë lumi Drin. Si formues i këtij baseni që është më i madhi, në férë brengdetin Adriatik të Gadishullit Ballkanik, për sa i përket sipërfaqes së pellgut ujëmbledhës ashtu edhe shkallës së ujëshmërisë. Pellgu ujëmbledhës i Drinit ndodhet në pjesën Veriore e Lindore të vendit. Sipërfaqja e përgjithëshme e tij është $14,173 \text{ km}^2$, prej të cilave $5,973 \text{ km}^2$ shtrihet brenda territorit të Shqipërise, ndërsa pjesa tjetër ndodhet në Kosovë, F.Y.R.O.M. e Greqi. Por në basenin e Drinit bëjnë pjesë tèresia e Liqenit të Shkodrës, lumi Drin dhe lumi Buna që formojnë një sistem të vetëm hidrografik, që grumbullon ujrat e një pellgu me një sipërfaqe të përgjithëshme prej $19,582 \text{ km}^2$. $14,173 \text{ km}^2$ i përkasin lumi Drin dhe $5,187 \text{ km}^2$ lumi Buna. Drini formohet nga dy degë kryesore: Drini i Zi, me një sipërfaqe prej $5,885 \text{ km}^2$, i cili rrjedh nga F.Y.R.O.M. dhe Drini i Bardhë, që rrjedh nga Kosova.

Drini i Zi rrjedh nga Liqeni i Ohrit në Strugë dhe kalon nëpër F.Y.R.O.M. dhe Shqipërisë. Drini i Bardhë vjen nga Mali i Zhlebit, në veri të qytetit të Pejës në rrethin e Dukagjinit të Kosovës dhe shkon përmes Shqipërisë. Pjesa kosovare e lumit të Drinit të Bardhë përbëhet nga $4,360 \text{ km}^2$. Në këtë rajon ujërat e lumit përdoren përmes Shqiptarit të Trektanit. Pjesa shqiptare e lumit është 19 km i gjatë me zonë kullimi prej 604 km^2 . Në këtë rajon të lumenit nuk ka vendbanime dhe nga ana e majtë bashkohet dhe merr lumin Lumë. Së fundmi, Drini i Bardhë arrin në qytetin e Kukësit, ku edhe bashkohet me lumin e Drinit të Zi dhe së bashku formojnë lumin e Drinit. I matur qysh atje deri në fund të tij në detin Adriatik, Drini është i gjatë 160 km . Por, i matur nga burimi i Drinit të Bardhë, gjatësia e tij është 335 km , duke e bërë lumin më të gjatë që kalon nëpër Shqipëri.

Lumi Drin për periudhën 1951-1985 kishte një mesatare vjetore rrjedhjeje prej $680 \text{ m}^3/\text{s}$, prej të cilave $360 \text{ m}^3/\text{s}$ viniin nga vetë lumi i Drinit dhe $320 \text{ m}^3/\text{s}$ nga lumi Buna. Shkarkimi specifik rezultues ishte rreth 35 l/s.km^2 dhe koeficienti i rrjedhjes 0.74 . Këto vlera të larta janë kryesisht për shkak të sasisë shumë të lartë të ujërave të lumenit të Bunës, të cilat nuk mund të shfrytëzohet shumë - përvëç lundrimit. Duke pasur parasysh përdorimin e ujit në Shqipëri, lumi më i rëndësishëm është ai i Drinit, me karakteristikat e mëposhtme:

- Vëllimi vjetor i shkarkimit: 11.1 km^3 .
- Shkarkimi specifik: 24.8 l/s.km^2 .
- Raporti muaj më i keq (dhjetor) deri në muajin më të thatë (gusht): 5.7 .
- Rrjedhja më e madhe në 10 vjet: rreth 13 herë nga moduli i lumenit.
- Kapaciteti i mbledhjes në rezervuarin e fierzës: 2.700 milion m^3 (rreth 25% e rrjedhës vjetore).

Analizat kimike të mostrave të marra nga ujërat e lumenit të Drinit treguan një ujë me cilësi të mirë, me përbërje të qëndrueshme minerale përgjatë rrjedhës së tij. Jonet metalike janë të pranishme në sasi të vogla, përvëç në disa raste të prezencës së hekurit. Duket se, në lidhje me cilësinë e ujit të Drinit, asnjë kufizim nuk mund të ketë përmes përdorimet e tanishme (hidrocentralet, ujitje).

Bashkia e Pukës nuk përdor ujërat sipërfaqësore të lumbit Drin dhe rrjetat më të vogla të tij për ujitje ose furnizim me ujë. Përdorim i pakët i ujit sipërfaqësor bëhet vetëm në sektorin e energjisë.

4.4.2. Ujëra nëntokësore

Ujerat nëntokësore kanë një rëndësi të madhe për të qenë burimi i vetëm i furnizimit me ujë të pijshëm.

Sipas kushteve lokale, ujërat nëntokësore shfrytëzohen përmes puseve, kryesisht në rrafshinat dhe luginat, ose përmes burimeve, më shpesh në zonat kodrinore dhe ato malore. Prezenca dhe përdorimi i tyre janë mjaft të zakonshme në të gjithë vendin. Siç ndodh shpesh, dhe veçanërisht kur zonat e mëdha karstike ndikojnë në lëvizjen e ujërave nëntokësore, pelljet lumore nuk përkijnë me njësitë e ujërave nëntokësore.

Pjesa më e madhe e ujërave nëntokësore në pellgun e Drinit merren nga burimet, 65 prej të cilave kanë një shkarkesë ujore mbi 100 l/s, kryesisht në rrethin e Malësisë së Madhe, Tropojë, Kukës, Dibër dhe Bulqizë. Cilësia e këtyre burimeve në përgjithësi është e mirë, ato janë sasi mjaft të qëndrueshme të ujit me fortësi të ulët (në shumicën e rasteve 5 deri në 8 gradë gjermane).

Në Bashkinë Pukë resurset ujore nëntokësore janë të lidhur me akuiferë të disa llojeve.¹³

Në Akuifer me porozitet çarjes - karst, drenojnë edhe 5 burime, njëri prej të cilëve në fshatin Mushtë ka prurje relativisht të lartë, reth 150 l/s. 4 burime të tjera kanë prurje më të ulta që luhaten nga 0.4 l/s deri në 4 l/s.

Ujërat nëntokësore që mbushen nga ky akuifer janë rreth 163 l/s.

Në akuifer me porozitet çarjesh takohen mjaft burime të cilët kanë prurje mbi 0.1 l/s. Prurjet e tyre më të zakonshme luhaten nga 0.2 l/s deri në 1 l/s. Burimet me prurje më të madhe drenojnë kryesisht në pjesën veriperëndimore të rajonit, në zonën e fshatrave Qelzë, Tmug e Sapaç, Disa nga burimet me prurje më të larta që drenojnë në akuifer janë: Dy burimet që derdhen në afersi të majës së Krrabit, me prurjet respektivisht 25 l/s dhe rreth 9 l/s; burimi në fshatin Raç (përroi i Sapaçit) me prurje 8 l/s; burimi në fshatin Boidan i Epërm me prurje 5 l/s; burimi në fshatin Qelzë me prurje 5 l/s. Në akuiferin e Krrabit drenojnë edhe mjaft burime ujore që kanë prurje nga 0.5 – 3 l/s deri në 5 l/s. Karakteristikë e tyre është drenimi sipërfaqësor në front të gjerë, ose sipërfaqë e madhe në formën e burimeve të vegjël që mblidhen pastaj në një kolektor të përbashkët. Në pjesën verilindore dhe lindore e akuiferit burimet kanë pruje më të ulta. Prurjet e tyre në këtë zonë luhaten nga 0.1 l/s deri në 0.3 l/s.

Pasuritë ujore për nëtakuiferët me porozite çarjesh në bashki vlerësohen rreth 153 l/s.

4.4.3. Analiza e elementeve kimike

Kontrolllet mbi parametrat fiziko-kimikë të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore tregojnë se ato janë të mira për të përbushur nevojat e ujit të pijshëm dhe ujitjes. Megjithatë, ndikimi i mëvonshëm mbi to për shkak, së pari, të aktiviteteve minerare dhe së dyti, metodave të kultivimit,

¹³ Shërbimi Gjeologjik te Shqipërise, 2016 “Gjeologjia - Gjeoresurset - Gjeorreziqet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë”

shpërndarjes së pakontrolluar të mbetjeve urbane dhe industriale, kanë bërë të pamjaftueshmëm këtë burim të rëndësishëm, ndërsa banorët që e konsumojnë atë - të cënueshmëm ndaj sëmundjeve.

Nga Studimi i Shërbimit Gjeologjik Shqiptar për Bashkinë,¹⁴ i cili i referohet cilësisë së ujërave nëntokësore të kontrolluara në burime të ndryshme natyrore të përhapura gjithandej në bashki, kanë dalë konkluzionet e mëposhtme lidhur me parametrat fiziko-kimikë.

Ujërat nëntokësore të akuferëve me porozitet ndërkokrrizore me përhapje të kufizuar dhe ujëpërcjellëshmëri të ulët deri shumë të ulët kanë veti fzike e kimike të mira. Janë pa shije, pa ngjyrë, pa erë, transparente, me temperaturë më të lartë se ujrat e ultrabazikëve 12-14°C. Edhe mineralizimi i tyre është më i lartë se sa tek burimet e akuferëve me porozitet çarjesh. Ai shkon nga 0.25 - 0.3 gr/l. Kjo ndodh për shkak të shtimit të kohës së kontaktit ujë - shkëmb i ujërave dhe që lëvizin më ngadalë nëpër këto akuferë porozë, duke rritur mineralizimin e tyre.

Përbërja cilësore e ujërave të burimeve të akuferëve me porozitet çarjes - karst me përhapje të kufizuar dhe me ujëpërshkueshmëri tepër të ndryshueshme, vende-vende shumë të lartë është e mirë. Temperatura e tyre luhatet nga 6.2 deri në 13.5°C dhe mineralizimi i përgjithshëm rreth 240 mg/l, fortësia e përgjithshme rreth 6.7 pH, dhe vlerat e pH rreth 8. Ato i përkasin kryesisht tipit hidrokimik $\text{HCO}_3\text{-Ca}$.

Ujërat nëntokësore të akuferëve me porozitet/çarje me përhapje të kufzuar dhe ujëmbajtje të ulët deri në shumë të ulët janë pa shije, pa erë, pa ngjyrë dhe cilësisht të mirë për tu pirë; përbërja kimike kushtëzohet nga litologjia akufere. Ato shrytëzohen nga përdorues të veçantë familjar.

Në akuferët me porozitet çarjesh me ujpërshkueshmëri mesatare - të ulët dallohen cilësi të ndryshime të ujërave sipas originës së tyre. Për shembull, ujërat nëntokësore të Akuiferit të masivit të Krrabit kanë veti fziko-kimike shumë të mira. Mineralizimi i përgjithshëm i tyre është në 600 mg/l, ujërat e këtij tipi janë shumë të buta, dhe në varësi të shkëmbinjve ku qarkullojnë janë të tipit me bikarbonat magneziale ($\text{HCO}_3\text{-Mg}$) ose hidrokarbonat – kalçiumi ($\text{HCO}_3\text{-Ca}$) por edhe tipe të përziera $\text{HCO}_3\text{-Ca-Mg}$ e Mg-Na-Ca . Mbetja e thatë në këto burime luhatet nga 18-300 mg/l. Temperatura e ujit të burimeve në këtë akufer varion nga 3-18.2°C, zakonisht ato janë 9 – 12.5°C.

Përkatësisht, ujërat nëntokësore të Akuiferit të masivit të Pukës, kanë veti fziko-kimike të mira. Mineralizmi i përgjithshëm i ujërave në burime luhatet nga 84 mg/l deri në 264 mg/l, fortësia e përgjithshme nga 1.7 deri në 9.65° gj dhe temperatura nga 9 deri në 13° C. Tipet hidrokimike të ujërave nëntokësore të akuiferit janë kryesisht $\text{HCO}_3\text{-Mg}$; $\text{HCO}_3\text{-Mg-Na}$; $\text{HCO}_3\text{-Mg-Ca-Na}$.

Në akuferët jo akuferë, burimet kanë cilësi të mirë për përdorim për tu pirë dhe shfrytëzohen nga familja të veçanta. Ato kanë mineralizim të përgjithshëm rreth 220 mg/l, Fp rreth 7.7 pH dhe pH në vlerat rreth 7.8. Janë kryesisht të tipit $\text{HCO}_3\text{-Ca-SO}_4$.

4.4.4. Përdorimi i ujit

Uji i pastër është më i çmuari i të gjithë të mirat materiale. Gjithashtu qasja ndaj sasive të mjaftueshme të ujit të pastër përbën një tregues kyç të zhvillimit të një zone dhe një shoqërie. Mjaftueshmëria varet në shkallë të lartë nga prania e burimeve ujore, ujërave nëntokësore

(aquiferëve) dhe ujërat sipërfaqësore (liqene, lumenj, etj.), ndërsa cilësia/pastërtia e ujit varet nga shkalla e ndotjes së tokës dhe sipërfaqes së ujit. Uji është i nevojshëm në sektorët shtëpiak, bujqësor dhe industrial, si dhe në shërbime dhe turizëm.

Bashkia e Pukës shtrihet në dy basene. Pjesa më e madhe e tyre shtrihet në basenin Drin-Bunë (i cili përbën një basen veçanërisht të madh, që shtrihet kryesisht në shtetet fqinje) dhe në basenin e Matit, në një pjesë shumë të vogël. Lumi Drini është një nga më të mëdhenjtë në Ballkan dhe përbën Aksin e rrjetit hidrografik të basenit të Drin-Bunë.

Si rezultat në Bashkinë Pukë, vërehet një kapacitet ujor i rëndësishëm si nga prania e degëve të Drinit, ashtu dhe për shkak të burimeve të shumta, por edhe të Liqenit të Komanit.

Si lumenjtë (me disa digave që janë ndërtuar), ashtu edhe burimet janë mënyra kryesore për furnizim me ujë dhe ujite të Bashkisë së Pukës. Në këtë zonë, janë ndërtuar në të shkuarën kanale të rëndësishme ujitjeje (prej betoni), që llogariten se shtrihen në rreth 120 km. Nga këto më të rëndësishmet janë: një kanal i cili fillon nga liqeni i Pukës, me drejtim nga fshatrat në perëndim të liqenit dhe kanali në Nj.A. Gjegjan, i cili fillon nga mali Seftës dhe fushat e Gjegjanit.

Rrjeti i ujësjellësit mbulon vetëm një pjesë të Bashkisë, që i shërben vetëm zonave urbane. Në qytetin e Pukës rrjetit të vjetër i është shtuar dhe një i ri. Gjithashtu ka një rrjet ujësjellësi në Njësinë Administrative Gjegjan, Kcirë dhe Qelëz. Nj.A Kcirë furnizohet vetëm me autobot, ndërsa në fshatrat e tjera furnizimi me ujë i banorëve bëhet privatish nga burimet, ndonjëherë edhe me tubacione plastike të improvizuara që lidhin burimin me shtëpitë e tyre. Sipas të dhënave në Tabelat 4.4.4.2, 4.4.4.3 dhe 4.4.4.4, rrjeti që mbulon zonat urbane është 20.3 km, ndërsa rrjeti në hapësirën (Puka) është 77.3 km. Ky rrjet nuk është zgjeruar, të paktën gjatë dhjetëvjeçarit të fundit.

Në rrjetin ekzistues të Bashkisë, rrjedhja e ujit nuk është e vazhdueshme. Për shembull në vitin 2015, ndërsa në hapësirën urbane të Bashkisë Pukë, rrjedhja e ujit është mjaft e kënaqshme (rrjedhje e vazhdueshme për 21 orë/ditë), ndryshe nga zonat rurale ku rrjedha ishte e vazhdueshme vetëm për rreth 14 orë në ditë.

Në përgjithësi, mungojnë të dhënat e detajuara mbi kërkesën dhe konsumin e ujit për të gjitha kategoritë e ndryshme të përdoruesve, si në aspektin e rrjeteve të organizuara ashtu edhe të shpimeve private. Sipas të dhënave të disponueshme të nxjerra nga Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës kanalizimeve (www.dpuk.gov.al) në vitin 2015, nga 5,724 banorë të zonave urbane (Bashkia Pukë), vetëm 2747 ishin të lidhur me rrjetin e furnizimit me ujë (1,105 lidhje), ndërkohë që përkatësisht në zonat rurale (Puka f), nga rreth 12,000 banorë, vetëm 2.350 ishin të lidhur me rrjetin (523 lidhje). Përkatësisht, konsumi i përgjithshëm ditor në zonat urbane është 142 litra/frymë/ditë, nga të cilat 111 konsumohen për përdorim shtëpiak, ndërkohë që konsumi ditor i përgjithshëm në zonat e tjera rurale është 146 litra/frymë/ditë, nga të cilat 138 konsumohen për përdorim shtëpiak.

Për sa i përket daljeve nga sistemi i ujësjellësit (të cilat vlerësohet të jenë të njëjta si hyrjet), nuk ka ndonjë parashikim për përpunimin e tyre dhe zakonisht derdhen në mënyrë të pakontrolluar, si pjesë e rrjetit të kanalizimit në lumenj, liqene etj. Në zonë aktualisht nuk ka ndonjë stacion për matjen e treguesve të cilësisë së ujit. Megjithatë, sipas Planit të Menaxhimit për Basenin Ujor të Lumit Drin-Bunë, Draft raporti përfundimtar - Qershori (2017), propozohet të ndërtohet një stacion vrojtimi në Liqenin e Pukës.

Në tabelën 4.4.4.1 paraqitet shkurtimisht marrëdhënia ndërmjet aksit ndaj ujit dhe nivelit të shqetësimit për shëndetin.

Niveli sherbimit	Menyra e qasjes	Nevojat e plotësuara	Niveli i shqetësimit shëndetësor
Nuk ka qasje (sasia e grumbulluar shpesh nën 5 l / c / d)	Më shumë se 1000m ose 30 minuta totali i kohes se grumbullimit	Konsumi- nuk mund të sigurohet-Higjena- jo e mundshme (në qoftë se nuk praktikohet)	Shumë i lartë
Qasje bazë (Sasia mesatare ka gjasa të tejkalojë 20 l / c / d)	Midis 100 dhe 1000m ose 5 deri 30 minuta totali i kohes së grumbullimit	Konsumi- duhet të sigurohet – higjena- larja e duarve dhe higjena bazë e ushqimit e mundhsme-Larja e rrobave/ banja personale e vështirë per tu siguruar nëqoftëse nuk kryhet në burim.	i lartë
Qasje e ndërmjetme (Sasia mesatare rrëth 50 l / c / d)	Ujë i furnizuar nëpërrimjet një cezme në parcelë (ose brenda 100m ose 5 minuta totali i kohës së grumbullimit)	Konsumi-i siguruar,Higjena – e gjithë higjena personale dhe e ushqimit e siguruar. Larja e rrobave/ banja personale duhet gjithashtu të sigurohet,	i ulët
Qasje optimale (Sasia mesatare 100 l / c / d dhe më lart)	Ujë i furnizuar nëpërmjet shumë cezmave pa ndërprerje	Konsumi-të gjithë nevojat të plotësuara-Higjena- të gjitha nevojat duhet të plotësohen	Shumë i ulët

Tabela 4.4.4.1: Përbledhja e kërkesës për nivelin e shërbimit të ujit për te promovuar shëndetin.¹⁵

Banimi i kufizuar i Bashkisë Pukë (me tendenca të uljes së mëtejshme të popullsisë), aktiviteti bujqësor i kufizuar, aktivitet industrial pothuajse inekzistent, funksionojnë në mënyrë favorizuese, të paktën për sa i përket çështjes së mjaftueshmërisë së burimeve ujore. Megjithatë, ndërkohë që potenciali ujor mund të përbushur nevojat furnizimit me ujë dhe ujítjes së Bashkisë (hyrjet), mangësitë dhe pamjaftueshmëritë serioze të rrjetit të kanalizimit, por edhe pamundësitë e përpunimit të ujërave të zeza urbane (daljeve), vënë në rrezik aspektet metabolike të zonës së studimit.

¹⁵ BURIMI: Howard G. & Bartram J., "sasia e ujit për perdorim familjar, Sherbimi,Niveli dhe Shëndeti", WHO/SDE/WSH/03.02, ©Organizata Botërore e Shëndetësisë 2003 http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/67884/1/WHO_SDE_WSH_03.02.pdf

Treguesit 2006-2014

Bashkia Pukë UK											
Treguesit	Indicators	Njesia e majaes	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.1 Mbulimi me Ujetjetës	1.1 Water Coverage	%	39.81	46.98	49.48	49.62	49.62	52.89	53.10	54.30	
1.2 Mbulimi me Ujetjetës - Urbane	1.2 Water Coverage-Urban	%	39.81	46.98	49.48	49.62	49.62	52.89	53.10	54.30	
1.3 Mbulimi me Ujetjetës – Rurale	1.3 Water Coverage-Rural	%									
2.1 Mbulimi me Kanalizime	2.1 Sewerage Coverage	%	-1.00	-1.00	-1.00	-1.00	-1.00	-1.00	-1.00	-1.00	-1.00
3.1 Prodhami i Uji (l/s.d.)	3.1 Water Production (l/cd)	l/c/d	869.94	691.23	646.93	452.94	242.94	254.24	461.59	336.65	350.63
3.2 Prodhami i Uji (m3 l/dhje muaj)	3.2 Water Production (m3 conn. m)	m3/conn/m	66.07	52.68	52.84	36.97	19.81	20.48	37.06	26.86	27.89
5.1 Shitet e Uji (l/s.d.)	5.1 Water Sale (l/cd)	l/c/d	187.24	207.07	193.27	182.17	164.97	151.31	144.88	140.57	142.02
5.2 Shitet e Uji (m3 l/dhje muaj)	5.2 Water Sale (m3 conn. month)	m3/conn/m	14.22	15.78	15.79	14.87	13.45	12.19	11.63	11.21	11.30
5.3 Shitet e Uji - Familiare (l/s.d.)	5.3 Household Water Sale (l.c.d.)	l/c/d	142.74	151.31	136.29	131.02	125.03	123.18	116.46	111.78	111.01
7.1 Përgjendja e ldhiveve me ujetetës	7.1 Proportion of metered connections	%	13.75	17.81	21.36	24.24	25.86	37.68	49.35	49.17	45.43
21.1 Vazhdimesia e Sherbimit (ore/dite)	21.1 Continuity of Service Hours day	Ore/ditë	8.76	8.21	8.88	8.25	8.54	8.75	8.92	15.58	21.00

Treguesit 2006-2014

Puka (f)											
Treguesit	Indicators	Njesia e majaes	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.1 Mbulimi me Ujetjetës	1.1 Water Coverage	%	0.00	0.00	19.58	19.58	19.58	19.58	19.58	19.58	19.58
1.2 Mbulimi me Ujetjetës - Urbane	1.2 Water Coverage-Urban	%	0.00	0.00	19.58	19.58	19.58	19.58	19.58	19.58	19.58
1.3 Mbulimi me Ujetjetës – Rurale	1.3 Water Coverage-Rural	%	0.00	0.00	2.08	2.08	2.08	2.08	2.08	2.08	2.08
2.1 Mbulimi me Kanalizime	2.1 Sewerage Coverage	%									
3.1 Prodhami i Uji (l/s.d.)	3.1 Water Production (l/cd)	l/c/d	0.00	0.00	2105.85	484.35	484.35	484.35	484.35	484.35	484.35
3.2 Prodhami i Uji (m3 l/dhje muaj)	3.2 Water Production (m3 conn. m)	m3/conn/m	0.00	0.00	203.49	66.79	66.79	66.79	66.79	66.89	66.89
5.1 Shitet e Uji (l/s.d.)	5.1 Water Sale (l/cd)	l/c/d	0.00	0.00	241.43	147.76	146.55	146.61	146.96	146.86	
5.2 Shitet e Uji (m3 l/dhje muaj)	5.2 Water Sale (m3 conn. month)	m3/conn/m	0.00	0.00	23.33	20.38	20.21	20.21	20.30	20.28	
5.3 Shitet e Uji - Familiare (l/s.d.)	5.3 Household Water Sale (l.c.d.)	l/c/d	0.00	0.00	231.42	139.54	138.38	138.38	138.38	138.38	
7.1 Përgjendja e ldhiveve me ujetetës	7.1 Proportion of metered connections	%	0.00	0.00	1.16	1.72	1.72	1.72	1.72	1.58	1.58
21.1 Vazhdimesia e Sherbimit (ore/dite)	21.1 Continuity of Service Hours day	Ore/ditë	0.00	0.00	16.08	15.05	14.91	15.23	15.34	14.92	14.92

Tabela 4.4.2: Treguesit e njit të ujetjetës (periudha kohore 2006-2014) (burimi: <http://www.dpuk.gov.al/rub.php?idr=345&lang=1>, http://www.dpuk.gov.al/ndermarrie_info.php?idr=65)

Të dhënat e agreguara për periudhën 2008-2015

Data	Të dhënat	Bashkia Pukë (UK)				
		2008	2009	2010	2011	2012
population living within the jurisdictional area- urban area	Popullsia që jeton në zonën e juridikSIONIT- ne qytet	5818.8	5800.0	5800.0	5800.0	5800.0
population living within the jurisdictional area- rural area	Popullsia që jeton në zonën e juridikSIONIT- ne fshat	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
total population living within the jurisdictional area- total	Popullsia që jeton në zonën e juridikSIONIT- total	5818.8	5800.0	5800.0	5800.0	5800.0
estimated population served by the utility with water supply services- in urban area	Popullsia që fakultishë furnizohet me ujë nga shqoqëzë/ni admin - ne qytet	2865.3	2871.3	2878.0	2878.0	2898.00
estimated population served by the utility with water supply services- in rural area	Popullsia që fakultishë furnizohet me ujë nga shqoqëzë/ni admin - ne fshat	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
total estimated population served by the utility with water supply services- total	Popullsia totale që fakultishë furnizohet me ujë nga shqoqëzë/ni admin - total	2865.3	2871.3	2878.0	2878.0	2898.00
population served by household connections	Popullsia që shërbehet me lidhje në banese	2865.3	2871.3	2878.0	2878.0	2898.00
population served by standpipe systems	Popullsia që shërbehet me çëzma publike	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
volume of water produced from gravity-based systems (000 m3)	Vellimi i ujit të prodhuar me sistemet me tridhje të lirë (000 m3)	639.0	476.0	258.0	270.0	360.00
volume of water produced from pumped-based systems (000 m3)	Vellimi i ujit të prodhuar me sistemet me përtijë mekanike (000 m3)	45.0	0.0	0.0	0.0	0.0
volume of water produced from all systems (000 m3)	Vellimi total i ujit të prodhuar nga dy llojet e sistemeve (000 m3)	684.0	476.0	258.0	270.0	360.00
volume of water bought from another enterprise (000 m3)	Vellimi i ujit të blejtë nga shqoeri apo njesi administrative të tiera (000 m3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
volume of water sold (wholesale) to another enterprise (000 m3)	Vellimi i ujit të shitur me shumicë (000 m3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
net volume of system input (000 m3)	Vellimi neto i ujit në sistemin e shpërndarjes së zonës së shërbimit (000 m3)	684.0	476.0	258.0	270.0	360.00
total length of water pipework (km)	Elatësia totale e tridhjeve të ujit (km)	23.7	20.3	20.3	20.3	20.3
total water connections - total	nr. total i lidhjeve të ujit (me. dhë na matës) - total	1078.7	1073.1	1085.6	1098.8	1117.00
total water connections - urban area	nr. total i lidhjeve të ujt - qytet	1078.7	1073.1	1085.6	1098.8	1117.00
total water connections - rural area	nr. total i lidhjeve të ujt - fshat	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
continuity of service - average no. of hours	Vazhdimësia e shërbimit - nr. mesatar i orëve të furnizimit	8.9	8.3	8.5	8.8	15.58
chlorine residual no. of samples	nr. testimive për klorin mbetës	281.0	338.0	727.0	1412.0	1.080.00
chlorine residual no. of negative samples	nr. kampionave negative për klorin mbetës	281.0	336.0	714.0	1360.0	1.080.00
quantity of chlorine consumed each month (kg)	Sasia e klorit që konsumohet në secilin muaj (kg)	53.6	79.7	88.8	109.2	60.00
c. coli no. of samples	nr. testimive për koliform	281.0	336.0	674.0	1200.0	1.080.00
e. coli no. of negative samples	nr. kampionave negative për koliform	281.0	336.0	564.0	1100.0	1.080.00

Tabela 4.4.3: Treguesit e ujit të njësjellësitet (periudha kohore 2008-2015) (burimi: http://www.dpuk.gov.al/ndermarrje_info.php?idn=1)

Të dhënat e agreguar për periudhën 2008-2015

Data	Të dhënat						Puna (Q)		
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
population living within the jurisdictional areas- urban area	popullsia që jeton në zonen e juridiksonit- ne qytet	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.00	0	0
population living within the jurisdictional areas- rural area	popullsia që jeton në zonen e juridiksonit- ne fshat	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000	12,000
total population living within the jurisdictional area- total	popullsia që jeton në zonen e juridiksonit- total	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000.0	12,000	12,000
estimated population served by the utility with water supply services- in urban area	popullsia që faktikisht furnizohet me ujë nga shoqera/nj adminn - nj qytet	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.00	0	0
estimated population served by the utility with water supply services- in rural area	popullsia që faktikisht furnizohet me ujë nga shoqera/nj adminn - ne fshat	2,432.3	2,350.0	2,350.0	2,350.0	2,350.0	2,350.00	2,350	2,350
total estimated population served by the utility with water supply services- total	popullsia totale që faktikisht furnizohet me ujë nga shoqera/nj adminn - total	2,432.3	2,350.0	2,350.0	2,350.0	2,350.0	2,350.00	2,350	2,350
population served by household connections	popullsia që shërbehet me lindje në banesë	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.00	2,000	2,000
population served by standpipe systems	popullsia që shërbehet me çezma publike	432.3	350.0	350.0	350.0	350.0	350.00	350	350
volume of water produced from gravity-based systems (000 m3)	vëllimi i uji të prodhuar nga sistemet me trije dhje të lire (000 m3)	1 746.0	384.0	384.0	384.0	384.0	384.0	384.0	384.0
volume of water produced from pumped-based systems (000 m3)	vëllimi i uji të prodhuar nga sistemet me ngjite mekanike (000 m3)	144.0	36.0	36.0	36.0	36.0	36.0	36.0	36.0
volume of water produced from all systems (000 m3)	vëllimi total i uji të prodhuar nga dy llojet e sistemave (000 m3)	1 890.0	420.0	420.0	420.0	420.0	420.0	420.0	420.0
volume of water bought from another enterprise (000 m3)	vëllimi i uji të blerë nga shoqëri apo njësi administrative të tiera (000 m3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.00	0	0.0
volume of water sold (wholesale) to another enterprise (000 m3)	vëllimi neto i uji ne sistemin e shpenzuarjes se zones se shërbimit (000 m3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.00	0	0.0
total length of water pipework (km)	gjatësia totale e rrjetit të uji (km)	78.0	78.0	78.0	77.8	78.0	78.0	77.8	77.3
total water connections - total	nr total i lindjeve të uji (me dje pa mates) - total	774.0	524.0	524.0	524.0	524.0	523.25	523	523
total water connections - urban area	nr total i lindjeve të uji - qytet	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.00	0	0
total water connections - rural area	nr total i lindjeve të uji- fshat	774.0	524.0	524.0	524.0	523.25	523	523	523
continuity of service - average no of hours	vazhdimësia e shërbimit - nr mesatar i orëve të furnizimit	16.1	15.0	14.9	15.2	14.93	14.9	14.9	14.9
chlorine residual no of samples	nr testimete për klorin mbetës	207.0	245.0	249.0	247.0	202.00	275.0	258	258
chlorine residual no of negative samples	nr kampionave negative për klorin mbetës	207.0	245.0	249.0	247.0	202.00	275.0	258	258
quantity of chlorine consumed each month (kg)	sasia e klorit që konsumohet në secilin muaj (kg)	200.0	185.9	178.3	185.9	87.50	127.5	106.3	106.3
e. coli no of samples	nr testimete për koliform	207.0	245.0	249.0	247.0	202.00	272.0	258	258
c. coli no of negative samples	nr kampionave negative për koliform	207.0	245.0	249.0	247.0	202.00	272.0	258	258

Tabela 4.4. Treguesit e ujit të ujësjellësit (periudha kohore 2008-2015) (burimi: <http://www.dpuk.gov.al/rub.php?dr=345&lang=1>, http://www.dpuk.gov.al/ndermarrje_info.php?idn=1, http://www.dpuk.gov.al/ndermarrje_info.php?idn=65

4.5. Biodeversiteti

Që nga viti 2000, Shqipëria ka bërë përparim në mbrojtjen e biodiversitetit, të të gjitha ekosistemeve dhe specieve biologjike të gjetura në zonë, përmes zhvillimit dhe zbatimit të një kuadri institucional dhe legjislativ. Konkretisht, Shqipëria, për të përmbushur detyrimet sipas nenit 6 të Konventës Ndërkontinentale për Diversitetin Biologjik dhe për të arritur objektivat (e njoftuar si objektivat e Aichit) e Planit Strategjik për Biodiversitetin deri në vitin 2020 të miratuar në Konferencën e fundit të Palëve të Konventës për Diversitetin Biologjik (COP 10, Nagoya Japoni, 2010), hartoia një Plan Veprimi Strategjik me këto objektiva kyç:¹⁶

- Përfundimi i kuadrit ligjor kombëtar mbi natyrën dhe biodiversitetin.
- Shtrirja e zonave të mbrojtura në Shqipëri, me rritjen e sipërsfares së tyre në 17% të sipërsfares së zonave kontinentale të ndjeshme dhe 6% të zonave bregdetare dhe detare.
- Hartimi dhe zbatimi i planeve të menaxhimit të Zonave te Mbrotura.
- Mbrotja dhe ruajtja e habitateve.
- Inventarizimi dhe monitorimi i vegetacionit barishtor.
- Promovimi dhe ringjallja e rigjenerimit natyror të tokave pyjore autoktone.
- Vlerësimi i burimeve gjenetike për të identifikuar llojet kryesore të pyjeve dhe për të ruajtur diversitetin.
- Vlerësimi i vegetacionit të kërcënuar që gjendet në habitate shkëmbore.
- Ruajtja e habitateve detare, lumore dhe liqenore dhe specieve të peshkut të vendit.
- Monitorimi i zonave të mbrojtura të rëndësishme.
- Inventarizimi dhe monitorimi i llojeve të rezikuara të faunës.
- Krijimi i një baze të dhëash elektronike për regjistrimin e faunës.
- Monitorimi i të gjitha llojeve të peshqve dhe regjistrimi i specieve më të rëndësishme të gjetura në zonat detare, lumore dhe liqenore në studim.
- Monitorimi i zonave natyrore të prekura nga hidrocentralet.
- Plani i Veprimit për Speciet e faunës së egër.
- Planet e veprimit për ruajtjen dhe mbrotjen e peshkut.
- Kryerja e studimeve dhe anketimeve për të identifikuar speciet për të cilat të dhënat janë jo të plota.
- Kryerja e studimeve dhe hulumtimeve për të kuptuar strukturën e organizmave të lumenjve dhe liqeneve.
- Edukimi i qytetarëve dhe publikimi e rëndësisë së çështjes.
- Hulumtime për të rritur ndërgjegjësimin publik për biodiversitetin.
- Përgatitja e aktorëve të përfshirë në projekte dhe programe.
- Zbatimi i ligjeve.

Bashkia Pukë, e cila ka një sipërsaqe mjaft të gjerë pyjore, me florë dhe faunë të pasur. Bimësia pyjore në malet e Bashkisë është e pasur dhe e larmishme me rreth 160 specie me pemë; ku më të përhapurat janë shkurret Mesdhetare, dushk, ah, pisha e zeza, bredhi i bardhë, shkoza, etj.

Përsa i përket florës, janë bërë përpjekje për të listuar bimët mjekësore të Bashkisë që nga viti 1980, atëherë u regjistruan në nivel vendi 19 lloje. Më vonë, në vitin 1988, u bë regjistrimi i bimeve mjekësore nga një grup pune i specialitetave të ndryshme. Nga ky studim janë identifikuar 210 lloje bimësh në të gjithë vendin, nga të cilat 17 lloje janë identifikuar në nivel rajonal dhe janë si në vijim: bliri, arra, boronica, gështenja, akacija, dëllinja e kuqe, shqema, lajthia, shtogu, murrizi, lisra, melisa, rigoni, hithra, lulebalsami (lulegjaku), mullaga dhe trumeza.

*Figura 4.5.1: Arra/ *Juglan regia* (burimi: Gjendja e bimëve mjekësore – tanifere dhe frutave të pyllit në territorin e Bashkisë Pukë*

*Figura 4.5.2: Dëllinja e kuqe/ *Juniperus oxycedrus* (burimi: Gjendja e bimëve mjekësore – tanifere dhe frutave të pyllit në territorin e Bashkisë Pukë*

*Figura 4.5.3: Lulegjaku/ *Hypericum perforatum* (burimi: Gjendja e bimëve mjekësore – tanifere dhe frutave të pyllit në territorin e bashkisë Pukë*

*Figura 4.5.4: Bari i bletës/ *Melisa officinalis* (burimi: Gjendja e bimëve mjekësore – tanifere dhe frutave të pyllit në territorin e bashkisë Pukë*

Sa i përket hulumtimit gjeo-botanik të bimëve që mbulojnë Bashkinë (përgatitur në vitin 2002), janë regjistruar 187 lloje bimësh medicinale dhe aromatike. Sasia dhe natyra e tyre është një proces

dinamik që pëson ndryshime gjatë viteve nga shkaqe të ndryshme, si djegia, prerja e vegjetacionit, tharja e sipërfaqes së tokës, erozioni i tokës, kullotja etj. Pra, është i nevojshëm që inventari i territorit të bëhet çdo tetë deri në dhjetë vjet. Në zonën e studimit, vlen të përmendet eko-sistemi i tokës bujqësore (Ekosistemi i tokave të kultivuara bujqësore), i cili është veçanërisht i pasur. Takohen përafërsisht 60 bimë medicinale dhe fruta pyjore. Ky ekosistem është i vendosur kryesisht pranë rrjedhave. Gjenden zakonisht manaferra (*Rubus fruticosa*), thana (*Cornus mas*), geshtenza (*Castanea sativa*), arra (*Juglans regia*), karraota e eger (*D. carraota*), shelgjet (*Salix spp*), cikoria (*C. intybus*), shtogu (*Sabucus nigra*), bari i bletes (*Melissa officinalis*), menta (*Metha spp*).

*Figura 4.5.5: Rrëqebulli i Ballkanit (*Lynx lynx balcanicus*) (burimi: Çelsi Turistik Pukë)*

*Figura 4.5.6: Kaprolli (*Capreolus capreolus*) (burimi: Çelsi Turistik Pukë)*

*Figura 4.5.7: Ariu i Murrmë (*Ursus arctos*) (burimi: Çelsi Turistik Pukë)*

*Figura 4.5.8: Macja e egor (*Felis silvestris*) (burimi: Çelsi Turistik Pukë)*

Ekosistemet kontinentale në zonën e studimit klasifikohen në kategoritë e mëposhtme:

- Zona bimore e ahut.
- Ndodhet në një lartësi prej 900-1700 m dhe speciet e saj janë pisha e zezë, ahu dhe bredhi.

- **Zona bimore e dusheve.**
Ndodhet midis zonës së makjes dhe zonës bimore me çaj, në një lartësi prej 230 deri 900 m mbi nivelin e detit. Është e ndarë në zona të veçanta dhe përfshin zonën e dushqeve (*Q.sessiliflora*, *Quercus sp*), qarrit të bardhë (*Q.cerris L*), frashërit (*F.ornus*), ulzës (*A.tarticum*), dëllinjës së kuqe (*J.Oxycedrus*), boshtës (*Forsycia europea L*), shqemës dhe cermedellit (*Rus coriaria L* e *R continuus*), etj.
- **Zona bimore e makjes.**
Ka një sipërsaqe të kufizuar dhe përfshin ekosistemin e lisit (Tokat e ekosistemit të maresë - *Arbutum unedum*) dhe ekosistemet e tokës (Tokat e ekosistemit të shqopës - *Erica arborea*). Takohen lloje si e kuqe, frashëri, trumëza, lisra, dhe fishkarta, në tokat kënetore takohen gjithashtu: shega (*Punica granatum*), lisra, trumëza, gjëmbori, rushkulli (*Ruscus aculeatus*), (*F.vulgaris*), rrushqyqja (*Idum acer*), (*Inila viscaria*), mënishtja, (*Citrus villosus*), fishkarta, fiku (*F.carica*), etj.
- **Tokat e punuara.**
Pyjet e Bashkisë së Pukës kanë një faunë të pasur. Kështu takohen disa lloje kafshesh të egra si: ujku, dhelpa gri dhe e kuqe, lepuri, borxh, derri i egër, mace e egër, ariu i murrmë, dreri, lepuri, iriqi dhe shumë zogj si shqiponja, frëngji, pëllumbat e egër. Në malin e Munellës gjendet më shpesh rrëqebulli (*Lynx*), por gjithashtu takohen edhe gjitarë të tjerë, amfibë dhe zvarranikë. Gjithashtu vlen të përmendet se shpatet e Malit të Munellës janë një nga zonat e pakta ku riprodhohet urithi.

4.5.1. Zonat e mbrojtura natyrore

Në bazë të VKM nr.676, datë 20.12.2002, një sërë elementësh të mjedisit natyror u deklaruau të mbrojtura në të gjithë Shqipërinë. Brenda kufijve të Bashkisë Pukë përfshihen:

Nr	Emertimi i Zonës së Mbrojtur	Kat	Monitorimi i situatës aktuale	Bashkia
1	Fosilet e Kçirës	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
2	Peneplena e Gonsiqes	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
3	Guri i Shejtë	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
4	Bungat e varrezave në Korthpulë	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
5	Mrizi i Nderlugjeve	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
6	Mani i Zi	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
7	Hurdha e Tisit	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
8	Sofra e Lekës	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
9	Akacjet e Migjenit	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
10	Krasti i Munellës	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë
11	Shpella e Kaurit	III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Pukë

Tabela 4.5.1.1: Monumente natyrore brenda Bashkisë Pukë (burimi VKM 676/20-12-2002, ADZM Shkodër).

Më poshtë, trajtojmë një përshkrim më të detajuar të këtyre zonave të mbrojtura, bazuar në të dhënrat e mbledhura nga AKZM¹⁷:

Shpella e Kaurit

Eshtë një shpellë që i përket zonës Qelëz, të Bashkisë Pukë. Shpella ndodhet pranë fshatit Lëvrušk, në malin Kollata. Besohet të jetë një kasolle për heremitet. Ka të ngjarë të jetë përdorur nga ushtria si një pikë vëzhgimi.

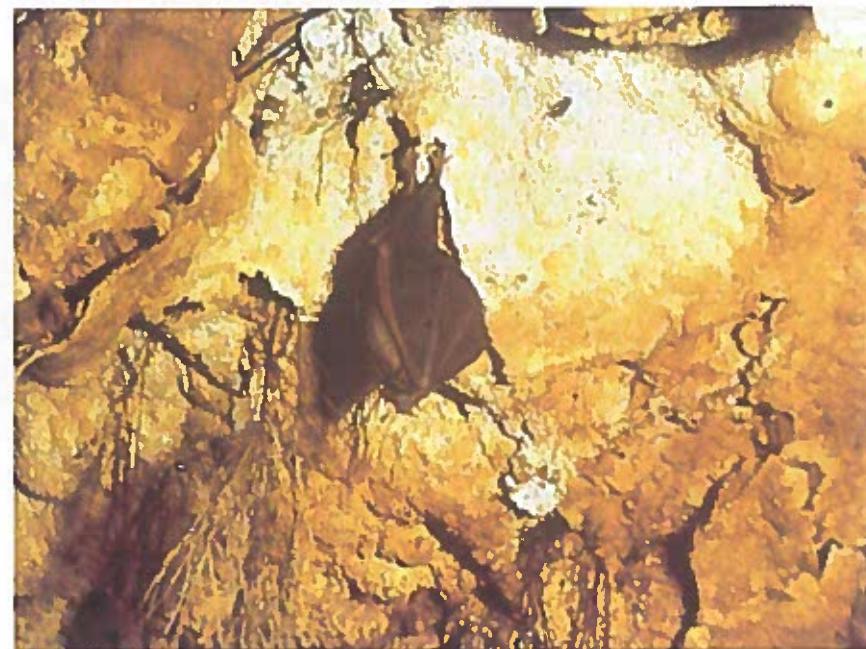

Figura 4.5.1.1: Shpella e Kaurit (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Shkoder/Sh_Mon/SH75.htm).

Fosilet e Kçirës

Është një zonë me përqëndrim fosilesh. Ajo është e vendosur në fshatin Kçiraj, 600 metra mbi nivelin e detit. Dallohen disa lloje të njobura të fosileve të tilla si: Sagaceras albanicum, Pronorites osmanicus, Procarnites skanderbegi dhe të tjera. Ka një interes të veçantë në fushat e gjeologjisë dhe gjeografisë. Ky përqëndrim i fosileve mbulon një sipërfaqe prej 4500 m^2 . Për të vizituar këtë monument, duhet të ndjekësh rrugën automobilistike Shkodër-Pukë dhe të vazhdosh në kryqëzimin e vendbanimit Kçiraj.

Peneplena e Gomsiqes

Bëhet fjalë një pllajë pranë Gomsiqes, 800 metra mbi nivelin e detit. Pllaja u krijua mijëra vjet më parë për shkak të erozionit dhe lëvizjes së pllakave tektonike. Është një monument i rëndësishëm natyror, pasi ka një vlerë të larë shkencore, ekologjike dhe kulturore. Qasja bëhet nëpërmjet rrugës automobilistike Shkodër – Pukë.

Guri i Shenjtë

Ndodhet pranë fshatit Zezaj, në lindje të Pukës, në 538 metra mbi nivelin e detit. Është një shkëmb granit në formë të një poligoni. Ka pasur disa mite dhe histori rrith këtij monumenti natyror, duke i

¹⁷ Burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Mon_Hyrje/List_Mon.htm

dhënë atij një rëndësi të veçantë. Disa thonë se është e lidhur sipas mitit, me Skënderbeun, sepse thuhet se mbi shkëmb ndodhet një gjurmë e thundrës së kalit të tij. Ka interes shkencor dhe kulturor. Mund ta vizitosh atë nëpërmjet rrugës Pukë – Zezaj. Pranë shkëmbit ndodhet Kalaja mesjetare e Lekë Dukagjinit e ndërtuar në shekullin e 15-të.

Figura 4.5.1.2: Peneplena e Gomsiqes (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Shkoder/Sh_Mon/SI77.htm).

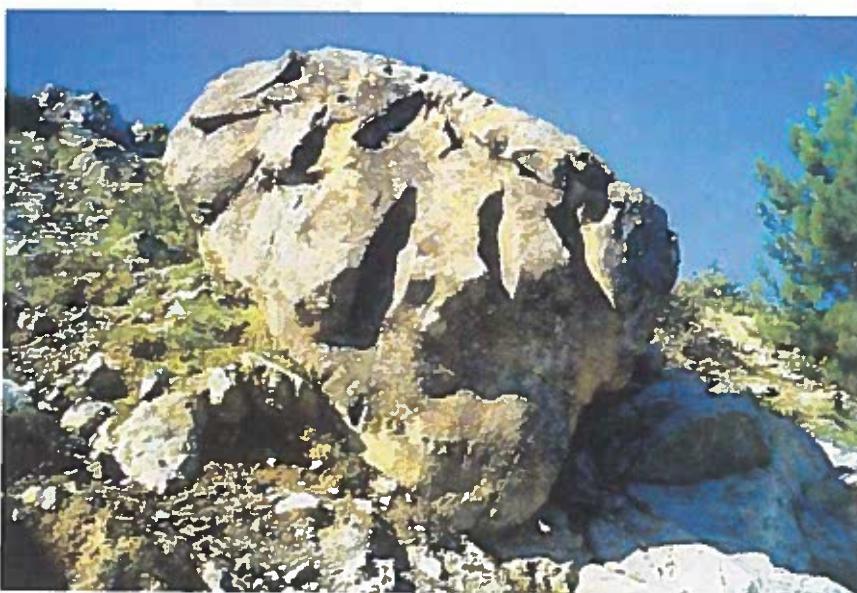

Figura 4.5.1.3: Guri i Shenjtë (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Shkoder/Sh_Mon/SI78.htm).

Sofra e Lekës

Gjendet në lartësinë 350 m mbi nivelin e detit, pranë fshatit Kabash, komuna Rrape e rrethit të Pukës. Përfaqëson një gur të veçuar ne formë disi të rrumbullakët, pra të sofrës. Sipërsaqja e tij është mbi 7 m². Emri i tij vjen nga gjëndja pranë “Kalasë së Lekës”. Mendohet se aty Lek Dukagjini zhvillonte kuvendet e tij. Ka vlera historike. Vizitohet duke ndjekur rrugën rurale prej 7 km nga qyteti i Pukës për në fshatin Kabash.

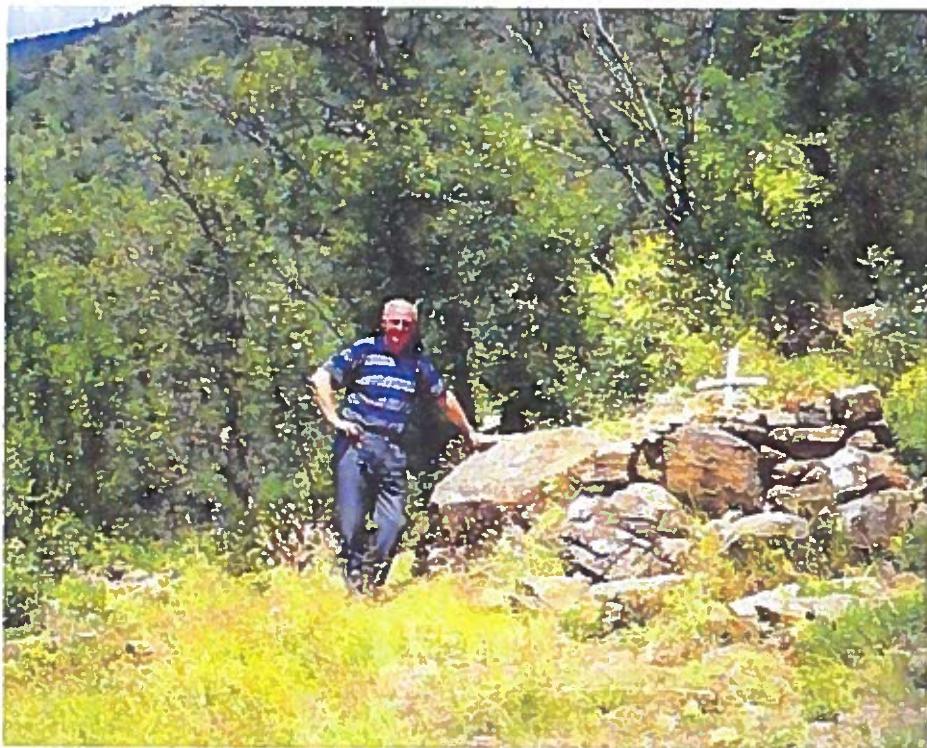

Figura 4.5.1.4. Sofra e Lekës, (burimi: http://akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Shkoder/Sh_Mon_SI187.htm).

Bungat e varrezave në Korthpulë

Kjo zonë e mbrojtur ka të bëjë me dy pemë që gjenden në Varrezat e fshatit Korthpulë, 500 metra mbi nivelin e detit. Këto pemë lisi janë mbi 15 m të larta dhe mbi 300 vjet të vjetra. Me degët e tyre mbulojnë të gjithë varrezat. Ka vlerë shkencore, estetike dhe gjithashtu turistike. Qasja është e mundur përmes rrugës që lidh Pukën dhe vendbanimet Gomsiqe – Korthpula.

Mrizi i Ndërlugjeve

Këto janë 4 pemë (pemë lisi) të vendosura pranë njëra-tjetrës, me një lartësi prej 10-15 metrash. Ato ndodhen në një lartësi prej 800 metra mbi nivelin e detit, pranë fshatit Meçe, në zonën Rrapë. Moshë e tyre është rreth 200 vjeçare. Ka interes shkencor, estetik dhe turistik. Monumenti mund të vizitohet nga rruga që lidh fshatin Meçe me qytetin e Pukës.

Mani i Zi

Ndodhet në periferinë jugperëndimore të qytetit të Pukës, në një lartësi prej 800 metrash mbi nivelin e detit. Ai është një man i zi i veçantë, 9 metra i lartë dhe rreth 400 vjeçar. Ruhet në gjendje të mirë. Ka një vlerë të veçantë shkencore, historike, fetare dhe turistike. I ndodhur në periferi të qytetit të Pukës, është lehtë i arritshëm në pak minuta.

Hurdha e Tisit

Ndodhet në luginën Gomsiqe pranë fshatit Pezhë në qarkun e Pukës. Ka një lartësi prej 650 metrash mbi nivelin e detit. Është një pemë halore, në një zonë shkëmbore që është në gjendje shumë të mirë. Moshë e saj është rreth 250 vjeçare. Është me interes shkencor dhe turistik. Nuk është

lehtësisht e arritshme, pasi kushdo që dëshiron ta vizitojë duhet të ndjekë një rrugë të paasfaltuar që të çon atje.

Figura 4.5.1.5: Mriyi i Ndërlugjeve (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Shkoder/Sh_Mon/SH84.htm).

Figura 4.5.1.6: Mani i Zi (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Shkoder/Sh_Mon/SH85.htm).

Karsti i Munellës

Janë formacione karstike të vendosura 1800-1990 metra mbi nivelin e detit, pranë fshatit Tuç. Është një peisazh karstik me shumë pellgje dhe kavite, i cili formohet natyrshëm nga ujrat dhe shkëmbinjtë gëlqerorë të Malit Munella. Në male ka një bimësi barishtore dhe lavigjhe të shumta. Ka interes shkencor, estetik, turistik dhe ekonomik. Për ta arritur ndiqet rrugëtimi Fushë Arrës - Tuç - mali i Munellës.

Figura 4.5.1.7: Karsti i Munellës (burimi: Çelsi Turistik Pukë).

Akacjet e Migjenit

Bëhet fjalë për akacie, të vendosura në Muzeun e Migjenit, në qytetin e Pukës. Ato kanë rëndësi historike, ndërsa thuhet se nën hijen e tyre, vdiq poeti Migjeni.

Figura 4.5.1.8: Akacjet e Migjenit (burimi: http://www.akcm.gov.al/apps/akcm_cd/Shkoder/Sh_Mon/SH90.htm).

Në Bashkië Pukë nuk është identifikuar asnjë zonë e deklaruar e Mbrojtjes Absolute.

AKZM propozon shpalljen e Gështenjës së Rrapës, Mrizi i Memajve, Panja dhe QafeBari, Guri i Vashes si Monumente Natyrore.

Monumentet natyrore që Bashkia konsideron se duhet të mbrohen, por që nuk janë deklaruar të mbrojtura janë si në vijim:

- “Kroni Askerit”, Pukë, Laçaj.
- “Barka Leks”, Kabash, Llukët e Epër.
- “Kroni Shkall Bushtres”, po aty.
- “Mrizi Mems”, në jug-perëndim të Rrapës.
- “Fusha Jovs”, Rrapë.
- “Kshteba Hanit” (Kshteba Rrapës).
- “Kroni Prendush Gegs”, Ltuk, veri Rrapës.
- “Mrizi Prendush Gegs”, po aty.
- “Livadhi Madh”, në veri-lindje të Rrapës.
- “Qafa Ajtyrs”, mes Blinishtit e Bicajt.
- “Sarajet’e Leks”, Fushblinisht.
- “Guri Filxhanash” (i Lekë Dukagjinit), lindje Fushblinishtit.
- “Kroni Lek Dukagjin”, në jug, poshtë Fushblinisht, Blinisht.
- “Rana Madhe”, veri perëndim Fushblinisht, Blinisht.
- “Hurdha Caks” lindje Meçes, jl “Livadhit Dems”, Meçe, Kabash.
- “Guri Madh”, Koderlluk, Meçe, Kabash.
- “Podi Hurrdh Zezë” (Rrafsh I Hurrdhës së Zezë), Shkallë, Meçe.
- “Fusha Korit”, në veri të Meçes, mbi “Mrizin Nderlugj”, Kabash.
- “Guri Haxhibegit”, në Kunorë t’ Eper, jug majës së Krrabit, Meçe.
- “Gur’ i Msyshit” afër “Gurit Haxhibegit”, Meçe, Kabash.
- “Hurdha Gavixhit”, në veri-perëndim të të Furrikëve, Grykë –Kabash, Kabash.
- “Nershej” (Nershejti) mes Krrabit e “Gurit Haxhibegit”, Meçe.
- “Guri Delmeres”, fshati Lëvrushk, në veri-lindje “Shpella Murgje”, Qelëz.
- “Kroni Katundit”, Qerret i Madh.
- “Nenkishza” (diku afër kishëza), Kryekatund, Qerret i Madh.
- “Podi Shmris” (Shën Mërisë, diku afër kisha), në veri-perëndim të Qerretit.
- “Podi Kishs” (duket I Kishës së Shën Ndreut) perëndim Qerretit.
- “Guri Bardh” (Guri Zanave), në veri-perëndim të Qerretit të Madh.
- “Mullin i Zanave”, Gurit Bardh nga mesi I shkëmbit, Qerret.
- “Shkam i Zanave”, vazhdim i “Gurit Bardh” nga perëndimi I tij.
- “Shpella e Shkamit’ t’ Zanave”, nga mesi i shkëmbit, Qerret.
- “Maja Cung”, në veri-perëndim të lagjes Shënkoll, maja e shkëmbit të kalasë.
- “Gurri Shqelit”, në jug-perëndim të Lufit, përball lagjes Kishaxhi, Kçirë.
- “Shpella Currit Shqelit”, brenda “Currit Shqelit”, Kçirë.
- “Guri Farks” në veri-perëndim “Currit Shqelit”, Kçirë.
- “Kshtejat e Kérthpuls”, Katund, Korthpulë.

Vlen të përmenden shpellat, prej të cilave më shumë se 50 janë të njoitura dhe disa prej tyre janë afër zonave të banuara ose vendeve të lashta. Nga këto, përmendim Shpellën e Zanave pranë Kalasë së Dalmacies, të cilën e takuam edhe në listën e sipërcituar për shpallje të Bashkisë. Dimensionet e tyre ndryshojnë.

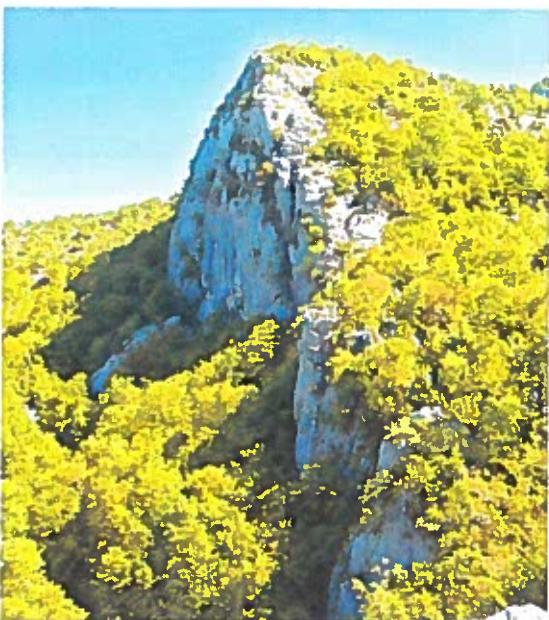

Figura 4.5.1.9: Shkëmbi i Zanave.

Figura 4.5.1.10: Shpella Currit Shqelit.

4.6. Mbetjet

Sistemi i menaxhimit të mbetjeve është ai i pari. Mbledhja, depozitimi dhe deponimi i mbetjeve tashmë është në kompetencë të Bashkive. Çdo Bashki është kërkuar që të përcaktoj një vend për deponimin e tyre. Aktualisht në Bashkinë Pukë funksionojnë dy venddepozitime, josanitare dhe të paorganizuara, sipas Ministrisë së Zhvillimit Urban (<http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>), por edhe të kërkimeve në terren. Njëri gjendet në kufijtë me Bashkitë Fushë-Arrëz, ndërsa i dyti, në perëndim dhe në afersi të qytetit Pukë. Gjithashtu, në bazë të autopsive të kryera, u konstatuan të shpërndara në të gjithë territorin e Bashkisë vende të tjera të vogla të deponimeve të pakontrolluar. Nuk dihen të dhënat e cilësore (zona së cilës i shërben, viti, rrjedhat e mbetjeve, etj. të regjistrimeve të ndryshme të mëposhtme (Ministria, INSTAT) dhe prandaj nuk janë të krahasueshme direket me njëri-tjetrin ose me të dhëna të tjera të ngashme dhe nuk mund të nxirren konkluzione të sigurta. Është shumë e mundshme që përbërja e mbetjeve të përfshijë dhe lloje të tjera përvëç urbane (inerte, të rënda, mbetjet e kulturave, etj.).

Qarku	Mbetje Urbane (ton)	Mbetje Urbane për banorë (ton)	Mbetje Inerte (ton)
2015			
Shkodër	84,794	0.342	58,743

Tabela 4.6.1: Të dhëna për prodhimin e mbetjeve inerte në nivel Qarku Shkodër (Pukë) (Burimi: <http://www.instat.gov.al/en/themes/environment.aspx> - INSTAT - Vrajtimi vjetore mbi mbetjet urbane).

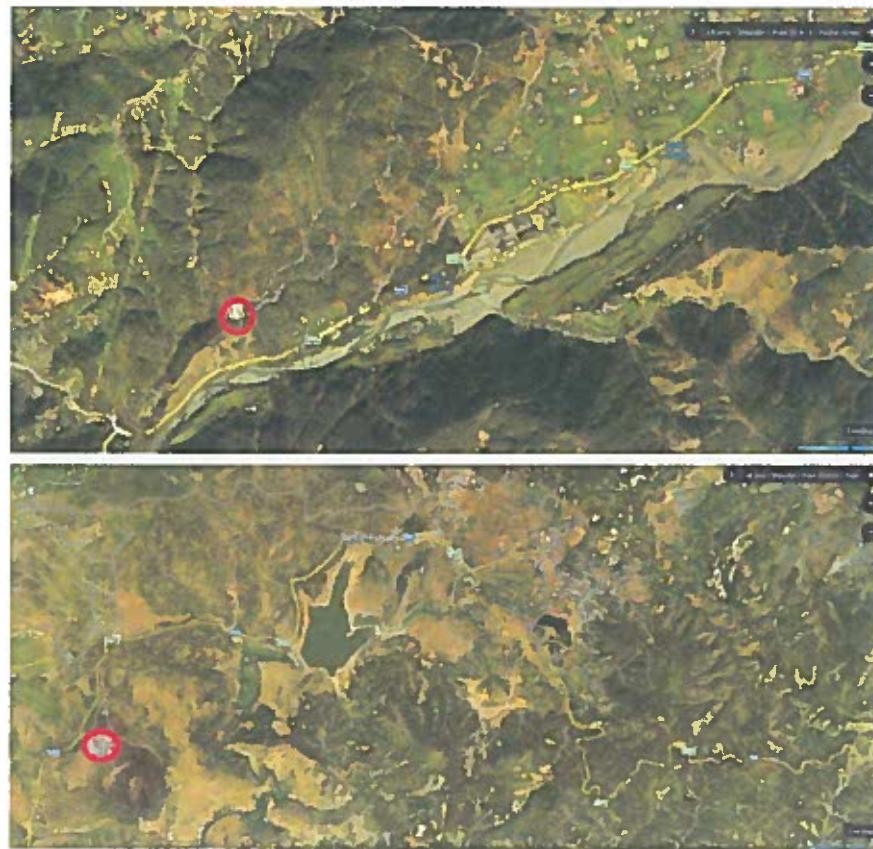

Figura 4.6.1 dhe 4.6.2: Pozicioni i deponimeve në Bashki.

Qarku	Popullsia	Sasia vjetore / Ton / banorë	Sasia vjetore / Mb.urbane/ton	Sasia vjetore / Mb.inerte/ton
2013				
Shkodër	339,072	0.195	66,453	12,510.5

Tabela 4.6.2: Të dhëna për prodhimin e mbetjeve në nivel Qarku Shkodër (Pukë)(Burimi:
http://www.mjedisi.gov.al/files/userfiles/Monitorim_Mjedisor/Mbetjet.pdf; «Tabela e sasisë së mbetjeve për vitin 2013»,
dhe përpunimi i tyre).

Bazuar në të dhënat e INSTAT¹⁸, ka pasur një rritje të vazhdueshme (pothuajse dyfishim) në sasinë e mbeturinave në nivel Qarku në dhjetëvjeçarin e fundit (2006-2015). Përkatësisht e vazhdueshme është dhe rritja e volumit të inerteve, të cilat janë trefishuar në nivel Qarku ndërmjet viteve 2006 dhe 2015. Megjithatë, meqë Bashkia e Pukës përbën vetëm 5% të popullsisë së përgjithshme të Qarkut, të dhënat e mësipërme mund të mos vlejnë.

Në përgjithësi, vlerësohet se një pjesë e madhe e mbetjeve të banorëve të Bashkisë janë mbetje organike të ngurta për shkak të karakterit të ekonomisë lokale dhe shtëpiake. Mbetjet organike ndikojnë në një shkallë më të vogël në ujrat dhe nëntokën, ndërkohë që nuk është e mundur të shfrytëzohen përmes kompostimit për prodhimin e plehat, të dobishëm për kulturat. Së fundi, theksohet se në zonën e studimit nuk bëhet riciklim për asnjë nga rrjedhat e mbetjeve dhe as nuk funksionon ndonjë impiant përpunimi i tyre.

¹⁸ <http://www.instat.gov.al/en/themes/environment.aspx>

Mbështetur në pikën 21 të Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 575, datë 24.06.2015 “Për miratimin e kërkësave për menaxhimin e mbetjeve inerte” Njësitë e Qeverisjes Vendore Puke, në planet e përgjithshme vendore të hartuara sipas nenit 20 të ligjit nr. 107/2014, datë 31.07.2014, “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, si dhe planet vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve të hartuara sipas nenit 13 të ligjit ligjt nr.10463, datë 22.09.2011, “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, i ndryshuar, duhet të parashikojnë vende për depozitim e përkohshëm të mbetjeve inerte dhe lendfillet për mbetjet inerte.

Mbështetur në arritjen e objektivave te Strategjise Kombetare te mbetjeve dhe VKM nr. 418 datë 25.06.2014 “Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim” të rrymave të mbetjeve për të reduktuar sasinë e mbetjeve që do të depozitohen përmes:

- a. optimizimittë grumbullimit të mbetjeve;
- b. sigurimit të grumbullimit të diferencuar të mbetjeve në burim;
- c. promovimit të ripërdorimit të produkteve;
- ç) përgatitjes së veprimitarive të ripërdorimit; dhe
- d. përmirësimit të cilësisë së riciklimit të mbetjeve.

Realizimi i grumbullimit të diferencuar për këto rryma mbetjesh i përbahet kërkësave për mbetjet: Letër/karton; Metal; Plastikë; dhe Qelq.

Sipas të dhënave që disponohen nga Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës kanalizimeve (www.dpuk.gov.al) për rrjetin e kanalizimit të Bashkisë , në vitin 2015, në zonat urbane të Bashkisë Pukë), ka vetëm 1,105 lidhje në rrjetin e kanalizimit, të cilat i shërbejnë 2,620 banorëve nga 5,274 gjithsej. Nga të dhënat e Tabelës rezulton gjithashtu se lidhjet me rrjetin e kanalizimit janë numerikisht të barabarta me lidhjet me rrjetin e ujësjellësit, me hyrjet që arrijnë në 347.000m³. Përkatësisht në vitin 2015, në zonat rurale të Bashkisë (Puka f), ka pasur 78 lidhje me rrjetin e kanalizimit, të cilat i shërbenin 250 persona 12,000 gjithsej. Lidhjet përkatëse me rrjetin e furnizimit me ujë ishin 523, duke krijuar hyrje prej 420,000 m³. Si rrjedhojë, duke pasur parasysh se totali i të dhënave për sistemin për vitin 2015 vlerësohet të jetë 767,000 m³ për të gjithë Bashkinë (hapësira urbane dhe rurale), rezulton edhe shkalla përkatëse e madhësisë së daljeve.

Bazuar në sa më sipër, vlerësohet se mënyra aktuale e menaxhimit të mbetjeve dhe të ujërave të zeza është faktori më i rëndësishëm në përkeqësimin e metabolizmit të Bashkisë, me presione për të ardhmen që tregojnë se do të intensifikohen. Përkeqësimi do të ndikojë kryesisht në tokë, por edhe në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore.

4.7. Zhurmat

Fillimisht, në shkallë kombëtare, sipas matjeve të vitit 2017 (www.numbeo.com), indeksi i ndotjes akustike të Shqipërisë shkon në nivele të moderuara (51.25, 100 është niveli më i lartë).

Në përgjithësi, burimet bazë të ndotjes akustike mund të janë:

- Autostradat, akset rrugore primare dhe dytësore (rrugët lokale nuk janë burim domethënës i ndotjes akustike për shkak të faktorëve të ndryshëm).

Zonat ku ka rrjet hekurudhor.

Të dhënat e agreguara për periudhën 2008-2015

		Të dhënat					Bashkia Pukë				
Data		Të dhënat					Të dhënat				
total population living within the jurisdictional area-total		popullsia që jeton në zonën e juridiksonit- total		5818,8	5800,0	5800,0	5455,92	5359	5274		
total estimated population served by the utility with water supply services- total		popullsia totale që faktikisht furnizohet me ujë nga shoqëria/nj. admin - total		2865,3	2871,3	2878,0	2898,00	2898	2737		
estimated total number of people with sewer connection		popullsia totale me lidhje në sistemin e kanalizimeve		2025,0	2100,0	2100,0	2114,00	2113	2620		
estimated number of people with sewerage connection- rural area		popullsia me lidhje në sistemin e kanalizimeve-në fshat		0,0	0,0	0,0	0,00	0	0		
estimated number of people with sewerage connection- urban area		popullsia me lidhje në sistemin e kanalizimeve-në qytet		2025,0	2100,0	2100,0	2114,00	2113	2620		
net volume of system input (000 m3)		vëllimi neto i ujit në sistemin e shpërndarjes së zonës së shërbimit (000 m3)		684,0	476,0	258,0	270,0	360,00	375,0	347,0	
total number of sewerage connections -total		numri total i lidhjeve me sistemin e kanalizimeve - total		961,8	988,0	1045,3	1050,9	1113,75	1117,3	1105	
total number of sewerage connections-urban		numri total i lidhjeve me sistemin e kanalizimeve-qytet		961,9	988,0	1045,3	1050,9	1113,75	1117,3	1105	
total number of sewerage connections-rural		numri total i lidhjeve me sistemin e kanalizimeve-fshat		0,0	0,0	0,0	0,00	0	0		
waste water volume metered - total (000m3)		vëllimi i ujit që faturohet për kanalizimet - i matur - total (000m3)		55,6	50,0	41,8	45,2	62,36	63,0	54,8	
water volume billed for sewer - unmetered -total (000m3)		vëllimi i ujit që faturohet për kanalizimet - i pamatur - total (000m3)		107,8	103,0	99,4	84,4	78,13	89,0	83,6	
total water volume billed for sewer- total (000m3)		vëllimi total i ujit që faturohet për kanalizimet - total (000m3)		163,4	153,0	141,2	129,5	140,47	151,9	138,4	
sewage tariff- hh (lek/m3)		tarifë kanalizime- f (lekë/m3)		6,0	6,0	5,0	5,0	5,00	9,6	8,0	
sewage tariff- pe (lek/m3)		tarifë kanalizime- ep (lekë/m3)		14,0	14,0	11,2	11,2	11,20	19,2	16,0	
sewage tariff- in (lek/m3)		tarifë kanalizime- in (lekë/m3)		60,0	14,0	11,2	11,2	11,20	19,2	16,0	

Të dhënat e agreguara për periudhën 2008-2015

		Të dhënat					Puka (0)				
Data		Të dhënat					Të dhënat				
total population living within the jurisdictional area-total		popullsia që jeton në zonën e juridiksonit- total		12 000,0	12 000,0	12 000,0	12 000,0	12 000	12 000	12 000	
total estimated population served by the utility with water supply services- total		popullsia totale që faktikisht furnizohet me ujë nga shoqëria/nj. admin - total		2 432,3	2 350,0	2 350,0	2 350,0	2 350,00	2 350	2 350	
estimated total number of people with sewer connection		popullsia totale me lidhje në sistemin e kanalizimeve		250,0	250,0	250,0	250,0	250,00	250	250	
estimated number of people with sewerage connection- rural area		popullsia me lidhje në sistemin e kanalizimeve-në fshat		250,0	250,0	250,0	250,0	250,00	250	250	
estimated number of people with sewerage connection- urban area		popullsia me lidhje në sistemin e kanalizimeve-në qytet		0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0	0	
net volume of system input (000 m3)		vëllimi neto i ujit në sistemin e shpërndarjes së zonës së shërbimit (000 m3)		1 890,0	420,0	420,0	420,0	420,00	420,0	420,0	
(total) number of sewerage connections -total		numri total i lidhjeve me sistemin e kanalizimeve - total		113,5	78,0	78,0	78,0	78,00	78,0	78	
(total) number of sewerage connections-urban		numri total i lidhjeve me sistemin e kanalizimeve-qytet		0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	0	0	

Të dhënat e aggreguara për periudhën 2008-2015

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	Data	Të dhënat								
		Puka (l)								
total number of sewerage connections-rural	numri total i lindjeve me sistemin e kanalizimeve-fshat	113.5	78.0	78.0	78.0	78.0	78.0	78.0	78.0	
wastewater volume metered - total (000m3)	vellimi i ujit që fakturohet për kanalizimet - i matur - total (000m3)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.3	0.50	0.7	
water volume billed for sewer - unmetered - total (000m3)	vellimi i ujit që fakturohet për kanalizimet - i pamatur - total (000m3)	53.1	44.4	44.4	44.4	44.4	44.4	44.40	44.4	
total water volume billed for sewer- total (000m3)	vellimi total i ujit që fakturohet për kanalizimet - total (000m3)	53.1	44.4	44.4	44.4	44.7	44.7	44.90	45.1	
sewerage tariff- hh (lek/m3)	tarifa kanalizime- f (lekë/m3)	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.00	5.0	
sewerage tariff- pc (lek/m3)	tarifa kanalizime- ep (lekë/m3)	10.0	10.0	10.0	10.0	10.0	10.0	10.00	10.0	
sewerage tariff- in (lekë/m3)	tarifa kanalizime- in (lekë/m3)	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.00	6.0	

Tabela 4.6.3 Treguesit e tijesjellësit dhe kanalizimeve (periudha kohore 2006-2014) bërmim: <http://www.dpuk.gov.al/rub.php?id=345&lang=1>.
[& http://www.dpuk.gov.al/rub.php?id=345&lang=1, http://www.dpuk.gov.al/ndermarje_info.php?id=1](http://www.dpuk.gov.al/ndermarje_info.php?id=1).
http://www.dpuk.gov.al/ndermarje_info.php?id=65

- Zonat industriale dhe zonat tregtare kanë gjithmonë limit të ndotjes akustike.
- Të gjitha dyqanet dhe restorantet karakterizohen si prodhues të ndotjes akustike.
- Shumica e ndërtesave rekreative janë zona të prodhimit të ndotjes akustike, të tilla si bare, vende të veçanta eventesh.
- Disa objekte sportive.
- Disa infrastruktura turistike dhe zona për shkak të përqendrimit të lartë të njerëzve.

Më konkretisht, zonat e ndotjes akustike ndahen në tre nivele ndotjeje akustike.

Zonë	Db
L1	≥ 65
L2	55 - 64.9
L3	45 - 54.9

Akse rrugore:

Tag	L1	L2	L3
Superstradë	60 m	220 m	500 m
Linjë kryesore e autostradës	50 m	190 m	400 m
Autostradë=primare	35 m	160 m	300 m
Autostradë =sekondare	-	80 m	125 m
Autostradë =terciare	-	35 m	65 m

Rrjet hekurudhor:

Tag	L1	L2	L3
Hekurudhat = [traseja, binar i ngushtë, e ruajtur]	30 m	60 m	100 m
Transporti hekurudhor = [hekurudhë e lehtë, tramvajë, teleferik, tren me një shinë]	-	30 m	60 m

Zona industriale dhe zona tregtare:

Tag	L1	L2	L3
Përdorimi i tokës-industrial	-	50 m	100 m
Përdorimi i tokës - njësi	-	70 m	180 m

Ambiente rekreative:

Tag	L1	L2	L3
dyqan=[të çdo lloji]	-	30 m	65 m
ndotje e ulët=[bar, zgarë, kafë, kënd për birra, biergarten, fast food, kënd ushqimi, akullore, pub,	-	35 m	75 m

Tag	L1	L2	L3
Ndotje e lartë =[kinema, kazino, klub nate, lojra fati teatër, qendra komunitare]	40 m	70 m	150 m
për kohën e lirë=[plazhe, resort, zone noti, park uji]	35 m	55 m	75 m
tourizmi=[zona kamping, muze, zona pikniku, parqe, kopësht zoologjik	35 m	55 m	75 m

Ambiente sportive:

Tag	L1	L2	L3
Sport e=[futboll, futboll amerikan, futboll kanadez, volejboll, bajsball, basketboll, volejboll në plazh, gara me bicikleta (bmx), ndeshje gjelash, ndeshje qensh, cricket, fushë hockey, gara me kuaj, hockey në akull, patinazh në akull, gara me pengesa, gara me makina, rugby league, rugby union, qitje, tenis, ski në ujë]	40 m	60 m	80 m

Bashkia Pukë

Në figurat hartografike të mëposhtme ilustrohen nivelet e ndryshme të ndotjes akustike të regjistruara brenda kufijve administrative të Bashkisë Pukë të Qarkut Shkodër. Vihet re se burimet kryesore të ndotjes akustike i atribuohen autostradave të mëdha të tilla si rruga shtetërore SH5 (aks i cili përbën aksin kombëtar Shkodër-Kukës (SH5) që lidh Shqipërinë me Kosovën), si edhe pjesës tjetër të rrugëve primare dhe atyre sekondare. Ndotja akustike në qytetin e Rrëshenit (qëndër e Bashkisë), në një pjesë të madhe të tij karakterizohet nga e moderuar deri në e lartë për shkak të kalimit në këtë territor të akseve rrugore të rëndësishme, ndërsa në pjesën tjetër të tij, nga e moderuar deri në e ulët, për shkak të përqendrimit të shërbimeve, dyqaneve, ambienteve të argëtimit dhe rekreative dhe zhurmave të vogla, etj.

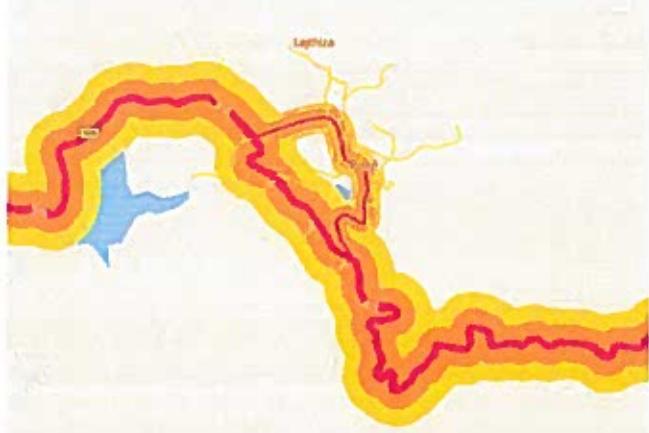
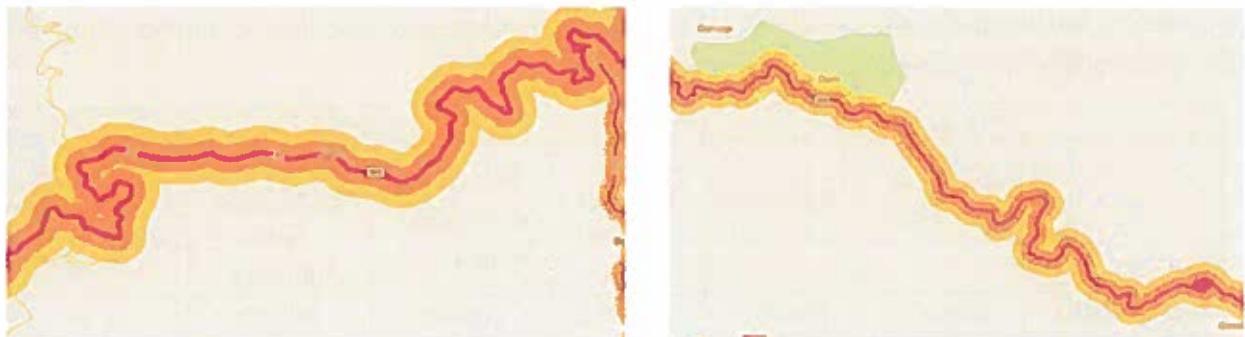

Figura 4.7.1: Nivelet e ndotjes akustike në selinë e Bashkise Puke*

*Figura 4.7.2 & 4.7.3: Nivelet e ndotjes akustike rrugët automobilistike të Bashkisë Pukë**

*Në model shtohet një zonë (një buffer) përreth përdorimeve të zhurmshme të tokës. Kjo është zona e cila mund të ndikohet nga zhurma. Objektet shumë të zhurmshme shënohen me një buffer me ngjyrë të errët, ndërsa objektet më pak të zhurmshme me një buffer me ngjyrë të hapur.

4.8. Popullsia dhe asetat material

4.8.1. Analizë e vlerësimeve demografike

Në këtë kapitull realizohet regjistrimi, analiza dhe vlerësimi i karakteristikave demografike të Bashkisë Pukë dhe evoluimit të tyre me kalimin e kohës. Ky regjistrim, si i situatës aktuale ashtu edhe të tendencave të saj, bën të mundur përcaktimin e pozicionimit relativ të Bashkisë në raport me gjithë territorin shqiptar. Gjetjet e analizës mund të janë një udhëzues i dobishëm për hartimin e politikave të nevojshme për forcimin e perspektivave të zhvillimit të Bashkisë në aspektin e organizimit dhe menaxhimit të territorit, por edhe në nivel ekonomik dhe social. Informacioni i disponueshëm vjen ekskluzivisht nga burimi kryesor i të dhënave demografike të Shqipërisë, nga INSTAT.¹⁹ Duhet të theksohet se të dhënat e disponueshme nga regjistrimi i vitit 2011 ofrojnë informacion në nivel të ish-njësive administrative (ish bashkia/komuna - njësi vendore 373) dhe analiza e popullsisë e zonës së studimit bazohet në popullatën e përhershme.

Sipas të dhënave zyrtare të Censusit 2011, Bashkia e Pukës ka një popullsi prej 11,069 banorë, ndërsa popullsia e përgjithshme e Qarkut Shkodër është 215,347 banorë (5.14% kundrejt popullsisë së qarkut Shkodër dhe vetëm 0.39% kundrejt popullsisë së Shqipërisë). Popullsia e përgjithshme e Bashkisë së Pukës, sipas të dhënave të ofruara nga Bashkia, arrin në 16,432 persona për vitin 2016. Ndërkohë, nuk ka shifra të detajuara të popullsisë në nivel njësish administrative dhe në nivel vendbanimi.

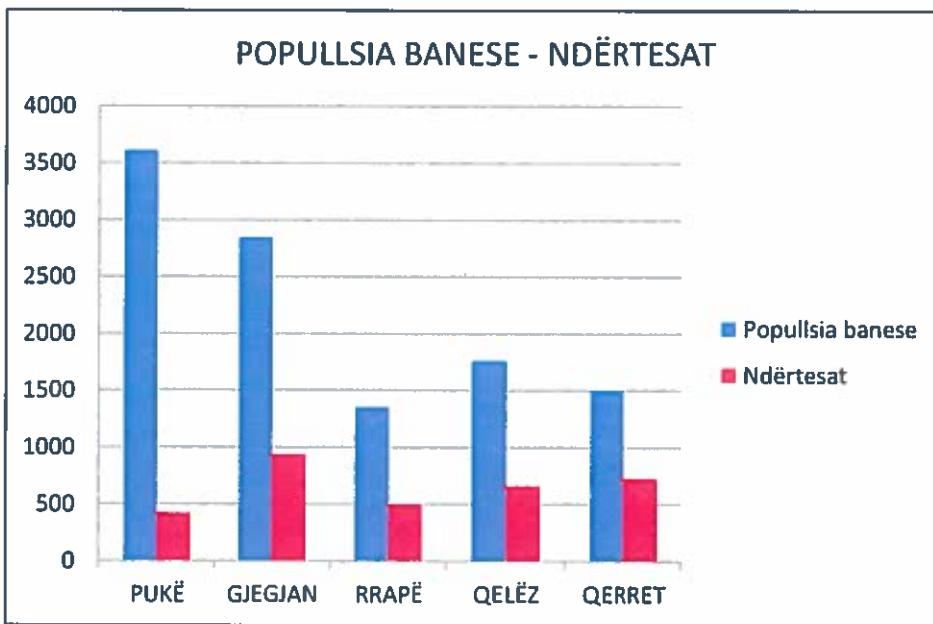
Puka, ku përfshihet qyteti dhe qendra e Bashkisë, ka një popullsi prej 3,607 banorësh, shifër e cila përfaqëson 32.58% të popullsisë së bashkisë dhe 1.67% të Qarkut Shkodër. Puka është njësia më e madhe administrative e bashkisë, me Gjegjanin që vijon me 2,846 banorë. Rajoni me më pak banorë është vendbanimi Rrapë, me një popullsi prej vetëm 1,357 banorë. Pavarësisht nga dominimi i popullsisë së Pukës, vihen re dallime në lidhje me numrin e ndërtesave, pasi shumica e ndërtesave (940) janë të vendosura në Gjegjan, ndërsa më pak, rreth gjysma (422), në zonën e Pukës. Siç

¹⁹ <http://www.instat.gov.al/en/Home.aspx>

tregohet në tabelën më poshtë, përqindjet më të mëdha të ndërtesave janë banesa, ndërsa përqindjet e vogla të ndërtesave janë ndërtesa jo-rezidenciale.

	Popullsia banuese	Ndërtesat	Banesat			
			Banesat gjithsej	Banesa të zakonshme të banuara	Banesa të zakonshme jo të banuara	Banesa jo të zakonshme
SHQIPËRIA	2800138	598267	1012062	706046	302197	3819
SHKODËR (Qarku)	215347	48633	70397	53071	16998	328
PUKË (Bashkia)	11069	3243	4251	2376	1821	54
PUKË	3607	422	1107	866	189	52
GJEGJAN	2846	940	1041	579	461	1
RRAPË	1357	495	570	287	283	-
QELËZ	1761	660	670	319	351	-
QERRET	1498	726	863	325	537	1

Tabela 4.8.1.1 : Popullsia banuese, ndërtesat për qëllime banimi dhe banesat sipas llojit të banesave.

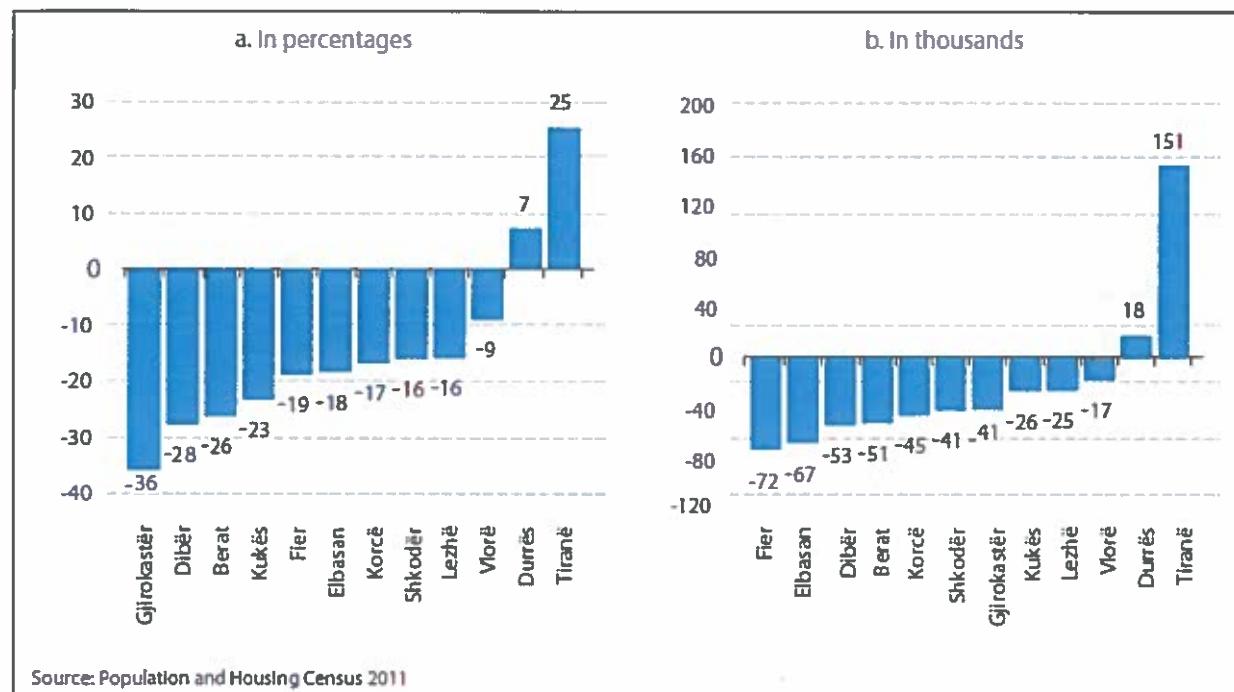

Grafiku 4.8.1.1: Popullsia dhe ndërtesat.

Popullsia e Shqipërisë në dy dekadat e fundit (1989-2011), pas rënies së regjimit komunist, ka pësuar një ndryshim të rëndësishëm. Popullsia në nivel kombëtar ka rënë nga 3,182,417 (1989) në 2,800,138 (viti 2011). Gjithashtu, janë vënë re lëvizje intensive brenda vendit. Sipas INSTAT, 10% e popullsisë jeton në një qytet apo vendbanim tjetër krahasuar me dekadën e kaluar.

Nga 12 qarqet e vendit, 10 prej tyre (me përjashtim të qarqeve Tiranë dhe Durrës) paraqesin një rënien të konsiderueshme midis regjistrimeve të viti 2001 dhe 2011, siç tregohet edhe në diagramin e mëposhtëm (shih Grafiku 4.8.1.2). Motivi i ndryshimit të popullsisë në nivel qarku përputhet kryesisht me modelin e migracionit të brendshëm që tregon se, përvèç emigrimit dhe zhvillimit

natyror (vdekje-lindje), migrimi i brendshëm është një proces me rëndësi të madhe për ndryshimet popullsisë në Shqipëri. Përqëndrohet kryesisht në tendencën e urbanizimit dhe lëvizjes të popullsisë urbane në qendra të mëdha urbane. Në të njëjtën kohë, ndryshimet e rëndësishme demografike i atribuohen edhe emigrimit të jashtëm në vendet fqinje si Greqia, Italia dhe Kosova. Në bashkinë e Pukës, një çështje e rëndësishme demografike është rënia e popullsisë për shkak të mungesës së stimulimeve ekonomike për zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe shkallës së lartë të papunësisë (mbi 40%), të kushteve të këqija të banimit dhe mundësive të kufizuara të arsimimit dhe ato shëndetësore.

Grafiku 4.8.1.2: Ndryshojë në popullsinë në dekadën 2001-2011 në nivelin e qarkut.

Për bashkinë Pukë, në veçanti, ndryshimi i popullsisë paraqet një shenjë negative në të 5 njësítë administrative që e përbëjnë atë.

	Popullsia			Ndryshimi '89-'11	Ndryshimi '01-'11	Klasifikimi		
	1989	2001	2011	absolute %	absolute %	1989	2001	2011
PUKË	4709	4579	3607	-23.40%	-21.23%	4	2	1
GJEGJAN	6887	5814	2846	-58.68%	-51.05%	1	1	2
RRAPË	4871	2381	1357	-72.14%	-43.01%	3	5	5
QELEZ	3660	2810	1761	-51.89%	-37.33%	5	4	3
QERRET	6263	3851	1498	-76.08%	-61.10%	2	3	4

Tabela 4.8.1.2. Ndryshimi i popullsisë në mes të 1989-2011.

Nga tabela e mësipërmë vihet re se ndryshimi më i madh në lidhje me popullatën gjatë periudhës 2001-2011, me një përqindje veçanërisht të lartë (-61.10%), paraqet Qerreti i ndjekur nga Gjegjan.

me një përqindje po aq të lartë (-51.05%) dhe Rrapë që arriti të reduktojë ndjeshëm shkallën e tkurries (nga -72.14% në -43.01%). Në të njëtin dhjetëvjeçar 2001-2011, Gjegjani renditet i pari, pasuar nga Puka (nga vendi i katërt që kishte në dhjetëveçarin gjatë 1989-2001) dhe Qerreti në vendin e tretë.

Popullsia e përgjithshme e Bashkisë së Pukës, sipas të dhënave të ofruara nga Bashkia, arrin në 16,432 persona për vitin 2016. Ndërkojë, nuk ka shifra të detajuara të popullsisë në nivel njësish administrative dhe në nivel vendbanimi.

Nëse merret parasysh faktori i moshës, sipas të dhënave të INSTAT, në bashkinë e Pukës në dhjetëvjeçarin 2001-2011, u vu re një rënie e popullsisë në grupmoshën nga 0-14 vjeç. Rajonet paraqitën një rënie të ndjeshme me norma që varionin nga 16.23 deri në 24.67, por pa patur shifra ekstreme të larta. Në grupmoshën 65 vjeç, u vu re një rënie e lehtë, përveç rajonit të Pukës, i cili ka shënuar një rritje prej 0.79% (shih Tabela 4.8.1.3).

	Ndryshime në moshat 0-14	Ndryshime në moshat mbi 65
PUKË	-16.82%	0.79%
GJEGJAN	-22.79%	-1.96%
RRAPË	-18.82%	-2.44%
QELËZ	-16.23%	-0.11%
QERRET	-24.67%	-1.64%

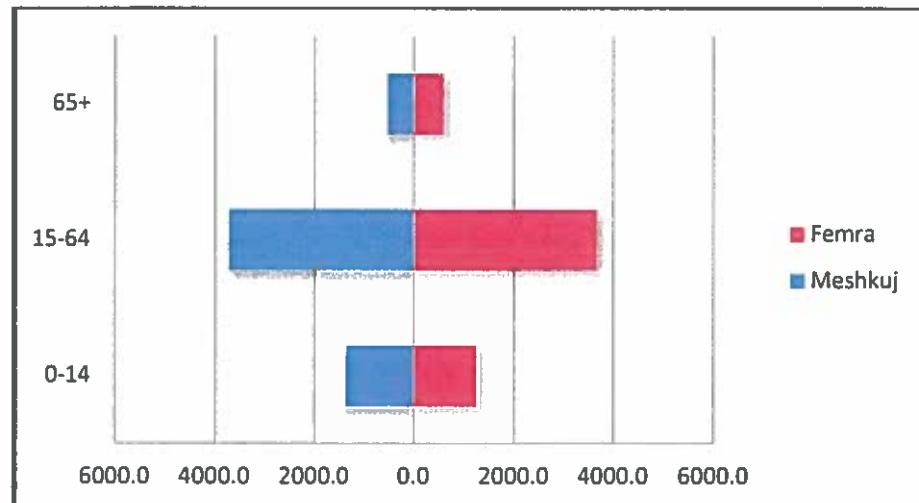
Tabela 4.8.1.3: Mosha relative ndryshimi i popullsisë në mes të viteve 2001-2011.

	Gjinia dhe grup mosha							
	Meshkuj				Femra			
	Gjithsej	0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+
SHKODËR (Qarku)	106851	24174	69830	12847	108496	22345	72190	13961
PUKË (Bashkia)	5622	1354	3720	518	5477	1243	3668	593
PUKË	1842	448	1241	123	1795	405	1246	144
GJEGJAN	1427	347	961	119	1419	341	940	165
RRAPË	687	150	458	79	670	143	448	79
QELËZ	906	232	578	96	855	195	561	99
QERRET	760	177	482	101	738	159	473	106

Tabela 4.8.1.4: Popullsia banuese sipas gjinisë, grupmoshës.

Nga totali i popullsisë së Bashkisë së Pukës, rreth gjysma janë burra (5,622 persona me 50.65%) dhe pjesa tjeter janë gra (5,477 dhe 49.35%). Si burrat ashtu edhe gratë në Bashki janë më shumë në grupin e moshës 15-64 vjeç, me burrat të janë shumica. Pasohet nga grupmosha 0-14, ku mbizotëron gjithashtu popullsia mashkulllore. Mjaft tkurrëse paraqitet kategoria e grupmoshës mbi 65 vjeç, pasi, si burrat ashtu edhe gratë paraqiten të janë shumë më pak.

Grafiku 4.8.1.3: Piramida e moshës.

Tabela 4.8.1.5 më poshtë tregon dendësinë (numri i personave për kilometër katror). Kështu, duket se Puka është shumë më e populluar dhe madje me shumë diferencë nga njësítë e tjera administrative, fakt i pritshëm, duke pasur parasysh madhësinë e popullsisë dhe sipërfaqen shumë të vogël. Qerreti, me vetëm 9.75 banorë për km², është më pak e populluar. Duke marrë parasysh shkallën e urbanizimit të të gjithë territorit shqiptar, bazuar në një kategorizim modern, totali i Bashkisë renditet në zonat me popullsi të paktë.

	Banorë për km ²
PUKË	170.15
GJEGJAN	18.98
RRAPË	14.21
QELËZ	20.56
QERRET	9.75

Tabela 4.8.1.5: Shkalla e dendësisë në njësítë administrative.

Edhe pse sipas kriterieve administrative popullsia e Pukës konsiderohet kryesisht urbane, duke marrë parasysh qasjet moderne të planifikimit hapësinor të bazuara në kombinimin e përmasave (si numri i banorëve, dendësia, shtrirja e shpërndarjes) klasifikohet në zonat rurale. Të gjitha njësítë e tjera administrative, në çdo rast, janë rurale.

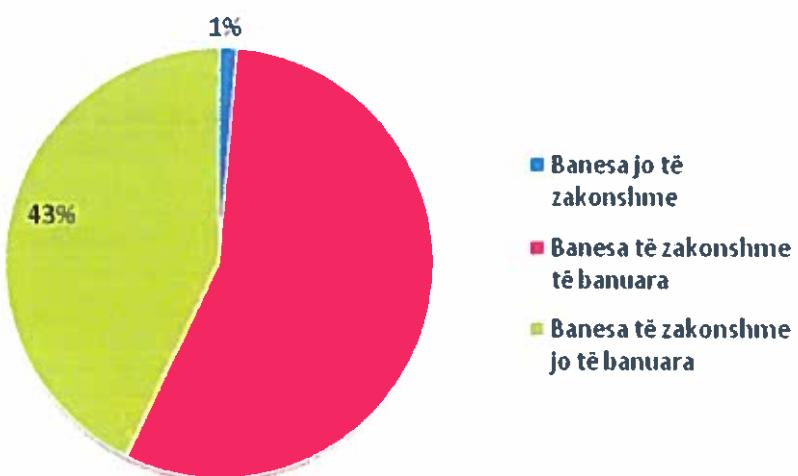
Bashkia	Njësítë administrative	Klasifikimi administrativ		Klasifikimi i bazuar në rrjet	
		% urban	% rural	% urban	% rural
Pukë	Pukë	89.6	10.4	0	100
	Gjegjan	0	100	0	100
	Rrapë	0	100	0	100
	Qelëz	0	100	0	100
	Qerret	0	100	0	100

Tabela 4.8.1.6: Klasifikimi i zonave rurale-urbane të banimit (burimi: INSTAT, Shqipëri – Projekcionet e Popullsisë 2011-2031 Maj 2014, Shtojca 2)

Sipas regjistrimit të INSTAT në lidhje me ekonomitë familjare dhe banesat, përdoret karakterizimi njësi banimi e cila dallohet në "banesa të zakonshme" dhe "banesa jo të zakonshme – lloj tjetër banese". Si "banesa të zakonshme" përkufizohet shtëpia e cila, që nga fillimi, është ndërtuar për banim gjatë gjithë vitit ose ka ndryshuar përdorimin e saj për këtë qëllim. "Banesa jo të zakonshme – lloj tjetër banese"²⁰ përkufizohen banesat që nuk përkon me termin "banesë e zakonshme" ose për shkak se është e improvizuar ose e luajtshme, ose për shkak se nuk është projektuar për qëndrim të përhershëm.

Bashkia e Pukës ka një total prej 4,197 banesa "banesa të zakonshme", prej të cilave 2,376 (56,6% të banesave të zakonshme) janë të banuara, ndërsa 1,821 banesa të tjera "zakonshme" nuk janë të banuara. Në kategorinë e "banesave jo të zakonshme" janë vetëm 54 banesa.

Grafiku 4.8.1.4: Njësítë Kategorizimi banimit në Pukë

Sa i përket ekonomive familjare, në regjistrimin e vitit 2011, bëhet dallimi në atë që kanë një ose më shumë bërthama familjare, në ato që nuk kanë bërthama familjare dhe në ato që kanë një bërthamë "konvencionale". Bërthamë familjare përkufizohet forma që përbëhet nga dy ose më shumë njerëz që jetojnë në të njëjtën shtëpi dhe dy prej tyre kanë lidhje martesore ose janë prindër me fëmijë. Ekonomitë familjare që nuk përbajnë "bërthama" familjare klasifikohen si "jo konvencionale".

	Lloji i NjEF-së				
	Gjithsej	NjEF-të pa bërthamë familjare	NjEF-të me një bërthamë familjare	NjEF-të me dy ose më shumë bërthama familjare	NjEF-të me bërthamë jo të vlefshme
Qarku SHKODËR	54429	5063	43604	5079	683
Bashkia PUKË	2469	163	2056	209	41

²⁰ INSTAT, Shqipëri – Census i popullsisë dhe banesave, 2011.

	Lloji i NjEF-së				
	Gjithsej	NjEF-të pa bërthamë familjare	NjEF-të me një bërthamë familjare	NjEF-të me dy ose më shumë bërthama familjare	NjEF-të me bërthamë jo të vlefshme
PUKË	928	65	804	57	2
GJEGJAN	585	42	477	49	17
RRAPË	303	24	250	21	8
QELËZ	327	17	256	44	10
QERRET	326	15	269	38	4

Tabela 4.8.1.7 : Numri i anëtarëve të NJEF-ve sipas llojit të NJEF-së.

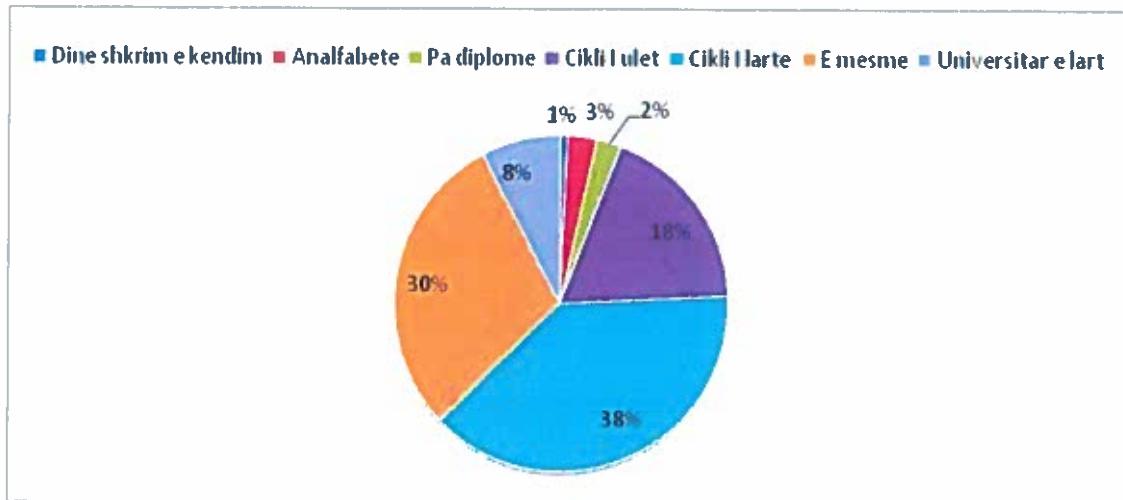
Nga totali i popullsisë së bashkisë së Pukës, shumica e banorëve janë anëtarë të një ekonomie familjare me një bërthamë familjare. Numri i anëtarëve që u përkasin familjeve jokonvencionale është i vogël. Vlen të përmendet numri i ekonomive familjare me dy ose më shumë bërthama familjare, gjë që shpjegon se ka një përqindje të mirë (të klasës 8%) të ekonomive familjare që strehojnë më shumë se një bërthamë familjare, me shumë gjasa për arsyen ekonomike dhe / ose familjare.

Tabela 4.8.1.8 ilustron të dhënrat në lidhje me nivelin e arsimimit të banorëve, për gjithë bashkinë si edhe për çdo njësi administrative. Konkretisht, vërehet se shumica e banorëve mbi moshën 10 vjeçare (45%) kanë përfunduar arsimin e mesëm të ulët në të gjitha njësitë administrative, përveç Pukës, ku shumica kanë përfunduar arsimin e mesëm të lartë (40%). Përqindja e banorëve me arsim të lartë dhe universitar, pjesa më e madhe e të cilave gjendet në njësinë administrative Pukë (65%), është e madhe. Analfabetët në totalin e bashkisë kanë një përqindje shumë të vogël (2.8%).

Gjithsej	Ndjekja e shkollës dhe analfabetizmi / niveli arsimor i arritur							
	Nuk kanë ndjekur asnjëherë shkollën		Kanë ndjekur ose janë duke ndjekur shkollën / Diploma më e lartë e marrë					
	Dinë shkrime këndim	Analfabetë	Pa diplomë	Arsimi bazë		E mesme	Universitar e lart	
				Cikli i ulët (fillore)	Cikli i lartë			
PUKË (bashkia)	9718	63	275	233	1783	3741	2871	752
PUKË	3182	15	58	67	496	769	1292	485
GJEGJAN	2485	17	86	36	459	1132	631	124
RRAPË	1198	10	35	53	202	548	304	46
QELËZ	1541	14	36	54	322	680	386	49
QERRET	1312	7	60	23	304	612	258	48

Tabela 4.8.1.8: Popullsia banuese 10 vjeç e lart sipas ndjekjes së shkollës, analfabetizmit dhe nivelit arsimor të arritur.

Grafiku 4.8.1.5: Niveli arsimor i arritur në Pukë.

4.8.2. Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit

Analiza e të dhënave mbi mjedisin e ndërtuar dhe kushtet e jetesës së popullsisë sjell konkluzione të rëndësishme në lidhje me llojin e zhvillimit urban, morfologjinë dhe tipologjinë e vendbanimeve si dhe në lidhje me nivelin e mirëqëniej së banorëve të tyre.

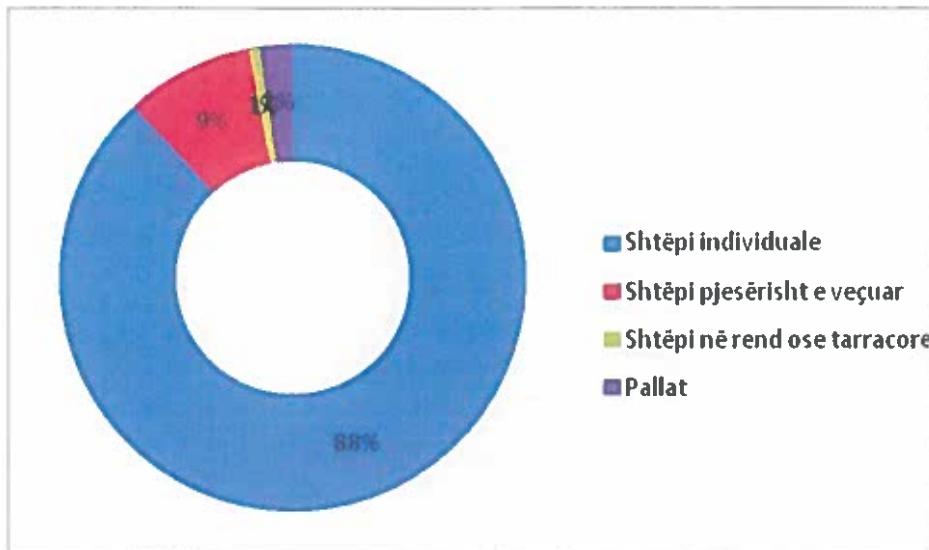
Kushtet e jetesës, si furnizimi me ujë dhe kanalizimet, ngrohja dhe përgjithësisht kushtet në banesat rezidenciale, lidhen drejtpërsëdrejti si me nivelin shëndetësor ashtu edhe me atë arsimor të populatës dhe rrjedhimisht me gjendjen e tyre sociale dhe ekonomike. Gjithashtu, karakteristikat strukturore të ndërtesave janë të lidhura drejtpërsëdrejti si me mjedisin social dhe ekonomik, ashtu dhe me atë urban dhe personal/familjar.

	LLOJI I NDËRTESËS					NUMRI I BANORËVE NË NDËRTESË			
	Gjithsej	Banesa individuale	Shtëpi pjesërisht e veçuar	Shtëpi në rradhë ose të tarracuara	Pallat	1	2	3-4	5+
Qarku SHKODËR	48633	40168	5675	1549	1241	41095	5245	1340	953
Bashkia PUKË	3243	2855	290	23	75	2817	320	56	50
PUKË	422	309	44	1	68	322	31	24	45
GJEGJAN	940	829	94	17	0	822	102	16	0
RRAPË	495	480	14	1	0	406	76	13	0
QELËZ	660	621	38	0	1	639	20	1	0
QERRET	726	616	100	4	6	628	91	2	5

Tabela 4.8.2.1 : Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës dhe numrit të banorëve në ndërtesë.

Nga Tabela 4.8.2.1 paraqitet se shumica e ndërtesave në Bashkinë e Pukës janë shtëpi individuale (rreth ~ 88%), ndërsa vetëm 75 godina banimi kolektive (pallate). Shumica e banesave kolektive (rreth 91%), siç pritet, gjenden në qendër të Bashkisë. Gjithashtu, llojet e tjera të banimit janë të kufizuara. Disa elementë të rëndësishëm janë se në Qelëz 15% e ndërtesave janë Shtëpi pjesërisht të veçuara dhe se në Qerret ka 6 pallate.

Grafiku 4.8.2.1 : Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës

Nëse shohim ndërtesat e Bashkisë së Pukës në lidhje me katet e tyre, arrijmë në përfundimin se pjesa më e madhe (rreth ~90%) përbëhen nga një kat. Në veçanti, përqindjet më të mëdha të shtëpive individuale gjenden në Gjegjan (rreth 93%) dhe Qelëz (rreth 97%). Në lidhje me ndërtesat me më shumë se dy kate ato zënë një përqindje të vogël. Tre deri në pesë kate kanë vetëm 54 ndërtesa, ndërsa mbi gjashtë kate ekzistojnë vetëm 5 ndërtesa në të gjithë Bashkinë dhe nën veçanti në Pukë dhe Qerret, ku siç u përmend më sipër ka pallate.

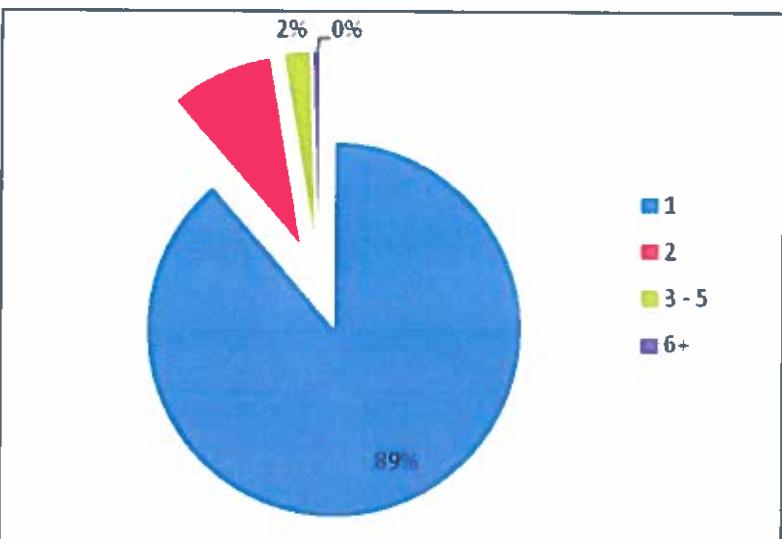
	Gjithsej	Numri i kateve			
		1	2	3 - 5	6+
Qarku SHKODËR	48633	43127	4195	1050	261
Bashkia PUKË	3243	2903	281	54	5
PUKË	422	338	41	42	1
GJEGJAN	940	875	59	4	2
RRAPË	495	417	75	3	0
QELËZ	660	640	20	0	0
QERRET	726	633	86	5	2

Tabela 4.8.2.2: Ndërtesat për qëllime banimi sipas numrit të kateve.

Në mënyrë të përbledhur mund të themi se tipi dominues i ndërtesave në Bashki janë banesat individuale një kat. Në qendrën urbane të Pukës regjistrohen mjaft ndërtesa më të larta, me dy kate e lart (rreth 1/5 e ndërtesave). Gjithashtu, në Qerret ka ndërtesa të shumta me dy e më shumë kate (rreth 13% të ndërtesave të tij).

Në lidhje me periudhën e ndërtimit të banesave, theksohet se nuk është e mundur për të nxjerrë përfundimin e duhur dhe të sigurt, sepse një pjesë e madhe e të anketuarve nuk e dinin vitin e ndërtimit të shtëpive (Tabela 4.8.2.3). Nga të anketuarit që njihnin vitin e ndërtimit të ndërtesave ku ata jetonin rezulton se shumica e ndërtesave janë të ndërtuara në periudhën 1961-1980, me përjashtim të Pukës, ku periudha 1981-1990 ka formuar mjeshterin e ndërtuar të saj (rreth 21% e ndërtesave). Banesat e ndërtuara nga viti 2001 e më pas janë përgjithësisht të pakta.

Grafiku 4.8.2.2: Dyshemetë në nivel Bashkia.

	Periudha e ndërtimit							
	Gjithsej	Deri më 1960	1961-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011	Nuk e di
Qarku SHKODËR	48633	4060	6668	4920	8509	4237	4010	16229
Bashkia PUKË	3243	272	558	335	174	40	53	1811
PUKË	422	21	88	89	37	6	11	170
GJEGJAN	940	73	131	107	63	20	22	524
RRAPË	495	65	89	48	26	5	11	251
QELËZ	660	70	151	33	16	5	5	380
QERRET	726	43	99	58	32	4	4	486

Tabela 4.8.2.3 : Ndërtesat për qellime banimi sipas periudhë së ndërtimit.

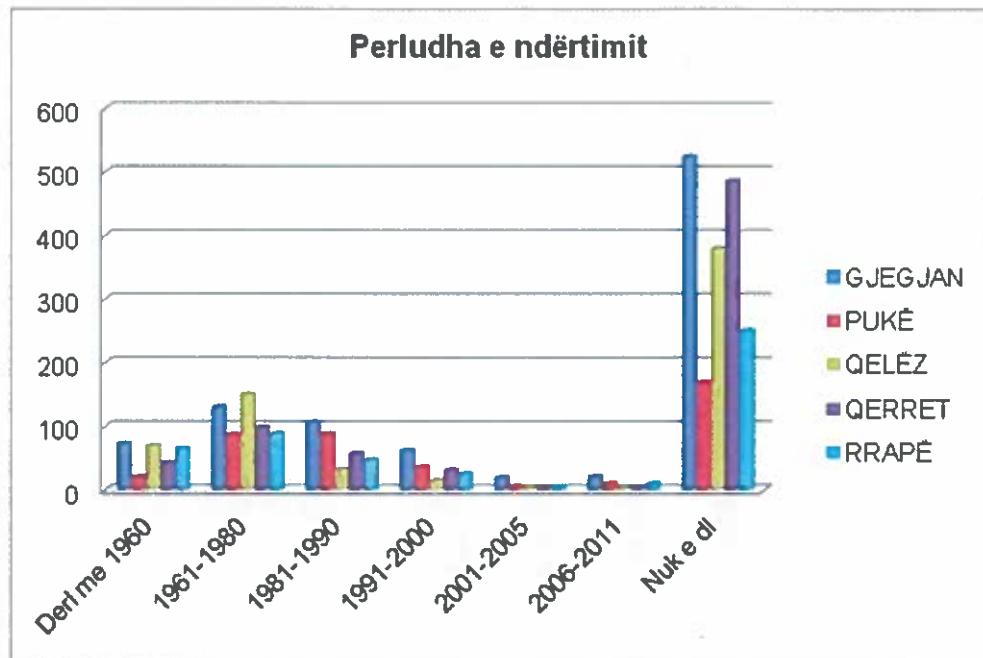
Bazuar në indeksin e kushteve të jetesës të zhvilluar nga INSTAT, gjendja e banimit në Pukë, qendra e Bashkisë dhe qendër urbane, është e lartë, ndërsa në pjesën tjeter të Bashkisë kushtet karakterizohen si të moderuara.

Tabela 4.8.2.4 ndan apartamentet sipas përdorimit, nëse ato përdoren si banesa kryesore, si sekondare për përdorim sezonal, ose janë të pabanuara dhe janë përdorur përkohësiht nga persona që nuk janë të përfshirë në regjistrim, por thjesht janë gjendur aty.

Indeksi i kushteve të banimit	
PUKË	i lartë
GJEGJAN	mesatar
RRAPË	mesatar
QELËZ	mesatar
QERRET	mesatar

Tabela 4.8.2.4: Indeksi i kushteve të banimit (burimi: Shqierja: Banimi dhe kushtet e jetesës, 2014).

Grafiku 4.8.2.3: Ndërtuesat prodhuese Periudh.a

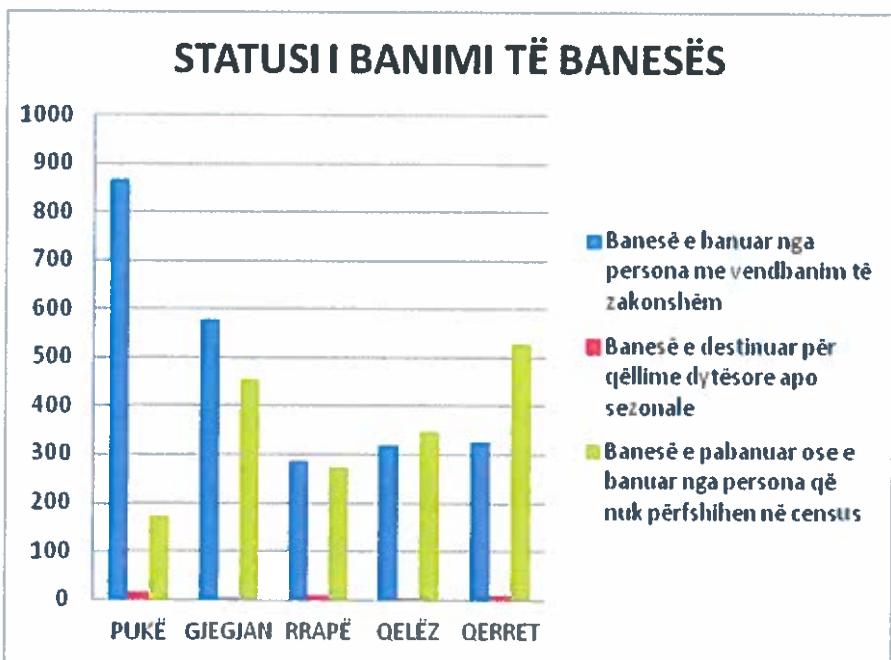
Në bazë të saj, rezulton se shumica e ndërtimeve në Bashkinë e Pukës përdoren si banesa kryesore, në rreth ~ 57%. Veçanërisht për çdo njësi administrative formohet ikona e mëposhtme. Në Pukë shumica dërrmuese e ndërtesave kanë funksion kryesor banimin (rreth 82.08%). Në Qelëz, Gjegjan dhe Rrapë ndërtuesat kryesore dhe ato të pabanuara janë në shifra të barabarta (52.08%, 55.67% dhe 50.35% respektivisht janë përqindjet e ndërtesave të banimit kryesore). Së fundi, Qerret shumica e banesave (rreth 61.25%) i përkasin kategorisë të pabanuara, ose që janë përdorur herë pas here nga persona që nuk i nënshtronen regjistrimit, por që gjatë kryerjes së tij ata gjenden atje. Banesat dytësore ose ato sezionale janë minimale (më pak se 1% e totalit të bashkisë).

	Statusi i banimit të banesës			
	Gjithsej	Banesë e banuar nga persona me vendbanim të zakonshëm	Banesë e destinuar për qëllime dytësore apo sezionale	Banesë e pabanuar ose e banuar nga persona që nuk përfshihen në census
Qarku SHKODËR	70069	53071	3804	13194
Bashkia PUKË	4197	2376	41	1780
PUKË	1055	866	16	173
GJEGJAN	1040	579	5	456
RRAPË	570	287	9	274
QELEZ	670	319	2	349
QERRET	862	325	9	528

Tabela 4.8.2.5: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit.

Për sa i përket statusit të pronësisë së banesave në bashkinë e Pukës, shohim se shumica e tyre janë në pronësi private ose në procesin e marries së titullit të pronësisë nga ata që e përdorin atë, ndërsa më pak janë ndërtuesat me qira.

Grafiku 4.8.2.4: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit.

	PRONËSIA E BANESËS			
	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qirimarrës	Jeton falas
Qarku SHKODËR	54429	48027	1618	4784
Bashkia PUKË	2469	2273	93	103
PUKË	928	787	79	62
GJEGJAN	585	570	3	12
RRAPË	303	291	1	11
QELËZ	327	321	3	3
QERRET	326	304	7	15

Tabela 4.8.2.6: Njësitet Ekonomike Familjare sipas statusit të pronësisë së banesës.

Tregues të dobishëm për nxjerrjen e konkluzioneve në lidhje me standardin e jetesës së banorëve të Bashkisë së Pukës janë mesatarja e personave për çdo ekonomi familjare, mestarja e dhomave për çdo ekonomi familjare, numri i dhomave që korrespondon për çdo individ dhe hapësira e dobishme e banesës që i korrespondon secilit individ.

	Personat për amvisëri	Dhoma për amvisëri	Dhoma për person	Hapësira e përdorimit të njësive të banimit për person(m ²)
PUKË	3.9	3.3	0.8	14.3
GJEGJAN	4.9	2.7	0.7	10.4
RRAPË	4.5	2.8	0.5	8.8
QELËZ	5.4	3.2	0.7	10.9
QERRET	4.6	3.0	0.7	13.1

Tabela 4.8.2.7: Personat për amvisëri, dhoma për amvisëri, dhoma për person, hapësira e përdorimit të banimit për person (m²).

Nga Tabela e mësipërme paraqitet fakti se familjet në bashkinë e Pukës kanë një numër të kënaqshëm të dhomave për çdo ekonomi familjare, konkretisht me qytetin e Pukës që ka shkallën më të lartë (3.3). Në Qelëz ka një ndryshim të vogël (3.2), ndërsa i fundit është Gjegjan (2.7). Lidhur me madhësinë e shtëpive vihen re shtëpi më të mëdha në Pukë, ku hapësira në metra katorë për person arrin në 14.3, ndërsa në Rrapë numri i metrave katorë të strehimit (m²) për person është shumë i ulët (8.8). Së fundmi, vlen të përmendet numri shumë i madh i njerëzve për çdo ekonomi familjare, fakt që tregon se ekonomitë familjare në bashki janë të me shumë persona. Indeksi shkon nga 3.9 në Pukën më të urbanizuar dhe në shifren 5.4 në Qelëz.

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBIMET																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatrise	Tharëse rrash	Makinë pjatalase	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telefon fiks	Celular	Kompjuter	Lidhje internet	Panel diellor	Kondicioner	Makina	Asnjë nga këto
Qarku SHKODËR	48940	4521	41399	1141	1178	28131	6018	50149	7689	15147	46577	10584	7553	188	3744	11639	2586
Bashkia PUKË	2165	16	1470	7	12	574	81	2254	318	315	2200	295	163	3	11	302	108
PUKË	857	1	795	5	11	395	62	866	138	308	825	233	161	1	5	159	28
GJEGJAN	500	6	252	0	1	78	4	531	83	1	533	26	1	2	1	59	27
RRAPË	268	7	153	1	0	27	9	280	26	3	268	14	1	0	0	36	15
QELËZ	266	1	93	1	0	17	1	294	28	1	295	4	0	0	1	22	24
QERRET	274	1	177	0	0	57	5	283	43	2	279	18	0	0	4	26	14

Tabela 4.8.2.8 : Njësitë Ekonomike Familjare sipas pajisjeve afatgjata dhe shërbimeve.

Bazuar në Tabelën e mësipërme dhe duke përdorur numrin e ekonomive familjare (Pukë: 928, Gjegjan: 585, Rrapë: 303, Qelëz: 327 dhe Qerret: 326), rezulton Tabela 4.8.2.9 ku paraqitet përqindja e ekonomive familjare që disponojnë çdo lloj pajisjeje. Nga kjo Tabelë rezulton se shumica e ekonomive familjare kanë pajisjet kryesore elektroshtëpiake si për shembull frigorifer, makinë larëse, TV dhe telefon celular. Në të kundërt, përqindja e ekonomive familjare me telefon fiksë është i ulët, si edhe i ulët është gjithashtu edhe përqindja e atyre me kompjuter dhe lidhje interneti. Veçanërisht mbresëlënës është fakti se në Qelëz dhe në Qerret asnjë ekonomi familjare nuk ka makinë larëse dhe lidhje interneti. Përveç kësaj, përqindje shumë të ulët ekonomish familjare disponojnë makinë. Shumicën e këtij komforti e disponojnë ekonomitë familjare në qytetin e Pukës.

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBIMET (%)																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatrise	Tharëse rrash	Makinë pjatalarëse	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telefon fiks	Celular	Kompjuter	internet	Panel diellor	Kondicioner	Makina Cars	Asnjë nga këto
PUKË	92.35	0.11	85.67	0.54	1.19	42.56	6.68	93.32	14.87	33.19	88.90	25.11	17.35	0.11	0.54	17.13	3.02
GJEGJAN	85.47	1.03	43.08	0.00	0.17	13.33	0.68	90.77	14.19	0.17	91.11	4.44	0.17	0.34	0.17	10.09	4.62
RRAPË	88.45	2.31	50.50	0.33	0.00	8.91	2.97	92.41	8.58	0.99	88.45	4.62	0.33	0.00	0.00	11.88	4.95

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBIMET (%)																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatriqe	Tharëse rrroba	Makinë pjatalarëse	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telefon fiks	Celular	Kompjuter	internet	Panel diellor	Kondicioner	Makina Cars	Asnjë nga këto
QELËZ	81.35	0.31	28.44	0.31	0.00	5.20	0.31	89.91	8.56	0.31	90.21	1.22	0.00	0.00	0.31	6.73	7.34
QERRET	84.05	0.31	54.29	0.00	0.00	17.48	1.53	86.81	13.19	0.61	85.58	5.52	0.00	0.00	1.23	7.98	4.29

Tabela 4.8.2.9 : Perqindje familjare per zonen qe i pajisur cdo lloj pajisjes.

Bazuar në Tabelat 4.8.2.10 dhe 4.8.2.11, vihet re se mënyra kryesore e ngrohjes së ekonomive familjare është përdorimi i sobave me djegie të drurit. Ekonomitë familjare që përdorin energji elektrike janë shumë të pakta, ndërsa në Gjegjan, Rrapë dhe Qelëz nuk ka asnjë ekonomi familjare. Po aq e ulët është përqindja e ekonomive familjare që përdorin gaz ose formë të tjera të energjisë.

	PRONËSIA E BANESËS			
	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
Qarku SHKODËR	54429	48027	1618	4784
Bashkia PUKË	2469	2273	93	103
PUKË	928	787	79	62
GJEGJAN	585	570	3	12
RRAPË	303	291	1	11
QELËZ	327	321	3	3
QERRET	326	304	7	15

Tabela 4.8.2.10 : Njësité Ekonomike Familjare sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje.

	Lloji i ngrohjes								Pa ngrohje
	Gjithsej	Ngrohje qëndrore në ndërtesë	Ngrohje qëndrore individuale në banesë	Stufë	Oxhak	Ngrohës elektrik	Kondicioner	Lloj tjtër ngrohje	
Qarku SHKODËR	53399	657	692	42255	3219	955	1024	3569	1028
Bashkia PUKË	2430	8	0	2130	264	6	4	3	15
PUKE	918	3	0	902	0	5	4	2	2
GJEGJAN	580	1	0	489	85	0	0	1	4
RRAPË	287	0	0	253	32	0	0	0	2
QELËZ	319	2	0	238	75	0	0	0	4
QERRET	326	2	0	248	72	1	0	0	3

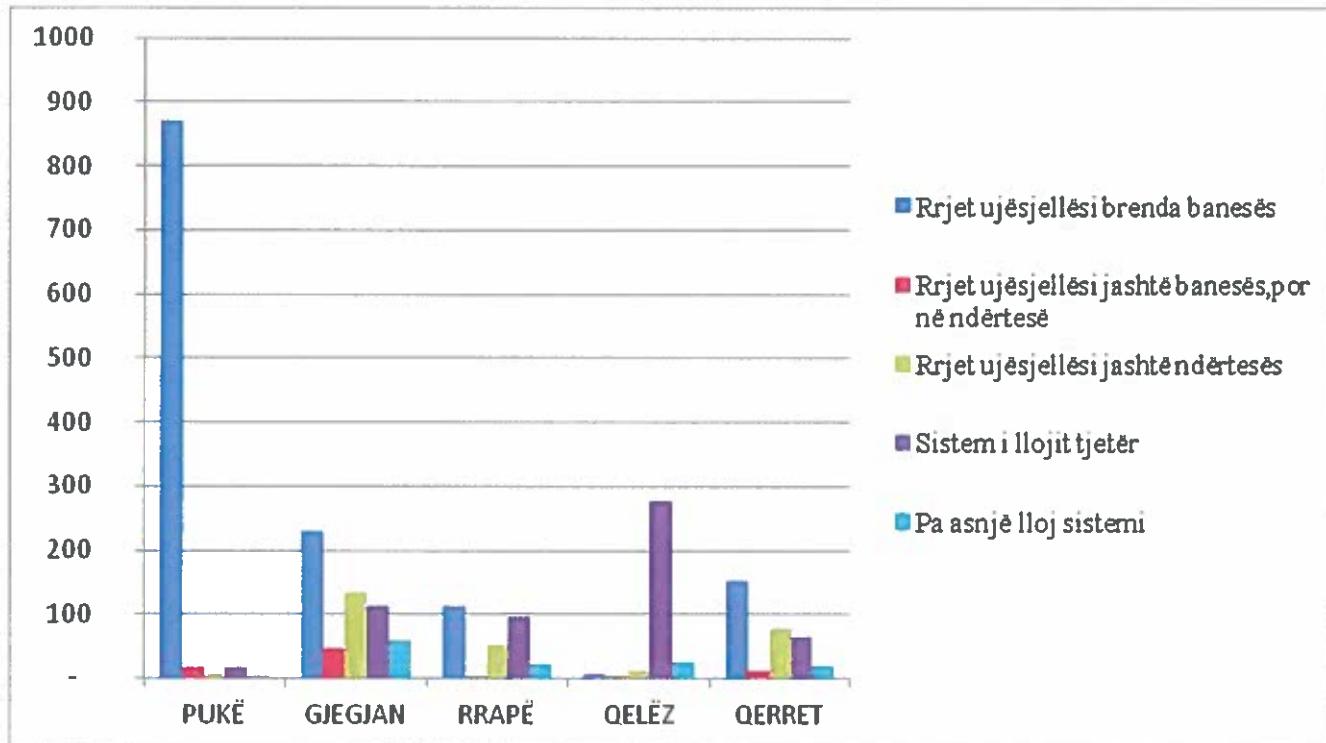
Tabela 4.8.2.11: Banesat e banuara sipas llojit të ngrohjes.

Per sa i përket sistemit të furnizimit me ujë, pjesa më e madhe e banesave kanë sistem të plotë i lubacionesh brenda banesës. Më konkretisht, në Pukë, ekonomitë familjare me sistem të integruar

brenda banesës arrijnë në shifrën 94.99%, ndërsa norma më e ulët është regjistruar në Rrapë (1.88%). Në tërësi, në Bashki një numër shumë i vogël i ekonomive familjare (3,33%) kanë sistem furnizimi me ujë larg banesës, por brenda ndërtesës.

	PRONËSIA E BANESËS			
	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
Qarku SHKODËR	54429	48027	1618	4784
Bashkia PUKË	2469	2273	93	103
PUKË	928	787	79	62
GJEGJAN	585	570	3	12
RRAPË	303	291	1	11
QELËZ	327	321	3	3
QERRET	326	304	7	15

Tabela 4.8.2.12: Banesat e banuara sipas sistemit të furnizimit me ujë.

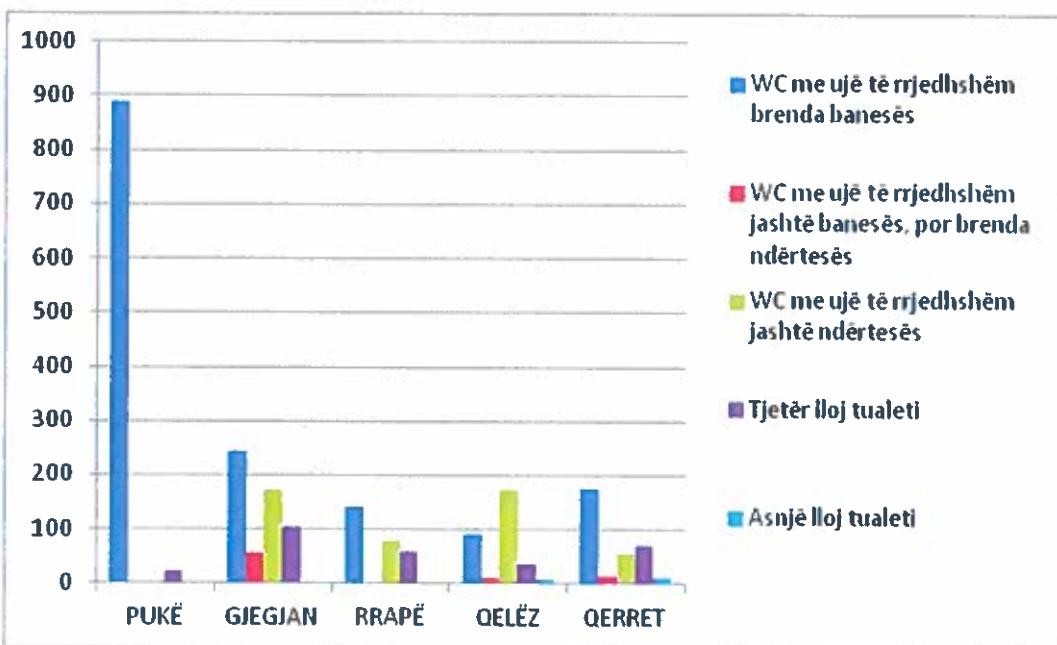
Grafiku: 4.8.2.5: Godinat e banuara dhe lloji i tualetit, Bashkia Pukë

Së fundi, bazuar në Tabelën 4.8.2.13., është konkluduar se shumica e ekonomive familjare në tërë Bashkinë kanë sistem të plotë tualeti brenda shtëpisë. Në veçanti, pothuajse të gjitha shtëpitë e Pukës (97%) kanë një sistem të plotë tualeti, ndërsa në Qelëz shifra është vetëm 28%. Në njësitë administrative të mbeturë, përqindja është në masën 50%. Ekonomitë familjare në bashkinë e Pukës që disponojnë sistem tualeti jashtë shtëpisë arrijnë në masën 3.58%, ato me tualet jashtë ndërtesë arrijnë në masën 19.83%, ndërsa llojet e tjera të tualeteve kanë 12.13% të ekonomive familjare. Ekonomitë familjare të Bashkisë pa tualet janë të paktë (25), që korrespondojnë me 5.81%.

	PRONËSIA E BANESËS			
	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
Qarku SHKODËR	54429	48027	1618	4784
Bashkia PUKË	2469	2273	93	103
PUKË	928	787	79	62
GJEGJAN	585	570	3	12
RRAPË	303	291	1	11
QELËZ	327	321	3	3
QERRET	326	304	7	15

Tabela 4.8.2.13: Banesat e banuara sipas llojit të tualetit.

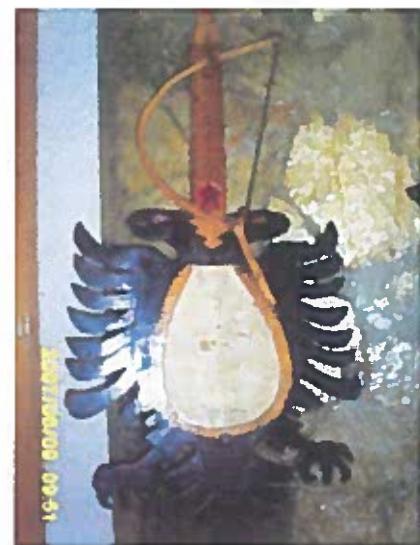
Grafiku 4.8.2.6: Banesat e banuara dhe sistemi i furnizimit me uje në bashkia Pukë.

4.9. Trashëgimia Kulturore

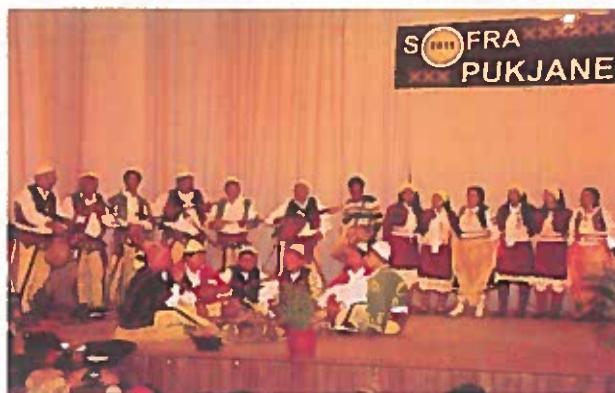
Mjedisi kulturor i zonës së studimit përbëhet nga trashëgimia historike, elementët arkeologjike dhe arkitektonike, veprimtaria kulturore lokale (evente, festime, etj.) dhe nga gjithë tradita popullore (zakonet dhe traditat, legjendat, etj.).

Zona është e njohur për traditën e pasur folklorike, me shprehje kryesore muzikën dhe vallet lokale. Eventet muzikore mbajnë të gjallë muzikën lokale dhe trashëgiminë e valleve dhe e ndajnë atë edhe jashtë kufijve.²¹ Zona gjithashtu ka traditë në prodhimet e qeramikës (zona Gojan), zdrukthtarisë, prodhimin e instrumenteve muzikore dhe kostumeve tradicionale të zonës.

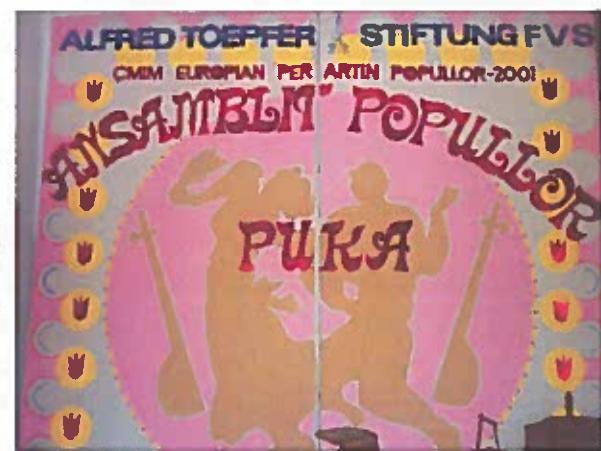
²¹ Ansambli Puka në vitin 2001 fitoi çmimin europian "Alfred Toepfer" për kulturën e artin. (burimi: Çelsi Turistik, Bashkia Pukë)

Fotos 4.9.1.-4.9.2: Instrumente muzikore tradicionale (burimi: Çelsi Turistik, Bashkia Pukë).

Fotos 4.9.3.-4.9.4: Evente muzikore me kostume lokale (burimi: Çelsi Turistik, Bashkia Pukë).

Fotos 4.9.5.-4.9.6: Eksponatet në Ekspositën Etnokulturore Pukë (burimi: Çelsi Turistik, Bashkia Pukë).

Punime përfaqësuese dhe objekte të artistëve vendas, si instrumente muzikore, vegla, veshje tradicionale etj. që janë eksposuar në Ekspositën Etnokulturore në Pallatin e Kulturës Pukë.

Eksponatet tipike janë violina e parë shqiptare e prodhuar në zonë, qëmimi evropian "Alfred Topfer" që fitoi Ansambli Puka si dhe objekte të tjera që lidhen me aktivitetin e asamblit.²²

Bashkësia lokale e mban gjallë trashëgiminë kulturore, qoftë përmes pjesëmarries në festivalë kulturore, evenimente sociale dhe fetare etj., qoftë përmes vazhdimësisë dhe transmetimit të traditatave, legjendave, zakoneve etj brezave të rinj. I çmuar është edhe kontributi i artistëve vendas, të cilët komunikojnë me veprat e tyre, historinë dhe traditën në një shkallë më të gjerë (jashtë kufijve të Bashkisë).

Rezerva arkeologjike e Bashkisë disponon prova të mrekullueshme që dëshmojnë për historinë e zonës dhe pasqyrojnë arkitekturën tradicionale lokale. Disa prej tyre janë karakterizuar monumente kulture me rëndësi arkeologjike ose historike dhe me status mbrojtje të posaçme. Shembuj tipikë të arkitekturës lokale janë shtëpitë kulla, banesa që janë të shprehura në tipin e kullave). Sipas Institutit të Monumenteve të Kulturës, monumentet kulturore të bashkisë së Pukës janë renditur në tabelën e mëposhtme:

EMRI I MONUMENTIT	INSTITUCIONI I SHPALLJES	Nr. VENDIMIT	DATA E SHPALLJES
Kalaja e Dalmacës në fshatin Koman	Rektorati i Universitetit Shtetor	6	15.01.1963
Kështjella dhe Kishat e Kabashit, Rrapë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	786/ I	05.11.1984
Shkolla muze "Migjeni", Pukë, Pukë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	8	18.12.1987
Shpella e Kaurit, Qelëz	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	786/ I	05.11.1984
Varrezat e lashta të Komanit, Qerret	Rektorati i Universitetit Shtetor	6	15.01.1963

Tabela 4.9.1: Monumentet kulturore të Pukës.

Kalaja e Dalmacës, sipas Vendimit nr. 6 datë 15.01.1963 të Rektoratit të Universitetit Shtetor, i përket mbrojtjes së kategorisë së 1te. Bëhet fjalë për gërmadha/mbetje banimesh të zbuluara në vitin 1899 në veriperëndim të Bashkisë (në zonën e Komanit), në një sipërfaqe prej 2 hektarësh në 570 metra lartësi. Gjetjet në nivelin e mesëm tregojnë grumbullim të dëndur ndertimesh të dokumentuara dhe mure të shumta, që shtrihen në një zonë 105 m² dhe që datojnë (faza e parë) fundi i periudhes antike). Në nivelin e ulët (230 metra katrorë), janë shpëtuar mure që datojnë midis shekujve të 8 dhe të 12te. Në këtë zonë u gjetën armë, vegla, bizhuteri dhe objekte të tjera që demonstrojnë banimin dhe vazhdimin e kulturës Ilirio-Arbnore.

Analitikisht, Kështjella dhe Kishat e Kabashit ndodhen në zonën Rrapë. Është një kështjellë e ndërtuar në veri të Shqipërisë në shekullin e 17te nga Koroneli, i njohur edhe si "kala druri Gabassu". Kanë mbetur mbetje të mureve, të cilat tregojnë një pikë vëzhgimi dhe fortifikimi. Në këtë zonë, u ndërtua një platformë ku më vonë u ndërtua kisha e Shen Palit. Për ndërtimin e platformës u përdorën gurë 25 m të gjatë, duke i dhënë asaj një formë gjysmërrethe si një hark.

²² Burimi: Çelsi Turistik, Bashkia Pukë

Poshtë platformës, kishte mbetje nga një ndërtesë e vjetër. Materiali i tavanit ka të njëjtin stil dallues si kështjellat Vig dhe Bushat të shekullit të 4th. Fillimisht, në sheklin e 4th u ndërtua një kishë. Më vonë, pas shkatërrimit të saj, u ndërtua një kishë mesjetare dhe në fund u zëvendësua me një kishë të re. Zona e Kabashit ishte një pikë me rëndësi ushtarake dhe ekonomike për rajonin.

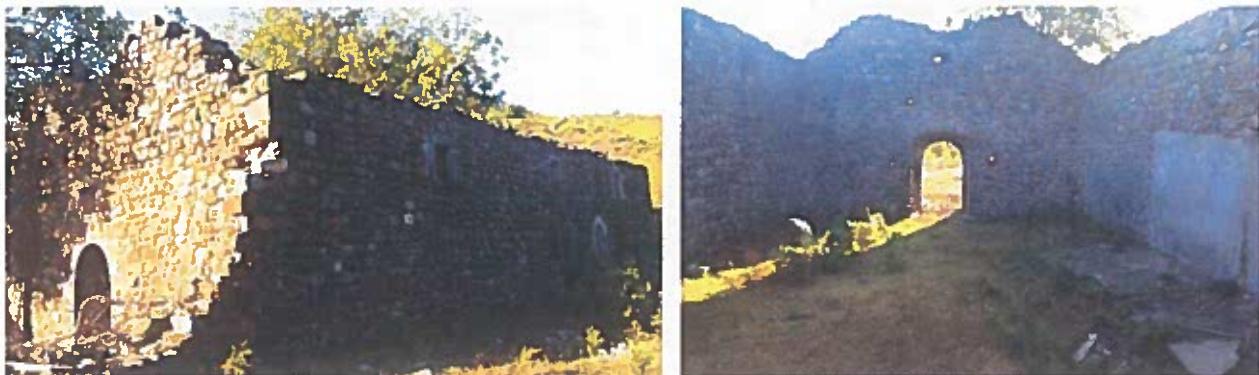

Foto 4.9.7.-4.9.8: Kishat e Kabashit (burimi: grupi i studimit).

Shkolla Muze "Migjeni" gjendet në zonën e Pukës, 200 m larg nga qendra e qytetit. Shkolla e mori emrin nga poeti Migjeni, i cili mbërriti në Pukë më 1936. Është një ndërtesë që funksiononte si shkollë me një mësues dhe një drejtor (midis te tjera) njojur për punën e Migjenit dhe tani shtëpi muze me fotografji, libra dhe materiale të tjera për jetën dhe punën e tij. Ndërtesa është njëkatëshe me elementë guri, betoni dhe hekuri dhe ka një shkallë të jashtme. U ndërtua në vitin 1936 dhe që atëherë ka qenë subjekt i riparimeve dhe ndërrhyrjeve që kanë ndryshuar në një farë mase karakterin e saj origjinal.

Foto 4.9.9: Shkolla Muze "Migjeni".

Në hapësirat arkeologjike të qytetit, përfshihen Shpella e Kaurit, e cila edhe u analizuar në kapitullin 4.2 së bashku me elementët e mbrojtura të mjedisit natyror, dhe Varrezat e Lashta të Komanit. Bëhet fjalë për një varrezë që e morri emrin nga Komani, vendi ku ajo edhe ndodhet. Më konkretisht, ajo i takon rajonit të Qerretit dhe ndodhet në një kodër të lartë 586 metra. Bazuar në gjetjet, vlerësohet se varrezat janë të shekullit të 6th. Në varrezë ka më shumë se 150 varre. Gërmimi

i parë ishte 1898 nga Degrand dhe më vonë në 1902 nga Han dhe T. Ippen. Qysh atëherë, shumë arkeologë shqiptarë janë përfshirë në gërmimet në këtë zonë.

Foto 4.9.10. Tabela me emrin "Migjeni".

4.10. Peisazhi

Sipas Konventës Evropiane të Peisazhit (Konventa e Firences), peisazhi është përcaktuar si një zonë, siç perceptohet nga njerëzit, karakteri i të cilit është rezultat i veprimit dhe ndërveprimit të faktorëve natyrorë dhe / ose njerëzorë. Përfshin si të dhëna natyrore- ekologjike edhe kulturore-ekonomike. Gjithashtu, në ndryshim të vazhdueshëm, evoluon dhe nuk mbetet statik dhe inert, dhe pranon stimuj të ndryshëm me origjinë ose nga natyra ose nga aktiviteti njerëzor. Nëpërmjet këtij perceptimi të zgjeruar, peisazhi:

- Është i njobur si një komponent i rëndëishëm i trashëgimisë natyrore dhe kulturore evropiane dhe luan një rol përcaktues në stabilitetin e identitetit europian.
- Është i domosdoshëm për prosperitetin dhe cilësinë e jetës së banorëve kudo, në zonat urbane dhe rurale, në zonat e klasikuara si të degraduara dhe të atyre klasifikuar si të cilësisë të lartë.
- Përbën burim të favorshëm për veprimtarinë ekonomike dhe faktor për të térhequr kapitalet.

Duke hetuar Bashkinë në një shkallë të vogël, mund të shohim se mbizotërohet nga peisazhe malore dhe kodrinore. Bashkia është e rrethuar nga malet e Krabit në veriperëndim, Munellës në jug perëndim, Mirditës në jug dhe Tërbunitë në qendër. Midis tyre janë luginat e lumenjve Drin, Fani i Madh, Gomsiqes dhe Gjadërit. Në mënyrë të veçantë, lumenjtë e Drinit dhe Gjadërit formojnë kufijtë veriorë dhe jugorë të bashkisë. Disa maja shtrihen në luginat e lumenjve duke krijuar një rrjet hidrografik shumë-njyrës.

Në një shkallë më të madhe, sa i përket vëllimeve malore, mund të shohim peisazhin karstik të malit Munellës. Ajo përfaqëson një sipërsfaqe erozive të formuar mbi formacionin karbonatik.

Rrafshinat e vogla me kullota dhe tokë të punueshme, të shpërndara ose në vende të grumbulluara dhe me gardhe të pasura natyrore mund të strehojnë aktivitete të buta njerëzore (blegtori, bujqësi).

Rezervuaret artificiale dhe liqenet e vegjël rrisin elementët ujorë dhe pasqyrojnë qiellin duke krijuar peisazhe idilike.

Luginat dhe kanionet e ngushtë në formë V parandalojnë zhvillimin e aktiviteteve njerëzore duke rritur biodiversitetin në këto vende.

Rrjedhat e lumenjve të mëdhenj në zonat e rrjedhës së poshtme janë baltore duke krijuar fusha të vogla aluvionale rrreth të cilave janë të përqëndruara aktivitetet kryesore antropogjene dhe janë zhvilluar vendbanimet më të mëdha.

Mjedisi audio dhe vizual janë të shkëlqyera dhe ndryshojnë në varësi të sezonit. Regjistrohet bollëk geotopes (p.sh. shpella, burime) si dhe monumente kulturore të shpërndara por me një histori të theksuar.

Aspektet negative të peisazhit përfshijnë zonat e minierave të cilat e kanë ndryshuar dhe vazhdojnë të ndikojnë fuqishëm. Shpyllëzimi i pemëve, zbulimi i nëntokës dhe akumulimi i mbeturinave në zonat e afërta krijojnë probleme estetike dhe mjedisore.

Gjithashtu, digat në lumenj për prodhimin e energjisë elektrike janë elementë të rëndësishëm që transformojnë zonën, si në rrjedhën e sipërme edhe në drejtim të rrymës. Në zonën e studimit, në lumenjtë e mëdhenj që e përshkojnë atë, po ndërtohen ose janë ndërtuar mjaftueshëm. Shkalla dhe shtrirja e ndikimit të tyre varet nga madhësia e digës dhe nga karakteristikat e lumbit dhe pellgut së mbulimit. Ndikimet janë të larmishme dhe lidhen kryesisht me ndryshime në mikroklimë dhe në ekosistemin ujor, mbajtjen nën kontroll të sedimenteve dhe përbërsve ushqimorë, pengimin e migrimin e peshqve, ndryshime në fenomenet e erozionit dhe përmbytjeve, ndryshimin në sasinë dhe cilësinë e ujërave nëntokësore. Përveç kësaj, ndërtimi i tyre ka sjellë ndërhyrje në relievin e tokës dhe mbulimin e zonës përreth: gërmime, kantiere ndërtimi, përmbytje të brigjeve të lumenjve, sipërfaqe të reja artificiale (ndërtesa, infrastruktura), etj.

Së fundi, shpërndarja e mbeturinave shtëpiake dhe mbeturinave të ngurta pranë zonave të banimit, lumenjëve dhe liqenëve, mungesa e mirëmbajtjes dhe braktisja e ndërtueseve, shpyllëzimi i zonave pyjore me rezultat erozionin e tokës krijojnë një degradim estetik në peisazh.

Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i peisazhit në planifikimin territorial kontribuon:

- që së bashku të mbrojnë mjedisin natyror dhe kulturor, gjë që nuk është e mundur me identifikimin individual të zonave të mbrojtura dhe vendeve arkeologjike, monumenteve, etj,
- në përmirësimin e cilësisë së jetës,
- në zhvillimin e balancuar dhe
- në kohezionin ekonomik dhe social me paraqitjen e mundësive të reja për zhvillim dhe vende pune, madje edhe në zonat pa peisazhe me vlerë të lartë.

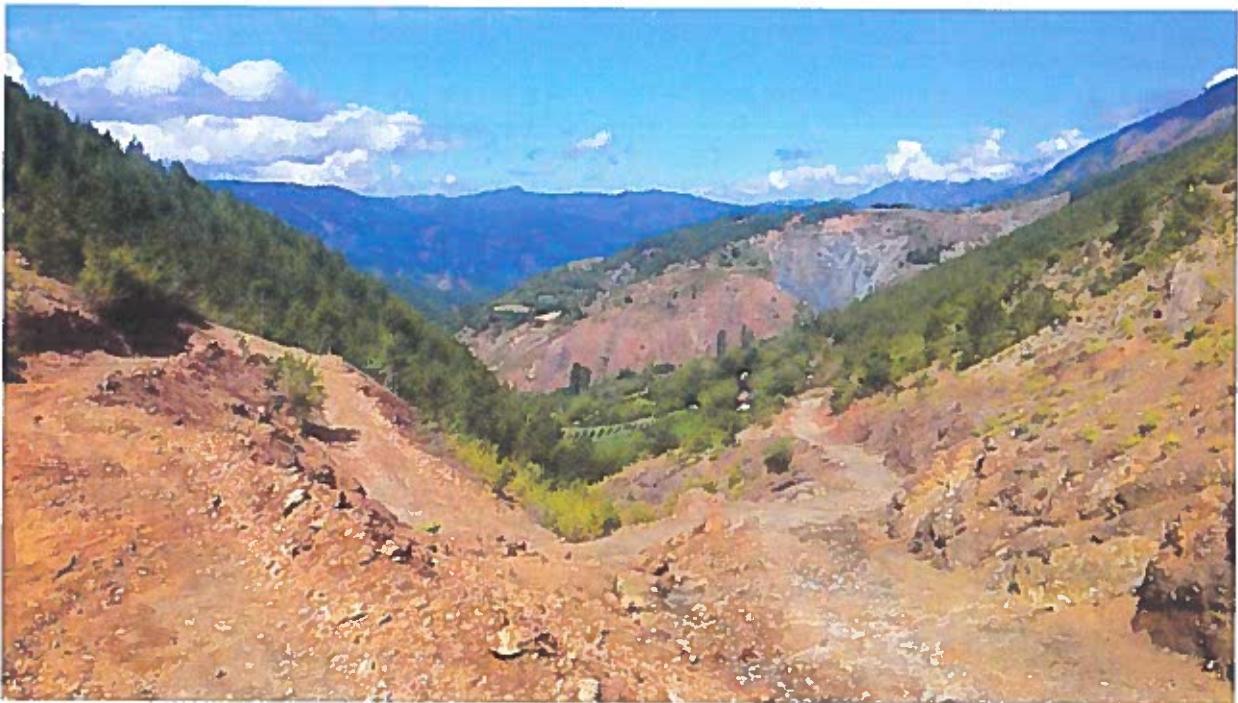

Foto 4.10.1: Lugina e V në peisazhin malor (burimi: grupi i studimit).

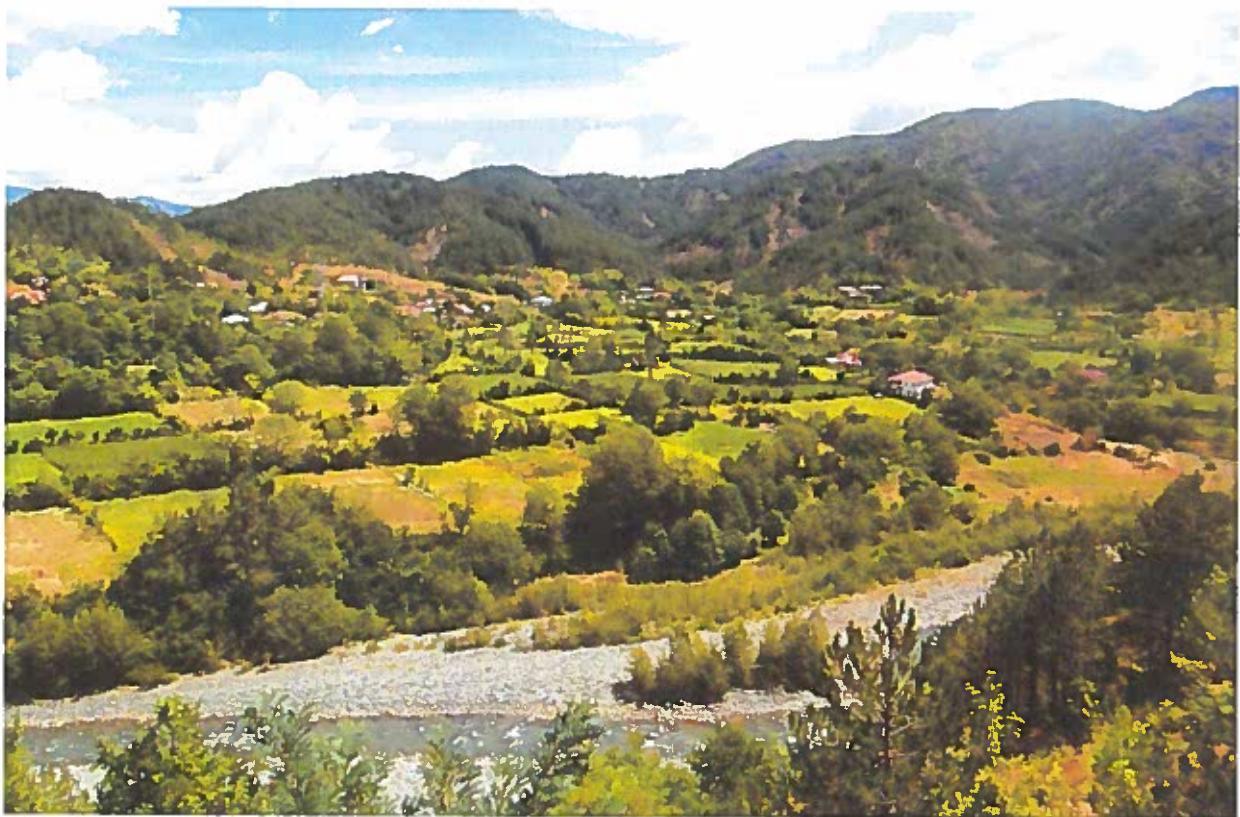

Foto 4.10.2: Relief i ulët me toka bujqësore (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.3: Hedhje e pakontrolluar e mbetjeve (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.4: Peisazh malor me tokë të punueshme (burimi: grupi i studimit).

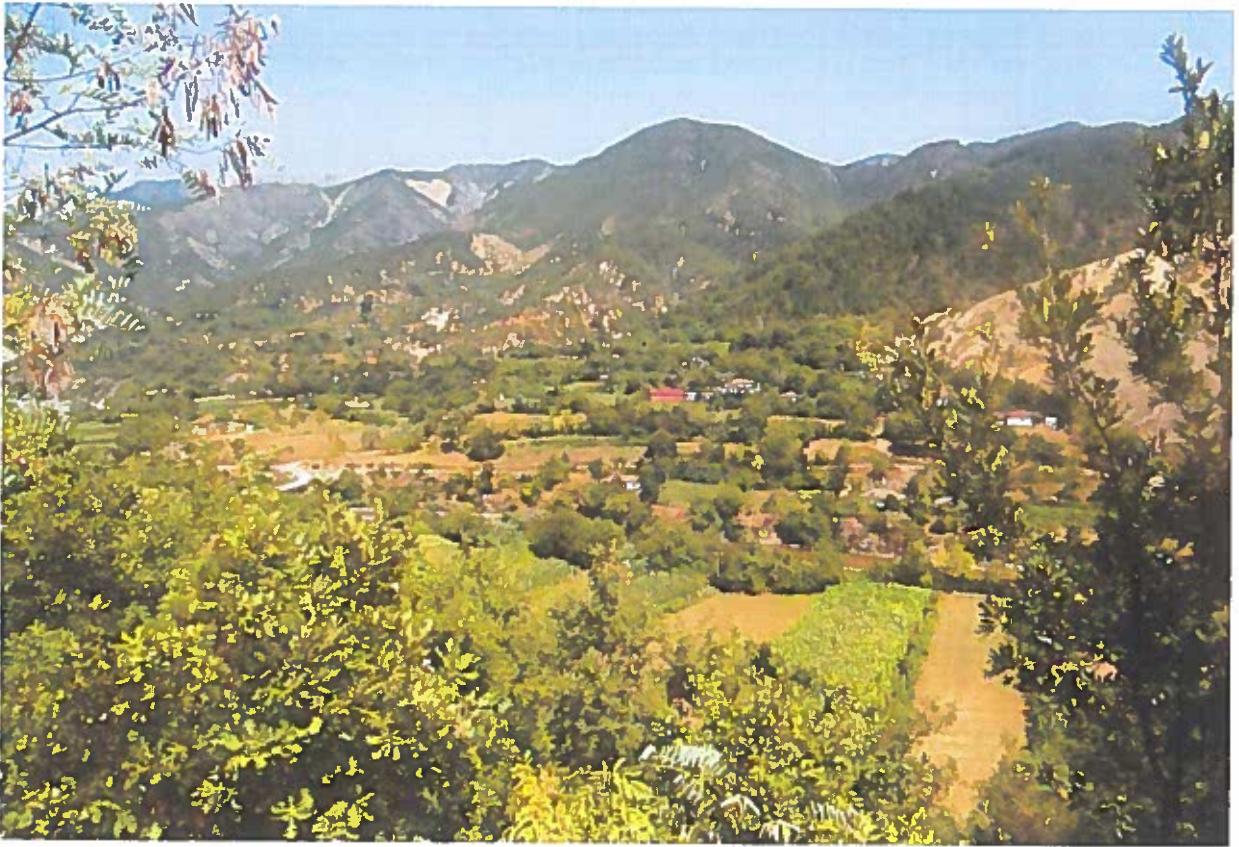

Foto 4.10.5: Fusha me të korra (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.6: Peisazh malor (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.7: Lugina e lunit (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.8: Peisazhi malor dhe toka bujqësore (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.9: Lugina e Vnë peisazhin malor (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.10: Elementi i ujit në peisazhin malor (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.11: Pllajë e vogël (burimi: grupi i studimit).

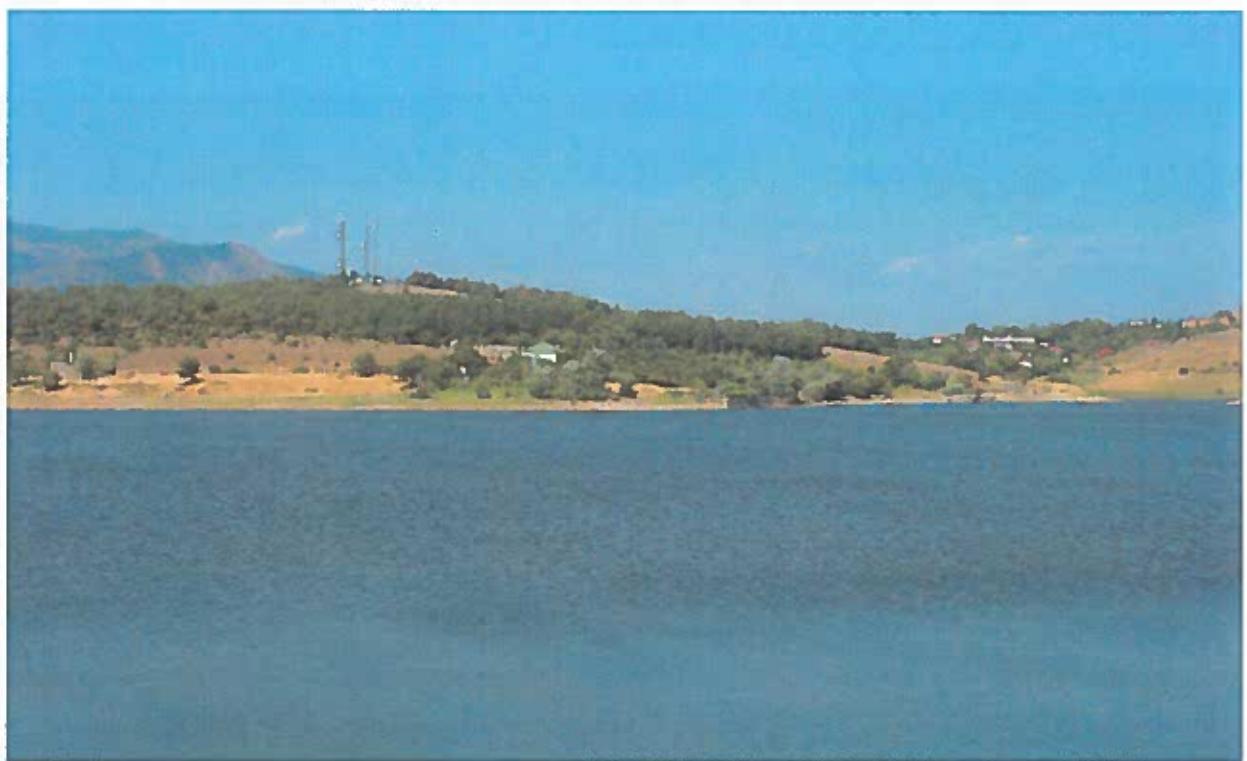

Foto 4.10.12: Liqeni Kukaj (burimi: grupi i studimit).

Foto 4.10.13: Elemente ujore në një peisazh kodrinor (burimi: grupi i studimit).

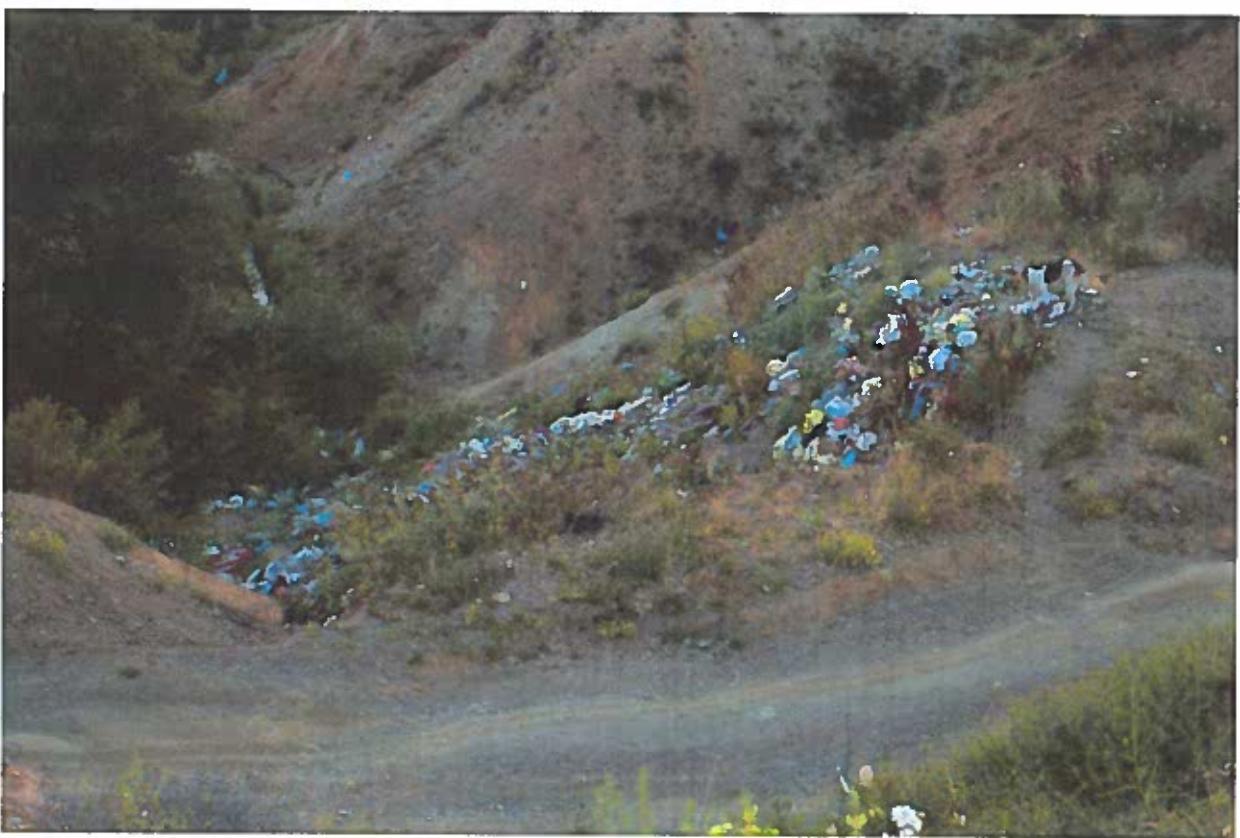

Foto 4.10.14: Hedhje e pakontrolluar e mbeturinave (burimi: grupi i studimit).

4.11. HOT SPOT

Një zonë dhe rrjedhimisht edhe banorët e saj mund të jenë të ekspozuar ndaj rreziqeve të originës natyrore dhe atyre antropogjene. Kur ndodhin rrëshkitje të dheut, erozion i tokës, përmbytje, zjarre, fenomene intensive meteorologjike, tërmete, epidemi, aksidente teknologjike, të gjitha kanë një ndikim negativ në mjedisin natyror dhe antropogen, por edhe në ekonomi.

Disa nga rreziqet karakterizohen nga mungesa e kohës që mund të ndikojë përgjithmonë në zhvillimin dhe prosperitetin e zonës. Vendet me rreziqe të tilla, me ekspozim të vazhdueshëm ndaj banorëve dhe habitateve, konsiderohen HOT SPOTS dhe kanë nevojë për trajtim të menjëhershëm dhe efektiv.

Korniza legislative e vendit për mbrojtjen e mjedisit dhe përballimin e fatkeqësive natyrore dhe teknologjike është pasuruar pas ndryshimit të regjimit duke përfshirë në të edhe Direktivat Europiane dhe komponentë të Marrëveshjeve Ndërkombëtare. Në nivel ndërkombëtar, ka pasur një ndryshim në lidhje me perceptimin e sigurisë nga rreziqet natyrore dhe ato teknologjike. Ndjenja e sigurisë nuk vjen nga gatishmëria për tu përballur me vet fatkeqësitë që mund të shkaktohen, por nga kufizimi dhe parandalimi i shfaqjes së rreziqeve. Kjo është perceptuar në *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030* të miratuar nga Konferenca Ndërkombëtare e Tretë e Kombeve të Bashkuara në Sendai, Japoni, në Mars 2015²³. Sendai Framework është pasardhësi i *Hyogo Framework for Action (HFA) 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters*. Përbën tashmë një instrument të fundit me parime udhëzuese dhe veprime prioritare që mund të miratohen si nga organet kompetente lokale ashtu edhe nga ato kompetente qeveritare me synim për të reduktuar rreziqet dhe fatkeqësitë.

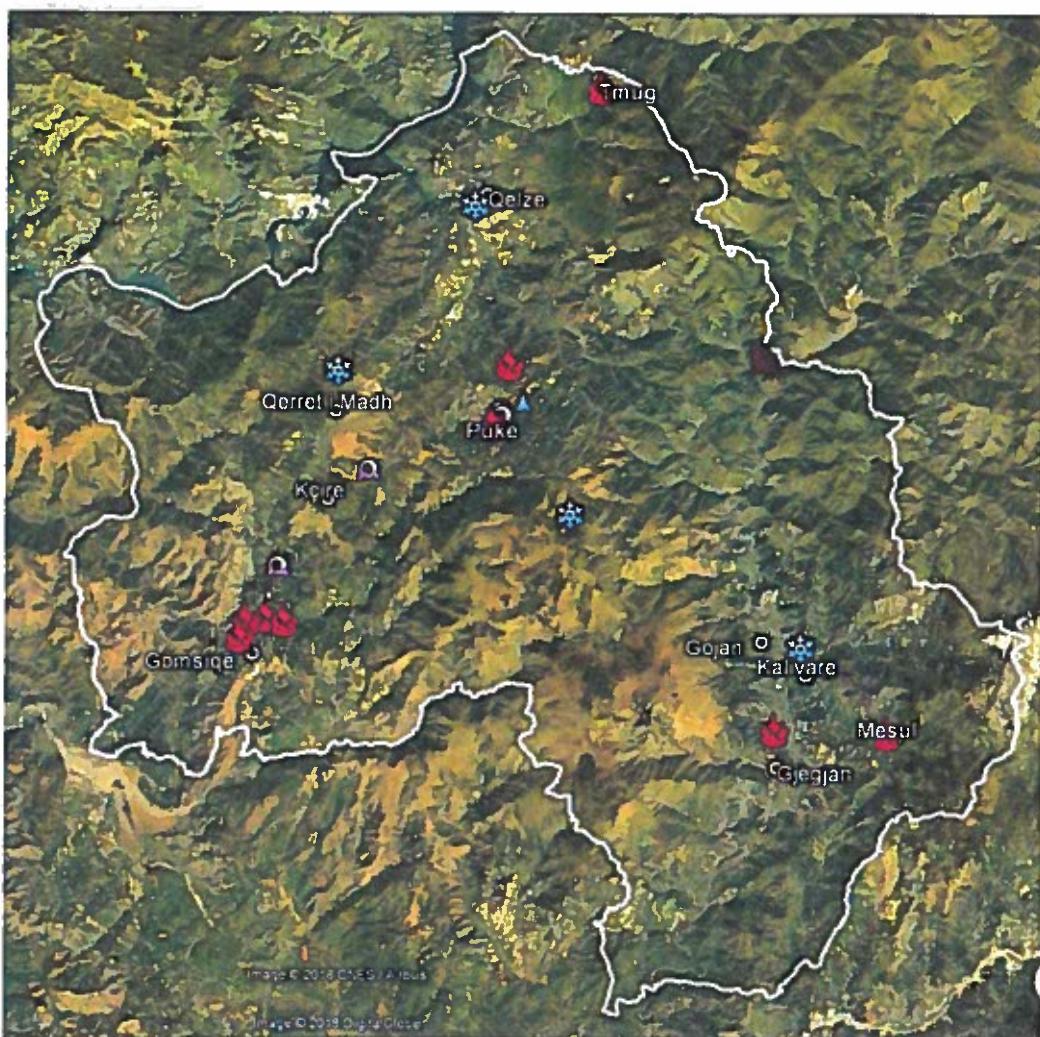
Brenda këtij kuadri për mbrojtjen e mjedisit të Bashkisë, ekziston nevoja për të kufizuar HOT SPOTS që ndodhen brenda kufijve të Bashkisë.

Sipas gjeoportalit ASIG në lidhje me HOT SPOTS në Shqipëri, në bashkinë e Pukës, rreziqet që ekzistojnë dhe paraqiten kanë lidhje me zjarret, rënien intensive të borës, rrëshqitjet e tokës dhe shfaqjen e epidemive për shkak të pranisë së brejtësve dhe insekteve që mund të transmetojnë sëmundjet ngjitëse në bimë, kafshë dhe njerëz.

Për sa i përket *rrezikut të bllokimit të vendbanimeve malore për shkak të kushteve të motit të keq (dëborës dhe shiut)* kjo është për pasojë jo vetëm e kushteve të këqia të motit, por edhe rrjetit rrugor jo të përsshtatshëm, i përbërë nga akse rrugore të pakalueshme, rrugë të pashtuara, kalime përrenjsh pa ura etj., Çështja e qasjes në vendbane trajtohet në përputhje me Fazën II të PPV, përmes Objektivit Strategjik 4/Prioriteti 15, ku propozohen projekte dhe masa për modernizimin e akseve rrugore me punime shtrimi, ndërtimi, përmirësimi të karakteristikave gjeometrike, mirëmbajtje, dhe për të përmirësuar dhe modernizuar sistemin e transportit me rrugëtime më të shpeshta të mjeteve të transportit publik në mes të fshatrave dhe lidhje akoma edhe të zonave më të largëta. Megjithatë, është e dobishme të theksohet se banorët e këtyre vendbanimeve të largëta të bllokuara nga dëbora e dimrit, janë përshtatur dhe kanë formuar një mënyrë jetese të vetë-mjaftueshme.

²³ Teksti është përkthyer në shqip <http://www.mbrojtjacivile.al/index.php/publikime/kuadri-sendai-r-r-f-2015-2030>

Rreshqije Bllokim Debore Zjarr Brejtesit P.Neglectus

Skema 4.11.1: Fragment nga Google Earth ku shënohen pozicionimet e HOTSPOTS sipas <http://albmaps.asig.gov.al/hotspotalbania/#16/42.0399/19.8981>

Lidhur me zonat me rrëshqitjet e dheut, të cilat janë konstatuar të shpërndara në gjithë hapësirën e Bashkisë, nënvizohet se janë shkaktuar për shkak të gjeologjisë së zonës dhe janë të motivuara nga gjeomorfologjia dhe kushtet e motit. Si fenomene të tillë ato nuk mund të trajtohen në tërësinë e tyre, por pasi të përzgjidhen zonat që prekin zonat e banuara dhe rrjetet e infrastrukturës. Prandaj është e nevojshme të përcaktohen me saktësi këto zona përmes një studimi të përshtatshëm gjeologo-gjeoteknik që do të përgatitet nga organi kompetent shtetëror ose nga studiues privatë për llogari të Bashkisë dhe pas sugjerimit të bërë prej saj. Studimi gjeologo-gjeoteknik do të propozojë masat për sigurinë e zonës dhe parandalimin e fenomenit. Përveç kësaj, çdo projekt teknik që ndërtohet si për shembull një aks i ri rrugor madje edhe një përmirësim i një aksi ekzistues duhet të shoqërohet nga një studim gjeoteknik përkatës, i cili do të ruhet edhe në arkivat e Bashkisë. Në projektet teknike përfshihen gjithashtu punime për ujësjellësin, vaditjen, ndërtim i liqeneve/rezervuare dhe ndërtimi i digave. Gjithashtu, edhe infrastruktura për telekomunikacion dhe energjinë elektrike duhet të jetë nën kushte të sigurta, pasi roli i tyre në trajtimin e fatkeqësive të tjera natyrore është shumë e rëndësishme. Kufizimi i rrezikut të rrëshqitjeve të dheut u mor

parasysh gjatë Fazës II nga Objektivi Strategjik 4 dhe Aksi Prioritar 16 për mbrojtjen e mjedisit të banimit/të strukturuar.

Rreziku i zjarrit, siç tregohet edhe nga geoportali ASIG në lidhje me HOT SPOTS në Shqipëri, është i madh për Bashkinë. Sipërsaqet pyjore, me një rol mbrojtës dhe produktiv në të njëjtën kohë, gjenden dhe janë në rrezik të madh. Mbrojtja e tyre si edhe eliminimi i rrezikut është një prioritet për zhvillimin e qëndrueshëm të Bashkisë. Zjarret brenda zonave të banuara, megjithëse në një nivel më të ulët, gjithashtu kërkojnë që bashkitë, aktorët shtetërorë dhe qytetarët të marrin masa parandaluese dhe përgatitjeje për t'i adresuar ato.

Shkaqet e zjarrit kanë lidhje me fenomenet natyrore dhe antropogjene. Rrufeja, kushtet e nxehta dhe të thata të motit me erërat e forta, neglizhenca njerëzore ose sjelljet e rrezikshme dhe zjarrvënia janë shkaqet më të zakonshme të zjarrit.

Masat parandaluese për shhangien dhe eliminimin e rrezikut janë si më poshtë:

- Përcaktimi, monitorimi dhe kontrolli i aktiviteteve në zonat pyjore.
- Zhvillimi i sistemeve paralajmëruese në rast të kushteve të rrezikshme të motit. Sistemet e tilla janë shumë të zakonshme në vendet e zhvilluara dhe do të thotë situata të gatshme për organet kompetente dhe tërheqin vëmendjen e qytetarëve. Këto sisteme zhvillohen kryesisht nga organet shtetërore kompetente dhe institucionet. Informimi bëhet përmes spoteve televizive dhe radiofonike, tabelave paralajmëruese elektronike në rrugë, mesazheve paralajmëruese nëpërmjet operatorëve të telefonisë celulare, shpërndarjes së materialeve të shtypura dhe atyre elektronike (e-mail) informacioneve për shkollat dhe shërbimet publike, duke tërhequr vëmendjen dhe vëmendjen e qytetarëve .
- Instalimi i tabelave të përhershme paralajmëruese të zjarrit në shtigjet pyjore dhe akset rrugore dhe tabela ndaluese të ndeyjes së zjarrit për qëllime rekreative në pyje.
- Pastrimi i sipërsaqeve pyjore nga plehrat.
- Krijimi i një observatori bazuar në punën vullnetare.
- Ndryshimi në mendësinë e qytetarëve përmes spoteve televizive dhe stacioneve radiofonike, broshurave, tabelave, integrimit në procesin arsimor, organizimit të seminarëve për ngritjen e vetëdijes për sensibilizimin dhe pjesëmarrjen në mbrojtjen nga zjarret.
- Përmirësimi i rrjetit të rrugëve pyjore.
- Zhvillimi i zonave të antizjarrit.
- Zhvillimi i një rrjeti të hidranave të fikjes së zjarrit në zonat pyjore dhe rezidenciale me lidhje me rezervuarët e mbledhjes së ujit për përdorim kundra zjarrit.

Kategorizimi i pyjeve të bashkisë në bazë të rrezikut të zjarrit duhet të përditësohet periodikisht përmes kërkimeve përkatëse që do të hartohen për llogari të Bashkisë.

Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore, siç parashikohet nga Aksi Strategjik 3 dhe në veçanti nga Aksi Prioritar 10 përfshin mbrojtjen nga zjarret duke përfshirë masat parandaluese që përmenden këtu.

Brejtësit janë pjesë e grupit të vogël të gjitarëve. Ata luajnë një rol të rëndësishëm si rezervuarë të virusave, baktereve dhe patogjeneve të tjerë që shkaktojnë sëmundje serioze për njerëzit. Përhapja e tyre i kontribuohet aftësisë së tyre për t'u përshtatur me kushtet e ndryshme ekologjike dhe gjithashtu edhe zgjerimit të habitateve të tyre. Njohja e thellë e këtyre habitateve dhe shpërndarja e

brejtësve në to janë elementë të rëndësishme për parandalimin e sëmundjeve infektive dhe kontrollin e brejtësve në bashki.

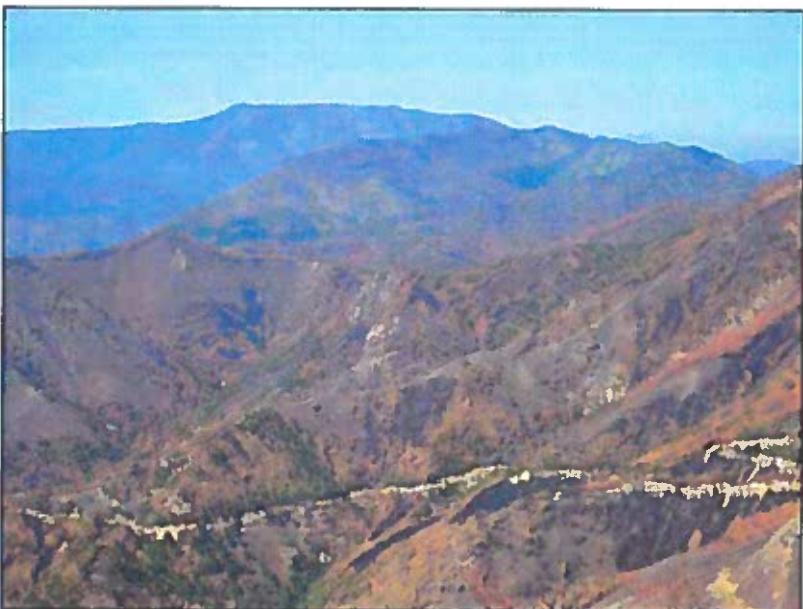

Foto 4.11.1: Zjarr pranë Tuç, ka djegur pyllin natyral me *Pinus nigra*. Zjarri ka filluar në 19 Korrik 2007 dhe është fikur pesë ditë më pas më 24 Korrik 2007 pasi kishte shkatërruar dhe djegur rreth 27 hektarë (Foto: G. Hoxhaj).

Kufizimi rrezikut bazohet në masa të tilla si regjistrimi i popullsisë së brejtësve, kontolle të llojeve të brejtësve për zbulimin e virusave patogjene të rrezikshme dhe marrja e masave për shfarosjen e popullsisë së infektuar. Në llojin e brejtësve *Apodemus Flavicollis* që ndeshet shpesh në shumë zona të vendit, është identifikuar ekzistencë e virusit patogen Dobrava, përgjegjës për ethet hemorragjike²⁴.

Në masat parandaluese janë raportuar gjithashtu edhe kontrolli i vendbanimeve të tyre, dmth të zonave ku ata mund të rriten dhe të shumohen. Rajone të tilla si kanalizimet dhe deponitë e mbeturinave duhet të kontrollohen në mënyrë sistematike për praninë e brejtësve ose të pastrohen në mënyrë që të mos përbëjnë një mikpritëse për brejtësit.

Femra *Phlebotomus Neglectus* është një nga transmetuesit kryesorë të *Leishmania Infantum* në njerëz, por kryesisht në qen. Ky protozoan (*Leishmania Infantum*) është përgjegjës për përhapjen e leshmaniozës viscerale, e njohur edhe si "kala-azar". Simptomat e sëmundjes janë ethe, dridhje, humbje peshe, dhimbje diarre në hipokondriac e djathë etj. Sëmundja është vdekjeprurëse në 25% dhe 90% nëse nuk trajtohet respektivisht.

Për të eliminuar rrezikun, është veçanërisht e rëndësishme luftimi i transmetuesit. Zbulimi i vatrave dhe i kushteve të jetesës së kafshëve phlebotomine është shumë e vështirë dhe ky fakt bën problematik procesin e minimizimit të tyre. E rëndësishme është ndihma e ofruar dhe e siguruar për aplikimin e insekticideve.

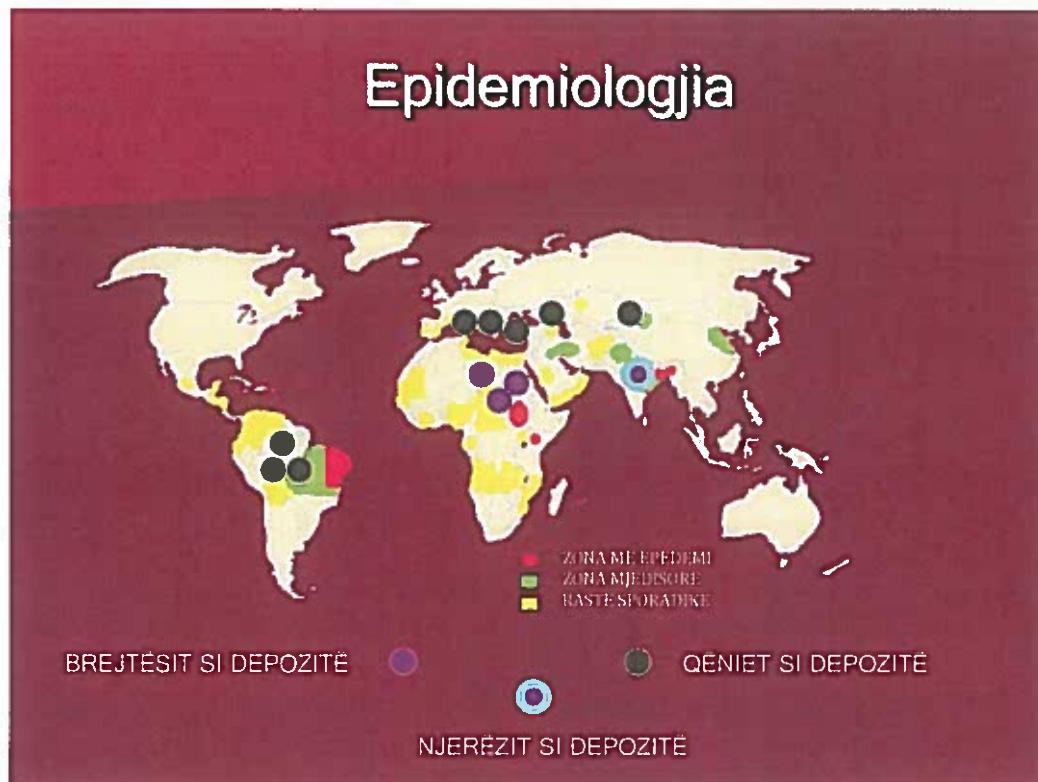
Parandalimi dhe trajtimi i sëmundjeve në nivel të popullsisë kërkon një sërë ndërhyrjesh strategjike:

- Diagnostikimi në kohë dhe trajtimi efektiv i rasteve të personave të prekur, përmirësimi i prognozës dhe ndërprerja e zinxhirit të transmetimit në zonat me transmetim njerëzor.

²⁴ Brutesit e Shqiperise dhe mundesa e tyre per Transmetimin e Sëmundjeve Infektive

- Vëzhgimi epidemiologjik efektiv i sëmundjes.
- Masat mbrojtëse personale kundër insekteve (gracka insektesh, rrjeta kundër mushkonjave) - informacion publik.
- Programet e kontrollit të mushkonjave (p.sh. spërkatje) dhe reduktimi i habitateve mbarështuese (menaxhimi i mjedisit).
- Për të parandaluar transmetimin zoonotike: masa kontrolli dhe Parandalimi të sëmundjeve në kafshë ose kontroll i receptorëve (aplikim të veçantë i produkteve kundër insekteve tek qentë endacakë, kontroll të tyre të rregullt veterinar për sëmundje dhe trajtim në kohë të ekzemplarëve të sëmurë.

Skema 4.11.2: Shfaqja e epidemive të Leishmaniasis nëpër botë.

Burimi: <http://www1.med.auth.gr/depts/gpathologiki/mathimata/leismaniasi.pdf>

Pë sa i përket rrezikut të epidemive prej brejtësve dhe insekteve siç është përshkruar më sipër, masat e parashikuara në Aksin Prioritar 14 për përmirësimin dhe modernizimin e rrjetit të menaxhimit të mbeturinave dhe rrjetin e kanalizimit, në mënyrë indirekte do të rezultojnë në ulje të rrezikut pasi ato do të ndihmojnë në reduktimin e habitateve të brejtësve dhe insekteve. Megjithatë, për trajtimin e menjëherëshëm duhet të merren masat specifike të përmendura më lart.

5. TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1. Hyrje

Alternativa zero («do-nothing case»), e cila është trajtuar në këtë kapitull, ka të bëjë me mosmiratimin për të zbatuar PPV dhe si pasojë për të ruajtur gjendjen aktuale përsa i përket planifikimit të territorit në Bashkinë Pukë. Në mënyrë të veçantë, në Bashkinë Pukë nuk ka zona të ligjëruara të përdorimit të tokës, kështu që investitorët dhe banorët e zonës së studimit, janë në gjendje të ndërtojnë cdo gjë dhe kudo që të duan dhe të zhvillojnë cdo aktivitet ekonomik, pa pasur kufizime-angazhime, me përashtim të disa kufizimeve që ekzistojnë në legjisacionin aktual. Skenari zero, i cili në thelb përfshin mungesën e vazhdueshme të zonave të përdorimit të tokës në Bashkinë Pukë, mund të shkaktojë probleme në të ardhmen, për shkak se ka të ngjarë të ketë papajtueshmëri midis përdorimeve të tokës dhe aktiviteteve në fqinjët e afërt, të cilët do të krijojnë "konflikte të përdorimit të tokës". Perveç "konflikteve të përdorimit të tokës," nuk përballohen ndotjet nga aktivitete shqetësuese.

Njëkohësisht dhe paralelisht, PPV e Bashkisë Pukë është një mjet për zhvillimin e Bashkisë, pasi në kushte të caktuara mund të kontribuojë për një planifikim gjithëpërfshirës strategjik, në bazë të kriterieve të zhvillimit të qëndrueshëm që përcakton prioritetet për zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, bazuar në nevojat dhe prioritetet e komunitetit lokal. Në përfundim, pa PPV e Bashkisë Pukë, zhvillimi i zonës do të jetë i fragmentuar dhe "anarkik", i mbështetur mundësisht vetëm në interesa dhe iniciativa private të rastit që nuk mbështeten në një planifikim strategjik të unifikuar.

Rrjedhimisht, alternativa zero, dmth mungesa e një plani të përdorimit të tokës për territorin e Bashkisë Pukë, i cili do të organizonte zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe do të kontribuonte në mbrojtjen e mjedisit, do të kishte si rezultat degradimin e mundshëm (të mëtejshem) të zonës, si të karakteristikave mjedisore edhe të atyre kulturore. Në paragrafët e mëposhtëm parashikohet zhvillimi i faktorëve të mjedisit në të ardhmen, pa zbatimin e PPV të Bashkisë Pukë.

5.2. Toka

Për faktorin mjedor "tokë" zgjidhja zero rezulton në degradim të mëtejshëm të tij, për shkak të shpërndarjes së mbeturinave urbane në razonet përreth apo në brigjet e përrrenjve dhe në lumenj. I njëjtë fenomen ndeshet edhe në lidhje me hedhjet e ndryshme të mbetjeve nga aktivitete nxjerrëse (kryesisht minerare dhe inerte), por edhe të mbetjeve nga ndërtimet. Asgjësimi dhe përqëndrimi i papërshtatshëm i mbeturinave dhe mbetjeve (komunale, industriale, minerare) në kombinim dhe me mungesën e ambienteve të lejuara me konfigurim dhe projektim dhe specifikime të duhura dhe të përshtatshme, ndikon në ndryshimin fiziko-kimik dhe karakteristikat mekanike të tokës të tilla si cilësia, struktura, ngjyra, komponentët kimikë dhe organikë të saj. Zgjidhja zero gjithashtu çon në zgjerimin e erozionaleve ekzistuese sipërfaqësore territoriale dhe në zhveshjen e mëtejshme territoriale e shkaktuar nga shpyllëzimet e pakontrolluara dhe të shfrenuara, nga mbikullotja, nga ndërtimi i projekteve dhe veprave teknike dhe si rrjedhim shkaktojnë reduktim të bimësisë,

kombinuar me kushtet klimatike apo gjeologjike, dhe kufizim afatgjatë të tokës së punueshme pjellore ose degradim të cilësisë së tokës.

Aplikimi i PPV ose përmes zbatimit të menjëherëshëm të projekteve të propozuara të infrastrukturës (p.sh. trajtimi i ujërave të zeza, deponimi i mbeturinave dhe mbetjeve, etj) ose përmes kontributit indirekt në zbatimin e drejtimeve strategjike për bashkinë (p.sh. mbrojtja dhe menaxhim të qëndrueshëm të sistemeve pyjore ose ndërgjegjësimi mjedisor i komunitetit lokal) pjesa më e madhe e probleme të përmendura më lart do të trajtohen në mënyrë efikase dhe rreziqet e degradimit do të kufizohen ose do eliminohen).

5.3. Ajri

Në bashki nuk ka industri të rëndë e cila mund të krijojë një problem në lidhje me ndotjen e ajrit. Gjatë zgjishjes zero, me mungesën e planifikimit strategjik nuk përjashtohet mundësia e instalimit të industrisë së rëndë në kufijtë e bashkisë pranë zonave të banuara dhe si rrjetet atmosfera me pasoja negative për jetën e banorëve. Ndotësit e gaztë sot janë prezent për shkak të qarkullimit të automjeteve të cilat për shkak të teknologjisë së vjetër apo gjendjes së akseve rrugore (karakteristika gjeometrike, kalim nëpër zonat e banuara) lëvizin me shpejtësi duke lëshuar më shumë gazra ndotës. Gjithashtu ndotja nga djegia e materialeve të ndryshme në soba për ngrohje në stinën e dimrit, por edhe nga përdorimi i teknologjisë së vjetër të lëndëve djegëse dhe sistemeve të ngrohjes është e ndjeshme dhe e pranishme si nëpër qytete ashtu edhe nëpër fshatra. Ngrohja e banesave dhe i hapësirave të sipërmarrjeve të ndryshme pritet që edhe në të ardhmen të jetë një faktor i mundshëm rreziku për ndotjen e ajrit, fakt i cili gjithashtu do të rritet edhe mundësinë e shtuar të mbajtjes së popullsisë në Bashki. Gjithashtu, ndotja ajrore nga minierat përhapet nëpër zonat e afërta të banuara duke krijuar një shqetësim për banorët. Në zgjidhjen zero, të gjitha sa më lart vazhdojnë të ekzistojnë dhe rreziku i degradimit të mjedisit atmosferik mbetet i dukshëm.

Propozimet PPV orientohen drejt përmirësimit të sistemeve të transportit, zhvillimin e infrastrukturës elektronike, përmirësimin e mjedisit të ndërtuar, udhëzime që parashikojnë reduktimin e udhëtimeve dhe lëvizjeve të panevojshme, përmirësimin e qarkullimit brenda dhe jashtë vendbanimeve duke kufizuar kështu edhe emetimin e ndotësve të gaztë. Për më tepër, vendosja e organizuar e përdorimit të tokës duke përjashtuar konfliktit mes tyre krijon mburoja mbojtëse për shëndetin e popullsisë ndaj ndotjes së ajrit.

5.4. Faktorët klimatike

Faktorët klimatikë, pra, të gjitha parametrat klimatikë p.sh. temperatura, era, shiu, bora, mjegulla etj nuk pritet të ndryshohen mënyrë specifike në të ardhmen për shkak të alternativës zero. Faktorët klimatikë mund të ndryshojnë psh. në 50 vjetët e ardhshëm, për shkak të "efektit serë", dmth, ndryshimi i klimës globale për shkak të emisioneve dhe përqendrimit të ndotësve në atmosferë p.sh. CO₂, CH₄, etj, për shkak të djegies së burimeve minerare. Megjithatë, kontributi i Bashkisë për këtë fenomen është i papërfillshëm, për këtë arsyen nuk ka asnjë arsyen për analiza të mëtejshme.

Natyrisht, zbatimi dhe aplikimi i PPV të Bashkisë Gjirokastër, mund të ndryshojë në drejtim pozitiv mikroklimën e qytetit, nëse p.sh. zbatohen rigjenerime bioklimatike të gjera, por përsëri marrëdhënet në mes të PPV dhe faktorëve klimatikë janë gjithashtu të papërfillshme

5.5. Uji

Në Bashki ka ujëra sipërfaqësore në sasira të mëdha fakt i cili duket edhe nga ekzistanca e një rrjetit të dendur hidrografik me ujëra të rrjedhshme që përfundojnë në dy lumenjtë e mëdhenj Lumi Fan i Madh dhe lumi Drin. Gjithashtu në ujërat sipërfaqësore regjistrohen edhe rezervuarë dhe liqene që përdoren për ujitjen e kulturave të ndryshme apo për prodhimin e energjisë hidroelektrike. Ujërat nëntokësore, edhe pse nuk gjenden në sasi të konsiderueshme, përdoren kryesisht për furnizimin me ujë të pijshëm për popullsinë. Sot presionet që ndeshin ujërat janë lidhur me hedhjen e pakontrolluar e mbeturinave, rrjedhet e të cilave përfundojnë në qarkullimin sipërfaqësor apo nëntokësor të ujit duke e ndotur atë. Gjithashtu aktivitetet intensive të nxjerrjes së zhavorrit nga shtretërit e lumenjve dhe hedhja në to e materialeve të ndryshme mbetje të ndërtimit apo grumbullimi i mbetjeve dhe materiale sterile nga guroret dhe minierat në brigjet e tyre, ndikojnë në rrjedhën e ujërave sipërfaqësore, infiltrimin e tyre në nëntokë dhe në përbërjen e tyre kimike. Efektet janë të dukshme me rrjedha të pakontrollueshme të ujit, fenomene përmbytjesh dhe përkëqësim cilësor që shkaktojnë probleme në strukturat inxhinierike (themelet e urave), në të lashtat (dëme nga përmbytjet dhe ndotje mikrobiale apo kimike) dhe në përgjithësi në biodiversitet. Zgjidhja zero nuk parashikon mbrojtje të burimeve të ujit, dhe në të ardhmen parashikohet të ketë mungesë të ndjeshme për shkak të degradimit të cilësisë së tyre (nga ndotje të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe pamundësi kontrolli të cilësisë (nga fenomene përmbytjesh).

Zbatimi dhe aplikimi i PPV kontribuon në mënyrë indirekte në mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, përmes propozimeve për përdorimin e qëndrueshëm dhe racional të resurseve ujore, mbrojtjen e tokës bujqësore, ndërgjegjësimit mjedisor të shoqërisë, përmirësimin e sistemeve urbane të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve, me propozime për menaxhmin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta me qëllim për të minimizuar ndikimin e tyre në ujë.

5.6. Biodeversiteti

Biodiversiteti, dmth të gjitha speciet e florës dhe faunes, janë të mbrojtura nga ligjet e Shqipërisë dhe që nga viti 2000 janë krijuar zonat dhe pozicionet si Parqet Kombetare, Zonat e Mbrojtjes Absolute, Monumentet Natyrore etj. Por është e njohur gjerësisht se, koncepti bashkëkohor shkencor i zonave të mbrojtura me rëndësi dhe vlera të larta ekologjike, dikton nevojën për shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre, në kuadër të zhvillimit të aktiviteteve miqësore për mjedisin, që të jetë efektive ruajtja e tyre në nivele të larta të mbrojtjes, me komunitetet lokale të promovojnë këto veprimtari nga të cilat rezultojnë edhe të ardhura, pjesë e cilave mund të përdoret për projekte për mbrojtjen dhe ruajtjen e këtyre zonave.

Për më tepër, shpallja vetëm si zona të mbrojtura, pa një kornizë të menaxhimit për zhvillimin e qëndrueshëm dhe promovimin e tyre, ka gjasa të çojë në të ardhmen në degradimin e tyre për shkak të presioneve antropogjene p.sh. gjuetisë së paligjshme dhe prerjeve të paligjshme, ose për shkak të

ndonjë fatkeqësie të mundshme p.sh. nga një rrufe mund të fillojë një zjarr në një pyll të mbrojtur dhe më pas nëse nuk ka zona për mbrojtjen nga zjarri ose rrugë hyrëse për zjarrfikëset, ka të ngjarë të shkaktojë dëm të madh në këtë pyll të mbrojtur. Rrjedhimisht, alternativa zero për faktorin mjedor të biodiversitetit, ka të ngjarë të cojë brenda një periudhe afatmesme në degradimin e mundshëm të habitateve dhe ekosistemeve në zonat e mbrojtura.

Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Pukë do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte me identifikimin e objektivave dhe propozimeve strategjike, në mbrojtjen dhe zgjerimin e zonave të rëndësisë së lartë ekologjike, nëpërmjet p.sh. promovimit të formave alternative të turizmit dhe aktiviteteve të tjera që do të synojnë ne promovimin, zhvillimin dhe mbrojtjen e këtyre zonave.

5.7. Mbetjet

Situata aktuale e menaxhimit të mbetjeve nuk është e kënaqshme, pasi mungesa e një landfilli dhe groposja e tyre në vende të improvizuara paraqet rreziqe për kontaminimin e tokës, ujit, dhe shfaqjes të problemeve në florën dhe faunën, nëpërmjet zinxhirit ushqimor. Duke u miratuar është Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbetjeve të Shqiperisë, i cili nxjerr në pah të gjitha ato veprime të nevojshme strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të të gjitha mbetjeve, mbeturinave shtëpiake, mbeturinave të ndërtimit, mbetjeve organike ushqimore dhe mbeturinave të "gjelbra", mbeturinave bujqësore dhe blegtore, mbeturinave të aparaturave elektrike etj. Implementimi i veprimeve strategjike, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për groposjen, riciklimin, kompostimin dhe shfrytezimin energjetik të mbeturinave, pritet të mbahet në vitet e ardhshme, me kusht që të hartohen studime adekuate, në të cilat sasia e mbeturinave për groposje apo shfrytëzim të vlerësohet si duhet dhe të mos mbivlerësohet, duke çuar përfundimisht në projekte shumë të mëdha me kosto shumë të larta, të cilat do të duhet të përballohen nga komunitetet lokale. Dhe sigurisht, zhvillimi i një plani rajonal të menaxhimit të mbetjeve, është i nevojshëm, si dhe zhvilimi i bashkëpunimit dhe sinergjise midis bashkive, bazuar në kritere shkencore dhe projekte te pershtatshme në vende te pershtatshme, bazuar në mbrojtjen e mjedisit, por edhe për të minimizuar kostot e funksionimit të projekteve të menaxhimit të mbetjeve. Këto janë çështjet e ngritura në PPV e Bashkisë Pukë, për të ardhmen e menaxhimit të mbeturinave. Prandaj, çështja e mbeturinave, madje edhe alternativa zero, nuk do ndalë zhvillimet pozitive në zbatimin e punimeve të nevojshme, por me PPV e Bashkisë Pukë fillon dialogu i parë dhe konsultimet e para për domosdoshmërinë e këtyre projekteve. Theksohet në këtë pikë, pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale në menaxhimin e mbetjeve dhe nevoja për të kuptuar problemin aktual dhe efektet e tij në tokë, ujë, florën dhe faunën dhe ndoshta edhe shëndetin e njeriut. Menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve, i cili përveç groposjes higjenike te tyre përfshin edhe riciklimin dhe kompostimin, bazohet në pjesëmarrjen aktive të qytetarëve.

Respektivisht, lidhur me administrimin e trajtimit të mbetjeve të lëngshme dhe veçanërisht të ujërave të zeza, dmth, mbeturinave të lëngshme të përbërjes familjare, është fakt ndërtimi në të ardhmen i Impjanteve të Përpunimit të Ujrave të Zeza për vendbanimet me më shumë se 10,000 banorë, bazuar edhe në Direktivat Europiane përkatëse, dhe për këtë qëllim, PPV i Bashkisë Pukë propozon ndërtimin e sistemeve moderne të trajtimit të ujërave të zeza, të përshtatshme për servisimin e vendbanimeve me një popullsi të vogël.

Por në të njëjtën kohë PPV thekson nevojën për menaxhimin e integruar të ujërave të zeza p.sh. Ilumi i prodhuar i dehidratuar i përbërë nga 20% solid dhe 80% lagështi është një efekt anësori i impiantit të trajtimit të ujraleve të zeza dhe groposja në landfill nuk është zgjidhje e kënaqshme, kështu që propozohet kompostimi i tij me krimbat e tokës për të prodhuar pleh të cilësisë, të dobishëm për perdonim në bujqësi, por edhe për të pasuruar tokën me materie organike. Si rrjedhojë alternativa zero nuk do të pengojë zhvillimet e ardhshme në menaxhimin e mbetjeve të lëngshme, por me PPV fillon dialogu dhe informimi i publikut në lidhje me këto çështje.

5.8. Zhurma

Burim zhurme sot, kryesisht në zonën e Bashkisë Pukë përbën përdorimi i automjeteve dhe aktivitetet që lidhen me sektorin sekondar, dmth prodhimin, artizanatin, punëtoritë profesionale etj. Nuk ekzistojnë burime zhurme veçanërisht shqetësuese dhe në të ardhmen kjo gjendje nuk pritet të ndryshojë negativisht sipas skenarit të alternativës zero. Mundësi e vetme është për shembull një investim p.sh. përpunimi që do të mund të zbatohet pranë zonave të ekosistemeve të mbrojtura, por kjo mundësi është konsideruar shumë e vogël.

Megjithatë, Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Pukë do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte, në zvogëlimin e mundshëm të zhurmës, pasi p.sh. përpilimi dhe zbatimi në të ardhmen i një plani të qëndrueshëm të levizjeve, do të kontribuojë në reduktimin e trafikut të makinave në qytet dhe inkurajimin e lëvizjes këmbësore dhe me bicikleta. Në të njëjtën kohë, propozimi racional i zonave te përdorimeve te tokës nga PPV e Bashkise do të ndihmojë në parandalimin e papajtueshmërive lidhur me shqetësimin e përdorimit të tokës në një zonë.

5.9. Popullsia dhe asetet materiale

Popullsia dhe asetet materiale kërcënohen sot nga fenomene të tillë si papunësia, përashtimi social, racizmi racial, fatkeqësitet natyrore, me pasojë mjerimin ekonomik, standardet e ulëta të jetesës, reduktimin e popullatës nga njëra anë dhe dëmtimin ose shkatërrimin e pasurisës së luajtshme dhe të paluajtshme nga ana tjetër. Me zgjidhjen zero fenomenet e mësipërme pritet të ruhen dhe efektet të bëhen më të forta, më të dukshme dhe më vështirë të menaxhueshme nga popullata e bashkisë.

Zbatimi i PPV do të kontribuojë në mënyrë indirekte në ruajtjen e aseteve fizike, me vepra përmirësimi i akseve rrugore, mbrojtjeje nga përmbytjet, etj, por edhe në mbajtjen dhe shtimin popullsisë në bashki me kushte më të mira jetese, mundësi rehabilitimi profesional, arsimimi dhe aftësimi, qasje në shërbimet sociale, etj.

5.10. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia kulturore e Bashkisë përbëhet nga monumente historiko-kulturore dhe nga tradita populllore mjaft e pasur. Tradita populllore promovohet përmes valleve tradicionale dhe këngëve, prodhimit të kostumeve populllore, prodhimin e produkteve vendore, etj. Ajo çka e karakterizon menaxhimin e trashëgimisë kulturore është mungesa e projekteve të mirëmbajtjes dhe dobësia për

promovimin e tyre në nivel kombëtar dhe atë ndërkombe. Vendet arkeologjike dhe monumentet të cilat janë karakterizuar si të tilla nga ligji shqiptar kërkojnë mirëmbajtje. Për ti shpëtuar ato, kërkohen fonde, ndërsa edhe korniza institucionale për mbrojtjen e tyre është mjaft e ngurtë, si rrjetim shpesh krijohet bllokimi dhe braktisja e përpjekjeve të ruajtjes dhe mirëmbajtjes së tyre. Në zgjidhjen zero, situata nuk pritet të ndryshojë, me rezultat në të ardhmen trashëgimia kulturore të rrezikohet nga kalimi i kohës dhe braktisjen e praktikave tradicionale nga gjeneratat e reja.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë për të përmbysur rrugën e degradimit të mjedisit kulturor dhe zhdukjes së folklorit, përmes propozimeve për mbrojtjen, promovimin dhe zhvillimin e turizmit. Promovimi i aktiviteteve të bashkëpunimit me bashkitë e tjera dhe qarkullimi i të ardhurave nga menaxhimi i organizuar do të çojë në vetë-ruajtjen e tyre.

5.11. Peisazhi

Peisazhi i bashkisë të krijon ndjesinë e një vendi të mbyllur, të rrrethuar nga male me shpate të pjerrta, kodra të valëzuara, rrafshnalta të vogla dhe rrjet me forma të ndryshme hidrografik që krijojnë lugina të ngushta të lumenjve Drin dhe Fani i Madh. Më në përgjithësi dominon një peisazhi natyror me mbulim pyjor me forma të ndryshme, pyje të dendura, gjelbërim me shkurre, kullota dhe kultura deri në zona shkëmbore të zhveshura formacionesh gjeologjike. Peisazhi antropogjen është i dukshëm sidomos përgjatë akseve rrugore ku përqendrohen dhe zhvillohen më tepër banesat dhe janë kryer ndërhyrje në peisazhin natyror (ndërtime, hapje rrugësh, hedhje mbeturinash).

Evolucioni i peisazhit gjatë opsjonit/zgjidhjes zero pritet të jetë negativ duke pasur parasysh se nuk do të ketë kufizim në përdorimin e tokës dhe si rrjetim aktivitetet antropogjene (industri, guroret, digat, zhvillimet urbane, hedhja e mbeturinave) mund të rriten kudo dhe me çdo intensitet. Kjo mund të çojë në konflikte, kur për shembull, një objekt industrial me blloqe të mëdha ndërtimesh ose një deponi mbetjesh janë të dukshme nga zonat e banuara. Gjithashtu gjatë opsjonit zero pritet dobësimi i mirëmbajtjes së ndërtesave dhe hapësirave të rekreacionit apo atyre sportive në kufijtë e vendbanime me rezultat peisazhi urban të bëhet jo tërheqës për banorët dhe vizitorët. Megjithatë, zonat natyrore dhe hapësirat kulturore rrezikojnë të degradojnë nga vizitueshmëria e pakontrolluar dhe e pakufizuar e trafikut të tyre.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë në mbrojtjen dhe përmirësimin e peisazhit si përmes aktiviteteve për mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore, veprimet për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshmër të burimeve natyrore, rigjenerimit urban, mbrojtjen e pyjeve, etj.

5.12. Konkluzioni

Në bazë të sa sipër, alternativa zero, e cila konsiston në mungesën e PPV të Bashkisë Pukë në të ardhmen, pritet të ndikojë negativisht, direkt ose indirekt, të gjithë faktorët e mjedisit që u shqyrtuan. Natyrisht, edhe pse raporti nga VSM në alternativen zero është një kërkesë e ligjit, por dhe e Direktivës Europiane respektive, megjithatë, theksohet se dobia e PPV është e njohur dhe provuar gjërësisht në komunitetin shkencor, si në aksin e organizimit hapësinor të zhvillimit ekonomik, edhe në aksin e mbrojtjes së mjedisit natyror dhe kulturor nëpërmjet futjes së kriterieve

dhe angazhimive në kuader të zhvillimit ekonomik të propozuar. Për këtë arsy, përgatitja e PPV, si dhe roli intervencionist i tij për zhvillimin e Bashkise Pukë, është fakt.

6. NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

6.1. Hyrje

Qëllimi i VSM është, ndër të tjera, të njohë, të parashikojë dhe të vlerësojë pasojat e Planit në mjedis – mjedis merret parasysh në kuptimin e tij të gjërë, nga këndvështrimi ekologjik, social dhe ekonomik. Plani formulon një vizion për Bashkinë, Objektivat Strategjike që i shërbijnë këtij vizioni, si edhe Akset e Prioritetit për çdo Objektiv Strategjik. Akset e Prioritetit përfshijnë veprat teknike infrastrukturash, veprat infrastrukturash sociale, veprat zhvillimore, veprime për mbrojtjen e mjedisit natyror dhe kulturor, veprime për përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve, etj. Të gjitha këto propozime të Planit pritet të kenë ndikim në mjedis dhe të ndikojnë në shkallë të vogël ose të madhe, pozitivisht ose negativisht, në parametrat e ndryshme mjedisore (toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, biohumëlojshmëria, etj.).

Në kapitullin në fjalë realizohet njohja e ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.2 – dhe parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.3 – ndërsa vlerësimi i ndikimeve mjedisore paraqitet në Kapitullin 7 që vijon. Ashtu sikurse është gjërësish e njohur në komunitetin ndërkombëtar shkencor, faza e njohjes së ndikimeve mjedisore të Planit përbën një proces fillestar gjatë të cilit studiohet korrelacioni ndërmjet çdo Aksi Prioriteti të propozuar të Planit dhe çdo faktori mjedisor. Për këtë qëllim, përdoret mjeti i njohur i Tabelës së Njohjes së ndikimeve Mjedisore. Në vazhdim, në fazën e parashikimit të ndikimeve mjedisore të Planit, objektiv është investigimi i mëtejshëm i këtij korrelacioni ndërmjet Akseve të Prioritetit të Planit dhe faktorëve mjedisorë. Ky investigim i mëtejshëm lidhet me vlerësimin e ndikimit të çdo Aksi Prioriteti në mjedis, nëse është pozitiv apo negativ vlerësimi i parë – cilësor – për madhësinë, intesitetin e ndikimit. Ky investigim realizohet sërisht me ndihmën e Tabelës së Parashikimit të ndikimeve Mjedisore.

6.2. Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit

Në paragrafët e mëposhtëm, siç u përmend edhe më parë, shqyrtohet marrëdhënia e secilit Aks Prioriteti të Projektit të propozuar me secilin faktor mjedisor, siç ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".

Aksi i Prioritetit 1 që ka të bëjë me shtimin e investimeve ndaj Turizmit Alternativ dhe mbështetjen e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **tokën**, pasi ajo përbën pritësin e aktiviteteve agroturistike, dhe në mënyrë të veçantë gjithë veprimet e propozuara që kanë lidhje me praktikat bujqësore dhe veprimet e tjera të lidhura me njësitë agroturistike.
- Lidhet me **ajrin** pasi synon rritjen e vizitueshmërisë së monumente kulturore dhe natyrore të Bashkisë dhe si pasojë do të rritet edhe lëvizja e transportit privat dhe publik për/dhe drejt monumenteve. Në varësi të formave alternative të turizmit mund të përdoren mjete të ndryshme transporti, me më pak ose më shumë shkarkime të ndotësve në atmosferë.

- Lidhet me **ujërat**, pasi do të sjellë ndryshime në kërkesën për ujë, me një kërkesë paralele për një menaxhim më racionall tij, kështu që pritet të ndikojë në burimet ujore sipërsaqësore.
- Lidhet me **mbetjet**, pasi do të sjellë ndryshime në sasinë e mbeturinave të prodhua, për arsyet e turizmit dhe për këtë arsyet do të ketë nevojë për menaxhimin e duhur.
- Lidhet me **zhurmën**, pasi lëvizjet dhe përqëndrimet e turistëve pritet të shkaktojnë zhurmë, kështu që do të ketë ndikim në mjedisin akustik.
- Aksi i Prioritetit I parashikon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim, lidhet me standardin e jetesës së banorëve dhe me gjendjen e tyre financiare. Nga një këndvështrim më i gjerë, kjo do të ketë ndikim edhe në rritjen e popullsisë së Bashkisë, pasi krijimi i vendeve të reja të punës do të ndikojë në fenomenin e migrimit, veçanërisht të të rinxve. Rrjedhimisht, do të ketë lidhje të Aksit të Prioritetit me **popullsinë dhe asetet aktive**.
- Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi në të do të bazohet një pjesë e madhe e potencialit të ardhshëm turistik të Bashkisë.
- Lidhet me **peisazhin**, pasi elementët e trashëgimisë kulturore përbëjnë pjesë përbërëse të peisazhit, edhe zhvillimi i formave alternative të turizmit është i lidhur me peisazhin. Përsa i përket faktorëve klimatikë dhe biodiversitetit, nuk është i mundur përcaktimi i ndikimit të Aksit të Prioritetit I në faktorët konkret mjedisor.

Aksi i Prioritetit 2 i cili ka të bëjë me forcimin e aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të rezervës kulturore dhe forcimit të mjedisit rezidencial, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **ajrin** pasi synon për të térhequr turistë lëvizja e të cilëve përsa kohë kryhet me mjete të motorizuara do të kontribuojë në emisionet e gazta.
- Lidhet me **ujin** pasi kërkesa dhe nevoja për ujë do të rritet, dhe paralelisht do të kërkohet dhe menaxhimi i integruar, nga prodhimi, konsumi dhe konsumimi përfundimtar.
- Lidhet me **mbeturinat** që priten të shtohen (për shkak të rritjes së lëvizshmërisë turistike) duke kërkuar menaxhim të integruar nga prodhimi deri në asnjësimin përfundimtar.
- Lidhet me **zhurmën**, sepse gjatë vizitave në vendet kulturore dhe në infrastrukturën që i plotësojnë ato (p.sh. muze), me përqëndrimet e njerëzve, shkaktohet zhurmë nga bisedat mes tyre, por edhe nga lëvizja e tyre edhe nëse ajo bëhet me këmbë apo me mjete motorrike .
- Lidhet me **popullsinë dhe asetet aktive**, pasi bazohet në një sërë profesionesh të specializuara, të tilla si udhërrëfyes, mbrojtës dhe ruajtës të monumenteve dhe veprave të artit, marangozë, hotelierë etj janë fusha të aktivitetit ekonomik për pjesën më të madhe të komunitetit lokal dhe në këtë mënyrë kontribuojnë në jetën e banorëve dhe në reduktimin e prirjes migratore.
- Lidhet me **kulturën**, sepse të gjitha veprimet që kanë të bëjnë me burimet kulturore të bashkisë nga rehabilitimi dhe mirëmbajtja deri në promovimin dhe shfrytëzimin e tyre.
- Lidhet me **peisazhin** pasi propozon aplikim të projekteve të rigjenerimit në lagje të njoitura dhe monumente kulturore dhe lidhjen e tyre me anë të rrugëve të projektuara me lëvizshmëri të butë.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimatik dhe biodiversitetit, nuk është e mundur të përcaktohet një efekt i Aksit mbi faktorët e veçantë mjedisor.

Aksi i Prioritetit 3 ka lidhje me edukimin e shoqërisë locale, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **popullsinë** dhe **asetet aktive**, pasi kultivon dijen dhe ekspertizën të cilat janë ushqim për çdo qytetar aktiv në mënyrë që ai të mund të veprojë dhe të zhvillohet në vendin e banimit.
- Lidhet me **kulturën** pasi aktivizon komunitetin lokal në drejtim të promovimit të kulturës lokale dhe të traditave, komponentë themelorë të kulturës së një vendi.
- Lidhur me tokën, ajrin, faktorët klimatike, ujin, biodiversitetin, mbetjet, zhurmët dhe peisazhin nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksit tek faktorët e veçantë të mjedisit.

Aksi i Prioritetit 4 ka lidhje me aktivitetet e promovimit – reklamimi shfaqja e produkteve turistike të bashkisë, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **ajrin** në shkallën që rritet vizitueshmëria turistike në bashki dhe se si do të organizohen lëvizjet e tyre nëpërmjet p.sh. internetit ose nga rasti, me makinë ose me bicikletë apo me ecje.
- Lidhet me **ujin** pasi synon rritjen e aktiviteteve turistike dhe për pasojë një rritje të kërkesës në ujë dhe kërkesës për menaxhimin e integruar të prodhimit, konsumit dhe disponimit
- Lidhet me **mbeturina** në atë masë që ato do të prodhohen ose jo në kuadër të promovimit të produkteve të turizmit.
- Lidhet me **asetet fizike** deri në shkallën që mbështet industrinë e turizmit pr edhe profesione të informatikës, ato grafike dhe si rrjedhim lidhet me rehabilitimin profesional të banorëve dhe rrjedhimisht me cilësinë e standardeve të tyre të jetesës dhe qëndrimit të tyre në bashki.
- Lidhet me **kulturën**, sepse kultura përbën një instrument promocional - reklamimi dhe shfaqjeje midis produkteve të tjera turistike dhe të kulturës.
- Lidhur me tokën, faktorëve klimatik, biodiversitetin, zhurmën dhe peisazhin nuk mund të përcaktojmë ndonjë ndikim të Aksit tek faktorët e veçantë të mjedisit.

Aksi i Prioritetit 5 ka të bëjë me modernizimin dhe forcimin e prodhimit primar, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, sepse kjo është baza për zhvillimin e prodhimit primar pasi mbështet dhe ushqen bimët u kultivuara, dhe ndërkohë pranon praktikat bujqësore të ndryshme, të mira apo të këqija.
- Lidhet me **ujin** pasi prodhimi primar rrit kërkesën për ujë edhe nëse ai është përdorur për ujitjen e kulturave apo si ujë i pijshëm për bagëtinë, por edhe për shkak se në qarkullimin e ujit përfundojnë mbetjet nga përdorimi i pesticideve dhe plehrave kimike. Prandaj Aksi do të ndikojë si në potencialin sasior edhe në atë cilësor të elementit të ujit.
- Lidhet me **mbetjet** pasi sektori primar prodhon mbetje, por edhe mund ti shfrytëzojë mbetje si për shembull mbetjet organike të ngurta urbane të cilat përmes procesit të kompostimit mund të përdoren për pasurimin e tokës bujqësore me material organik.
- Lidhet me **popullsinë** dhe **asetet fizike**, pasi kërkon një minimum të fuqisë punëtore dhe përmasë popullsie, me synim që sektori primar të zhvillohet më tej, ndërsa kërkon edhe investime në makineri, magazina, sera, etj, duke ndikuar kështu në faktorin e aseteve fizike.
- Lidhet me **peisazhin**, pasi zhvillimi i sipërfaqeve të tokës bujqësore, krijon imazhe karakteristike të zonave gjysmë natyrore të përbëra nga pemishte të mbjella në mënyrë lineare, tarraca në shpate të pjerrëta, parcela katrore në ultësira të mbjella me kultura bujqësore etj që

kufizohen nga kanale ujitëse, parcela të pakultivuara, shirita të papunuara, përrenjë natyrorë, elementë ndërtimi të peisazhit rural.

- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimatik, biodiversitetin, zhurmën dhe trashëgiminë kulturore, nuk ka asnje provë të një impakti të Aksit mbi këta faktorë mjedisor.

Aksi i Prioritetit 6 ka lidhje me mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm të mjedisit:

- Lidhet me **tokën** pasi toka bujqësore përbën pjesë të saj në gjithë sipërsfaqen e bashkisë dhe përkëtë arsyet e gjitha veprimet ndikojnë drejtpërdrejtë në të.
- Lidhet me **ujin**, pasi për të është një depozitë, që e jep tek bimët, kur ato e kanë nevojë atë dhe pasi Aksi parashikon menaxhimin e ujit për ujite ai parashikon ngopjen e tokës bujqësore vetëm me sasinë e nevojshme për ujë.
- Lidhet me **mbetjet**, pasi një pjesë e tyre mund të shfrytëzohen (mbetjet organike) dhe të përdoren në tokën bujqësore me qëllim pasurimin e saj me lëndë organike.
- Toka bujqësore është një aset për një pjesë të **popullsisë** që e ka në atë në pronësi dhe ushtron aktivitet në sektorin primar ndërsa pjelloria e saj përcakton gjendjen e tij financiare. Për këtë arsyet, Aksi është i lidhur me popullsinë, pasi synon mbajtjen e popullsisë në rajon dhe përmirësimin e standardit të tyre të jetesës.
- Toka bujqësore përbëhet nga zonat gjysmë-natyrore të përbëra nga mbjellje lineara pemësh frutore, tarraca në shpatet e pjerrëta, fusha dhe parcela katrore dhe në formë mozaikësh të mbjella me kultura etj kufizohet nga kanalet e ujitës, shirita toke të pakultivuara, përrenjë natyrorë. Si rrjedhim përbën pjesë të peisazhit dhe gjendja e tij reflektohet në të.
- Për ajrin, faktorët klimatike, biodiversitetin, zhurmën dhe trashëgiminë kulturore nuk përcaktohet ndonjë ndikim nga Aksi në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 7 lidhet me forcimin e sektorit dytësor dhe tregtisë, shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **ujin** që do të përdoret në impiantet e përpunimit p.sh. në pastrimin e produkteve bujqësore.
- Lidhet me **mbeturinat**, pasi impiantet e përpunimit do të prodhojnë mbeturina, lëndë të ngurta ose lëngje që duhet të menaxhohen.
- Lidhet me **zhurmën** e shkaktuar nga njësitë e përpunimit, por natyrish varet nga madhësia e njësisë, nga pajisjet mekanike dhe nga produkti i prodhuar. Sidoqoftë, është fakt përdorimi i makinerive në njësitë e përpunimit.
- Lidhet me **popullsinë** dhe me asetat fizike, pasi Aksi Prioritar synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim rritjen e standardit të jetesës së banorëve, dhe si rrjedhim rritjen dhe përmirësimin e gjendjes së tyre financiare, ku do të përfshihen dhe infrastruktura e nevojshme dhe ndërtimesat e përpunimit. Si rrjedhim, kjo ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.
- Do të ketë një ndikim në **peisazh**, pasi në zhvillimin e aktiviteteve prodhuese përfshihet edhe ndërtimi i ndërtimesave dhe infrastrukturës së nevojshme për përpunimin e produkteve primare.

Përsa i përket tokës, ajrin, faktorëve klimaterik, biodiversitetit dhe trashëgiminë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar 7 për faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 8 që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, për shkak se menaxhimi, sasia dhe cilësia e burimeve natyrore (burime minerale, zonat e mbrojtura natyrore) ndikojnë në cilësinë, sasinë dhe në mbrojtjen e tokës, ndërsa vet toka në veteve është një burim natyror i cili shfrytëzohet p.sh. në sektorin bujqësor po edhe në vendosjen e çdo aktiviteti antropogjen dhe Aksi propozon veprime që në mënyrë indirekte ndikojnë në të.
- Lidhet me **biodiversitetin** pasi vendoset në burime natyrore si pyje, toka, ujë dhe përcaktohet nga cilësia dhe sasia e tyre.
- Lidhet me **mbetjet** sepse mënyra e menaxhimit të tyre ka pasoja në burimet natyrore (p.sh. hedhje të mbetjeve në mjeshtëri dhe shkatërrimi i tyre nga organizma të gjalla apo bimore), por edhe e kundërta, menaxhimi i burimeve natyrore krijon mbetje (p.sh. aktivitetet e nxjerjes se gurit).
- Shfrytëzimi i një burimi natyror përbën burim ekonomik për pjesë të popullsisë apo edhe produkt konsumi jetese. Aksi i Prioritetit 8 parashikon menaxhimin racional të burimeve natyrore, në mënyrë që ata të mos zhduken në të ardhmen apo të krijojnë kushte të vështira jetese për popullsinë e Bashkisë. Nga sa më lart rezulton se Aksi i Prioritetit 8 lidhet në mënyrë të tërthortë me **popullsinë dhe me asetet aktive**.
- Nxjerra e pakontrolluar e gurëve dhe prerja e pemëve, si edhe mbi kullotja janë aktivitete që kanë pasoja në **peisazh**, duke ndryshuar p.sh. morfologjinë e tij, hidrografinë e tij si edhe bimësinë në një hapësirë peisazhi të caktuar. Si rrjedhim, Aksi i Prioritetit 8 lidhet me **peisazhin** dhe parashikon mirëmbajtjen e tij apo përmirësimin e tij.
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, ujërave, zhurmave dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksit të Prioritetit 8 tek faktorët konkret mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 9 që ka lidhje me mbrojtjen dhe rritjen e biodiversitetit, lidhet me faktorët e mjeshtëri si në vijim:

- Lidhet me **tokën**, pasi ajo është baza mbi të cilën zhvillohen dhe ruhen ekosistemet.
- Lidhet me **ujin**, pasi uji mban një pjesë të rëndësishme të biodiversitetit të një vendi.
- Lidhet me **biodiversitetin**, pasi të gjitha veprimet që propozohen kanë për qëllim ruajtjen apo përmirësimin e tij.
- Lidhet me **peisazhin**, në mënyrë të veçantë me peisazhin natyror, pasi brenda tij duhet të realizohen të gjitha projektet e propozuara për mbrojtjen dhe përmirësimin e biodiversitetit.
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, mbetjeve, zhurmave, popullsisë, aseteve aktive dhe trashëgimisë kulturore, nuk është i mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit 9 tek faktorët konkret mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 10 që ka lidhje me mbrojtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të ekosistemeve pyjore, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, pasi marrëdhënia midis ekosistemave pyjore dhe tokave është e dyanshme. Tokat mbështesin ekosistemet pyjore dhe ekosistemet pyjore mbrojnë tokën.
- Lidhet me **ajrin** pasi pyjet filtrojnë ndotësit atmosferikë dhe përmirësojnë cilësinë e ajrit

- Lidhet indirekt me faktorët klimatikë dhe në veçanti me mikroklimën e zonës në të cilën rriten si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin
- Lidhet me **biodiversitetin**, pasi pyjet posedojnë shumicën e florës dhe faunës së bashkisë.
- Lidhet me **popullsinë** dhe **asete fizike** në masën që ekosistemet pyjore përdoren në prerjen e drurëve dhe zhvillimin turistik të butë (Organizim të shëtitjeve dhe korridoreve të ciklizmit) dhe si rrjedhim në masën që mbështesin ekonominë lokale.
- Lidhet me **peisazhin** dhe veçanërisht me peisazhin natyror, me veprime që e mbrojnë atë. Ekosistemet pyjore janë pjesë e peisazhit natyror.
- Për sa i përket ujit, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar 10 për këta faktorë konretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 11, që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, sepse kjo mund ose nuk mund të akomodojë burimet e ujit dhe për shkak se ujit mund të dëmtojnë tokën.
- Lidhet me **ujin**, pasi të gjitha veprimtaritë kanë të bëjnë me përdorimin dhe shfrytëzimine tij në dobi të sektorëve primar, sekondar dhe terciar, si dhe shëndetin e njeriut.
- Menaxhimi efektiv i burimeve të ujit do të ketë si rrjedhim të mos shfaqen dukuri mbishfrytëzimi të ujit dhe privimi të tih në zona kritike për ruajtjen e **biodiversitetit**. Për më tepër, infrastruktura antropogjene si për shembull rezervuaret, përdoren për ujitje, janë vende akomodimi të një faunë dhe flore të pasur. Si rrjedhim, ekziston një lidhje në mes të Aksit Prioritar 11 dhe biodiversitetit.
- Lidhet me **popullsinë** dhe **asenet fizike** pasi uji është një pasuri e përbashkët që i përket të gjithë njerëzve pasi cilësia e tij **ndikon** në shëndetin e popullsisë ndërsa sasia e tij ndikon në standardin e tyre të jetesës.
- Menaxhimi efektiv i burimeve ujore nënkupton infrastrukturën që ndikojnë në **peisazh**, si për shembull ndërtimi i rezervuarëve artificialë dhe sistemit të tubacionit të ujitjes. Si rrjedhim, ekziston një lidhje midis Aksit Prioritar 11 dhe peisazhit.
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 11 në këta faktorë konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 12 që ka lidhje me ndjeshmërinë mjedisore të shoqërisë lokale, lidhet me faktorët e mjedisit si në vijim:

- Lidhet me **tokën**, pasi me ndjeshmërinë mjedisore shoqëria lokale do të adaptojë praktikat bujqësore që e mbrojnë dhe e ruajnë atë.
- Lidhet me **ujin** pasi me edukimt mjedisor shoqëria lokale do të mësojë përdorimin racional të ujit dhe në të njëjtën kohë, do të jetë e mundur marrja e masave për të mbrojtur pronat e tyre nga përmbytjet dhe fatkeqësitë e tjera natyrore që lidhen me ujin.
- Lidhet me **mbetjet**, pasi me edukimin mjedisor shoqëria lokale do të mësojë të menaxhojë mbetjet shtëpiake në favor të tij (p.sh. ndarja e mbetjeve organike në burim, riciklimi i materialeve të ndryshme etj).
- Lidhet me **popullsinë** dhe **asenet aktive**, pasi gjithë veprimet kërkojë përfshirjen e gjithë komunitetit lokal, i cili përmirëson nivelin njohës, dhe përfshihet në mënyrë aktive në përmirësimin e cilësisë së jetës dhe shfrytëzimin e aseteve të tij.

- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, biodiversitetit, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksi të Prioritetit 12 tek faktorët mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 13 që ka lidhje me zgjerimin dhe përmirësimin e infrastrukturës sociale në të gjithë territorin në varësi të nevojave, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **popullsinë** dhe **elementët pasurorë materialë**, pasi shërbimet e arsimimit përmirësojnë nivelin e dijeve të qytetarëve dhe për pasojë, mundësitë profesionale të banorëve dhe sjelljen e tyre mjedisore, ndërsa kujdesen për rritjen e pritshmërisë së jetës së tyre. Në vazhdim, popullsia e Bashkisë bëhet akoma më shumë konkuruese nga aspekti ekonomik edhe më shumë aktive, dhe ka shanse rritjeje të nivelit të jetesës.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 13 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 14 që ka lidhje me përmirësimin/modernizimin e rrjeteve të shërbimeve me interes të përbashkët (ujësjellës, kanalizime, energji, menaxhim të mbetjeve) në qytet dhe në vendbanime të tjera, dhe me përmirësimin e infrastrukturës teknike mjedisore, lidhet me faktorët e mjedisit si në vijim:

- Lidhet me **tokën**, që përbën tregues marrësin e ujit të pijshëm – ujërave të zeza nga rrjedhjet në sistemet e furnizimit me ujë – kanalizimeve, si edhe është tregues i gjendjes së pakontrolluar të mbetjeve kur rrjetet e përbashkët nuk ekzistojnë apo funksionojnë keq.
- Uji lidhet me Aksin e Prioritetit 14, përsa i përket ekonomizimit të tij në rrjetet e furnizimit me ujë dhe mbrojtjes së burimeve ujore të cilat sot janë treguesë të ujërave të zeza të vendbanimeve.
- Biodiversiteti mund të ndikohet nga ndërtimi i rrjeteve urbane të infrastrukturave, pasi një pjesë e tyre ndërtohen gjithmonë jashtë rrjetit urban.
- **Mbetjet**, të lëngëta dhe të ngurta, lidhen me Aksin e Prioritetit 14, ndërsa menaxhimi i tyre arrihet vetëm nëpërmjet një sistemi të plotë reduktimi, parandalimi, riciklimi, kompostimi, groposja, për mbetjet e ngurta, përpunimit dhe gjendjes për mbetjet e lëngëta (ujërat e zeza të vendbanimeve).
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të interesit të përbashkët do të shkaktojë ndikime në cilësinë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara, ato do të janë zona më tërheqëse urbane, kështu që do të ketë ndikim si në faktorin mjedisorë të **popullsisë** ashtu edhe në asetat aktive.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit 14 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 15 që ka lidhje me përmirësimin dhe modernizimin e infrastrukturës së transporteve, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **ajrin**, pasi ndryshon të dhënat e qarkullimit p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emtohen nga automjetet.
- Lidhet indirekt me faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.

- Lidhet me **zhurmën**, pasi kjo është drejtëpërdrejt e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që mbizotërojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. bicikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.
- Lidhet me **popullsinë**, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj.
- Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi ka të bëjë me lidhjen dhe aksesin ndër të tjera, edhe të monumenteve kulturorë të Bashkisë.
- Lidhet me **peisazhin**, ndërsa çdo ndërhyrje në rrjetin rrugor (ndërtimi i nyjave rrugore, i arterieve të reja rrugore, shndërrimi i rrugëve të fshatit në rrugë të asfaltuara, etj.) reflektohen në peisazh.
- Përsa i përket tokës, ujit, biodiversitetin dhe mbetjeve, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 15 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 16 që ka lidhje me mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit të strukturuar/rezidencial, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **mbetjet** pasi ato janë prodhuar brenda një mjedisit të banuar dhe rregullojnë degradimin ose përmirësimin rezidencial të tyre.
- Lidhet me **zhurmat** pasi në qytete ekzistojnë përdorime toke me funksione të tilla që gjenerojnë zhurma (si vendet e argëtimit, hapësirat prodhues, arteriet rrugore, shërbimet publike). Aksi Prioritar parashikon përmirësimin e zhurmës brenda qytetit.
- Lidhet me **popullsinë dhe me asetet e saj**, pasi parashikon përmirësimin e kushteve të jetesës brenda në qytet dhe përmirësimin e ndërtave domethënë të aseteve aktive të tyre.
- Lidhet me **peisazhin** dhe konkretisht me Peisazhin urban, me ndërhyrje estetike dhe të eficiencës energjetike në ndërtesa dhe në zonat e gjelbra të qyteteve dhe të vendbanimeve.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatikë, ujit, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore nuk është e mundur përsëri faktorët ndikimi i Aksit Prioritar 16 tek faktorët specifikë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 17 që ka lidhje me qeverisjen elektronike dhe përmirësimin e infrastrukturës elektronike lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **ajrin** pasi ndikon indirekt në qarkullimin e automjeteve për lëvizjen e banorëve nga dhe drejt shërbimeve për realizimin e çështjeve të tyre. Qarkullimi i automjeteve ndikon në vazhdim në emetimin e gazrave të ndotur në atmosferë, domethënë ekziston ndikim indirekt i Aksit të Prioritetit 17 në ajër.
- Lidhet me **mbetjet e ngurta**, ndërsa ndikon në përdorimin e lëndëve të para (p.sh. të letrës – lëndës grafike) nga shërbimet dhe nga qytetarët për realizimin e çështjeve të tyre.
- Lidhet me **zhurmën** sepse kufizohen lëvizjet e qytetarëve, me mendimin se çështjet e tyre i realizojnë me ndihmën e kompjuterit të tyre.
- Aksi i Prioritetit presuzon pajisjet teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet bëhen më të lehta, më të shpejta duke përmirësuar kushtet e jetesës

së banorëve. Kjo përbën një shtysë për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, dhe për pasojë kjo do të ndikojë në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.

- Lidhet me trashëgiminë kulturore, ndërsa në kohën e sotme përdorimi i internetit lehtëson promovimin e monumenteve kulturore të një vendi. Për pasojë, monumentet do t'i promovohen publikut, me qëllim që ai t'i njohë ato dhe t'i vizitojë nga afér.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 17 në faktorët konkretë mjedisore.

Në tabela e mëposhtme paraqitet lidhja midis Akseve të Prioritetit dhe të parametrave mjedisore, siç u shqyrtua në paragrafët e mëparshëm.

6.3. Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit

Në vazhdim të njohjes së ndikimeve të Planit në mjedis, realizohet parashikimi i ndikimeve mjedisore, i cili, ashtu si u përmend edhe në paragrin 6.1, përbën fazën gjatë së cilës realizohet vlerësimi i ndikimit pozitiv ose negativ të Akseve të Prioritetit të Planit te faktorët mjedisore dhe vlerësohet nga ana cilësore madhësia, intesiteti i ndikimeve të parashikuara. Parashikimi i ndikimeve realizohet për çdo faktor mjedisor, ashtu si ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Aksi i Prioritetit 1 që ka të bëjë me shtimin e investimeve ndaj Turizmit Alternativ dhe mbështetjen e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisore si më poshtë vijon:

- Në tokë pasojat nga propozimet e Aksit të Prioritetit I nuk do të janë intensive, ndërsa përsa i përket aktivitetave agroturistike, meqë ato propozohen të zhvillohen në kuadër të rregullave të turizmit alternativ, do të ndiqen praktika të buta bujqësore-blektorale të cilat do të kenë ndikim pozitiv në tokë.
- Në ajër pasojat pritet të luhaten lehtësish nga negative në pozitive, në varësi të llojit të aktivitetit turistik dhe të përqëndrimit të turistëve në një anë. Kështu, turizmi mjedisor dhe agroturizmi do të kenë pasojat më të pakta negative, ndërsa përkundrazi, turizmi kulturor dhe konferencial do të kenë pasoja më të forta. Në çdo rast, priten pasoja të rëndësishme në faktorin e ajrit.
- Forcimi i aktivitetit turistik kërkon rritjen e kërkesës për ujë. Në këtë aspekt, ndikimi i Aksit të Prioritetit I do të jetë negativ në faktorin mjedisor konkret. Por nëse ndërkohë realizohen veprë që propozohen në Aksin e Prioritetit 14, ndikimi negativ do të kompeshet nga përmirësimi i rrjetit të furnizimit me ujë që sot gjendet në një situatë të keqe dhe shfaq rrjedhje në shkallë të lartë në tubacionet e furnizimit me ujë. Për më tepër, në format alternative të turizmit, investorët kanë stimul të mbrojnë mjedisin ujor, ndërsa aktiviteti i tyre ekonomik është drejtëpërdrejtë i lidhur me të. Kështu, ndikimi negativ nga Aksi i Prioritetit tek ujërat do të jetë i shkallës së vogël.

Nëshëna e mëposhtme paraqitet lidhja midis Akseve të Prioritetit dhe të parametrave mjedisorë, siç u shqyrtua në paragrafit e mëparshëm:

Objektivi Strategjik 1: Përfitje ekonomike e rajonit përmes promovimit te formave alternative te turizmit	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti	Mbieljet	Zhurma	Popullia dhe asetat materiale	Trashegimia kulturore	Përsazhi
Aksi Prioritar 1: Shum i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e spërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohes se lire në rajon.	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urbane te Bashkise	X	✓	X	✓	X	✓	✓	✓	✓	✓
Aksi Prioritar 3: Trajnim i Komunitetit Vendas	X	X	X	X	X	X	X	✓	✓	X
Aksi Prioritar 4: Vepprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike te Bashkise	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓	✓	X
Objektivi Strategjik 2: Rivitalizim ekonomik i rajonit përmes zhvillimit të sektorit bujqësor										
Aksi prioritari 5: Nodernizimi dhe forcimi i prodhimit primar	✓	X	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓
Aksi prioritari 6: Mbrojtje dhe përdorim i qendrueshmëri i tokës bujqësore	✓	X	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓
Aksi prioritari 7: Nodernizimi dhe nxitiqe e prodhimit sekondar	X	X	X	✓	X	✓	✓	✓	X	✓
Objektivi Strategjik 3: Menaxhim i qendrueshmëri i mjedisit										
Aksi prioritari 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qendrueshmëri i burimeve natyrore	✓	X	X	X	✓	✓	X	✓	X	✓
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit	✓	X	X	✓	✓	X	X	X	X	✓
Aksi prioritari 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qendrueshmëri i ekosistemeve pyjore	✓	✓	✓	X	✓	X	X	✓	X	✓
Aksi prioritari 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qendrueshmëri i burimeve ujore	✓	X	X	✓	✓	X	X	✓	X	✓
Aksi prioritari 12: Sensibilizimi mjedisori komunitetit vendas	✓	X	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓
Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komuniteteve të qendrueshme										
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale ne të gjithë vendin sipas nevojës	X	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
Aksi Prioritar 14: Përmirësimi / modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane ne qytet dhe ne vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	✓	X	X	✓	✓	✓	X	✓	X	X
Aksi prioritari 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	X	✓	✓	X	X	X	✓	✓	✓	✓
Aksi prioritari 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i injeksionit te banimit/indertimit	X	X	X	X	X	✓	✓	✓	X	✓
Aksi prioritari 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	X	✓	X	X	X	✓	✓	✓	✓	X

Tabela 6.2.1 Tabela e identifikimit te mëdha me objektivit të Aks Prioritar të fakturës/gedjtor (✓ ka mëlikim të Aks Prioritar tek fakturi mydhor, X nuk ka mëlikim të Aks Prioritar tek fakturi mydhor)

- Forcimi i aktivitetit turistik dhe rritja e turistëve në Bashki kërkon rritjen e popullsisë që konsumon dhe krijon mbetje. Kjo nënkuption sasi më të madhe të plehrave në vendet e hedhjes së tyre dhe respektivisht rritje të ujërave të zeza që duhet të kenë një menaxhim të përshtatshëm. Kështu, Aksi i Prioritetit ka ndikim negativ në faktorin mjedisor "mbetje", i cili sigurisht nuk është i shkallës së lartë sepse në të ardhmen do të ekzistojnë infrastrukturat e përshtatshme mjedisore për menaxhimin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta.
- Zhurma që do të shkaktohet nga aktivitetet turistike do të jetë e përqëndruar, por e rëndësishme. Aksi i Prioritetit I do të ketë ndikim negativ, por me karakter lokal.
- Për shërbimin e grupeve të ndryshme të turistëve që Aksi i Prioritetit I ka si objektiv të tërheqë, krijohen shanse për aktivitete të reja profesionale që do të forcojnë ekonominë lokale dhe do të përmirësojnë nivelin e jetesës së banorëve dhe përrnjedhojë, edhe gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë të Bashkisë. Kështu, Aksi i Prioritetit I do të ketë ndikim pozitiv në **popullsi** dhe në **elementët pasurorë**.
- **Trashëgimia kulturore** përbën një element të rëndësishëm të potencialit turistik të Bashkisë. Mund të tërheqë grupe të ndryshme turistësh, si shkencëtarë dhe studentë (historianë, arkitektë, planifikuesë, etj.). Kjo përmirëson promovimin e trashëgimisë kulturore në nivel mbarëkombëtar. Kështu, Aksi i Prioritetit mund të ketë vetëm ndikim pozitiv në faktorin mjedisor në fjalë.
- Aksi i Prioritetit I synon vlerësimin e të gjitha burimeve të disponueshme, si natyrore dhe kulturore për zhvillimin e turizmit alternativ. Kjo nënkupton faktin se ndërhyrjet përkatëse do të janë të buta dhe përmirësuese. Përrnjedhojë, **peisazhi**, qoftë ai urban apo kulturor do të ketë ndikim pozitiv.
- Përsa i përket faktorëve klimaterikë dhe biodiversitetit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit I në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 2 që ka të bëjë me rritjen e aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të rezervës kulturore dhe forcimit të mjedisit rezidencial, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë si më poshtë:

- Aksi do të ketë efekte negative në ajër, pasi do të rritet lëvizja në/ dhe nga atraksionet turistike, duke pasur parasysh se do të bëhet kryesisht me automjete (makina, autobusë). Sidoqoftë, nëse zbatohen veprimet e Aksit Prioritar 15 ndikimet do të zbuten në zonat urbane dhe në fshatra.
- NDIKIMI NË UJË DO TË JETË NEGATIV, PASI NË KUADËR TË AKTIVITETEVE TURISTIKE, KËRKESA PËR UJË DO TË RRISET DHE INFLUENCA E TIJ DO TË KETË NEVOJË PËR MENAXHIM TË INTEGRUAR, NË MËNYRË QË TË MOS PËRFUNDOJË NË QARKULLIMIN E UJRAVE SI PËRFAQËSORE DHE NËNTOKËSORE DHE T'I KONTAMINOJË ATO. Por nga ana tjetër, ndërsa Aksi shikon përparrë për krijimin e infrastrukturës së re ose rigjenerimin e asaj ekzistuese, në kuadrin e qëndrueshmërisë së tyre, duhet të behet menaxhim racional i ujit si në hyrje dhe në dalje, me efekte pozitive mbi këtë faktor mjedisor.
- Menaxhimi i mbeturinave që do të gjenerohet me rritjen e pritur të aktiviteteve turistike, do të jetë një nevojë urgjente për operatorët dhe individët aktivë në këtë fushë dhe kërkesa e tyre për deponim racional do të jetë në përpunje me interesat e tyre. Duke qenë se menaxhimi i organizuar i mbeturinave parashikohet gjithashtu nga Master Plani Kombëtar, Aksi do të ndihmojë në arrijen e objektivit të një kohë të shkurtër dhe në këtë kuptim do të ketë ndikim negativ të vogël në faktorin mjedisor "mbeturina". Nëse veprimet e parashikuara në Aksi

Prioritar 14 nuk paraprihen, Aksi do të veprojë negativisht në mbetjet duke kontribuar thjesht në rritjen e tyre.

- Ndikimet në zhurmë do të janë nga paksa negative në negative, në varësi nga intensiteti i aktivitetave turistike që do të zhvillohen. Në secilin rast efektet pritet të janë lokale dhe jo-konsekutive.
- Çdo aktivitet që lidhet me turizmin hap fushat e riaftësimit profesional për një sërë profesionesh (artizanët, kujdestarët e monumenteve, hotelierët, udhërrëfyesit etj.) Dhe kështu rrit finansiarisht komunitetet lokale që jetojnë dhe punojnë në zonën e tyre duke përmirësuar cilësinë e jetës së tyre. Si rrjedhojë, aksi ka vetëm efekte pozitive mbi popullsinë dhe asetet e saj.
- Aksi parashikon shfrytëzimin e rezervës kulturore, e cila me përkufizim do të ketë një ndikim pozitiv në trashëgiminë kulturore, e cila do të ruhet dhe promovohet sa më shumë që të jetë e mundur.
- Përmirësimi i pritshëm i faktorit mjedisor të peisazhit do të vijë nga restaurimi i rezervës kulturore, qofshin vende arkeologjike ose gjeologjike, ndërtesa historike dhe tradicionale. Për t'i bërë ato atraktive, do të përmirësohet pamja dhe mjedisi i tyre, pra peisazhi.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimatikë dhe biodiversitetit, dhe siç përmendet në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar 2 në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 3 në lidhje me edukimin e komunitetit lokal, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Ndikimi mbi popullsinë dhe asetet do të jetë më shumë pozitive nga Aksi Prioritetit 3, sepse dija është e nevojshme për të zgjeruar horizontet e banorëve. Ajo po përballet me përjashtimin nga tregu i punës dhe pabarazia gjinore, ndërsa kultivohen talentet, aftësitë e sejçilit dhe dashuria për vendin e origjinës me përfitime ekonomike, intelektuale dhe sociale. Parakusht themelor është përhapja e njohurive dhe kultivimi i aftësive të janë të qëndruëshem dhe të ofrohet me kosto të ulët ose pa kosto për çdo person të interesuar.
- Ndikimi në trashëgiminë kulturore është pozitiv sepse Aksi promovon ruajtjen dhe përcjelljen e saj në gjeneratat e ardhshme.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmës dhe peisazhit, siç është përmendur edhe në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 3 në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 4 në lidhje me nxitjen, shfaqjen dhe promovimin e produkteve turistike të Bashkisë, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Aksi kërkon të tërheqë turistët dhe si rrjedhojë të rrisë levizjet në/dhe nga atraksionet turistike të Bashkisë. Prandaj, pritet një ndikim negativ relativ në ajër. Sidoqoftë, në masën që nxitet lëvizja e butë midis atraksioneve përmes shtigjeve që do t'i lidhin ato, por edhe në atë masë që i jepet mundësia vizitorit të organizojë paraprakisht itenerarët që do të ndjekë, efektet janë të moderuara ose të përmbyrsura.
- Ndikimi negativ i Aksit në ujë ka të bëjë me rritjen e kërkesës, që rezulton nga rritja e popullsisë në Bashki për shkak të tërheqjes së turistëve, atletëve, etj. Kjo është një pasojë

dytësore negative. Efekti në ujë në atë masë që ai është një produkt turistik që do të shfrytëzohet p.sh. në turizmin sportiv, mund të ketë më shumë efekte negative direkte p.sh. duke grumbulluar aktivitetet sportive në likenet e mëdha, ne se nuk zbatohen njëkohësisht Aksit Prioritare 11 dhe 12.

- NDIKIMI NË MBETURINA PRITET TË JETË NEGATIV, NDËRKOHË QË VIZITUESHMËRIA NË BASHKI DO TË RRITE. POPULLSIA E PËRGJITHSHME E BASHKISË DO TË RRITE DHE SI RRJEDHOJË EDHE KONSUMI I MALLRAVE DHE PRODHIMI I MBETURINAVE. MATERIALI I PRINTUAR I INFORMACIONIT QË DO TË VIHET NË DISPOZICION, PËRFUNDIMISHT DO TË PËRFUNDOJË DUKE U HEDHUR KUDO, DHE NË RASTIN MË TË MIRË DO TË RICIKLOHET.
- AKSI KA NJË NDIKIM POZITIV NË POPULLATËN DHE ASSETET, SEPSE KRIJON VENDE TË REJA TË SPECIALIZUARA SI GRAFIKË DIZAJNERË, SPECIALISTËT E SISTEMEVE TË INFORMACIONIT GJEOGRAFIK, SPECIALISTËT E IT-SË, GUIDAT TURISTIKE DHE SI RRJEDHOJË NDIHMON NË ZHVILLIMIN EKONOMIK DHE PËRMIRËSIMIN E CILËSISË SË JETESËS TË BANORËVE. PËRVEÇ KËSAJ, PËRBËN NJË NXITJE PËR TË RINJTË TË QËNDROJNË NË BASHKI, QË DO TË THOTË KUFIZIM I LARGIMIT TË POPULLSISË.
- TRASHËGIMIA KULTURORE DO TË NDIKOJË POZITIVISHT NGA AKSI SEPSE DO TË KONTRIBUOJË NË DUKSHMËRİNË DHE NJOHJEN E SAJ NË SHKALLË KOMBËTARE DHE NDËRKOMBËTARE. PRANDAJ ËSHTË E NDIKUAR POZITIVISHT DHE TRANSMETOHET NË GJENERATAT E ARDHSHME.
- PËR SA I PËRKET TOKËS, FAKTORËVE KLIMATERIKË, BIODIVERSITETIT, ZHURMËS DHE PEISAZHIT, SIÇ PËRMENDET EDHE NË PARAGRAFËN 6.2, NUK ËSHTË E MUNDUR TË PËRCAKTOHET NJË NDIKIM I AKSIT PRIORITAR 4 NË FAKTORËT E VEÇANTË MJEDISORË.

Aksi i Prioritetit 5, që i përket modernizimit dhe forcimit të sektorit parësor, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- TOKA MUND TË NDIKOHET NEGATIVISHT NGA MAKSIMIZIMI I PRODHIMIT BUJQËSOR DHE FUQIZIMI I SEKTORIT PARËSOR, PASI DO TË PRANOJË MË SHUMË PLEHRA KIMIKE DHE PESTICIDE, PRANDAJ NDIKIMI I AKSIT TË PRIORETIT 5 NË TOKË DO TË JETË NEGATIV NË SHKALLË TË ULËT. POR NËSE ZBATOHEN PROPOZIMET E BËRA NË AKSET E PRIORETIT 6, 11, 12 DHE 14, ATËHERË NDIKIMI NË TOKË DO TË JETË POZITIV, PASI DO TË KETË MINIMIZIM TË PËRDORIMIT TË PLEHRAVE KIMIKE DHE PESTICIDEVE, DO TË NDIQEN PRAKTIKA TË MIRA BUJQËSORE, DO TË NDËRTOHEN RRJETE KOLEKTIVE TË VADITJES DHE DO TË ZBATOHET NJË PROGRAM PËR MENAXHIMIN E UJIT PËR VADITJE, NDËRSA ME ZHVILLIMIN E PROJEKTEVE TË INFRASTRUKTURËS PËR MBROJTJEN E MJEDISIT DHE VEÇANËRISHT PROJEKTEVE QË LIDHEN ME MENAXHIMIN E MBETJEVE TË NGURTA, PROCESI I KOMPOSTIMIT TË PJESEVE ORGANIKE TË MBETJEVE DO TË PËRHAPET DHE DO TË PRODHOSHEN PLEHRA BUJQËSIE TË DOBISHME PËR BUJQËSINË, PËR TË PASURUAR TOKËN ME MATERIALE ORGANIKE. PRANDAJ, ZHVILLIMI I MËTEJSHËM I SEKTORIT PARËSOR, NË VARËSI NËSE DO TË KOMBINOHET ME PROPOZIMET E AKSEVE TË TJERA TË PRIORETIT, MUND TË KETË NDIKIM NEGATIV NË SHKALLË MESATARE OSE POZITIVE NË FAKTORIN MJEDISOR TË TOKËS.
- MAKSIMIZIMI I PRODHIMIT BUJQËSOR DHE FUQIZIMI I SEKTORIT PARËSOR PRITET QË TË SJELLË EFETE NEGATIVE TEK UJËRAT, NËNTOKËSORE DHE SIPËRFAQËSORE, SI PËR SHKAK TË RITJES SË SASISË SË KËRKUAR TË UJIT PËR VADITJE, ASHTU EDHE PËR SHKAK TË NDOTJES NGÀ PESTICIDET DHE PLEHRAT, TË MARRËSVE UJORË (UJËRA NËNTOKËSORE, PËRRENJ, LUMENJ). PËR SHKAK SE UJI QË PËRDORET NGÀ SEKTORI PARËSOR PËRBËN PËRQINDJEN MË TË MADHE TË TOTALIT TË UJIT TË PRODHUAR DHE SE UJI ËSHTË NJË BURIM I ÇMUAR PËR JETËN, THEKSOHET RREZIKU NË NIVEL MAKSIMAL, PAVARËSISHT BASHKËRENDIMIT ME AKSET E TJERA TË PRIORETIT.
- LIDHJA E AKSIT TË PRIORETIT 5 DHE MBETJEVE, TË LËNGSHME APO TË NGURTA, PËRCAKTOHET SI POZITIVE, PASI A) HEDHJA E PAKONTROLLUAR E MBETJEVE DO TË LEHTËSOHET NËSE TOKA BUJQËSORË SHFRYTËZOHET MAKSIMALISHT, B) ME ZBATIMIN E NJË PLANI MENAXHIMI, NË MBETJET E NGURTA DHE GRUMBULLIMIN NË

burim të mbetjeve organike urbane dhe kompostimin e tyre, do të prodhohen plehra, të cilat mund të përdoren në tokën bujqësore për të pasuar atë me materiale organike dhe c) me zbatimin e një plani menaxhimi të mbetjeve të lëngshme mund të prodhohen përsëri plehra me cilësi të lartë nga llumi i thatë i Impanteve të Përpunimit të Ujërave të zeza, me anë të kompostimit me krimbat e tokës.

- Zbatimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit 5 do të krijojë pasuri për fermerët, banorët e zonës, kështu do të ketë ndikim pozitiv tek **popullsia** dhe do të luftojë çështjen e emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa ndikime të ngjashme pozitive do të ketë edhe për **elementët pasurorë materialë**, të cilët do të rriten, në kuadër të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, depo, sera etj).
- Sektori bujqësor ndikon pozitivisht në **peisazh**, pasi kultivimet kur zhvillohen njësoj në shumë parcela afër njëra tjetrës, ndryshojnë nga njëra parcelë të tjera dhe ato krijojnë imazhe të bukura me variacione në përbërje dhe ngjyra gjatë vites. Gjithashtu, në sipërfaqen që ato zenë parandalohet hedhja e pakontrolluar e mbetjeve duke mbetur të pastra.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 5 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 6 ka lidhje me mbrojtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- NDIKIMI I AKSIT PRIORITAR 6 NË TOKËN DO TË JETË SHUMË POZITIV. Politikat që e mbështesin atë synojnë mbrojtjen e tokës nga erozioni, mbingarkesa dhe përmbytjet. Gjithashtu synojnë përmirësimin e tij, duke përdorur një pjesë të mbeturinave komunale dhe bujqësore (prodhimi kompost mbetjesh nga mbetje bimore dhe llumra të biodegradueshme nga impiante të trajtimit të ujërave të zeza).
- Uji bëhet objekt i menaxhimit të drejtë ose për parandalimin e fenomeneve të përmbytjeve ose për sigurimin e mjaftueshmërisë së tij për mbulimin e nevojave për ujite. Kështu, Aksi Prioritar do të ketë një efekt shumë pozitiv në **ujërat nëntokësore** dhe **ujërat sipërfaqësore**.
- Duke zbatuar propozimet e Aksit Prioritar 6 që kanë lidhje me minizimin e përdorimit të plehrave kimike me përdorim paralel të mbetjeve urbane dhe bujqësore për përmirësimin e pjellorisë së tokës bujqësore, në mbeljet që përfundojnë në **mëdis reduktohen** dhe si rrjedhim Aksit Prioritar 6 ka një ndikim pozitiv në **mbetje**.
- Efekti i Aksit të Prioritetit tek **popullsia dhe asetet fizike** është pozitiv, sepse mbrojtja e tokës së punueshme dhe në përgjithësi e rajonit të punueshëm përfshin mbrojtjen e të ardhurave bujqësore dhe ruajtje dhe sigurimin e elementeve pasurorë të banorëve që merren me aktivitet bujqësor. Si rrjedhim, do të ketë një ndikim pozitiv në zhvillimin e popullsisë në bashki.
- NDIKIMI I AKSIT MBI PEISAZHIN ËSHTË POZITIV, pasi mbrojtje e tokës bujqësore dhe hapësirës rurale do të thotë eliminim i fenomenit të hedhjes së pakontrolluar të mbetjeve, dhe degradimin e peisazheve rurale përmes ndërhyrjes së aktiviteteve të papajtueshme të banimit apo industriale. Për më tepër, praktikat bujqësore që mbrojnë kundër erozionit tokat e pjerrëta bujqësore si tarraca dhe shpate krijojnë pamje të bukur natyrore.
- PËR SA I PËRKET AJRIT, faktorëve klimatike, biodiversitetit, zhurmave, dhe trashëgimisë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk mund të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 6 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 7 lidhet me modernizimin dhe forcimin e sektorit dytësor, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Pritet të ketë ndikim negativ të vogël tek **ujërat**, pasi do të përdoret ujë në njësitë e përpunimit, psh. në pastrimin e produkteve bujqësore, ndërsa njëkohësisht do të prodhohen mbetje të lëngëta, të cilat do të duhet që njësitë përpunuese t'i përpunojnë, me qëllim që të mos ndikojnë negativisht te burimet ujore, marrësit e ndotjes.
- Njësitë e përpunimit do të prodhijnë **mbetje**, të ngurta ose të lëngëta, që kërkojnë menaxhim dhe rrjedhimisht, parashikohet ndikim i vogël negativ në këtë faktor mjedisor.
- **Zhurma**, e cila do të shkaktohet nga njësitë përpunuese do të varet nga madhësia e njësisë, pajisjet mekanike të saj dhe produkti i prodhuar. Në çdo rast, përdorimi i makinerive në përpunim është fakt i njojur sikurse gjithashtu edhe ndikimi i vogël negativ në mjedisin akustik.
- Ndikimi në **popullsi** dhe në **elementët pasurorë materialë** do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit dhe rrjedhimisht, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, kështu që edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkadrohen edhe infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, ky fakt ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do ta frenojnë popullsinë dhe të rinjtë nga emigrimi i tyre.
- Ndikimi në **peisazh** nga zhvillimi i aktiviteteve përpunuese, i cili përfshin ndërtim ndërtuesash dhe infrastrukturash të tjera të domosdoshme për përpunimin e produktit bujqësor parësor do të jetë negativ në shkallë të vogël. Shkalla e ndikimit varet nga faktorë të ndryshëm psh. nga kushtet e strukturës për ndërtimin e këtyre ndërtesave, nga vendosja e tyre psh. të shpërndara në hapësirën bujqësore ose nga përqëndrimi i tyre në një ose më shumë zona të aktiviteteve përpunuese, etj.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 7 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 8 që synon mbrojtjen dhe menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Ndikimi i Aksti Prioritar 8 në **terren** do të jetë pozitiv për shkak se me shpalljen e zonave të reja të mbrojtura përjashtohet vendosja por edhe aktivitetet e pakontrolluara që mund të kenë efekte negative në tokë (psh. Hedhja e mbeturinave, prerja e lëndëve të drurit, ndërtimi, etj) dhe gjithashtu marrin pjesë aktivitete që e mbrojnë atë (p.sh. ripyllëzime)
- Shpallja e zonave të mbrojtura favorizon mikpritjen e faunës dhe florës së pasur. Rrjedhimisht, ndikimet në **biodiversitet** janë pozitive. Shfrytëzimi i pasurisë minerare mund të krijojnë boshillëqe në vazhdimësinë e mjedisit natyror dhe të ndikojë negativisht në biodiversitet, por kur industria minerare ndjek dhe respekton kushtet mjedisore që rrjedhin nga studimet e veçanta të ndikimit në mjesht, në të ardhmen këto efekte negative zbuten.
- Aksi Prioritetit 8 mund të kufizojë **mbetjet** që rezultojnë nga shfrytëzimi i burimeve natyrore dhe zonat e përpunimit (të tillë si vëllimi më i paktë i mbetjeve inerte rrëth guoreve, minierave dhe objekteve të pasurimit) pas shfrytëzimit maksimal të burimit minerar, por edhe për të mbrojtur burimet natyrore, siç janë zonat ekologjikisht të ndjeshme nga shpërndarja e

pakontrolluar e ndotësve atje. Në çdo rast, këto veprime do të kenë një efekt pozitiv tek faktori mjedisor "mbeturina", me kufizimin e sasisë dhe asgjësimit të pakontrolluar te tyre.

- Shfrytëzimi i një burimi natyror përbën burim ekonomik për një pjesë të popullsisë ose produkt konsumi për mbijetesë. Aksi i Prioritetit 8 synon në menaxhimin racional të burimeve natyrore me qëllim që të mos zhduken në të ardhmen ose të mos krijojnë kushte të këqija jetesë për popullsinë e Bashkisë. Nga sa u parashtrua më sipër dalim në përfundimin se Aksi i Prioritetit 8 lidhet pozitivish me **popullsinë dhe gjendjen e saj pasurore**.
- Industria minerare dhe prerjet e pakontrolluara të pemëve, si edhe mbi kullotja, janë aktivitete që kanë ndikim në **peisazh**, duke ndryshuar për shembull gjeomorfologjinë, hidrologjinë dhe mbulesën bimore të një vendi. Si rrjedhim, Aksi Prioritet 8 synon ruajtjen e mirë apo përmirësimin e peisazhit përmes veprimeve të tilla si rehabilitimi i hapësirave të pemëve të prera dhe shpalljen e zonave të mbrojtura.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 8 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi I Prioritetit 9 që i përket mbrojtjes dhe forcimit të biodiversitetit, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Mbrojtja e biodiversitetit presupozon mbrojtjen e tokës, ndërsa kjo përbën bazën mbi të cilën zhvillohen dhe ruhen ekosistemet. Kështu, veprimet e Aksit të Prioritetit 9 do të ndikojnë pozitivisht edhe në tokë.
- Mbrojtja e biodiversitetit presupozon mbrojtjen e burimit **ujor** dhe në veçanti të ujërave sipërsfaqësore, ndërsa edhe ato mirëpresin një pjesë të rëndësishme të biodiversitetit të një vendi. Kështu, veprimet e Aksit të Prioritetit do të ndikojnë pozitivisht edhe tek ujërat sipërsfaqësore.
- Aksi i Prioritetit 9 ka pasoja pozitive në biodiversitet.
- Aksi i Prioritetit ka pasoja positive në **peisazhin** natyror, sepse mbrojtja e biodiversitetit nënkuption mbrojtjen e ekosistemeve dhe për pasojë edhe të peisazhit natyror.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, mbetjeve, zhurmës në popullsi dhe elementëve pasurorë dhe trashëgimisë kultutore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 9 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 10 që i përket mbrojtjes dhe vlerësimit të qendrueshëm të ekosistemeve pyjore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore ka përfitime pozitive për tokën për shkak se sistemi i rrënjeve të pyjeve mban tokën pas shirave të dendura duke parandaluar kështu fenomenet e zhveshjes dhe të shkretimit.
- Përfitimet për **ajrin** janë pozitive sepse pyjet janë mushkëria që filtrojnë ndotësit e gaztë dhe jadin oksigjen të pastër në atmosferë.
- Si një faktor që ndikon pozitivisht ajrin ndikimet mbi faktorët **klimatikë** janë gjithashtu pozitive si në nivel global ashtu edhe në atë lokal pasi përmirëson mikroklimën e kësaj zonë.
- Ekosistemet pyjore kanë dhe posedojnë një larmi të gjerë të florës dhe faunës dhe prandaj ndikimi në **biodiversitet** është vetëm pozitiv.

- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore gjithashtu përfshin menaxhimin racional të burimeve pyjore përmes pyllëzimeve dhe prerjeve të kontrolluara. Për komunitetet lokale të angazhuara në këtë aktivitet sigurohen të ardhurat e tyre dhe, si rrjedhim qasja e tyre në mallra dhe mbajtja e popullsisë në fshat. Prandaj ndikimet e Aksit Prioritar 10 janë pozitive për popullsinë dhe asetat fizike.
- Ekosistemet pyjore marrin pjesë në peisazhin natyror dhe për këtë arsyen mbrojtja e tyre nënkupton mbrojtjen dhe përmirësimin e peisazhit natyror.
- Në lidhje me ujin, mbetjet, zhurmat dhe të trashëgiminë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 10 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 11 që i përket mbrojtjes dhe menaxhimit të qendrueshëm të burimeve ujore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Zbatimi i veprimeve të Aksit Prioritar 11 kontribuon shumë pozitivisht për të mbrojtur tokët nga erozioni dhe nga përbrytjet. Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje në veçanti, në lidhje me sasinë e disponueshme të tij dhe në lidhje me cilësinë e duhur, parashikohet që të ndikojë pozitivisht në tokë, dmth, burimet natyrore, në të cilën do të kultivohen kulturat e ndryshme.
- Aksi Prioritar 11 pritet të ndikojë shumë pozitivisht në faktorin mjedisor të **ujit**, pasi do të ndikojë në mënyrë vendimtare në lidhje me ruajtjen e sasisë dhe të cilësisë të ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësore ekzistuese. Mbi këtë objektiv do të bazohet menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje dhe ujit të pijshëm.
- Menaxhimi efektiv i burimeve të ujit dio të ketë parasysh mos shfaqen e dukurive të mbishfrytëzimit të ujit dhe privimit të tij në zona kritike për ruajtjen e biodiversitetit. Për më tepër, infrastruktura artificiale, të tillë si rezervuare, që përdoren për ujitje, janë vende pritëse të një faune dhe florë të pasur. Si rrjedhim, ekziston një marrëdhënie pozitive në shkallë të vogël ndërmjet Aksit Prioritar 11 dhe biodiversitetit.
- Aksi Prioritar 11 synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim të rritjes së standardit të jetesës së popullsisë dhe gjendjes së tyre financiare. Si rrjedhim, kjo ka një ndikim pozitiv në zhvillimin e popullsisë në Bashkinë. Kështu, ekziston një marrëdhënie pozitive midis Aksit Prioritar 8 dhe popullsisë dhe aseteve materiale.
- Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje përfshin infrastrukturën që ndikon në peisazh, të tillë si ndërtimi i rezervuarve artificalë dhe i rrjetit të ujitjes. Kështu, ekziston një lidhje në mes të Aksit Prioritar 11 dhe peisazhit, i cili pritet të jetë pozitiv, në shkallë të vogël, pasi ekzistenca e ujit në rezervuare apo diga mund të kontribuojë pozitivisht në peisazhin natyror dhe atë rural.
- Për sa i përket ajrit, faktorët klimatikë, mbetjet, zhurmat dhe trashëgimia kulturore, siç është përmendur edhe në paragrafin 6.2, nuk mund të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 11 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 12 që i përket trajnimit lidhur me mjedisin të shoqërisë lokale, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Toka do të pranojë ndikim pozitiv me zbatimin e veprimeve të Aksit të Prioritetit 12, ndërsa shoqëria lokale do të adoptojë praktika bujqësore që e mbrojnë dhe e ruajnë atë. Gjithashtu do të njihen me konceptin e klasifikimit dhe riciklimit të mbeturinave dhe nuk do t'i flakin ato në mënyrë të pakontrolluar në terren.

- Aksi Prioritar 12 do të ketë një ndikim pozitiv në ujë, sepse me edukimin mjedisor të komunitetit lokal do të pranohen praktikat e përdorimit racional të ujit në aktivitetet e tyre rurale, do të mësojnë rrith rreziqeve të tyre shëndetësore nga hedhja e pakontrolluar e ndotësve në ujëra, do të mësojnë mbi rreziqet e përbrytjeve dhe si t'i shmangin ato.
- Aksi i Prioritetit 12 do të ketë ndikim pozitiv në mbetje, sepse me trajnimin mjedisor shoqëria lokale do të mësojë metodat e menaxhimit të mbetjeve shtëpiake si riciklimi, përzgjedhja e lëndëve organike dhe krijimi i kompostit. Në këtë mënyrë, reduktohet vëllimi i mbetjeve të ngurta shtëpiake që përfundojnë tek entet publike të menaxhimit (hapësirat e groposjes higjenike të plehrave).
- Aksi i Prioritetit synon në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve, duke u dhënë atyre njojuritë e nevojshme të menaxhojnë saktë tokën e tyre (**element i rëndësishëm pasuror**) dhe të mbrojnë të ardhurat e tyre. Në vazhdim, kthimi tek aktivitetet bujqësore do të bëhet akoma më shumë atraktiv, duke mbajtur **popullsinë** në Bashki.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës, trashëgimisë kultutore dhe paisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 12 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 13 që i përket zgjerimit dhe përmirësimit së infrastrukturave sociale në të gjithë vendin, në varësi të nevojave, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me **popullsinë** dhe **pasurinë**, pasi shërbimet përmirësohen, nga njëra anë arsimi përmirëson nivelin e dijeve dhe si pasojë aftësitë profesionale të banorëve dhe nga ana tjetër mirëgenia pëson një rritje të pritshmërive në jetë. Rrjedhimisht, popullsia e Bashkisë bëhet më konkuruese dhe aktive dhe ka mundësi të rrisë standartin e jetesës. Si pasojë, Aksi i Prioritetit ka ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «popullsia dhe pasuria».
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 13 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 14 që i përket përmirësimit / modernizimit të rrjeteve urbane të përfitimit të përbashkët në qytet dhe në vendbanimet e tjera, dhe përmirësimit të infrastrukturave mjedisore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Rrjete urbane të përbashkëta përshkojnë zakonisht nëntokën. Për shkak të gjendjes aktuale të rrjetit të furnizimit me ujë, sasi të mëdha uji të pijshëm përfundojnë **në tokë**. Kjo nuk ndikon në cilësinë e tokës, por mbushja me ujë ndikon në aftësinë e saj për të mbajtur strukturat e ndërtimit (rrëshkitjet janë fenomene që lidhen me mungesën ose tepricën e ujit të tokës nën të). Nga ana tjetër, menaxhimi aktual i mbetjeve urbane me depozitim të drejtpërdrejtë në tokë çon në ndotjen e saj. Aksi Prioritar me ndërhyrjet që propozon do të përmirësojë kushtet e tokës në zonat e banuara.
- Ndikimi i Aksit të Prioritetit **në ujë** është pozitiv. Me zbatimin e politikave të Aksit do të ndalojen rrjedhjet dhe shpërdorimi i ujit nga rrjeti i furnizimit me ujë. Gjithashtu, menaxhimi i mbetjeve në pastrim biologik, kthen ujin e mbingarkuar nga përdorimet në aktivitete njerëzore, në mjedis, në gjëndje cilësore të mirë.

- Objektet e mëdha jashtë qendrës (vende deponimi të mbetjeve, pastrim biologjik i mbetjeve) që do të mbështesin Aksin Prioritar pritet që të ndikojnë negativisht në biodiversitet. Vendosja e tyre duhet të marrë parasysh biodiversitetin e zonës së propozuar në mënyrë që ajo të ndikohet sa më pak të jetë e mundur. Nga ana tjetër, menaxhimi i mbetjeve në përgjithësi ka si pasojë eliminimin e fenomenit të shpërndarjes së ndotjes në mjedis dhe mbrojtjen e bimëve dhe kafshëve prej tyre.
- Aksi i Prioritetit parashikon menaxhimin e mbetjeve (urbane, industriale, blegtore). Kjo sjell si pasojë reduktimin e volumit dhe cilësinë e mbetjeve që përfundojnë në mjedis. Rrjedhimisht, Aksi i Prioritetit do të ketë ndikim pozitiv në këtë sektor të faktorit mjedorë.
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të përbashkëta do të sjellë pasoja në cilësinë e jetës të qytetarëve dhe zonat e banuara do të janë më tërheqëse, kështu do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin mjedorë të popullsisë edhe të elementëve pasurorë materialë.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 14 në faktorët mjedorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 15 që ka lidhje me përmirësimin dhe modernizimin e infrastrukturës së transporteve, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedorë si më poshtë vijon:

- Do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit 15 në **ajër**, pasi ndryshon për mirë të dhënrat e qarkullimit – sigurisht ky është objktivi - p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet, duke minimizuar përqëndrimin e ndotësve të rrezikshëm.
- Do të ketë ndikim te faktorët **klimaterikë** si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin, duke reduktuar emetimet përfrymë të ndotësve të fenomenit të “serrës”.
- Do të ketë pasoja te **zhurma**, pasi kjo është drejtëpërdrejtë e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që ekzistojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. bicikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.
- Aksi i Prioritetit 15 do të ketë pasoja pozitive për **popullsinë**, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e lëvizjes së banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë **elementë pasurorë materialë** përf Bashkinë dhe për banorët e saj. Pra, kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve është i qartë, dhe rrjedhimisht, do të kontribuojë në përballimin e fenomenit të emigrimit, veçanërisht të të rinjve.
- **Trashëgimia kulturore**, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, parashikohet të përfitojnë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 15, pasi do të janë më lehtësish të aksesueshme edhe nga komunitetet lokale, por edhe nga vizitorët dhe turistët.
- Lidhja ndërmjet Aksit të Prioritetit 15 dhe **peisazhit** dëshmohet nga fakti i ndërtimit të veprave rrugore duke respektuar reliefin morfoligjik, mjedisin natyror dhe peisazhin, i ndërtimit të rrugëve përf bicikleta dhe të infrastrukturave të tjera të komunikacionit në zona peisazhi me bukuri të veçantë natyrore dhe së fundmi, një lidhje pozitivisht e formuluar do të japë mundësinë e aksesit të vizitorëve dhe të turistëve në zonat e Bashkisë me një peisazh të veçantë.

- Përsa i përket tokës, ujit, biodiversitetit dhe mbetjeve, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 15 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 16 që i përket mbrojtes dhe përmirësimit të mjedisit shtëpiak / të strukturuar, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Aksi pritet të ndikojë pozitivisht në faktorin mjedisor “**mbetje**”, ndërsa mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit shtëpiak / të strukturuar nënkupton ndër të tjera edhe sigurimin e mjedisit të pastër për banorët e tyre. Veprimet synojnë edhe veprimin aktiv të banorëve në sektorin e menaxhimit të plehrave të tyre. Kështu, vëllimi i plehrave në mjedisin shtëpiak do të jetë më mirë i menaxhueshëm (p.sh. me koshë riciklimi dhe mbledhja e rregullt e tyre) që do të thotë menaxhim më i tyre në përgjithësi.
- Në qytete ekzistojnë përdorime toke me funksion shqetësues (hapësira argëtimi, industri, arterie rrugore, shërbime publike). Aksi i Prioritetit 16 synon reduktimin e zhurmës brenda qyteteve dhe rrjedhimisht, përmirësimin e faktorit mjedisor.
- Aksi i Prioritetit 16 ka ndikim pozitiv në **popullsi** dhe në **elementët e saj pasurorë**, ndërsa synon përmirësimin e kushteve të jetës brenda qytetit dhe përmirësimin e rezervave ndërtimore domethënë të elementëve të tyre pasurorë. Qytetet bëhen më shumë atraktive dhe ruajnë popullsinë e tyre.
- Me veprimet e Aksit të Prioritetit 16 përmirësohet **peisazhi** dhe më konkretisht, peisazhi urban, pasi propozohen ndërhyrje estetike dhe energjike në ndërtesa dhe në hapësirat e gjelbërta të qyteteve dhe të vendbanimeve.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 16 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 17 që i përket qeverisjes elektronike dhe përmirësimit të infrastrukturave elektronike, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Do të ndikojë pozitivisht në cilësinë e **ajrit** pasi do të ndikojë indirekt në reduktimin e qarkullimit të automjeteve për lëvizjen e banorëve nga dhe drejt shërbimeve për realizimin e çështjeve të tyre. Reduktim të qarkullimit të automjeteve do të shkaktojë reduktimi respektiv në emetimin e ndotësve atmosferikë, nga ku rezulton edhe lidhja pozitive ndërmjet Aksit të Prioritetit 17 dhe ajrit.
- Pritet të reduktojë **mbetjet** e ngurta, ndërsa ndikon në përdorimin e lëndëve të para (p.sh. të letrës – lëndës grafike) nga shërbimet dhe nga qytetarët për realizimin e çështjeve të tyre, e cila do të realizohet elektronikisht.
- Negativ do të jetë edhe ndikimi në **mjedisin akustik**, pasi reduktimi i qarkullimit të automjeteve, ashtu si u përmend edhe më lart, do të çojë në reduktimin e zhurmës, veçanërisht në zonat urbane, sepse do të kufizohen lëvizjet e qytetarëve, me mendimin se çështjet e tyre i realizojnë me ndihmën e kompjuterit të tyre.
- Aksi i Prioritetit 17 presupozon pajisjet teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet bëhen më të lehta, më të shpejta duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një shtysë për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, dhe për

pasojë kjo do të ndikojë në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, si edhe në elementët pasurorë materialë. Kështu, Aksi Prioritar 17 parashikohet të ketë ndikim pozitiv si në popullsi, ashtu edhe në asetat fizike.

- **Trashëgimia kulturore**, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, në kuadrin e Aksit të Prioritetit 17, pritet t'u shërbejnë, nëpërmjet promovimit të përshtatshëm nga interneti, me qëllim që trashëgimia kulturore të bëhet e njohur për vizitorët dhe turistët, me përfitime si përmjedisin kulturor, ashtu edhe për ekonominë e komuniteteve lokale.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 17 në faktorët mjedisorë konkretë.

N	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.</i>
P	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.</i>
N	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.</i>
K	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shume negativ.</i>
S	<i>Sipas Stadit te Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis , Aksi i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.</i>

Tabelia 6.3.1 Tabelia e lirarashimit me te Nukimive Myfisore per qdo akci prioritaratet te neprerivit.

Objektivi Strategjik 1: Perfitje ekonomike e rajonit përmes promovimit te formave alternative te turizmit	Toka	Ajri	Faktori Klimatike	Uji	Biodiversiteti	Mbjetet	Zhurma	Popullsia dhe assetet materiale	Trasferimi Kulturor	Pesarihi
Aksi Prioritar 1: Shuma investimeve e ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e spesmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit te kohes se lire në rajon.										
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit te pasurise kulturese dhe forcimit te rregjistrit urban te Bashkisë										
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i komunitetit Vendas										
Aksi Prioritar 4: Vepërtime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike te Bashkisë										
Objektivi strategjik 2: Rivitalizimi ekonomik i rajont përmes zhvillimit te sektorit hujqesor										
Aksi prioritari 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.										
Aksi prioritari 6: Mbrojtje dhe përdorim i qendrueshmës i tokës bujqësore										
Aksi prioritari 7: Modernizimi dhe nxjyre e prodhimi i sekondar										
Objektivi Strategjik 3: Menaxhimi i qendrueshmës i myedit										
Aksi prioritari 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qendrueshmës i burimeve natyrore										
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit										
Aksi prioritari 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qendrueshmës i ekosistemeve pyjore										
Aksi prioritari 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qendrueshmës i burimeve ujore										
Aksi prioritari 12: Sensibilizimi i injedorit i komunitetit vendas.										
Objektivi Strategjik 4: Zhvillimi i komunicativeve te qendrueshme										
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmesimini i infrastrukturës sociale me të gjithë vendin sëpas nevojës										
Aksi Prioritar 14: Përmesimini / modernizimi i rrjetave te shërbimeve urbane në qytet dhe ne vendbanimej tjera, përmesimini i infrastrukturës teknike myedore										
Aksi prioritari 15: Përmesimini / modernizimi i infrastrukturës die sistemeve te transportit										
Aksi prioritari 16: Mbrojtja dhe përmesimini i myedit i te bantmt/ndërtimit										
Aksi prioritari 17: E-qeverisja dhe përmesimini i infrastrukturës elektronike										

7. VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

7.1. Hyrje – Metodologjia

Me synim vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planit të propozuar, ndiqet metodologjia që është propozuar nga Udhëzuesi i VSM për Politikat kohezive Europiane 2007- 2013 «Handbook on SEA for cohesion Policy 2007-2013» (Helander and Grant, 2006), i përshtatur për nevojat dhe karakteristikat specifike të PPV të Bashkisë dhe të propozimeve të tij. Për këtë qëllim, fillimi shqiptar vendoset tetë karakteristika që kanë lidhje me ndikimin e mundshëm të propozimeve të PPV të Bashkisë në mjedis. Këto karakteristika të ndikimeve kanë të bëjnë me: në mundësitë e ndikimit, në vlerësimin e tij me një shkallë cilësore, si pozitiv apo negativ, shpeshtësinë dhe kohëzgjatjen e shfaqjes së tij, kthyeshmërinë apo jo të tij, kufitare apo jo, faktorin e pasigurisë, sekuencën e ndikimit dhe ndërveprimin e ndikimeve.

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë i mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtzakonisht positive
	+	Positive
	0	Asnjanëse
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
Frekuencia/Kohëzgjatja	>	E rastësishme/Afatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
	IR	E pa kthyeshme
Kthyeshmëria	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
	TR	Ndikime të mundshme kufitare
Dimensioni Nderkufitar	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Pasiguria	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Sekuenca	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjera
Ndërveprimi		

Tabela 7.1.1: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Gjithashtu, përdoren simbole, siç tregohet në Tabelën 7.1.1 për karakterizimin e ndikimeve, në bazë të probabilitetit të shfaqjes së tyre, shkallës së tyre (domethënë sesa serioze janë), shpeshtësisë së

shfaqjes dhe kohëzgjatjes, kthyeshmërisë së tyre, karakterin e tyre ndërkuftar, renditjen dhe ndërveprimin e tyre.

Në vazhdim, vlerësohen ndikimet e propozimeve të Akseve të Prioritetit të PPV të Bashkisë tek faktorët mjedisorë që u përmendën në paragrafët 6.2 dhe 6.3 dhe që përcaktohen saktësisht nga ligji 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", me anë të tabelave, në paragrafët në vijim. Gjithashtu theksohen sa në vijim:

- Nëse një ndikim në një faktor mjedisor është i kthyeshëm apo jo, plotësohet në tabelat e mëposhtme vetëm kur ndikimi është negativ, sepse kur ndikimi i parashikuar është pozitiv, me sa duket nuk ka kuptim faktori i pakthyeshmërisë.
- Kur faktor i pasigurisë nuk ekziston në vlerësimin e ndikimit, si në rastin më e mëparshëm, vendi bosh përkatës në tabelën e mëposhtme nuk plotësoshet.
- Kur një ndikim mund të jetë pozitiv ose negativ, në varësi të zbatimit të propozimeve të Planit dhe nëse në këtë fazë nuk është e mundur të vlerësohet në mënyrë të detajuar, atëherë në kolonën e shkallës në tabelat e mëposhtme, ai shënohet si "+/-".
- Në mënyrë të ngjashme, vlerësimi nëse një ndikim paraqet ndikim kumulativ ose synergjik ose asnjë ndërveprim, komentohevet vetëm në efekte negative, sepse vetëm atëherë ka kuptim. Prandaj, kolona e fundit në tabelat e mëposhtme plotësohet vetëm për ndikime negative të parashikuara.
- Së fundi, vlerësimi nëse një ndikimi është me karakter ndërkuftar apo jo, realizohet vetëm për ndikimet negative sepse vetëm atëherë ka kuptim.

7.2. Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit

7.2.1. Ndikime në tokë

Faktori mjedisor i tokave, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritet 1, 6, 8, 9, 10, 11, 12 dhe 14. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 2, 3, 4, 7, 13, 15, 16 dhe 17 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të tokave, ndërsa Aksi Prioritar 5, i cili ka të bëjë me forcimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të sektorit primar, mund të shkaktojë në toka si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjera dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare (p.sh. me Aksin e Prioritetit 11 që ka lidhje me menaxhimin e ujit për ujitje).

Pra, në përputhje edhe me analizën u kryer në paragrin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se praktikat e buta të Agroturizmit (1), trajtimi i fenomeneve të erozionit të tokave (8), shfrytëzimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (10), menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje, (11), përmirësimi i tokës bujqësore (6), ndjeshmëria mjedisore e komunitetit lokal (12), si edhe përmirësimi i infrastrukturës për furnizimin me ujë të pijshëm, kanalizimim, përpunimin e mbetjeve dhe menaxhimin e mbetjeve të ngurta (14), akoma dhe mbrojtja e biodiversitetit (9) do të kenë ndikime positive mbi tokat.

Forcimi i sektorit të prodhimit primar (5), nëse nuk kombinohet me menaxhimin e qëndrueshëm të ujit për ujitje dhe përmirësimin e tokës bujqësor, vetëm atëhere mund të shkaktojë efekte negative në tokë, për shkak të përdorimit të maksimizuar të ujit për ujitje dhe ndotjes që do të rezultojë nga

përdorimi përkatës i pesticideve dhe plehrave kimike. Edhe për këtë arsy, efekti është i kthyeshëm, duke u kombinuar me zbatimin e propozimeve të Akseve të Prioritetit 6, 8, dhe 11 të Planit.

Sa më lart përmendur mund të përblydhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.1.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjata	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	+/-	>>	R	0	?	P	SI

Tabela 7.2.1.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në toka të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 që ndikon në tokë.

7.2.2. Ndikimet në ajër

Faktori mjedisor i ajrit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 10, 15 dhe 17 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1, 2 dhe 4. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14 dhe 16 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit.

Si rrjedhim, rezulton se nga propozimet e Planit, siç pasqyrohen në Akset e Prioritetit, do të rezultojnë efekte pozitive në ajër, nga mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (10), nga përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (15), nga minimizimi i lëvizjeve, për shkak të trajtimit elektronik të çështjeve të qytetarëve (17).

Nga ana tjetër, zhvillimi i turizmit të zonës që parashikohet nëpërmjet akseve (1), (2) dhe (4) dhe çfarëdo forme që ai ka për shembull turizëm alternativ, kulturor, sportiv, etj, përfshin në mënyrë

direkte tërheqjen e njerëzve dhe si rrjedhim edhe shtimin e lëvizjes për në vende të ndryshme turistike që Bashkia do të promovojoë dhe shfrytëzojë. Më të rëndësishme prej tyre do të janë monumentet arkeologjike, kulturore dhe natyrore, por rezultat të njëjtë do të ketë edhe promovimi dhe forcimi i eveneve kulturore të tilla si ekspozita, festa dhe panaire. Me shtimin e lëvizjes pritet një rritje proporcionale e ndotësve të ajrit të cilët varen nga lloji dhe numri i automjeteve, cilësia e karburanteve të automjeteve, por edhe nga lloji dhe e lëvizjeve, të cilat nuk është e nevojshme të bëhen domosdoshmërisht me mjete vetëlëvizëse, por mud të kryhen edhe me biçikleta ose madje edhe me ecje. Pra, deri në një farë mase efektet dhe ndikimet mund të janë të kontrollueshme dhe të kthyeshme.

Sa më sipër përmblidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.2.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafave 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuanca	Nerveprimet
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>				P	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.2.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPI, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafet 6.2 dhe 6.3 si ndikon në ajër.

7.2.3. Ndikimet mbi faktorët klimatikë

Faktorët klimatikë, në përputhje me paragrafet 6.2 dhe 6.3, do të preken vetëm pozitivisht nga Akset e Prioritetit 10 dhe 15. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16 dhe 17 nuk janë të lidhura me faktorët klimatikë.

Si rrjedhim, rezulton se propozimet e Planit, siç pasqyrohet në Akset e Prioritetit do të kenë efekte pozitive në faktorët klimatikë, nga mbrojtja dhe zhvillimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (10), pasi ato janë burimi kryesor i oksigenit të pastër dhe pastruesve nga ndotësit atmosferikë. Në veçanti, për mikroklimën e zonave urbane, përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (15) (përmirësimi i sistemit të transportit publik, rregullime të transportit,

ndërtimi i shtigjeve të këmbësorëve dhe të bicikletave) ka ndikimet më të drejtpërdrejta ndërsa sa më e madhe zona e banimit, aq më i dukshëm është përmirësimi i mikroklimës.

Sa më lart kemi përmendur përbledjen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.3.1 më poshtë:

Karakteristikatë ndikimit të parashikuar								
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuanca	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktoret klimaterikë								
Aksi prioritar 10: Mbrotja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!+	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!+	+	>>				S	

Tabela 7.2.3.1: Vlerësimi I ndikimeve mjedisore tek faktoret klimaterike të propozime te vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon tek faktoret klimaterikë.

7.2.4. Ndikime mbi ujërat

Faktori mjedisor i ujit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 6, 9, 11, 12 dhe 14 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1, 4, 5 dhe 7. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 3, 8, 10, 13, 15, 16 dhe 17 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të ujit. Për sa i përket Aksit të Prioritetit 2, ai mund të ketë efekte negative por edhe pozitive në lidhje me ujërat në varësi të sinergjisë ose jo të të akseve të tjera dhe në kushte të caktuara.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se menaxhimi i qëndrueshëm i ujit kryesisht për ujitje (11), mbrotja e tokës bujqësore nga uji tepërt (përblytjet) (6), përmirësimi i rrjeteve të infrastrukturës së furnizimit me ujë, kanalizimi, trajtimi i ujërave të zeza dhe menaxhimi i mbetjeve të ngurta (14), por edhe sensibilizimi mjedisor i komuniteteve lokale (12), si edhe mbrotja dhe forcimi i biodiversitetit (9) do të kenë një efekt pozitiv mbi ujin.

Efekte negative parashikohen nga zbatimi i propozimeve për forcimin e aktivitetave të turizmit (1) dhe promovimit të produkteve të turizmit (4) pasi si rezultat do të kenë rritjen e popullsisë dhe kështu shtimin e kërkësës për ujë të pijshëm. Në mënyrë të ngjashme do të rritet edhe kërkesa për ujë edhe me forcimin e sektorit primar (5) dhe atij sekondar të prodhimit (7) për ujitje dhe përpunimin e lëndëve të para, përkatesisht, por edhe prodhimi i ujërave të zeza do të kërkojë trajtim. Megjithatë, sinergjia e veprimeve nga akset e tjera prioritare mund të zgjedhjë ose kompensojë ndikimet negative.

Lidhur me ndikimin në ujë nga aktivitetet në sektorin e turizmit për shembull, do të jenë të kthyeshme duke zbatuar veprime që përmirësojnë infrastrukturën e ujësjellësit dhe kanalizimeve, dhe implementimin e aktivitetave të buta të ekoturizmit.

Në fushën e prodhimit primar, menaxhimi racional i ujit për ujitje dhe praktikat e mira bujqësore me përdorim minimal të plehrave dhe pesticideve, mund të ndryshojnë efektet negative.

Efekti negativ nga përdorimi i ujit në sektorin e prodhimit dytësor ka të bëjë kryesisht me nevojat e shtuara për ujë që përdoret nga aktivitete të tillë dhe nga prodhimi i mbetjeve që kërkojnë menaxhim.

Në këtë pikë nxirren në pah presionet mbi agjentët mjedisore të ujit nga përdorimet e tij të ndryshme për ujitje, furnizim me ujë dhe prodhim të energjisë elektrike, kur ato nuk shpërndahen në mënyrë që një përdorim nuk e privon atë nga një tjetër.

Në veçanti ndikimi nga funksionimi i hidrocentraleve do të jetë negativ në rastin kur nuk parashikohet respektimi i nevojave për ujitje në zonat poshtme dhe mungesa e këtij burimi të çmuar në sektorë të tjera produktivë.

Edhe në këtë rast, efektet minimizohen nga masa të tillë si menaxhimi - trajtimi i ujërave të ndotura nga njësítë industriale që i prodhojnë ato dhe ripërdorim gjatë funksionimit të tyre. Në të njëjtën kohë, mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore parashikon për shpërndarjen e saj racionale për të përbushur të gjitha nevojat.

Lidhur me forcimin e aktiviteteve të turizmit përmes përdorimit të aseteve kulturore dhe të banesave (2), ndikimi negativ do të vijë nga kërkesa për ujë që do të kërkojë infrastruktura me qëllim për të mbështetur veprimtarinë turistike dhe prodhimin përkatës ujërave të zeza. Efektet pozitive do të rezultojnë në rastin kur gjatë rigjenerimit do të kryhen ndërhyrje të nevojshme edhe në instalimet e ujësjellësti dhe kanalizimeve të cilat do të sigurojnë qoftë edhe në mënyrë jo bashkëpunuese me akset e tjera p.sh. përmirësimin e rrjeteve të shërbimeve urbane (14) qëndrueshmërinë e aktiviteteve turistike.

Sa më lart përmendur mund të përblidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.4.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar									
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafave 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shtylla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasuria	Sekuanca	Nderveprimet	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	++	>					P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	!	+	>>					S	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	++	>>					P	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!	+	>>					S	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!!	++	>>					P	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>>	R	0			P	SI

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	--	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI

Tabela 7.2.4.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 si ndikon tek ujrat sipërsaqësore dhe ato nëntokësorë.

7.2.5. Ndikime mbi biodiversitetin

Faktori mjedisor i biodiversitetit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritetit 8, 9, 10 dhe 11. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 15, 16 dhe 17 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të biodiversitetit. Akset e Prioritetit 14 mund të shkaktojnë efekte pozitive dhe negative mbi biodiversitetin, në varësi nga vendosja e zonave për grumbullimin dhe varrmin e mbetjeve dhe impiantet e trajtimit të ujërave të zeza.

Menaxhimi efektiv i burimeve natyrore, siç janë burimet minerale, zonat e mbrojtura, pyjet, ujërat dhe toka, përfshin trajtimin e ndikimeve nga shfrytëzimi i tyre qoftë në rastin kur ka lidhje me menaxhimin e mbetjeve të industrisë nxjerrëse, industriisë, bujqësisë, ato urbane, apo në rastin kur ka lidhje me rigjenerimin e burimeve natyrore të tillë si pyllëzimi dhe pasurimi. Si rrjedhim, kjo do të thotë se speciet e ndryshme të florës dhe faunës që praninë e tyre e lidhin me faktorë të tillë si mbulesa e tokës, e pyjeve dhe ujërat, do të kenë ambientin e duhur dhe të përshtatshëm për t'u rritur dhe si rrjedhim ndikimet në biodiversitet do të janë pozitive.

Sa i përket instalimit të zonave për grumbullimin dhe varrmin e mbetjeve dhe impiantet e trajtimit të ujërave të zeza larg ekosistemeve të ndjeshme, ndikimi në faktorin mjedisor konsiderohet pozitiv pasi më tej do të eliminohet fenomeni i përhapjes së ndotësve në mjedis. Nëse në vendndodhjen e njësisë nuk merret parasysh biodiversiteti i zonës atëherë do të ketë pasoja të mëdha negative.

Sa më sipër përmblidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.5.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuencë	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuensa	Nderveprimet
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit.	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0

Tabela 7.2.5.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon në biodiversitet.

7.2.6. NDIKIME MBI MBETJET

Mbetjet, të ngurta dhe të lengshme, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3 pritet të kenë efekt pozitiv nga Akset e prioriteteve 5, 6, 8, 12, 14, 16 dhe 17 si dhe efekt negativ nga Akset e prioriteteve 1, 2, 4 dhe 7. Njëkohësisht Akset e prioriteteve 3, 9, 10, 11, 13 dhe 15 nuk kanë lidhje me mbetjet.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se një ndikim pozitiv dëshironi që mbetjet do të ketë zbatimi i propozimeve të Aksit Prioritar 8, i cili synon zvogëlimin e sasisë së mbetjeve ose përmes riciklimit të nënprodukteve të shfrytëzimit të burimeve natyrore ose përmes përmirësimit dhe mbrojtjes së burimeve natyrore përmes përdorimit të mbeturinave të trajtuar posaçërisht (8). Gjithashtu, fuqizimi i prodhimit bujqësor (5) në gërshtetim me mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore (6), do të vijë nëpër një qark thithje të një pjese të mbetjeve nga sektori primar, në rastin kur kulturat bujqësore do të marrin llumin e dehidratuar nga Impiantet e Trajimit të Ujërave të Zeza alternative dhe të decentralizuara, dhe kompostimi nga përdorimi i mbeturinave organike, duke pasuar kështu tokën e arave me lëndë organike, ndihmojnë fermerët ekonomikisht, pasi menaxhimi i tokës do të jetë me kosto më të ulët persa i perket plehrimit si dhe do të zvogëlojë faktorin mjedisor të mbeturinave. Ndërgjegjësimi mjedisor i qytetarëve (12) për mënyrën se si të menaxhojnë mbeturinat e tyre (organike, të riciklueshme) ndikon në masë të madhe mbi rezultatin e menaxhimit të përgjithshëm të mbeturinave. Është logjike që pjesëmarrja qytetare është e nevojshme përfundimisht me informimim dhe ndërgjegjësimin do të ketë një efekt pozitiv në lidhje me faktorin mbetje mjedisore. Në të njëjtën mënyrë, ndikim pozitiv do të ketë trajtimi i mbetjeve në përgjithësi si mbledhja, përzgjedhja, riciklimi, varrimi në vende të caktuara dhe përdorimi në degë të tjera p.sh. bujqësi (14). Suksesi i këtyre veprimeve bazohet në një sistem të integruar të infrastrukturave që mund të jenë si ndër-bashkiakë. Në veçanti, veprimet përfundimtare do të bëjnë që biodiversiteti të përfshihet në përgjithësinë e zhvillimit të qytetit.

një mjedis urban të pastër (16) janë pjesë e menaxhimit të përgjithshëm dhe rrjedhimisht imponohet efekti pozitiv. Gjithashtu zgjerimi i qeverisjes elektronike (prioriteti 17) vlerësohet se do të ndihmojë në uljen e prodhimit të mbetjeve të ngurta, si rezultat do të kemi një ndikim pozitiv.

Ndikimet negative nga zhvillimi i turizmit (1), (2), (4) dhe të sektorit dytësor të prodhimit (7), pavarësisht se pritet të jenë të rëndësishme pasi rritet popullsia dhe konsumi, që sjell si pasojë shtimin e mbetjeve, do të mund të minimizohen me një menaxhim të mirë si për mbetjet e lëngshme ashtu edhe ato të ngurta, siç parashikohet në Aksin e priorititetit 14.

Sa më sipër do të përmblidhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.6.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Aksa e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencë / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Ndërkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>>	R*	0	?	P	C

Tabela 7.2.6.1: Vlerësimi I ndikimeve mjedisore mbi mbetjet I propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon mbi mbetjet.

7.2.7. Ndiķime nē mjedisin akustik/zhurma

Faktori mjedisor i zhurmës, nē përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet tē ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 15, 16, dhe 17 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1, 2 dhe 7. Nē tē njëjtën kohë, Akset e Prioritetit 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13 dhe 14 nuk janë tē lidhura me faktorin mjedisor tē zhurmës.

Pra, nē përputhje me analizën e mësipërme nē paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se modernizimi i rrjetit rrugor nē zonat urbane do tē përmirësojë trafikun e automjeteve nē drejtim të rrjedhjes së tyre dhe, si rrjedhim nē lidhje me zhurmën e shkaktuar nga lëvizja e dendur dhe e shpeshtë e automjeteve nē rrugë. Gjithashtu, zhvillimi i transportit masiv do tē zvogëlojë përdorimin e automjeteve private që lëvizin drejt qendrave urbane nga fshatrat dhe anaselltas. Lëvizjet më masive dhe më tē organizuara nënkuqtojnë uljen dhe reduktimin e zhurmave (15). Ndërhyrjet e planifikimit urban dhe rehabilitimet (16), do tē kenë efekte pozitive mbi zhurmën, veçanërisht nē atë që krijohet nga lëvizja e automjeteve. Së fundi, efekte pozitive nē reduktimin e zhurmës do tē sjellë strategjia e qeverisjes elektronike (17), pasi do tē zvogëlojë edhe ajo nevojën e lëvizjes tē qytetareve pér dhe nga shërbimet publike pér trajtimin e çështjeve tē tyre, kështu që vëllimi i trafikut do tē bjerë dhe respektivisht edhe zhurma.

Efekte negative parashikohen nga zhvillimi i turizmit (1) nē rajon ku do tē ketë përqendrime tē popullsisë nē hapësira tē ndryshme turistike, tē tillë si monumentet historike, arkeologjike, natyrore, dhe tē kohës së lirë dhe argëtuese, zona nē tē cilat do tē ketë një rritje tē zhurmës. Gjithashtu, forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit tē pasurisë kulturore dhe forcimit tē mjedisit urban (2) si levë e zhvillimit tē turizmit do tē ketë tē njëtin efekt si pasojë dytësore. Pér më tepër, lëvizja e turistëve me makina ose me njete tē transportit publik kontribuon shkaktimin e zhurmës ose pér shkak tē pjesëve tē tyre mekanike, ose pér shkak tē shpejtësisë së tyre. Gjithashtu, krijimi i impianteve përpunuase pér tē rritur prodhimin sekondar (7) ka tē ngjarë tē shkaktojë zhurmë më tē vogël ose më tē madhe. Problemi mund tē kontrollohet dhe tē minimizohet përmes zhvillimit tē aktiviteteve nē kuadër tē Aksit tē Prioritar 15 dhe 16. Zhurma nga njësitë e prodhimit do tē vijë nga makineritë që ato do tē kenë nē mjediset e tyre, por nē praktikë zhurma kryesisht do tē jetë vetëm pér punëtorët nē këto njësi tē cilat do tē vendosen jashtë indit urban tē vendbanimeve..

Sa më sipër do tē përmblidhet, me ndihmën e simboleve, nē Tabelën 7.2.7.1 më poshtë:

Karakteristika tē ndikimeve tē parashikuara								
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, nē përputhje me PPV, tē cilët pritet tē ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve tē transportit.	!!	+	>				P	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit tē banimit/ndërtimit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit	!!	-	>	R	0		P	SI

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara								
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasuria	Sekuencë	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.								
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>	R	0		P	0

Tabela 7.2.7.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat.

7.2.8. Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore

Popullsia dhe elementët pasurorë materialë, sipas paragrafeve 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohen pozitivisht nga Akset e Prioritetit të Planit. Pra, në bazë të analizës që u bë më lart në paragrafët 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se:

- Për shërbimin e grupeve të ndryshme të turistëve që Aksi i Prioritetit 1 ka si objektiv të tërheqë, krijojen shanse për aktivitete të reja profesionale që do të forcojnë ekonominë lokale dhe do të përmirësojnë nivelin e jetesës së banorëve dhe përrjedhojë, edhe gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Kështu, Aksi i Prioritetit 1 do të ketë ndikim pozitiv në popullsi dhe në elementët pasurorë.
- Hapësirat kulturore, dmth, atje ku tradita dhe artet në përgjithësi gjejnë hap shprehjeje me koncerte, festival, valle, teatër dhe gjithë llojet e ekspositave, do të janë magnet për komuniteten lokal dhe industrinë e turizmit. Për më tepër ato jepin mundësinë për shumë artistë, veçanërisht për të rinjtë të mund të promovojnë artin e tyre dhe të marrin e të përfitojnë një pjesë lavdie. Kjo ndihmon në mbajtjen e popullsinë pasi jep një mundësi për profesioniste artistike të tilla si mësues muzikë, mësues vallëzime, pikture, etj., të gjejnë rrugën e tyre. Gjithashtu ndihmon në ruajtjen dhe transmetimin e traditës dhe folklorit tek gjeneratat e ardhshme e cila është një aset jo-material i vlefshëm për ruajtjen e identitetit të komuniteteve lokale. Kështu veprimet nën Aksin Prioritar 2 do të kenë një ndikim pozitiv si në rigjallërimin ekonomik ashtu edhe në rigjenerimin e popullsisë së rajonit.
- Aksi prioritar 3 ka një efekt pozitiv sepse krijon kushte që banorët të fitojnë njohuri dhe do të janë në gjendje të përbushin sfidat e tyre të përditshme në aspektin e njohjes së tyre profesionale, personale dhe pronësore.
- Aksi i Prioritetit 4 ka ndikim pozitiv në aktivitetet profesionale dhe shanset e shoqërisë lokale me zhvillimin e shërbimeve dhe të punësimeve tregtare që do të lidhen me promovimin e trashëgimisë kulturore (si zyra turistike dhe dyqane suvenires). Kjo do të krijojë vende të reja pune, përmirësim të ekonomisë lokale, përmirësim të nivelit të jetesës së banorëve dhe për

rrjedhojë, përmirësim të elementeve pasurorë materialë. Në vazhdim, mbajtja dhe rritja e popullsisë është gjithashtu e pritshme.

- Realizimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit 5 do të krijojë pasuri për fermerët, banorët e zonës, dhe atëherë do të ekzistojë ndikim pozitiv në popullsi dhe do të luftohet çështja e emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa pasoja respektive pozitive do të ketë edhe për asete pasurore, të cilët do të rriten, në kuadër të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, magazina, serra, etj.).
- Ndikimi i Aksit të Prioritetit 6 në popullsi dhe në asetet pasurore materiale është pozitiv sepse mbrojtja e sipërfaqeve të kultivuara dhe në përgjithësi e hapësirës bujqësore kërkon mbrojtjen e të ardhurave bujqësore dhe sigurinë dhe rritjen e elementeve pasurorë të banorëve që merren me sektorin bujqësor. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim pozitiv edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.
- Ndikimi në popullsi dhe në asete pasurore do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit 7 synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit, dhe përrjedhojë, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, domethënë edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, kjo ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do të mbajnë popullsinë dhe të rinjtë që të mos emigrojnë.
- Shfrytëzimi i burimeve natyrore përbën një burim ekonomik si edhe produkt konsumi jetese për pjesën e popullsisë. Aksi i Prioritetit 8 synon menaxhimin e duhur të burimeve natyrore me qëllim që ato të mos mungojnë në të ardhmen ose të mos krijojnë kushte të këqija jetese për popullsinë e Bashkisë. Nga këto që u përmendën me lart, theksohet se Aksi i Prioritetit 8 lidhet pozitivisht me popullsinë dhe me gjendjen e saj pasurore.
- Biodiversiteti, edhe pse nuk ka ndikim të drejtpërdrejtë në popullsinë dhe gjendjen financiare përbën një të mirë materiale me vlerë qytetare dhe mbrojtja (Aksi 9) siguron mirëmbajtjen e zinxhirit ushqimor, pjesë e së cilës është edhe njeriu. Në këtë kuptim, është një e mirë që ka një natyrë materiale dhe transferohet nga brezi në brez
- Mbrotja e pyjeve (10) ka efekte pozitive të njëpasnjëshme mbi popullsinë dhe të mirat materiale ajo zoteron. Fillimi i përbën një burim finansiar për një pjesë të popullsisë. Prerësit e druve të pyllit dhe tregtarët e drurëve marrin lëndën e parë nga pylli dhe e disponojnë atë për ngrohje apo ndërtimin e objekteve prej druri. Kështu Aksi synon në ruajtjen e këtij burimi natyror me synim që të mos zhduket dhe së bashku me të të zhduken dhe profesionet. Por ekosistemi pyjor siguron mbrojtjen e pasurisë së banorëve si atë bujqësor apo edhe ndërtesat nga fatkeqësítë natyrore të tillë si erozioni i tokës dhe përbërjet, pasi përbën një agjent mbrotjës për ujërat dhe dinamikën e tyre. Së fundi ekosistemet pyjore filtrojnë ndotësit e ajrit dhe sigurojnë oksigjen të pastër në atmosferë dhe në këtë mënyrë ndikon pozitivisht mbi jetën e banorëve që jetojnë në afërsi të tyre.
- Mbrotja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore i siguron njeriut cilësi të lartë jetese dhe mjedisi ku jeton dhe punon. Gjithashtu, i siguron shoqërisë lokale agrare aktivitete për të siguruar të ardhura siç janë kultivimi i tokës së tyre, elementi më i rëndësishëm pasuror për ta. Për më tepër, infrastrukturat e menaxhimit të ujit krijojnë edhe vende të reja pune (kimistë, mirëmbajtës rrjetesh, etj.) dhe sigurojnë mbajtjen dhe rritjen e popullsisë së Bashkisë. Përrjedhojë, ndikimi i Aksit të Prioritetit 11 është pozitiv.

- Aksi Prioriteti 12 synon të përmirësojë cilësinë e jetës së banorëve duke u siguarat atyre njohuritë e nevojshme për të menaxhuar siç duhet tokën e tyre (aset i rëndësishëm) dhe për të mbrojtur të ardhurat e tyre. Si rrjedhim, kthimi në aktivitetet rurale do të bëhet më tërheqës, duke e mbajtur popullatën në bashki.
- Aksi i Prioritetit 13 lidhet me popullsinë dhe asetet pasurorë materiale pasi shërbimet përmirësojnë arsimimin dhe nivelin e dijeve dhe për rrjedhojë mundësitetë profesionale të banorëve dhe ky kujdes rrit pritshmërinë e jetës së tyre. Në vazhdim, popullsia e Bashkisë bëhet akoma edhe më shumë konkurruese dhe aktive dhe ka shanse rritjeje të nivelit të jetesës. Për rrjedhojë, Aksi i Prioritetit 13 ka ndikim pozitiv në faktorin mjedisor "popullsi dhe asete pasurorë".
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjetave urbane të përfitimit të përbashkët (14) do të shkaktojë ndikime në cilësinë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara do të bëjnë zona urbane më atraktive, kështu që do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin mjedisor të popullsisë, ashtu edhe të aseteve pasurorë materialë.
- Aksi i Prioritetit 15 do të shkaktojë ndikime pozitive në popullsi, pasi ndërhyrjet kanë si qëllim përfundimtar lehtësimin e lëvizjes së banorëve dhe përdorimin e mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë asete pasurorë materialë për Bashkinë dhe banorët. Pra, kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve është një fakt i njohur, për rrjedhojë kontribuon në përballimin e fenomenit të emigrimit, në veçanti të të rinjve.
- Parashikohet ndikim pozitiv i shkallës së ulët në popullsi dhe në asetet pasurorë materialë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 16, pasi ato ndikojnë pozitivisht në kushtet e jetesës brenda zonave urbane, por edhe në zhvillimin demografik të popullsisë e cila jeton dhe ushtron aktivitetin e saj brenda tyre, pasi e bëjnë mjedisin atraktiv. Aksi i Prioritetit 16 synon gjithashtu përmirësimin e rezervës ndërtimore të një qyteti që përbën aset pasuror material të banorëve të tij.
- Aksi i Prioritetit 17 presupozon pajisjen teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe me sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet do të bëhen më lehtë, më shpejt, duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një stimul për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, duke ndikuar përrnjedhojë edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Domethënë, Aksi i Prioritetit 17 synon të ketë ndikim pozitiv si në popullsi ashtu edhe në asetet pasurorë materialë.

Sa më lart përshkruar përmblidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.8.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Aksat e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliti	Dimensioni Ndërkufitar	Pasiguria	Sekuanca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes	!	+	>>					

Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafsëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohenzjata	Reversibiliti	Dimensioni Nderkufitar	Pasturia	Sekuencë	Nderveprimet
shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.								
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 12: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit vendas.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 13: Zgjerimi dhe përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 14: Përmirësim / modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!	+	>>				S	

Tabela 7.2.8.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafet 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet pasurore.

7.2.9. Ndikimet në trashëgiminë kulturore

Faktori mjedisor në trashëgiminë kulturore, në bazë të paragrafit 6.2. dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 1, 2, 3, 4, 15, dhe 17, ndërkohë që Akset e prioritetit 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 dhe 16 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor në trashëgimin kulturore.

Në bazë të analizës së bërë në paragrafët 6.2 dhe 6.3 vlerësohet se forcimi i turizmit i cili bazohet tek investimet në turizmin alternativ (1) paralelisht me shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore, të mjedisit banues (2) dhe promovimin dhe reklamimin e tyre (4) kujdeset për ruajtjen, mbrojtjen, përmirësimin dhe shfrytëzimin e të gjitha produkteve kulturore dhe si rrjedhim do të mund të ketë vetëm efekte pozitive. Përkatësisht edukimi i komunitetit lokal (3) në lidhje me shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore kërkon pjesëmarrjen e qytetarëve në veprime për mbrojtjen dhe promovimit dhe si rrjedhim përfitime të rëndësishme për faktorin mjedisor të trashëgimisë kulturore. Përmirësimi i sistemit të transportit (15) do të ndihmojë në rritjen e vizitueshmërisë në monumentet e kulturës dhe përdorimin e tyre optimal. Së fundmi, përmirësimi i Infrastrukturës elektronike (17) do të jetë një mjet shtesë për promovimin dhe reklamimin e trashëgimisë kulturore.

Sa më lart përshkruar përbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.9.1 më poshtë:

Karakteristike të ndikimeve të parashikuara								
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashigiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencë / Kohezgjatja	Reversibiliti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuencia	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 3: Trajnimi i Komunitetit Vendas.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 4: Veprime promovimi - reklamimi - prezantimi i produkteve turistike të Bashkisë.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 17: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	!!	+	>>				P	

Tabela 7.2.9.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozime vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore.

7.2.10. N dikime mbi peisazhin

Faktori mjedisor i peisazhit, në bazë të paragrafit 6.2 dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 15 dhe 16, dhe negativisht nga boshet e Aksi i Prioritetit 7. Njëkohësisht Akset e prioritetit 3, 4, 12, 13, 14 dhe 17 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ambientit.

Në bazë të analizës që u krye në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se ndikime pozitive mbi ambientin në zonën e bashkisë do të kenë, forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban (2). Që të realizohet, është i domosdoshëm rikonstrukioni i peisazhit dhe i estetikës se ndërtimesave. Gjithashtu shfrytëzimi i të gjithë burimeve (natyrore, kulturore, etj.), përritjen e aktiviteteve turistike (1) p.sh. promovimi i agroturizmit, pasi

të ndërtohen komplekse agroturistike të përshtatura në peisazh dhe me materiale miqësore ndaj peisazhit, pasi biznesmenët e rinj janë të interesuar për ruajtjen e ambientit natyral, se aktiviteti i tyre është i varur direkt nga gjendja e mirë e ambientit natyror. Puna në sektorin parësor (5), kur ajo kombinohet me Akset e prioritetit 6 dhe 11, përmirëson gjendjen e tokës bujqësore (6), zvogëlohen zonat bujqësore të braktisura, ndërtohet rrjet kanalizimesh i cili mbështet kultivimin dhe vazhdimësinë e tyre dhe krijohen liqene artificiale (11), të cilat përmirësojnë pamjen e estetike të peisazhit, pasi uji ndikon pozitivisht në ambient. Mbrojtja dhe shfrytëzimi i burimeve natyrore, nënkuption sipërsaqe të pastra, të cilat nuk kanë pësuar dëmtime, pyje të dendura, gurore që nuk shfrytëzohen dhe risillen në gjendjen e mëparshme. Këto veprime të cilat mbështeten nga Aksi i prioritetit 8 përmirësojnë peisazhin. Respektivisht, mbrojtja e biodiversitetit (9) nënkuption mbrojtjen dhe përmirësimin e habitateve në të cilat jetojnë dhe rriten komunitetet ekologjikisht të ndjeshme. Habitatet e tilla përfshijnë pyjet, elementët ujorë (liqenet, lumenjtë, etj.), madje edhe tokat bujqësore. Gjithçka reflekton gjendjen e peisazhit natyror. Ndërhyrjet urbanistike dhe zgjerimet (16) është e sigurt se do të ndryshojnë pamjen e qytetit, në të gjitha qendrat e banimit që do të realizohen dhe ndryshmi vlerësohet se do jetë pozitiv (nënvizohet se këto ndryshime nuk janë gjithmonë të pranueshme nga banorët, pasi vijnë në kundërshtim me nostalginë e banorëve të vjetër, d.m.th, ndryshimet në ambient do të janë pozitive ose negative janë në një farë mënyre subjektive). Përmirësimi i komunikacionit dhe të shërbimit urban (15) në lidhje me ndryshimet urbanistike do të ndryshojnë pamjen e qytetit në mënyrë pozitive.

Efekte negative parashikohen nga promovimi dhe forcimi i agrobiznesit, si edhe nga përpunimi i bimëve, pasi njësitë e përpunimit, me ndërtesa e tyre, do të shkaktojnë relativisht ndikim negativ të kufizuar në peisazhin rural. Nëse në forcimin e prodhimit sekondar (7) përfshihen edhe objektet e stacioneve hidroelektrike, njësitë e nxjerrjes së mineraleve dhe njësitë e përpunimit që kërkojnë objekte të mëdha dhe veprime në konfigurimin e hapësirave të tyre në përgjithësi, arrijmë në përfundimin se ndryshimet në peisazh janë të pritshme dhe me ngjyrim negativ.

Sa më sipër përbledhet, me anë të simboleve, në Tabelën 7.2.10.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara									
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafave 6.2 dhe 6.3.	Probabiliti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuanca	Nerveprimet	
Aksi Prioritar 1: Shtim i investimeve ndaj Turizmit Alternativ - mbështetje e sipërmarrjes që ka lidhje me aktivitetet e turizmit të kohës së lirë në rajon.	!!	++	>					P	
Aksi Prioritar 2: Forcimi i aktivitetit turistik përmes shfrytëzimit të pasurisë kulturore dhe forcimit të mjedisit urban të Bashkisë.	!	+	>>					P	
Aksi prioritar 5: Modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar.	!	+	>>					S	
Aksi prioritar 6: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>					P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	!!	+	>>					P	

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara								
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuencia / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuanca	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 9: Mbrojtja dhe forcimi i Biodiversitetit	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 10: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 11: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: Përmirësimi / modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 16: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Modernizimi dhe nxitje e prodhimit sekondar.	!!	-	>	IR	0		P	0

Tabela 7.2.10.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozime vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuam në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi peisazhin.

7.3. Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit

7.3.1. Hyrje

Në paragrafët e mësipërm 7.2.1 - 7.2.10 u vlerësuan ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, siç ato përshkruhen në Akset Prioritare. Në kuadër të këtij vlerësimi u cituan ndikimet negative dhe pozitive, dhe në vazhdim u komentuan mundësitë e shfaqjes së ndikimeve, shkalla e tyre, shpeshtësia e shfaqjes së tyre dhe kohëzgjatja, kthyeshmëria, karakteri i tyre ndërkuftar, karakteri i tyre kumulativ ose synergjik etj. Hapi i ardhshëm në VSM është të bëhen propozimet për masat në lidhje me trajtimin e ndikimeve të mësipërme mjedisore, për çdo faktor mjedor dhe u konstatua se pritet të ndikohet negativisht. Është e qartë se masat e propozuara për trajtimin e ndikimeve mjedisore do të duhet të harmonizohen me Akset e Prioritetit të propozuara nga PPV dhe të jenë, nga pikëpamja ekonomike, në gjendje për t'u zbatuar.

7.3.2. Trajtimi i ndikimeve në tokë

Toka, siç analizohet në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6, ka të ngjarë të preket negativisht nga modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar. Koncepti i forcimit mund të interpretohet si një intensifikim i praktikave bujqësore me sezone kultivimi të njëpasnjëshme, ngarkimi i tokës bujqësore me plehra kimike dhe mbrojtjen e bimëve me pesticide të fuqishme. Kjo ndihmë dhe forcim i tillë është nga njëra anë produktive, por me një kosto të lartë për fermerin dhe sidomos në lidhje me dëmtimin e burimeve të tokës. Në periudhë afatgjatë toka kërkon më shumë plehërim dhe më shumë ujë për të plotësuar kërkuesat në rritje të kultivimeve dhe përfundimisht

bëhet e padobishme. Në këtë kuptim toka humbet pjellorinë e saj dhe degradohet. Që të ketë ndikim pozitiv në tokë nga forcimi dhe modernizimi i prodhimit primar do të duhet, në parim, të ofrohet një mbështetje e duhur shkencore, për fermerët dhe për të gjithë ata që angazhohen profesionalisht në sektorin primar, nga ana e agronomëve dhe specialistëve të tjerë të cilët të janë në gjendje për të analizuar problemet dhe ndikimet nga praktikat e ndryshme të kultivimit dhe të sigurojnë dhe të jepin mundësi dhe zgjidhje alternativave fitimprurëse për fermerin të tilla si kultura të përshtatshme në lidhje me tokën dhe terrenin, mbrojtjen e tokës nga erozioni, metodat biologjike të pjellorisë dhe mbrojtjes, përdorimit të pesticideve dhe plehrave kimike etj. Gjithashtu organizimi i fermerëve në kooperativa lejon zgjidhjen e problemeve në bashkëpunim, lejon të bëhet transmetimi me lehtësi i praktikës së mirë bujqësore dhe nuk ka konkurrencë që neutralizon prodhuesit e vegjël të cilët janë dhe më të shumtët duke përfituar të paktët.

Nëse në Aks përfshihen efektet negative në terren të shkaktuara nga aktivitetet e minierave (guroret, marrjen e materialeve inerte nga lumenjtë), masat mbrojtëse do të përfshijnë vendosje të kontrolluar licencim, por edhe rehabilitimin e burimeve territoriale pas skadimit të lejes së ushtrimit të aktivitetit të tyre.

7.3.3. Trajtimi i ndikimeve në ajër

Sic është diskutuar në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, ajri pritet të ndikohet negativisht nga rritja e lëvizjeve në drejtim të qyteteve dhe zonave rurale, si rezultat i zhvillimit të aktiviteteve të turizmit në rajon në të cilat do të kontribuojnë Akset e Prioritetit 1, 2 dhe 4. Duke iu referuar ndotësve të shkaktuar nga lëvizjet, shmangia e efekteve në ajër bazohet vetëm në kushte të caktuara p.sh. përdorimi i automjeteve të teknologjisë së re dhe jo ndotëse. Lëvizja e turistëve në rajone turistike të afërta mes tyre trajtohet me plan mobiliteti të qëndrueshëm, që përfshin, kur është e mundur, përdorimin e bicikletave dhe lëvizjen e sigurt dhe tërheqëse të këmbësorëve përmes rrjetit të këmbësorëve. Në mënyrë të ngashme, ndikimet nga rritja aktiviteteve të specializuara të turizmit (të kongresit, agroturizmit, sportive) janë gjithashtu të trajtueshme në kushtet e përmendura më sipër. Për më tepër konsiderohet fakt se qasja në qendrat urbane, në njësitë e agroturizmit, atraksione turistike dhe në pole të tjera turistike do të jetë më e lehtë, me konsum më të vogël të karburantit dhe si rrjedhim me shkarkim më të pakët të ndotësve falë përmirësimit të infrastrukturës rrugore. Për më tepër kufizimi i lëvizjeve të panevojshme përmes përmirësimit dhe zhvillimit të infrastrukturës elektronike për trajtimin në distancë të çështjeve burokratike të qytetarëve do të kontribuojë në reduktimin e ndotësve të ajrit. Së fundi, mbrojtja e ekosistemeve pyjore të parashikuar nga Aksi 10 krijon kushte për pastrimin e ajrit me filtrimin e ajrit dhe kontrollin e ndotësve.

7.3.4. Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë

Faktorët e klimës nuk priten të ndikohen negativisht nga propozimet e Projektit, sic është diskutuar edhe në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6. Rrjedhimisht, nuk propozohen kundërmasa. Në të vërtetë, sic është konstatuar nga analiza e mësipërme, ndikimi i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv kryesisht për mikroklimën në vende të ndryshme të Bashkisë, të tilla si afër ekosistemeve pyjore dhe qendrat urbane.

7.3.5. Trajtimi i ndikimeve në ujëra

Uji, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht: a) nga intensifikimi dhe fuqizimi i aktiviteteve turistike dhe të sektorit tercial, b) nga promovimi i sektorit dytësor me shtim të njësive të përpunimit të produkteve të sektorit primar të prodhimit dhe c) nga zhvillimi dhe promovimi i sektorit primar të prodhimit.

Rritja e konsumit të ujit nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe turizmit rural do të rezultojë nga uji për ujitje që do të përdoret për qëllime që lidhen me njësitë e turizmit rural, si edhe nga uj i i pëjshëm që do të konsumohet nga turistët, por edhe nga shërbimet që do tu ofrohen në të gjitha objektet turistike. Për ujin për ujitje, është e mundur të zbatohen masat që përmenden më poshtë për sektorin primar. Për furnizimin me ujë të pëjshëm, është e mundur ulja e konsumit nëpërmjet aplikimit p.sh. të sistemit të kursimit në ambientet sanitare të dhomave, në kuzhinë, etj. Gjithashtu, ndërgjegjësimi i vizitorëve me informacion të matur, të vendosur nëpër dhomat etj, është mjaft i dobishëm për të shmangur keqpërdorimin e ujit që ata përdorin.

Konsumi i ujit nga aktivitetet e përpunimit mund të kontrollohet në mënyrë parandaluese: me ushtrimin e një politike të përshtatshme faturimi për ujin, në mënyrë që të mos inkurajohet keqpërdorimi i tij, organizimi hapësinor dhe përqendrimi i njësive të përunimit në zonat ekonomike, në mënyrë që të ketë një menaxhim kolektiv të ujit dhe një përgjegjësi kolektive të përbashkët në aspektin e konsumit të tij, përmes kontrollit të shpimeve individuale të njësive, në mënyrë që të jetë e mundur zbatimi i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të burimeve ujore të Bashkisë, dhe me përdorimin e makinerive bashkëkohore nëpër njësitë e përpunimit, në mënyrë që të mos konsumohet sasi e madhe uji dhe të ketë kursim të tij. Në të ardhmen, adaptimi nga këto njësi i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor p.sh. ISO 14000, EMAS, etj. do të kontribuojë gjithashtu pozitivisht në kursimin e ujit.

Për sa i përket angazhimit të ujërave sipërfaqësorë për prodhimin e energjisë, studimet për basenet lumore që do të përcaktojnë përdorimin e ujit për shembull ujësjellës, ujitja, prodhimi i energjisë etj., do të përcaktojnë gjithashtu edhe sasitë që do të përdoren nga hidrocentralet në mënyrë që të mos mungojë uji për përdorime të tjera të tilla si vadirja në sipërfaqet bujqësore në rrjedhën e poshtme të termocentralit hidroelektrik.

Intensifikimi i konsumit të sasive të mëdha të ujit për ujitje nga fuqizimi i prodhimit primar, është e mundur të trajtohet në mënyrë parandaluese kryesisht, me ndihmën:

- E zbatimit të një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje, siç edhe propozohet në Aksin e Prioritetit 11.
- E mbështetjes së fermerëve nga agronomët dhe specialistët e tjerë me qëllim për të zgjedhur kultura që nuk kërkojnë sasi të mëdha të ujitjes.
- E ndërtimit të rrjeteve moderne të ujitjes kolektive, në mënyrë që të minimizohet sasia e ujit për ujitje që humbet me anë të avullimit dhe të ujitet bima direkt e në rrënje, e cila thith ujin, në mënyrë që të ketë maksimizim të efikasitetit të sistemeve të ujitjes.
- E ndërtimit të rezervuarëve dhe digave, për të mbështetur ujitjen dhe minimizimin e pompimit të ujërave nëntokësore.
- E kontrollit të shpimeve të shpërndara të fermerëve, në mënyrë që të mund të bëhet i mundur zbatimi i një plani realist të menaxhimit të ujit për ujitje.

7.3.6. Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet

Situata për tu ndikuar negativisht biodiversiteti nga përmirësimi/modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet kryesisht fokusohet në objektet e energjisë dhe menaxhimit të mbeturinave.

Në lidhje me objektet energetike përmenden linjat ajrore të transmetimit të energjisë dhe nënstacionet të tensionit të ulët të cilat duhet të rindërtohen ose përmirësohen/ modernizohen siç kërkohet nga Aksi Prioritar 14. Ndikimi negativ në biodiversitet ezultojnë si gjatë fazës së ndërtimit, ashtu edhe gjatë fazës operacionale me efektet e fazës së ndërtimit të janë më intensive, por të shkurtra dhe jo të përhershme, ndërkohë që efektet e fazës së funksionimit të ulëta, por janë të përhershme.

Lidhur me menaxhimin e mbeturinave, kjo nënkupton përcaktimin e zonës së vendosjes dhe instalimin e hapësirave të trajtimit të mbetjeve urbane dhe të mbetjeve të lëngëta, hapësira që zë një sipërfaqe të konsiderueshme të tokës, larg zonave të banuara dhe kështu në zona rurale ku biodiversiteti është faktori më i rëndësishëm.

Sidoqoftë zgjidhja e problemit qëndron në lokacionin e duhur të objekteve të mësipërme, larg ekosistemave të ndjeshme. Për më tepër, këto efekte mjedisore do të vlerësohen në më shumë detaje nga Vlerësimi i Ndikimit të Mjedisit që do të hartohej për cdo projekt, në varësi të karakteristikave të ndërtimit ato operative, si edhe vendin e konkret në bashki.

7.3.7. Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet

Mbetjet, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohen negativisht nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe nga zhvillimi i sektorit dytësor, pasi shtimi i konsumit do të krijojë edhe përkatësiht shtim të mbetjeve.

Në thelb, krijimi i mbetjeve nga aktivitetet prodhuese, turizmi dhe aktivitetet e tjera të sektorit tretësor do të zgjidhet përmes infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve që do të ndërtohet në vitet e ardhshme në të gjitha qarqet e Shqipërisë, dmth, me vendndodhjen, ndërtimin dhe funksionimin e landfilave të përshtatshme, si edhe promovimin e riciklimit të materialeve të ndryshme dhe kompostimit të bio-mbetjeve - biosolide (<40% lagështi). Kështu, nuk do të ketë problem në sektorin e mbetjeve. Për më tepër, veçanërisht për njësitë e turizmit rural, si pjesë e aktiviteteve të tyre, është e mundur të zhvillojnë edhe aktivitete të kompostimit në hapësirat e tyre. Mbetjet nga gatimi, mbetjet nga ushqimi, mbetjet e "gjelbra" nga krasita e pemëve dhe kositja dhe prera e bimëve etj, është e mundur të përbëjnë lëndën e parë për kompostim brenda njësisë së agroturizmit, në mënyrë që të prodhohet kompost cilësor, të cilin më pas mund ta përdorin në aktivitetet e tyre bujqësore. Kështu, me zhvillimin e turizmit rural, është e mundur që në këto njësi të minimizohen mbetjet që do të dërgohen për varrim në hapësirat e përshtatshme të organizuara.

Theksohet nevoja e informimit të banorëve në lidhje me çështjet e mbetjeve. Është e dobishme që të kuptohet nga të gjithë se ndërtimi dhe funksionimi i landfilave sanitare kërkon një kosto dhe një pagesë e cila do të mbulohet nga ekonomitë shtëpiake të Bashkive dhe Bashkitë në Agjencinë e Menaxhimit të Mbetjeve. Dhe për shkak se kjo kosto do të varet nga sasia e mbetjeve që do të rezultojnë për varrosje në zonën zyrtare të organizuar për këtë qëllim, është shumë i dobishëm zhvillimi i procesit të riciklimit të materialeve të ndryshme psh letër, metale, bateri, plastike, etj

(dhe për arsy, gjithashtu, të ndikimit të tyre në mjedisit). Këto detaje do të duhet të bëhen të ditura tek komunitetet lokale, në mënyrë që të pranohen nga gjithë komuniteti gjithë infrastrukturat për menaxhimin e mbetjeve që do të ndërtohen në të ardhmen, por të bëhet edhe të kuptohet se në Bashkitë e vogla me më pak se 500,000 banorë nuk është ekonomikisht i mundshëm ndërtimi i projekteve me shkallë të gjerë për menaxhimin e mbetjeve për shkak se kostot e tyre operative janë të mëdha dhe të papërbollueshme për qytetarët. Si rrjedhim, informimi dhe pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale për reduktimin, parandalimin, riciklimin, kompostimin dhe varrimin (ose djegien) e mbeturinave është shumë e nevojshme për sigurimin e suksesit të menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta.

Së fundi, po aq e rëndësishme është edhe miratimi i Sistemeve të Menaxhimit të Mjedisit nga njësitat industriale të përpunimit të lëndëve të para, qofshin produkte bujqësore apo burime minerale. Miratimi mund të bëhet në vazhdim të një iniciative private të një sipërmarrjeje, por është e domosdoshme që të ketë një Kuadër Ligjor të së Drejtës Mjedisore që do të imponojë menaxhimin e mbeturinave nga vetë kompanitë në bazë të Parimit të Qëndrueshmërisë "Ndotësi Paguan"

7.3.8. Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma

Mjedisi akustik/zhurma, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit dhe në përgjithësi nga sektori sekondar, si edhe nga promovimi i turizmit siç ai do rezultojë ndërmjet të tjerash edhe me vlerësimin e monumenteve arkeologjike dhe kulturore por edhe të hapësirave kulturore.

Zhurma nga aktivitetet prodhuese nuk do të përbëjë shqetësim për mjedisin urban, pasi makineritë e ndryshme do të janë jashtë ndërtesave dhe gjithashtu, këto aktivitete janë vendosur në zonat ekonomike të Bashkisë, të cilat janë jashtë zonat e banuara. Si rrjedhim, vendndodhja e propozuar e njësive përpunuese industriale jashtë zonave të banuara nga PPV përbën zgjidhjen për mjedisin akustik të vendbanimeve.

Shtimi i lëvizjeve që shkaktohet në zona turistike të zhvilluara, aty ku ka monumente arkeologjike, kulturore dhe natyrore, objekte kulturore, të kohës së lirë dhe qendra argëtuese, krijon zhurma si në zonat e banuara ashtu edhe në fshat. Kufizimi i këtyre zhurmave në këto raste arrihet përmes propozimeve të Aksit Prioritar 15 dhe 16 të cilët synojnë përmirësimin e lëvizshmërisë brenda dhe jashtë zonave të banimit duke përmirësuar rrugët, duke bërë rrugë të reja dhe duke promovuar mënyra alternative të transportit të tilla si çiklizmi etj. Përveç kësaj, në hapësirat e ndërtesave mjedisi akustik i përdoruesve mund të përmirësohet duke përdorur pajisje dhe mjete të izolimit të zhurmës.

7.3.9. Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive

Popullsia dhe asetet aktive nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsy, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse. Në të vërtetë, siç u përmend nga analiza e mësipërme, efekti i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv dhe për popullatën e Bashkisë dhe për asetet aktive.

7.3.10. Trajtimi i ndikimeve në trashëgiminë kulturore

Trashëgimia kulturore, monumentet, vendet arkeologjike nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsy, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse.

7.3.11. Trajtimi i ndikimeve në peisazh

Peisazhi, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore dhe nga njësítë industriale.

Për njësítë e përpunimit të produkteve bujqësore dhe për forcimin e sektorit sekondar merret parasysh propozimi i PPV për vendosjen e tyre në zonat ekonomike të propozuara. Këto zona do të jenë zona të organizuara të pristes së biznesit dhe njësive prodhuase dhe përqendrimi i tyre në rajone të caktuara ka një tjetër avantazh: do të jetë e mundur zbatimi i një zone periferike të gjelbër në çdo zonë ekonomike, dhe madje me pemë të larta dhe me gjelbërim, me qëllim që të ketë izolim vizual nga rrugët aty pranë dhe nga zonat e banuara. Si rrjedhim, për çdo shqetësim vizual dhe ndikim mbi peisazhin ekziston mundësia të minimizohen. Përveç kësaj, dispozita për rigjenerimin e peisazhit pas përfundimit të aktiviteteve të tilla si nxjerrja e mineraleve do të thotë një ndryshim i përkohshëm negativ në peisazh.

Theksohet se ndikimi vizual dhe ndikimi në peizazh ka lidhje gjithmonë me nëse një ndërhyrje e njeriut në mjedisin natyror është e dukshme tek shumë njerëz apo tek disa apo pothuajse tek asnjë.

7.3.12. Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit

Theksohet se Vlerësimi i N dikimit në Mjedis që do të hartohej në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo për projektet e zhvillimi në rajonin e Bashkisë, do të duhet të marrin parasysh këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM), me qëllim që të jenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planeve, si edhe në formulimin e masave për trajtimin e këtyre ndikimeve mjedisore.

Është fakt, në përgjithësi i konstatuar, se në komunitetin global shkencor Studimet Strategjike të N dikimit Mjedisor mund të sigurojnë kuadrin për hartimin e Vlerësimeve më të mira dhe më të sukseshme të N dikimit Mjedisor në plane të ndryshme të propozuara në të ardhmen. Njëkohësisht, ky Vlerësim Strategjik i N dikimit Mjedisor është e mundur të përbëjë një "mjet kontrolli" të Vlerësimeve të ardhshme të N dikimit në Mjedis që do të përgatiten për projekte të ndryshme të propozuara, pasi komunitetet lokale dhe të gjitha palët e interesuara që do të marrin pjesë në procedurat e konsultimit të Vlerësimit të N dikimit në Mjedis, do të kenë mundësinë të përdorin këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor si një ndihmë.

7.4. Programi i Monitorimit të N dikimit në Mjedis

Bazuar në sa u përmendën më lart në lidhje me vlerësimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit të propozuar (PPV), si edhe për masat e propozuara për trajtimin e tyre, shumë prej të cilave në thelb janë masa parandaluese, përshkruhet Programi i Monitorimit të N dikimit në Mjedis, i cili

përfshin, sipas literaturës botërore, përcaktimin e personit përgjegjës për monitorimin dhe zbatimin e masave të trajtimit, kohën dhe shpeshtësinë e monitorimit, hartimin e raportit mbi harmonizimin e zbatimit të Planit të propozuar me angazhimet e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM Studimit), në lidhje me masat e trajtimit që u përmendën në paragrafët e mësipërm. Ndikimet e parashikuara mjedisore dhe masat e propozuara të trajtimit janë përbledhur në tabelën e mëposhtme 7.4.1, për secilin faktor mjedisor, për të cilat u vlerësuan efekte negative:

Faktorë mjedisorë	Ndikimet e parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokës nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar, Reduktimi i burimeve të tokës për shkak të aktiviteteve minerare	Mbështetje shkencore e fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian / Vendosje e kontrolluar dhe licencimi i aktiviteteve minerare / Rigjenerim i burimeve territoriale pas skadimit të lejes së aktivitetit
Ajri	Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxijen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban / Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkëkohore
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujite / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjetave moderne kolektive të ujites / Ndërtim të rezervuareve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujite, energji, furnizim me ujë) Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njëistë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.

Faktorë mjedisore	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturës energjetike (hidrocentraleve), landfileve, impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, punimet rrugore (ura, rrugë, kryqëzime rrugësh), zonave ekologjikisht të ndjeshe.	Trajtim parandalues me vodosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore
Mbetje	Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit	Ndërtimi i landfileve / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor. Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedis akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peisazhi	Ndryshimet në peisazh për shkak të zhvillimit të sektorit sekondar (vendndodhjes të ndërtesave industriale, zhvillimit të minierave)	Organizimi territorial i impianteve përpunuese në zonat ekonomike / Zona periferike jeshile në secilën zonë ekonomike / Rivendosja e detyrueshme e peisazhit në kuadrin e licencimit të minierave dhe hidrocentraleve.

Bazuar në tabelën 7.4.1, hartohet Tabela 7.4.2, ku paraqiten treguesit përkatës të përshtatshëm të monitorimit, frekuencia e përgatitjes së raportit informativ dhe organi përgjegjës për monitorimin:

Faktorët mjedisore	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Toka	Mbështetje shkencore e fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit	Numri i seminareve / vit Numri i kooperativave / vit Numri i anëtarëve të kooperativave / vit Numri i produkteve të certifikuara	Raport vjetor ku do të përshkruhet objekti i trajnimit për secilin seminar, numri i kooperativave dhe objekti i veprimtarisë së tyre, numri i anëtarëve të	Çdo kooperativë, në bashkëpunim me Bashkinë që do të ketë mbikëqyrjen e kooperativave / Bashkia në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjetikës,

Faktorët mjedisore	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	Evropian / Vendosje e kontrolluar dhe licencimi i aktiviteteve minerare / Rigjenerim i burimeve territoriale pas skadimit të lejes së aktivitetit	organike / vit Numri i lejeve për aktivitete nxjerrëse minerare / vit Zonë e aktivitetit minerar Zona e rehabilituar e resursit tokësor	kooperativave me regjistrim të prodhimit bujqësor të gjithësecilit dhe numrin dhe llojin e produkteve organike. Numri i lejeve për aktivitete nxjerrëse minerare. Ndryshimi hapësinor i tokës së punueshme dhe i sektorit të minierave përmes një serie të ortofotohartave.	Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
Ajri	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e bicikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban / Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkekohore	Kilometra të rrjetit rrugëve për bicikleta për vit Kilometra të rrjetit të trotuatëve për vit Përqindje të lëvizjes që shërbehen nga mjete të transportit publik në Bashki Zona e ekosistemeve pyjore, Zona e pyjeve të shfrytëzueshëm, Lejet e prerjes, Zonat e djegura, ripyllëzimi Parametrat kimike atmosferike në qytete.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit	Shërbimi Teknik i Bashkisë në bashkëpunim me departamentin kompetent pyjor të Zones ose Ministrisë dhe me Universitetin
Ujëra	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të	Kodifikim të propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje Numri i seminareve / vit Kilometra të rrjeteve të ujitjes kolektive / vit Lloji i kulturave (ujitëse ose jo-ujitëse)	Raport vjetor me përbledhjen e propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje, objektin e trajnimit në çdo seminar, evoluimin përmasave të rrjeteve të ujitjes, evoluimin e vëllimit të rezervuarëve të ujit	Bashkia në bashkëpunim me departamentin përgjegjës të Prefekturës apo Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Shërbimin Gjeologjik të Shqipërisë

Faktorët mjedisore	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	<p>shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujtje, energji, furnizim me ujë)</p> <p>Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njëistë prodhuuese / Adaptim nga njësitë prodhuuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor</p> <p>Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.</p>	<p>Nevoja e bimëve për ujë Vëllimi i ujit të rezervuarëve dhe digave Vendndodhja dhe sigurim të shpimeve private të ujitjes Bilanci vjetor hidrologjik (reshjet - Filtrimi - kullimi, avullimi)</p> <p>Kostoja e ujit për ujite / m³ në vit për konsumatorët Konsumi i ujit m³ / vit për përpunuesit Vendndodhja dhe sigurim i shpimeve private industriale Përshkrim i makinerive dhe pajisjeve në Studimet e Ndikimit në Mjedis Numri i ndërmarrjeve me Sistem Menaxhim të Mjedisit</p> <p>Përshkrimi i masave të menaxhimit të ujit në njësitë agroturistike në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Numri i njësive agroturistike me sisteme të kursimit të ujit Numri i njësive të agroturizmit me Sistem Menaxhim të Mjedisit</p>	<p>dhe tabelë me vendndodhjen dhe sigurimin e puseve private të ujitjes / Ndarja e sasive të ujit sipas kategorisë së përdorimit, Ujtje-Ujë i pijshëm-Energji</p> <p>Raport vjetor me koston e ujit për ujite / m³ vit për konsumatorët, konsumin e ujit m³ / vit për përpunuesit, vendndodhjen dhe sigurimin e shpimeve private industriale, si edhe numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.</p> <p>Raport vjetor për konsumin e ujit m³ / vit për çdo njësi të Agroturizmit, numri dhe kapaciteti i njësive agroturistike dhe numri i njësive të agroturizmit me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë</p>	<p>Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës apo të Ministrisë Shënim: Në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis që do të miratohet nga agjencia kompetente licencimit mjedisor, të shqyrtohen me kujdes makineritë.</p> <p>Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës ose të Ministrisë</p>

Faktorët mjedisore	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Biodeversiteti	Trajtim parandales me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore	Zona të mbrojtura, Zona me ndjeshmëri ekologjike, Zona gjeologjike të përshtatshme për vendndodhjen e infrastrukturës energjitke dhe mjedisore	Nuk është e nevojshme të hartohet një raport, por të hartohet një Plan Rajonal për gjenerimin e mbeturinave (lloji, vëllimi) dhe përshtatshmérinë gjeologjike të planifikimit hapësinor të infrastrukturës teknike dhe mjedisore. Në të njëjtën kohë, dhe hartimi i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis për projekte e propozuara	Ministria e Infrastrukturës dhe Energetikës në bashkëpunim me Qarkun
Mbetje	<p>Ndërtimi i landfileve / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.</p> <p>Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për një përpunimin optimal</p>	<p>Numri i landfileve të mbetjeve Hapësirë e disponueshme e mbetur për varrosje e mbetjeve në çdo njësi Regjistrim të numrit të eveneve informative, të përbajtjes dhe numri i pjesëmarrësve Numri i industrieve Sistem Menaxhim të Mjedisit</p> <p>Sasia e mbetjeve organike që ndahen, me qëllim kompjimin e tyre Sasia e materialeve që ndahen për riciklim (qelqi,</p>	<p>Rapor vjetor me të dhënat ku referohen treguesit, në lidhje me ambientet e landfileve, por edhe të eveneve informative dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.</p> <p>Rapor vjetor mbi sasitë e mbetjeve sipas treguesve, sipas të dhënave të marra nga prodhuesit e mbetjeve dbe njësitë</p>	<p>Prefektura në bashkëpunim edhe me Bashkinë</p> <p>Bashkia në bashkëpunim me Prefekturat, duke mbledhur të dhëna nga prodhuesit e mbetjeve dbe njësitë</p>

Faktorët mjedisore	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
		metali, plastike, letër, etj.)		menaxhimit të tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjetave alternative të transportit.	Ekzaminimi i projekteve të ndërtimit për njësitë e përpunimit, në mënyrë për të kontrolluar pajisjet mekanike dhe masat izolimit akustik Numri i vizitorëve në atraksionet turistike. Numri i bicikletave publike dhe përdorimi i tyre nga turistët apo banorët, kilometrat e rrugëve të këmbësorëve që lidhin atraksionet turistike me zonat urbane.	Nuk kërkohet hartim rapporti Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit	Institucionet kompetente të Bashkisë për licencim do të marrin në konsideratë dhe do të shqyrtojnë studimet e ndërtimit të njësive të përpunimit Shërbimet e Bashkisë në bashkëpunim me Ministrinë e Kulturës.
Peisazhi	Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike / Zone periferike e gjelbër në çdo zonë ekonomike / Rivendosja e detyrueshme e peisazhit në kuadrin e licencimit të minierave dhe hidrocentraleve.	Numri i njësive të përpunimit në çdo zonë ekonomike dhe numri i pemëve të mbjellë për kilometër në pjesën rrethuese të zonës ekonomike. Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me numrin e njësive të përpunimit dhe konstatim të gjendjes së mirë të mbjelljes rreth perimetrit të zonës ekonomike. Ndryshimi kronologjik i peisazhit përmes një serie ortofotomatesh . Numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia në bashkëpunim me Autoritetin Drejtues të Zonës Ekonomike

Tabela 7.4.2: Të dhëna bazë për Programin e Monitorimit të ndikimeve mjedisore dhe të masave për trajtimin e tyre.

7.5. Konkluzione

Ky Vlerësim Strategjik i N dikimeve Mjedisore (VSM) identifikoi, parashikoi dhe vlerësoi ndikimet mjedisore të propozimeve të planin që po përgatitet (PPV), propozoi masa për trajtimin e ndikimeve mjedisore dhe të formuloi një program për monitorimin e tyre, në mënyrë që të verifikohet se Plani në të ardhmen zbatohet në drejtimin e duhur dhe se masat e trajtimit, nëse janë të nevojshme, zbatohen, në mënyrë që të mos ekzistojnë shqetësime dhe ndikime negative në mjedis. Siç rezultoi qartë nga analiza e mësipërme, efektet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (në toka, ajër, ujë, biodiversitet, mbetje, mjedisi akustik/zhurma dhe peisazh), ndërsa efektet pozitive të Planit të propozuar janë më të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është e drejtë dhe e pritshme, pasi që nga fillimi i hartimit të propozimeve, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar në kohë dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik dhe në çdo Bosht Prioriteti. Kështu, që nga fillimi Plani kishte orientim miqësore me mjedisin dhe për këtë arsy, nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore, shumë ndikime janë pozitive dhe di sa prej tyre janë negative, shpesh varet nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e tij, siç ato identifikohen nga Akset e propozuara të Prioritetit.

8. RAPORTI I KONSULTIMIT

Sugjerime dhe komente nga pjesëmarrësit në dëgjesën publike për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Pukës. Takimi në datën 19/12/2017 filloi në orën 12 dhe përfundoi në 12:45 tek Pallati i Kulturës. Morën pjesë nga AKPT, Bashkia Pukë, Institucionet vendore dhe banorë të zonave përreth. Nuk u paraqitën komente nga institucionë ose pale të tjera të interesuara.

Nr	Çështja e ngritur	Mënyra e zgjidhjes/integrimi nga Plani
1.	Në studimin e planit të përgjithshëm vendor do të kisha dashur të ishin evidentuar problematikat për ujësjëlesin, ku janë burimet të pozicionuara saktesisht, si edhe rekomandimi i një vendi për ndërtimin e një fabrike uji.	Lejohet ndërtimi i infrastrukturës (prsh. Fabrikë uji) për shfrytëzimin amballazhimin dhe të konfekcionimin e ujit, në çdo njësi, në përjashtim të dispozitave të kësaj rregulloreje dhe në përpunje me legjislacionin e posaçëm në fuqi dhe studimet për menaxhimin e integruar të burimeve ujore. Duhet të hartohet Vleresimi i ndikimit mjedisor në bazë të legjislacionit të posaçëm. Gjithashtu nuk duhet të shqyrtohet i gjithë volumi i ujit të burimit nga fabrika e ujit.
2.	Rekomandohet një shkollë profesionale për miniera, për turizmin, teknike pyjesh etj.	Plani I Zhvillimit të Pukës është marrë në konsideratë ndërtimi/ rikonstruksioni i shkollës së mesme profesionale, por në lidhje me deget specifike - ky është atribut i Ministrisë së Arsimit lidhur me kurrikulat që duhet të përfshihen në këtë mësim dhënie. Shfrytëzimi i burimeve lokale është një zgjidhje optimale mjedisore.
3.	U shpreh problematika ne lidhje me rritjen e popullesise pas 15 vitesh	Parashikimi i rritjes të popullsisë u ilustrua me anën e përdorimit të formulës përkatëse dhe shfrytëzimin e burimeve sipas Census 2011 si edhe te gjendjes civile. Propozimet e PPV-së kanë qëllim zhvillimin e qëndrueshëm të territorit bashkiak duke promovuar aktivitetet ekonomike dhe duke tërhequr investorë të rinj. Gjithashtu parashikëohet rritja e popullsinë ose parandalimi i imigracionit.

Foto 1. Zhvillimi i dëgjesës publike, për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Pukës

Foto 2. Zhvillimi i dëgjesës publike, për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Pukës

Bashkia Puke						
Dëgjesë Publike Prezantimi i Fazës se III-te, ne kuader të Hartimit të Planit të Përgjithshem & VSM per Bashkinë e Pukës						
Puke19/12/2017						
Nr.	EMER	MBIEMER	POZICION	INSTITUCIONI	NR. TELEFONI	EMAIL
1.	Clerc, Gëzim		Administrator	Nr. Administrat. Clerc	06921234567	
2.	Vlora, Tërhoja		Të Vëllazëm Shqiptare	"	06921234567	
3.	Jurica, Beqirat		Shëftri i Koreses	"	06921234567	
4.	Ergjani, Naim		Shëftri i Ekonomise	"	06921234567	
5.	Vlora, Mërim		Polmon Arsimi	"	06921234567	
6.	Roxat, Mihal		Shëftri i Korrupsionit	"	06921234567	
7.	Adriana, Kavajci		Shëftri i Sotitimit	"	06921234567	
8.	Sadik, Lekani		Shëftri i Përgjegjësive	"	06921234567	
9.	Gazmije, Ramet		Shëftri i Komunitetit	"	06921234567	
10.	Zelina, Fikret		Shëftri i Sotitimit	"	06921234567	
11.	Hekuri, Zef		ZIV KREATOR	Bashkia Puke	06921234567	artesia@artesia.com
12.	Alektit, Kusim		ZIV KREATOR	Bashkia Puke	06921234567	gjilbregjilbe.com
13.	Borjan, Mëroi		Sh. Universitete Bashkia Puke	"	06921234567	deriinfektive.com
14.	Sadik, Ertan		Sh. Universitete Bashkia Puke	"	06921234567	
15.	Hilmi, Ulqin		Spirimeli - Shëftri Bashkia Puke	"	06921234567	
16.	Sadik, Kremja		"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	kontaktopjegjishet.com
17.	Drena, Islam		Zgjedha Puke	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	
18.	Jugore, Idriz		Magjistrale PATA GROUP Turqia	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	
19.	Armenita, Meti		Tutori, Biologjik Bashkia Puke	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	organjet
20.	Ademi, Rrustem		Fundacioni Kulturo. Bashkia Puke	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	
21.	Gjonaj, Albin		Juntes Shërbimave Bashkia Puke	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	
22.	Janina, Ismail		Centri i Përgjegjësive Bashkia Puke	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	
23.	Bashkia Puke		Wing for Children "A Puke" "YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	"YUJIS" R.P. BASHKIA PUKE	06921234567	Wingforchildren.org

Foto 3. Listprezenca për Dëgjesën publike, për Vlerësimin Strategik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendore për Bashkinë e Pukës

Bashkia Puke						
Dëgjesë Publike Prezantimi i Fazës se III-te, ne kuader të Hartimit të Planit të Përgjithshem & VSM per Bashkinë e Pukës						
Puke19/12/2017						
Nr.	EMER	MBIEMER	POZICION	INSTITUCIONI	NR. TELEFONI	EMAIL
47.	Dragana	Reeti	Nd. Ekonomike	Nd. Adminstr. Clerc	06921234567	bashkia-puke@telenet.com
48.	Clerc	Mariam	Arkaiv/Adokat	Nd. Adminstr. Clerc	06921234567	
49.	Armenita	Idriz	Vlerësimi i Hartimit	Nd. Adminstr. Clerc	06921234567	bashkia-puke@telenet.com
50.	Farajza	Mejda	Alburt	Bashkia Puke	06921234567	mejda.farajza@gmail.com
51.	Spirimeli	Jasmin	Instituar i pajisjeve	CNA	06921234567	spirimeli.jasmin@gmail.com
52.						
53.						
54.						
55.						
56.						
57.						
58.						
59.						
60.						
61.						
62.						
63.						
64.						
65.						
66.						
67.						
68.						
69.						

Foto 4. Listprezenca për Dëgjesën publike, për Vlerësimin Strategik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendore për Bashkinë e Pukës

BIBLIOGRAFIA

- Arce, R. and Gullón, N. (2000), "The application of Strategic Environmental Assessment to sustainable assessment of infrastructure development", *Environmental Impact Assessment Review*, 20, pp.393-402.
- Blowers, A. (1992), "Sustainable Urban Development: the Political Prospects", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 24-38.
- Breheny, M. (1992), "The Contradictions of the Compact City: A Review", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 138-157.
- Breheny, M. and Rookwood, R. (1996), "Planning the Sustainable City Region", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 150-189.
- Breheny, M. (1997), "Urban compaction: feasible and acceptable?", *Cities*, 14 (4), pp. 209-217.
- Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (1999), *Strategic Environmental Assessment: A Rapidly Evolving Approach*, London: International Institute for Environment and Development.
- Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (2003), *The Status and Potential of Strategic Environmental Assessment*, London: International Institute for Environment and Development.
- Davidson, F. (1996), "Planning for Performance: Requirements for Sustainable Development", *Habitat International*, 20 (3), pp. 445-462.
- Desmond, M. (2007), "Identification and development of ëaste management alternatives for Strategic Environmental Assessment (SEA)", *Environmental Impact Assessment Review*, 29, pp.51-59.
- Fischer, T.B. (2002a), "Strategic Environmental Assessment Performance Criteria – The Same Requirements for Every Assessment?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 4 (1), pp.83-99.
- Fischer, T.B. (2002b), *Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Fischer, T.B. (2003), "Strategic environmental assessment in post-modern times", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp.155-170.
- Glasson, J., Therivel, R. and Chadwick, A. (2012), *Introduction to Environmental Impact Assessment*, London: Routledge, 4^η έκδοση.
- Hautekeur, G. (2005), "Community development in Europe", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 385-398.
- Lahiri-Dutt, K. (2004), "I plan, you participate': A southern view of community participation in urban Australia", *Community Development Journal*, 39 (1), pp. 13-27.
- Macedo, J. (2004), "City profile Curitiba", *Cities*, 21 (6), pp. 537-549.
- Mahizhnan, A. (1999), "Smart Cities – the Singapore case", *Cities*, 16 (1), pp. 13-18.

- Mega, V. (2000), "Cities inventing the civilization of sustainability: an odyssey in the urban archipelago of the European Union", *Cities*, 17 (3), pp. 227-236.
- Morrison-Saunders, A. & Arts, J. (2004), *Assessing Impact – handbook of EIA and SEA Follow-up*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Murdoch, S. (2005), "Community development and urban regeneration", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 439-446.
- Noble, B.F. (2000), "Strategic Environmental Assessment: What is it? & What Makes it Strategic?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 2 (2), pp.203-224.
- Noble, B.F. (2003), "Auditing Strategic Environmental Assessment Practice in Canada", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 5 (2), pp.127-147.
- Noble, B.F. (2010), *Introduction to Environmental Impact Assessment – A guide to Principles and Practice*, Oxford: Oxford University Press.
- Risse, N., Crowley, M., Vincke, Ph., Waaub, J.-Ph. (2003), "Implementing the European SEA Directive: the Member States' margin of discretion", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp. 453–470.
- Roberts, I. (2000), "Lester environment city: learning how to make Local Agenda 21", *partnerships and participation deliver Environment & Urbanization*, 12 (2), pp. 9-26.
- Rogozi E., "Brejtesit e Shqiperise dhe mundesia e tyre per Transmetimin e Semundjeve Infektive", Conference Paper · October 2012.
- Rookwood, R. (1996), "Make it Happen", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 190-208.
- Roseland, M. (2000), "Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives", *Progress in Planning*, 54, pp. 73-132.
- Sadler, B. & Verheem, R. (1996), *Strategic Environmental Assessment Status, Challenges and Future Directions*, The Hague: Ministry of housing.
- Satterthwaite, D. (1999), *Sustainable Cities*, London: The Estates Gazette Ltd.
- Scheurer, J. (2001), *Urban ecology, innovations in housing policy and the future of cities*, PhD Thesis, Murdoch University.
- Selman, P. (1996), *Local Sustainability – Managing and Planning Ecologically Sound Places*, London: Paul Chapman Publishing Ltd.
- Seo, J-K. (2002), "Re-urbanisation in Regenerated Areas of Manchester and Glasgow", *Cities*, 19 (2), pp. 113-121.
- Smith, M., Ehitelegg, J. and Williams, N. (1998), *Greening the Built Environment*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Stead, D. and Hoppenbrouwer, E. (2004), "Promoting an urban renaissance in England and the Netherlands", *Cities*, 21 (2), pp. 119-136.

- Tallon, A.R., Bromley, R.D.F. and Thomas, C.J. (2005), "City profile Swansea", *Cities*, 22 (1), pp. 67-76.
- Therivel, R. and Partidario, M.R. (1996), *The Practice of Strategic Environmental Assessment*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Therivel, R. (1998), "Strategic Environmental Assessment of Development Plans in Great Britain", *Environmental Impact Assessment Revue*, 18, pp.39-57.
- Therivel, R. (2004), *Strategic Environmental Assessment in Action*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Von Seht, H. (1999), "Requirements of a comprehensive strategic environmental assessment system", *Landscape and Urban Planning*, 45, pp.1-14.
- Wilson, G.A. and Bryan, R.L. (1997), *Environmental Management – New Directions for the Twenty-First Century*, London: UCL Press Ltd.
- Wood, Ch. (2003), *Environmental Impact Assessment – A Comparative Review*, 2nd édition, Essex: Pearson Prentice Hall.
- Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Pukë, Faza I.
- Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Pukë, Faza II – Strategjia Territoriale.
- Strategja dhe Plani I Veprimit per Biodiversitetin, Ministria e Mjedisit, 2015
- Dokumenti i politikave strategjike për mbrojtjen e biodiversitetit, Tiranë, 2015.
- Aliaj S. et al., *Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania*, Academy of Science of Albania, 2010.
- Agoruka, *Vlerësimi i Shpejtë i Zhvillimit të Zinxhirit të Vlerës së Turizmit në Zonën e Pukës*, 2016.
- Agropuka, *Gjendja e bimëve njekësore – tanifere dhe frutave të pyllit në territorin e Bashkisë Pukë*.
- Bashkia Pukë, *Plani Strategjik i Zhvillimit të Bashkisë Pukë*, 2008.
- Bashkia Pukë, *Plani Operacional i Zhvillimit Vendor*, 2016.
- Bashkia Pukë, *Guida Turistike*, 2017.
- Bicaj Z., *Raport shkencor me titull "Përpilimi i Hartës Gjeologjike dhe Pasurive Minerale te rrethit të Shkodrës në shkallë 1:50000 dhe teksti sqarues* AQGJ, Tiranë, 2000.
- Co-PLAN, *Towards Regional Operational Programming*.
- Demek, J., *Manual of detailed geomorphological mapping*. Academia, Prague, 1972.
- Dicau, R., *The application of a digital relief model to landform analysis*, Taylor and Francis, London, 1989.
- Doda V. et al., *Albanian Geological Survey.ppt*.
- Duraj A., *Relacion gjeologjik mbi punimet e kërkim-revizionimit në rojonin e Lekgjonajve*, AQGJ, Tiranë, 1985.
- FZHSH, *Plani Rajonal Shkodër-Lezhë 2005-2020*, Eptisa, 2006.

Howard G. & Bartram J., *Sasia e ujët për perdonim familjar, Sherbimi, Niveli dhe Shëndeti*, WHO/SDE/WSH/03.02, Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2003.

INSTAT, *Tipologja e njësive vendore/ komunave*, 2014.

Kennedy C., Cuddihy J. and Engel-Yan J. (2007), *The changing metabolism of cities*, Journal of Industrial Ecology, vol. 11 (2).

Këshilli i Qarkut Shkodër, *Skenarët e Zhvillimit Nënrajonal në Qarkun Shkodër*, 2015.

Këshilli i Qarkut Shkodër, GTZ, *Koncepti Strategjik i Zhvillimit Rajonal*, 2010.

Konomi N., *Harta gjeologo-inxhinierike e Shqipërisë në shkallë 1:200.000*, 1998.

Ledio Allkja, *Changing Planning Cultures - The Case of Albania*, July 2012.

Muço B. et al., *Seismic zonation in Albania using a deterministic approach*, 2000.

Peter A. Christopher, *Technical summary report, Mirdita Project, Albania*, Tirex Resources LTD, 2007.

Rabe Paul, Toto Rudina, Dhima Sibora, *Analyzing the Likely Impact of European Union Policies on Territorial Planning in Albania - Policy Brief*, Mars 2013.

SHGJSH, *Gjeologjia - Gjeoresurset – Gjeorreziqet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë*, 2016.

Sfera Studio Arkitekture, *Hartimi i projekt-preventivit të zbatimit për rikualifikimin urban të qendrës dhe ligenit të vogël të qytetit të Pukës - Raporti teknik i arkitekturës*, Dhjetor 2016.

UNDP, *Integrated Support for Decentralization Project “Working for Regional Development”*, Regional Disparities in Albania, 2010.

Universiteti Polis, Arizona State University, Metropolis sh.p.k, Bashkia Shkodër, *Plani i Përgjithshëm Vendor Bashkia Shkodër*, 2016.

USAID, *Planifikimi dhe Zhvillimi i Territorit në Shqipëri- Manual Teknik*.

Velaj T, *New ideas on the tectonic of the Kurveleshi anticlinal belt in Albania, and the perspective for exploration in its subthrust*, Review article, Ke Ai journal, Petroleum 1, 2015.

Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

Xhomo A., *Gjeologjia e Shqipërisë. Stratigrafa, Magmatizmi, Metamorfzmi, Tektonika, Neotektonika dhe Evolucioni Paleogeografik dhe Gjeodinamik*, 2002.

Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin, 2015-2030

Plani i Integruar Ndërsektorial për Zonën Ekonomike Tiranë-Durrës, 2015-2030

Plani i Përgjithshëm Kombëtar, 2015-2030

Plan Kombëtar të Veprimit për Burimet e Energjitet e Rinovueshme 2015-2020

Programi strategjik afatshkurtër dhe afatmesëm 2015-2020 nga AKZM

Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014-2020

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rajonal

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 – 2020

Strategjia Kombëtare për Turizmin 2014-2020
Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007-2013
Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit
Strategjia kombëtare sektoriale e shërbimeve të furnizimit me ujë dhe Kanalizimeve 2011-2017
Strategjia Kombëtare e Energjisë
Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Mbetjeve
Strategjia e Sektorit të Transportit
<http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>
<http://akzm.gov.al>
<http://akbn.gov.al>
<http://albania.usaid.gov/>
<http://www.instat.gov.al/en/Home.aspx>
<http://www.planifikimi.gov.al/?q=content/planet>
<http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>
<http://aea-al.org/wp-content/uploads/2014/07/Geological-Overview-Albania.pdf>
<http://lukasmartinelli.ch/gis/2016/04/03/openstreetmap-noise-pollution-map.html>
https://www.numbeo.com/pollution/country_result.jsp?country=Albania
<https://www.britannica.com>
<http://diss.rm.ingv.it>
<http://www.moh.gov.al/>
<https://www.google.gr/publicdata>
<http://data.worldbank.org/indicator/EG.USE.PCAP.KG.OE/countries/AL?display=graph>
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/67884/1/WHO_SDE_WSH_03.02.pdf
<http://www.dpuk.gov.al/rub.php?idr=345&lang=1>
http://www.mjedisi.gov.al/files/userfiles/Monitorim_Mjedisor/Mbetjet.pdf : «Tabela e sasisë së mbetjeve për vitin 2013»
<http://data.worldbank.org/indicator/EG.USE.PCAP.KG.OE/countries/AL?display=graph>
<http://www1.med.auth.gr/depts/gpathologiki/mathimata/leismaniasi.pdf>
<http://www.mbrojtjacivile.al/index.php/publikime/kuadri-sendai-r-r-f-2015-2030>

1
2
3
4
5
6
7
8
9

Nr. 11711 Prot.

Tiranë, më 10.12.2014

Nr. identifikues 314

ÇERTIFIKATË

Në mbështetje të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr. 122, datë 17.02.2011 Për një ndryshim në Vendimin Nr. 1124, datë 30.7.2008, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e rregullave, të procedurave dhe kritereve për pajisjen me certifikatën e specialistit, për vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor":

ZNJ. DIANA BARDHI (SOFTA)

Çertifikohet për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis, për të kryer auditimin mjedisor, për hartimin e ekspertizave për probleme mjedisore dhe thirrjen si ekspert për të vlerësuar një raport të vlerësimit të ndikimit në mjedis ose rezultatet e një auditimi.

MINISTR

Lefter KOKA

